47031/B

SCHLEGEL, J. C. T.
C

C XVI
18/5

55350

COLLECTIO OPVSCVLORVM SELECTORVM

AD

MEDICINAM FORENSEM

SPECTANTIVM.

CVRANTE

DR. IOAN. CHRIST. TRAVGOTT SCHLEGEL

MEDICO APVD LONGO-SALISSENSES.

VOL. I.

LIPSIAE

IMPENSIS CAR. FRIDER. SCHNEIDER

1785.

D. Luigi Lanzgrandi

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

ILLVSTRI
MAGNIFICO EXCELLENTISSIMO
ERNESTO GOTTLOB
BOSE
PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE
DOCTORI
PATHOL. PROF. PVBL. ORD. FACVLT.
MED. LIPS. SENIORI ACAD. DECEMVIRO
COLLEG. MAI. PRINC. H. T. PRAE-
POS. APVD LIPSICOS PO-
LIATRO
VIRO
DE ARTE MEDICA
ET IMPRIMIS
DE MEDICINA FORENSI
OPTIME MERITO
HANC COLLECTIONEM
D. D. D.
VNAQVE
SE RESQVE SVAS DE MELIORI NOTA
COMMENDAT
EDITOR.

PRAEFATIO.

Non famae captandae gratia, ſed, vt parti artis medicae, quae huc vsque omnino vel manca, vel non ſatis limata atque illuſtrata fuit, id eſt, medicinae forenſi, cum politia medica connexae, conſule-

rem, hanc collectionem ſelectorum opuſculorum ſuſcipiendam putaui. Equidem non dubito, fore permultos, qui hanc operam leuem, immo etiam inutilem iudicent, quum in hac ſylloge non, niſi ſcripta, iam pridem edita, denuo recuſa reperiant: ſed hi erunt fere, qui quadam illaudabili philautia occaecati, ingenio ac marte ſuo tantum contenti, non curent, vtrum ſcripta, docte elaborata atque vtilia, temporum tamen iniuria non raro obliuioni data, ab interitu vindicentur

tur et iterum veluti renouentur, nec ne. Dantur tamen vero, vt opinor, doctores atque cenſores aequi, qui hanc collectionem, a me ſuſceptam, vtique haud paucis medicis profuturam iudicent.

In ea enim diſciplina, quae medicina legalis ſ. forenſis vocatur, multae res nequaquam ſatis perſpicuae et explicatae ſuperſunt, ex quibus variae rationes diſcrepantes eliciantur, atque ſententiae ambiguae componantur; (idquod doctores ce-

leberrimi minime ignorant:) ideoque plurimum rem medicam intereſſe cenſeo, vt, quaecunque ſcripta ad hanc ſcientiam cum illuſtrandam, tum amplificandam aliquid conferre poſſint, etiamſi mole parua atque adſpectu leuia, attamen materia, quam hic pertractatam videas, ponderoſa et memoratu digna, praeter haec maximam partem rara, quia fere per ſolos amicos comparantur, in vnum veluti cumulum coaceruentur, et ab interitu vindicentur. Ego vero hoc, quantum per me

et ſortis meae iniquitatem licuit, efficere quam diligentiſſime ſtudui, et, ſi aequi arbitri conatui meo calculum apponant, coeptam hanc telam ſtrenue pertexere continuabo. Si quid enim video, a ſummis doctrina Viris atque auctoribus, quorum ſcripta, iam dudum ab haud paucis deſiderata, et magno ſumtuum diſpendio hinc inde ſtudioſius anquiſita, hic iterum prelo ſubiiciuntur, et ſic maiori vſui aptantur, veniam me facile impetraturum perſuaſiſſimum habeo.

Primum quidem animo mecum conſtitueram, ſcripta ſingula, quae typis digna viderentur, ordine ſyſtematico, quoad materias, diſponere; ſed de tempore conſilium mutaui, quia, quae prae ceteris quaeſiueram, ſtato tempore ſaepenumero comparare mihi non potui, et hac in re pluries oleum atque operam perdidi. Quam ob rem neceſſitate quadam ineuitabili coactus et inuitus in hoc volumine primo ſcripta bona et ſelecta quidem, at vero promiſcue collocata reddere debui,

ne

ne diutius ſpem lectorum deluſiſſe viderer; in fine tamen, niſi quid mihi accidat, ſylloges completae indicem duplicem, vnum ſyſtematicum, alterum realem, vt vulgo dicunt, quam diligentiſſime conficiendum atque adiiciendum polliceor, quo vſus totius operis ſine dubio facilior atque commodior reddi poterit.

Volumen alterum, ſi hoc iuſtis harum cupediarum fautoribus non diſplicuiſſe intellexero, breui inſequetur, et fidem

meam ſpondeo, adhibiturum me omnem operam atque curam, vt ſelectas tantum, et, ſi fieri poteſt, raras opellas contineat.

Omnes autem artis medicinalis patronos atque fautores perhumaniter oro rogoque, vt me, in hoc vtiliſſimo negotio verſantem, velint benigniſſime et ſuadendo, et faciendo ſubleuare. Quisquis enim hanc illamue diſſertationem aut ſcriptiunculam, hac ſocietate meliorum libellorum non indignam, et medicinae forenſi vel

poli-

politiae medicae explicandae aptam recudi deſideret, hanc mecum beneuole communicet, vt calamo fugitiuo excipere poſſim. Exemplum vero originale, vti vocant, integrum, ſaluum ac incolume, quale acceperam, remittendum curabo. Hoc ergo fauoris ſingularis documentum vt ſemper grato animo agnoſcam, ita me ad omnia humanitatis officia paratiſſimum et obſtrictiſſimum ſentio.

Haec Vos, *L. B.*, ſcire intererat, vt, quid a me iure veſtro exigere poteratis, intel-

intelligatis. Hinc, ſi voti mei, aliquid ad hanc ſcientiam, in re publica tam neceſſariam ac vtilem propagandam conferendi compos factus fuero, applaudentibus bonis viris, habebo, cur mihi de coepto meo gratuler. Scripſi Longoſaliſſae a. d. xx. April. CIƆIƆCCLXXXIIII.

CON-

CONSPECTVS

Diſſertationum hoc volumine primo comprehenſarum.

I.

El. Frider. Heiſteri diſſ. de principum cura circa ſanitatem ſubditorum. Pag. 1

II.

Burcard. Dau. Maucharti diſſ. de inſpectione et ſectione legali, harumque exemplo ſpeciali. R. *I. Mich. Salzer.* 76

III.

Phil. Conr. Fabricii diſſ. exhib. praecipuas cautiones in ſectionibus et perquiſitionibus cadaverum humanorum pro vſu fori obſeruandas. R. *Vrb. Fr. Bened. Brückmann.* 125

IV.

Ioan. Traugott Adolphi diſſ. de infanticidii notis ſectione legali detegendis. Reſp. *Henr. Chriſtoph. Dreyer.* 156

V.

Laurent. Heiſteri diſſ. de ſumme neceſſaria inſpectione cordis vaſorumque maiorum ſub legali

gali infantum ſectione. R. *I. Dan. Farenholz.* Pag. 223

VI.

Ioan. Chriſtoph. Andr. Mayeri diſſ. ſiſtens praecipua experimenta de effectibus putredinis in pulmones infantum ante et poſt partum mortuorum, ſubiunctis nouis quibusdam experimentis circa pulmones infantum ante partum mortuorum inſtitutis. Reſp. *I. Godofr. Reimann.* 251

VII.

Henr. Frider. Delii diſſ. de ſugillatione quatenus infanticidii indicium. Reſp. *M. Ignat. Berger.* 267

I. El.

I.

EL. FRIDERICI HEISTERI

Diſſertatio

de principum cura circa ſanitatem ſubditorum.

Helmſtadii 1738.

PROOEMIVM.

In ſocietates coiuerunt homines, vt communem ſalutem et vitae commoditates iunctis promouerent viribus, atque hoſtium inſultibus repellendis pares eſſent. Hic omnium ſocietatum, ciuitatum, Rerumpublicarum verus et vltimus finis eſt. Patet inde, membra illarum cunctis inſtructa eſſe debere dotibus, huic ſcopo

obtinendo, requiſitis. Qui ergo curam rerum ad ſalutem publicam ſpectantium gerunt, ſiue qui imperant, his incumbere mihi videtur, vt eos, qui parent, ſiue ſubditi ſunt, dotibus iſtiusmodi imbuere quouis modo allaborent. Quis igitur non perſpicit, Imperantibus et Principibus ante omnia curae cordique eſſe oportere ſecundam ciuium valetudinem? Opera in Republica et pacis et belli tempore perficienda robur et firmam ſanitatem depoſcunt. Ager imbecillis et aegrotantibus haud colitur. Equi et tauri viris tantum robore pollentibus domantur ac reguntur. Qui aedibus exſtruendis manus admouere, qui ex intimis terrae viſceribus lapides ac medalla effodere, qui noctes atque dies ſyluas et loca deſerta permeare, cum feris ac beſtiis decertare debent, ſine inſigni corporis vigore nil agere valebunt. In rebus e longinquo arceſſendis et commerciis faciendis tempeſtatis iniuriae, ſolis aeſtus, hyemis algor, niuis, pluviae, venti incommoda perferenda, maris horreſcentis fluctibus corpora committenda, quibus exantlandis profecto firma requiritur valetudo. Belli vix opus eſt, vt mentionem faciam. Talpa caecior erit, qui haud cognoſcet, hoſtes non niſi viris ſtrenuis, fortibus, lacertoſis fugandos eſſe et vincendos; ridiculum foret, ipſis infirmos, debiles, aegrotantes opponere.

PLATO, a) CICERO, b) ANTONINVS *Philoſophus* c) et plures ſapientum d) *beatam Rempublicam pronunciarunt, vbi philoſophi imperant;* mihi vero ob iam indicatas rationes, tum demum ex omni parte beata praedicanda videtur, vbi imperantes Philoſophi ſimul Medicorum ſubeunt munia et ciuium ſanitatem tueri, robur eorum augere, morborum occaſiones praeſcindere, aegritudines tollere omnibus neruis ac viribus ſtudent.

Quibus vero modis et auxiliis res tanti momenti a Principibus praeſtari queant, ſpecimine hoc inaugurali, quantum per virium tenuitatem licuit, litteris mandare tentaui. Qua in re eo minus me operam oleumque perdidiſſe credo, quum tam nobile et bono publico perutile argumentum nondum ab alio ex inſtituto pertractatum ſciam.

Tribus noſtra diſſertatio comprehenſa capitibus eſt. Primo expoſui, qua ratione pacis

a) Notiſſimum eſt PLATONIS effatum: *tum demum beatam fore Rempublicam, vbi aut Philoſophi regnabunt, aut Reges philoſophabuntur.*

b) CICERO Lib. I. de inuent. haec habet: *Ad Rempublicam plurima veniunt commoda, ſi moderatrix omnium rerum praeſto eſt ſapientia*

c) Imperator hic, virtutis et ſapientiae laudibus adeo conſpicuus, dictum iſtud PLATONIS pro ſymbolo elegit.

d) conf. celeb. WOLFIVS de Rege Philoſophante, et Philoſopho regnante. In horis ſubſeciuis Marburg. A. 1730. trimeſtr. autumn.

tempore ciuium ſanitas praeſens tuenda et robur promouendum ſit; atque hoc loco potiſſimum edocui, quid eum in finem circa coniugia ineunda, puerorum educationem inſtituendam, cibos et potus ſanitati conuenientes parandos, aerem ſalubrem reddendum et ab halitibus impuris defaecandum, aedificandi rationem, leges veſtiarias, animos honeſtis et valetudini proficuis oblectationibus exhilarandos, vitia corpus eneruantia coercenda obſeruari oporteat.

Altero diſſerui, quomodo curis publicis contra morbos pugnandum, atque ciuibus aegrotantibus ſubueniendum ſit; vbi pluribus oſtendi, in quauis Republica ſtabilienda eſſe Collegia Medica et Sanitatis, quibus potiſſimum harum rerum cura committenda: inprimis vero conſtitui debere Medicos, Chirurgos, Pharmacopoeos, Obſtetrices in arte peritos; praegnantes mulieres demortuas nunquam ſepeliendas, priusquam foetus illis exſectus fuerit, id quod quamprimum, poſt matris obitum faciendum eſt; publica erigenda noſocomia; medicaſtros autem in nulla ciuitate tolerandos; et aegritudinibus certis populis propriis ſeu endemiis eradicandis ſtudendum eſſe: vltimo praecepi, quibus auxiliis morbi contagioſi et totas gentes inuadentes epidemici auertendi, vel tollendi ſint.

Tertio denique disquiſiui, quaenam ab Imperantibus officia tempore belli ſanitatis et ſalutis publicae ergo praeſtanda; atque hac occa-

ſione

ſione tradidi, quid in militibus legendis, in commeatu parando, in veſtitu adornando, in itineribus faciendis, in aegrotis et vulneratis caſtra ſequentibus curandis, in occiſis aut alio modo defunctis copiis terrae mandandis belli duces agere deceat.

Quicquid his de rebus diſputatum a me eſt, deſumtum inprimis profiteor ex attenta obſeruatione conſtitutionum, normarum, conſuetudinum in Rebuspublicis bene cultis ſanitatis cauſſa traditarum et obuiarum, atque egregiorum commodorum in populos exinde redundantium; deinceps ex ſedula animaduerſione noxarum ac errorum, qui propter harum rerum neglectum, ſaepe integris gentibus funeſti et ſunt et fuerunt. Vnde apparet, meditationes meas non ex ingenio tantum profectas, et, vt vulgus dicere amat, *cerebrinas* eſſe, ſed firmioribus inniti fundamentis. Dominus Dominorum hanc lucubrationem in Sui gloriam et generis humani ſalutem cedere iubeat.

SECTIO I.

Qua ratione pacis tempore ciuium ſanitas conſervanda et robur promouendum ſit.

I.

Beata eſſe Reſpublica haud poteſt, niſi ciues habet, vegeta et firma valetudine gaudentes. Imbelles enim nec pacis, nec belli operibus idonei ſunt. Principes igitur, ſub quorum nomine omnes Magiſtratus et Imperantes comprehendo, ſumma ope niti decet, vt procurent, *quidquid ſubditos ſanos, validos et robuſtos reddere poſſit*, atque vt remoueant, *quidquid eos aegros, debiles ac infirmos efficere valeat.*

II. Dici vix poteſt, quantum ad corporis ſanitatem atque robur *ortus* ſiue generatio eius faciat a); nam, vt HORATIVS canit b):

Fortes creantur fortibus et bonis,
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.

Curandum itaque, quantum fieri poteſt, vt a parentibus nihil eorum committatur, quae illos eneruent, debilitent et praepediant, vt ne vege-

tam

a) Secundum Cel. BOERHAVIVM *conceptus ex parentibus ſanis, vegetis, plenae aetatis, rara, ſed feruida venere vtentibus*; firmam naſcituris valetudinem promittit. Inſtit. Med. N. 885. I.

b) Odar. Lib. IV. oda IV.

tam procreare ſobolem valeant. Quam ob rem, quum proceritas ac robur veterum Germanorum a ſera parentum venere et illorum caſtitate potiſſimum ac recte quidem deriuatur: [c]) noſtris quoque temporibus eo reſpiciendum eſt, vt praematura iuuenum venus et cumprimis ſcortationis crimen ſerio vindicetur, lupanaria ex Rebuspublicis omnino exterminentur, [d]) proſtibula ex reliquorum conſortio hominum remoueantur, atque coniugia ante imo et poſt iuſtam aetatem procreationi vegetae prolis aptam haud permittantur. His non neglectis, nullum eſt dubium, quin parentes vegeti, fortes et voluptatibus haud exhauſti, liberos ſibi pares et ***patrum robora referentes ſint relicturi*** [e]).

c) HERM. CONRINGIVS, ſummum aeternumque Academiae Iuliae decus, hoc multis grauibusque argumentis euicit libro de habitus corporum Germanicorum antiqui ac noui cauſſis: quam cum doctis annotationibus haud adeo pridem rurſus I. P. BVRGGRAVIVS, Med. Francof. edidit, Francof. ad Moen. 1727. 8. vid. p. 142. ſeq.

d) Vid. GEORG. FRANCVS de FRANCKENAV diſſ: qua lupanaria ex principiis medicis improbantur: quae Heidelbergae primum prodiit An. 1674. in 4. deinde vero recuſa eſt in eius ſatyris medicis. Lipſiae. 1722. 8. evulgatis.

e) Hoc veterum Germanorum exemplo eleganter demonſtrat TACITVS lib. de moribus veterum Germanorum cap. 20. quando ait: *ſera iuuenum venus, eoque inexhauſta pubertas. Nec virgines feſti-*

III. Propagatum a parentibus in filios robur conſeruandum, promouendum, excitandum eſt *educatione.* Animaduerto hic aliquam, eamque, me iudice, haud parui momenti, in libris Politicorum lacunam. Omnes enim, (quantum cognoſcere potui,) de puerorum educatione diſſerentes, hanc quidem primam atque praecipuam Principum curam eſſe debere vnanimi docent conſenſu, quia in eadem *fundamentum et principium beatae Reipublicae ac felicitatis humanae cum* PLATONE, LYCVRGO *et* XENOPHONTE *ponunt;* f) ſed quando praecepta eius tradunt, de animis tantum inſtituendis regulas proponunt, corporis vero, tanquam rei nullius pretii, plerique vix mentionem facere ſolent. Quum vero educationis vis non minor ſit in corpora quam animos, g) non ſolum horum verum etiam illorum curam eſſe habendam exiſtimo, atque

feſtinantur: eadem iuuenta, ſimilis proceritas; pares validaeque miſcentur, ac robora parentum liberi referunt.

f) Vid. Anonymi liber, cui titulus eſt. *Ars bene viuendi et recte imperandi*, germanico idiomate exaratus et inſcriptus: Kunſt zu leben und zu herrſchen cap. 8. § 3.

g) De noxis ex praua educatione in corpora puerorum redundantibus doctiſſ. PRIMEROSIVS iam dudum conqueſtus eſt, quando ait, *multa circa puerorum educationem peccari certum eſt, vnde tam multis grauibusque malis afficiuntur et tam multi moriuntur,* lib. de erroribus vulgi in Medicina L. 3. c. 17.

atque dandas quoque peculiares ſanitatis normas parentibus, in pueris educandis, obſeruandas arbitror. Praecipuas illarum et rationi conuenientes et experientia ſuffultas nunc ſuppeditare annitar h).

1. *Infantibus minimum per integrum annum vbera praebere conuenit,* ſi mater vel nutrix bene valet, et nihil aliud eſt, quod hoc impediat aut diſſuadeat: quia lac tenellis infantum corpuſculis blandiſſimum, aptiſſimum et conuenientiſſimum eſt nutrimentum, i) atque natura etiam animalibus robuſtiſſimis id pro prima deſtinauit alimonia, unde in firmiſſimos artus, quos miramur, excreſcunt.

h) Mens mea non eſt, has normas ciuibus inſtar legum praeſcribendas eſſe, quippe quod commode fieri non poterit; ſed tantum *inſtar conſiliorum* cum publico communicandas eſſe, vt parentes, praeſertim inferiorum ordinum, de ſalute tamen puerorum vere ſolliciti, exinde diſcere poſſint, quomodo filios ſecundum ſanitatis praecepta rite educare oporteat.

i) De nutrimentis paruulorum generatim notandum eſt, ea ipſis maxime conuenire, quae acrimonia carent, virtute bene nutriendi inſtructa ſunt, et tenero ventriculo parum negotii faceſſunt; quae vero acria ſunt, exſiccant, conſtringunt, inimica infantibus cenſenda arbitror, idque eo magis, quo propiores ſunt origini. Ex hoc rationes plurimarum regularum a me de alimentis puerorum hic propoſitarum peti poterunt.

2. Poſteaquam ablactati fuere, vel etiam ſi adhuc lactantur, ſed lac forte matris foetui alendo non ſufficiat, lac vaccinum vel caprinum, variaque *lacticinia*, vt pulticulae ex lacte paratae, itemque ſorbitiones ſiue iuſcula omnis generis iis ſaluberrima exhibent alimenta: deinceps creſcente aetate *panis* probe coctus, *fructus horaei* bene maturi, olera, aliaque vegetabilia et denique carnes recentes eaeque iuniores, optima ſunt puerorum fercula: aromata autem, valde ſalita, ſaccharata multa, fumo ſaleue indurata, minus idonea ſunt, eaque ferre ſine noxa vix queunt.

3) *Aqua ſimplex*, bonae notae et pura, vel cum hordeo et aniſo leniter decocta, vel cereviſia tenuis pro potu inſeruiat quotidiano.

4. Nec eſculentis nec potulentis vnquam obruantur; ſed voracitati, communiſſimo puerorum vitio, et foecundiſſimae morborum puerilium matri in tempore obex ponatur, atque temperantiae ac ſobrietati mature aſſueſiant.

5. *Vinum* ante annum XIV vel XV ipſis vix porrigendum, et tunc quidem adhuc parciſſime, recte ita iam monente GALENO, lib. de ſanitate tuenda I et 5.

6. *Vino aduſto* ſiue vini, vt vocant, ſpiritu, omnibusque inde praeparatis ita dictis aquis vitae, rore ſolis, rataſia etc. omnino interdicantur; nam inſtar veneni pueris eſt: quia fluida cogit,

git, ſolida exſiccat, indurat, conſtringit et hoc modo corporis incrementum impedit, k) ſenectutem praematuram accerſit, multos morbos inducit, mortemque accelerat. Neque *vſus Tabaci* ipſis conuenit: quia ſiccat atque tenerum eorum cerebrum et neruos laedit, in pueris natura imbecillioribus.

7. *Somnus* vero multus et frequens, praeſertim primis in annis, eis eſt concedendus, l) adeoque nimis mature nunquam ab eodem excitandi.

8. *Corpora tenellorum thoracibus, calceis vel aliis veſtimentorum generibus* non ſunt vehementer coercenda et comprimenda; quia hac ratione aequabilis humorum circuitus turbatur, partes molles conſtringuntur, earum extenſio atque incrementum impediuntur, et ita imbecillitati variisque aegritudinibus feneſtra aperitur.

9. Ex-

k) Canes minores et iuniores deliciis nobiliorum feminarum deſtinatos, ne multum creſcant et magni euadant, ſpiritu vini ſaepius lauari et eundem ipſis quoque ſaepius infundi ſolere, res in vulgus nota eſt.

l) TACITO teſte veteres Germani *dediti fuerunt ſomno ciboque, quoties bella non iniuerunt, quin ſomnum in diem extraxerunt* l. c. cap. 15. et 22. exinde autem CONRINGIVS eleganter concludit: *Indubie multum ad proceritudinem iuuit iſthaec quondam veterum Germanorum in ſomnum ſimul et cibum propenſio. l. c. p.* 257.

9. Excitentur vero, firmioribus factis artubus, laboribus, ambulando, currendo, ſaltando, equitando, digladiando, venando, natando, pila aliisque ludis et exercitiis; ſed non nimis fatigentur.

10. *Non ſemper cubiculis includantur*, ſed potius variis aeris conſtitutionibus ſenſim exponantur, vt et caloris et frigoris et ſiccitatis et humiditatis patientes fiant, iisque ſenſim aſſueſcant: hac enim ratione efficitur, vt deinceps a tempeſtatis iniuriis minus facile laedantur.

11. *Seuerioribus autem meditationibus et ſtudiis* nimis mature non adſtringantur; his enim corporis vires laeduntur et incrementum eius impeditur: quantum enim animi accedit viribus, tantum detrahitur corpori. Ideoque ante decimum annum non niſi leuiora cum ipſis tractentur, et quae ludendo quaſi, ſine acriori mentis contentione diſcere poſſunt, atque tunc demum ad difficiliora addiſcenda ſenſim et pedetentim adigendi. Patet inde ratio cur praecocia ingenia plerumque parua corporis ſtatura ſint et imbecillia et rariſſime longaeua?

12. Denique libido ac *praematura Venus*, vt iam dictum eſt, ſerio prohibeatur; ſiquidem tam incremento, quam robori corporis mirifice officit.

Tanto maiorem vim his praeceptis ineſſe prudentes confident, quando intelligent, pleraque

que eorum *ex more educandi ac viuendi veterum Germanorum* ob corporis molem et robur celebratiſſimorum depromta, adeoque firma ac diuturna experientia probata atque ſuffulta eſſe; et ſperandum eſt, ſi illa probe obſeruantur, ſanam et vegetam iuuentutem Rempublicam ornaturam fore [m]).

IV. Oſtendendum nunc eſt, quomodo creſcentibus annis et virili in aetate ſecunda valetudo tuenda et robur iuuenile conſeruandum imo augendum adhuc ſit. Ante omnia hic *cibi* et *potus* ratio habeatur, vt ſcilicet *ſalubres in Republica procurentur, minus ſalubres vero imo noxii proſcribantur.* De potulentis et quidem primo de AQVA ordiemur. *Aqua* videtur maxime conueniens humano corpori potus genus; et eſt plurimorum tam eſculentorum, quam potulentorum vehiculum, multorum baſis. Hinc *prae omnibus aliis eius ſalubritas procuretur.* Saluberrima eſt fontana, ſaliens, *clara*, *coloris*, *odoris ac ſaporis expers;* vel etiam pluuialis, mundis vaſis excepta et aſſeruata, vtpote leuiſſima et ab omni illuuie repurgata. Indagandi igitur ſollicite ſunt fontes, niſi iam adſint in ciuitate, aquis his dotibus inſtructis ſcaturientes. Hi autem, qui iam adſunt, ab omnibus ſordibus diligentiſſime defendantur, aut ſi quae illatae forte ſint,

m) Conf. ſi placet, vberius hac de re TACITVS et CONRINGIVS locis citatis.

ſint, ſolerter repurgentur. Neque ferendum, vt linum aut canabis in fonte, ſtagno, aliove receptaculo aquarum publico macerentur, vbi pecudum greges et armenta ſolent aquari vel vnde ipſi homines ſuos haurire potus ſueuerunt; id quod apud Anglos ſub graui poena cautum eſſe nouimus. n) *Interdum aqua bona ex fontibus in alia loca deriuanda eſt,* atque tunc quidem illud ipſum per aptos ductus et canales, hunc in finem conſtruendos, peragatur. Vt vero haec omnis, quae ſane non parum ad communem ſanitatem conferunt, probe adminiſtrentur, peculiares *fontibus conſtituantur praefecti*, qui eis, vbi opus, detegendis, eorumque detectorum munditiei, aquae ductuum et canalium curam gerant: Germanis dicuntur Röhrmeiſter oder Brunnenmeiſter.

Quibus autem locis natura aquam fontanam negauit, ibi defectus ille naturalis arte reſarciendus erit. *Aqua* ſcilicet *pluuialis* peculiaribus excipiatur vaſis, receptaculis, ſiue ciſternis et in vſus vertatur; vel ſi etiam haec interdum recens non ſit, aut deficiat, id quod nauigantes et belligerantes haud raro experiuntur, aqua impura et minus ſalubris coctione, quiete atque percolatione, optimis vitioſae aquae remediis corrigatur.

V. Si

n) ex Cel. LANCISIO de noxiis paludum effluviis L. I. P. I. c. 8. et MANGETI Biblioth. Pharm. p. 47.

V. Si aqua ſalubris eſt, curandum quoque, vt bonae notae *cereuiſia* coquatur, qui potus non ſolum antiquis Germanis, verum etiam multis aliis gentibus iam dudum familiaris fuit. TACITVS o) illum *humorem ex hordeo aut frumento in quandam ſimilitudinem vini corruptam;* ATHENAEVS p) vero et alii q) ὀινον κριθινον, hoc eſt, *vinum hordeaceum* appellarunt. Requiritur vero, vt ſit clara, acoris expers, ſatis excocta et iisdem ſemper gaudeat bonis qualitatibus. Frequens enim harum variatio, quando ſcilicet nunc nimis recens ac turbida, nunc dulcis, nunc acida, multorum popularium morborum foecunda eſt mater. Hanc vero potiſſimum a coctione per varios variis in locis, licet in vna eademque vrbe inſtituta, pendere obſeruamus. Vnus enim ignorantia, alter negligentia, hic avaritia, ille arrogantia, cereuiſiam mutat, alterat, corrumpit. Et ex aqua *diuerſa* toto coelo *diuerſa* confici ſolet cereuiſia; atque aeris differentis vis ad mutandas illius conditiones inſignis quoque exiſtit. Quam ob rem publicae erigantur cereuiſiae officinae (öffentliche Brauhäuſer) in locis aquae et aeris ſalubritate conſpicuis; iurati artis coquendi

o) Lib. de moribus Germanorum cap. 23.

p) Δειπνοσοφιςων Lib. X. cap. 13.

q) HERODOTVS Lib. II. ait, Aegyptios ὀινῳ ἐκ κριθων διαχρηϑαι, vino ex hordeo vti, THEOPHRASTVS lib. 6. de cauſſis plantarum cap. 15. meminit των ὀινους ποιουντων ἐκ των κριθων, eorum qui vina ex hordeo conficiunt.

quendi hunc potum magiſtri (geſchworne Braumeiſter) conſtituantur, atque his peculiares adhuc praeponantur inſpectores, (Bierſchäzer) vt omnia tanto rectius perficiantur. Siquidem a multis cordatis medicis animaduerſum eſt, ſolas ſaepe prauas cereuiſiae conditiones inter alios morbos, potiſſimum aeſtate, horrendas produxiſſe dyſenterias et ſaeuas in magnis vrbibus ac regionibus ſtrages edidiſſe. Vltimo adhuc monendum reſtat, diuerſi generis cereuiſias in ciuitatibus coqui oportere, debiliores ſcilicet et fortiores, albas et fuſcas: vt aeſtate, hyeme, calidiores, frigidiores, vinum bibentes et eo non vtentes, iuuenes ac ſenes, potus ſibi optime conuenientes in promtu habeant.

VI. *Vinis* quoque generoſis carere ciuitas bene inſtituta vix poteſt. Eſſe autem debent ſalubria, pura, et nullis *mangoniis* adulterata. Mangonia dicuntur illae res, quarum admiſtione vinis conditionis vilioris, acidis et ſubinde iam corruptis, ſpecies et fucus conciliatur, vt ſe ſemet ipſis aetate, colore, odore, ſapore praeſtantiora mentiantur. Artificia vero, quibus hunc in finem vtuntur, pleraque ita ſunt comparata, *vt non niſi cum inſigni et euidente ſanitatis, imo etiam vitae diſpendio adhiberi poſſint.* Si quidem in eorum cenſum potiſſimum veniunt, ſulphuris et reſinae fumus plus iuſto admixtus, calx, gypſus, biſmuthum, ceruſſa, ſaccharum ſaturni et lithargyrium; quae omnia ingeſta ſanitati

nitati infenſiſſima ſunt. Inprimis autem ex plumbi proſapia oriunda et maxime *lithargyrium*, diros producunt effectus: febres ſcilicet, cephalalgias enormes, deliria, furores; ſummas praecordiorum anxietates, tuſſim, reſpirationem difficillimam, halitum ſtercoraceum; atroces hypochondrii ſiniſtri dolores, ventriculi inflationes, colicas conuulſiuas, pertinaces alui obſtructiones, conuulſiones, paralyſes et mortem, niſi cito et ſtrenue expellantur r). Seculo decimo quinto et ſexto auri ſacra fames nonnullos nefandos oenopolas commouit, vt adulterando mango=

r) conf. ephem. nat. curioſ. decad. III. An. IV. obſ. 30. 92. 100. An. V. VI. obſ. 261. Adeo funeſti fuerunt huius doli effectus, vt doctiſſimi viri variis ſcriptis illum debellare neceſſum habuerint. Inter hos EBERH. GOKELIVS, Archiater quondam Ducis Würtembergenſis, ea de re libellum edidit, quem inſcripſit: Beſchreibung des a. 1694. 95. und 96. durch das Silberglett verſüſten Weins und der davon entſtandnen Wein Kranckheit, welche grauſahme ſymptomata nach ſich gezogen, wodurch viel hohe und niedre Standes Perſonen entweder eine lange Zeit heftig angefochten worden, oder gar das Leben eingebüſſet haben, ſamt den Arzeney Mitteln die dagegen zu gebrauchen, und Bericht wie der verfälſchte Wein zu erkennen. Vlm 1697. 8. Eodem de argumento ſcripſit etiam IO. VICTOR IAEGERSCHMIDT, Medicus Vlmenſis. Vlm 1698. referenda quoque huc eſt ZELLERI diſſert. de docimaſia, ſignis, cauſſis et noxa vini lithargyrio mangoniſati, Tubingae 1707. 4.

mangoniis, praeſertim lithargyrio, vina, multos homines vita, plures adhuc ſanitate priuauerint. Imperatores igitur mandatis publicis iisdemque ſeueriſſimis facinus iſtud iam Anno 1487. 1498. 1500. 1548. 1577. prohibere coacti fuerunt. s) Nihilo tamen ſecius ſub fine praecedentis et initio huius ſeculi annis ſcilicet 1695 et 1705 idem ſcelus in Franconia, Sueuia, Auſtria, ad tractum Rheni, in Lotharingia atque Gallia, cui artificium iſtud in exitium generis humani inuentum natales ſuos debere dicitur, t) iterum triſtiſſimos edidit effectus; quo vero tempore et Galliae Regis et Ducis Würtembergenſis iuſſu, peſſimi vini et ſanitatis, imo vitae humanae corruptores atque deſtructores, ſuam nequitiam ſanguine et capite luerunt. u) Omnes igitur imperantes decet, vt horum ad exemplum, nefandos homines, qui artibus iſtiusmodi atque fraudibus horrenda committere moliuntur ſcelera et homicidia, poenis coerceant grauiſſimis.

Si *de ſelectu vinorum dicendum*, quid res eſt, profiteri debemus, ea praeſtantiſſima eſſe ac ſaluberrima, quae iuxta tritum vocabulum Cos, *colore odore* et *ſapore*, ſe plurimum commendant, et ſimul caput non grauant, neque diu in ven-

s) Vid. IO. PHIL. DATTII, Conſiliarii Wurtemberg. Volum. rerum Germanicar. nouiſſ. de pace publica L. III. c. 14

t) Conf. ZELLERI diſſertatio modo allegata.

u) Vid. ZELLERVS loc. cit.

ventriculo et corpore haerent ac ibidem moleſtias creant; ſed quae cito per vrinam aut perſpirationem rurſus eliminantur. Praeterea Germanis Germanica maxime conducunt, et ex his *Nicrana*, *Franconica*, *Moſellana ac Rhenana*, reliquis palmam praeripiunt. *Gallica* quoque varii generis et alba et rubra, ſi bonae notae ſunt, neque corrupta, item *Hungarica*, multis admodum ſunt proficua, ſi modice hauriuntur. Notandum tamen haec frigidiores et ſeniores; illa callidiores et iuniores facilius ferre.

VII. Prolectus arte Hermetica liquor, quem *ſpiritum vini* appellant, vti ab adultis, imbecillis et ſenibus modice ac recte vſurpatus magnos vſus praeſtat, ſic immodice hauſtus noxas parit maximas. Recte autem adhibetur, quando eodem raro et tantum inſtar medicamenti vtuntur homines, praeſertim modo nominati. Abuſio vero eius committitur, non ſolum, ſi ad ebrietatem vsque potatur; verum etiam ſi in potum frequentem et fere quotidianum tranſit. Similes enim tunc cum venenis lentam mortem inferentibus *(les poudres des ſucceſſions)* edit effectus. Rara quidem ſunt exempla eorum, quos per ebrietatem vno quaſi impetu enecauit; innumerabiles autem ſunt ii, quibus ſenſim et pedetentim lethalis imo ſtygius factus eſt, ille vitae perpetuandae dicatus liquor. Quando enim nimis frequenter et quaſi pro potu quotidiano ſiue familiari bibitur, fieri haud poteſt, quin humo-

res vehementer commoueat, mobiliores et fluidiores diſſipet, craſſiores relictos cogat, ſolidas partes conſtringat, et induret,[x]) ſaepe autem disrumpat; etenim hi eius ſolent eſſe in corpus humanum vſitatiores effectus. Et inde potatorum illius variarum partium et viſcerum inflammationes, phthiſis, hydrops, apoplexia, podagra, paralyſis et ſexcenta alia mala dependent. Quam ob rem quum, his non obſtantibus, plerisque in regionibus enormes potus huius adurentis exceſſus committantur, et eodem tam multorum ſanitas corrumpatur atque mors inuitetur praematura; ad eius peſtiferum abuſum tollendum vires neruique omnes intendi debent. Hoc autem optime fieri poterit, interdicendo conuenticula in cauponis hoc potus genus praebentibus. Haec enim homines, praeſertim plebeios et potiſſimum iuuenes ad hauriendum illud alliciunt, viros in praua conſuetudine firmant, vtrosque perdunt; obſeruatur enim illos, qui ſemel ei aſſueti, ab ipſo vix rurſus deſiſtere poſſe. Deinde vix alibi, quam in pharmacopolis, inter medicamenta proſtet, et ibi quoque talis determinetur portio, vnico praebenda homini, quae nocere ipſi haud facile queat. Denique nec huius, nec reliquorum inebriantium potuum vis inducendi morbos et deſtruendi corpora tanta erit, ſi *crimen ebrietatis*

x) Ita enim videmus molles *noſtri* corporis partes, imo ipſum cerebrum, *ſpiritui vini* aliquamdiu immiſſas, indurari.

tatis haud impune perpetrabitur. Prudentiſſimo nuper conſilio Angli, vt noua publica docuerunt, huius potus exceſſibus obicem ponere allaborarunt; id quod pariter *Rex Auguſtiſſimus et Sapientiſſimus* magnae Britanniae GEORGIVS II. in terris ſuis Germanicis fecit, y) optandumque eſſet, vt in omnibus aliis regionibus z) inſtituta haec laudibus nunquam ſatis efferenda imitarentur, ea tamen adiuncta cautela, vt illius vſus frigidarum terrarum incolis paullo magis, calidarum vero minus concederetur: dum his plus, illis minus nocere obſeruatur.

VIII. Magna quidem eſt abuſio potus *Theae* et *Caffee*, vſus tamen longe maior mihi videtur. Poſteaquam enim inter Europae gentes et praecipue Germanos ac Belgas in potus familiares tranſierunt, varii morbi minus frequentes, quam antea vbi non niſi cereuiſia, vino et ſpiritu vini vtebantur, eſſe ceperunt. Nam quod hodie malum

y) Vid. Verordnung gegen das Brandtewein trincken und Trunckenheit. Hannover den 5 Dec. 1736.

z) Rex quoque potentiſſimus Pruſſiae milites ſuos, praeſertim eos, quos Pozdami, ob corporum pulchritudinem, magnitudinem et in armis faciendis alacritatem miratur orbis, vſu ſpiritus vini interdixit: vt peſſimo ebrietatis crimini, quod multorum litigiorum, turbarum, vulnerationum imo homicidiorum fomes eſt, reſiſteret, et ſimul infinitorum morborum radicem extirparet, hominumque illorum robur ac ſanitatem tueretur.

lum hipochondriacum, pertinaces, praeſertim apud eruditos, vitaeque ſedentariae deditos, alvi obſtructiones, febres acutae malignae, podagra, calculus, ſcorbutus etc. rarius quam olim, ſaltem in Germania noſtra, occurrunt, magnam partem horum potuum vſui tribuendum eſſe arbitror: quippe qui diluendo, temperando, et attenuando humores, obtundendo acrimoniam, demulcendo ac blande relaxando ſolida, iſtiusmodi affectus praecauent, factosue pellunt atque profligant. Cauendus tamen exceſſus, quia omne nimium, vti in prouerbio eſt, in vitium vertitur. Nec *Choccoladae* effectus tam praui ſunt cenſendi, vt haec cum Thea et Coffée proſcriptionem e Republica mereatur, quam nonnulli exoptarunt. Attamen magis loco medicamenti, quam potus ordinarii ea vtendum eſſe ab imbecillis ac ſenioribus, minus vero a iuuenibus arbitror: quia ad libidinem et intempeſtiuam venerem, ad quam plurimi per ſe ſatis procliues ſunt, ſtimulare ſolet. De *Tabaci* vſu, quem nonnulli ad coelum vſque extollere non verentur, alii ad inferos relegare haud dubitant, lubens profiteor, me neutri horum prorſus aſſentiri. Quamuis enim perſuaſus ſim, ſine inſigni noxa carere nos eodem poſſe, omnino tamen illum damnare nollem, quia dum modice vſurpatur, nemini facile nocet, multis vero in ſalutem cedit, quando nimirum certis in caſibus et tempeſtatibus inſtar medicaminis adhibetur.

IX. Prae-

IX. Praecipua potionis genera breuiter, quantum fieri potuit, pertractauimus; tranſeundum ad *eſculenta.* Quantum victus et potiſſimum antiqua *cibariorum ſimplicitas atque frugalitas* ad ſanitatem firmam conſeruandam, vitamque prorogandam facit, tantum ad robur corporis imminuendum ac deſtruendum, morbosque inducendos et mortem accelerandam enormis harum rerum varietas, copia et luxus confert, qui hodie ad ſummum vbique faſtigium perueniſſe videtur. Egregie HORATIVS commoda ex victu tenui, parco ac modico redundantia et multiplices *noxas, quas luxus eius ſecum fert,* proſecutus eſt, Lib. 2. ſerm. 2. dicens:

Accipe nunc, victus tenuis, quae quantaque ſecum
Afferat: inprimis valeas bene; nam variae res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcae,
Quae ſimplex olim tibi ſederit: at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem uertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides vt pallidus omnis
Coena deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis, animum quoque praegrauat vna,
Atque affigit humo diuinae particulam aurae.
Alter vbi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus praeſcripta ad munia ſurgit.

Principes igitur, ſi ſalus ciuium ipſis cara eſt, ſumma ope pernicioſos eiusmodi mores abro-

gare laborent. Olim leges *ſumtuariae* Orchia et Fannia, quam Lucilius centuſſim vocat, quod vltra 100. aſſes in conuiuio inſumere vetaret, ſancitae erant; hodie autem de frugalitate et temperantia altum vbique propemodum apud legislatores eſt ſilentium. Sed quot et quantae inde eueniunt noxae? *latius ſemper ſe diffundit luxuria, quo longius a cenſura abeſt;* teſte ARNISAEO, a) Medico et Politico quondam Academiae noſtrae Iuliae praeſtantiſſimo; ex quo duplex iactura, cum ſanitate enim pecunia, neruus rerum gerendarum profunditur. Haec, ſi priuatam Medicorum vtilitatem reſpicimus, ſilentio premenda fuisſent: *quum intemperantia ſiue luxuria Medicorum nutrix ſit, ac recte dicatur;* verum quia publica ſalus priuatis commodis ſemper praeferenda eſt, ea hic monere mei eſſe officii exiſtimaui. Sed longe adhuc maiori cura victus defectus eſt auertendus et potiſſimum cauendum, ne anonae caritas regiones diuexet: ſi quidem hanc vrgentem morbi et ſtrages populorum preſſo pede ſequuntur. Nam quos fames haud perimit, hos aegritudines ex ingurgitatione ciborum prauorum et inuſitatorum oriundae trucidare ſueuerunt. Conuenit ergo Diui ad exemplum IOSEPHI b), anona abundante, horrea replere; vt ex his publicis frumenti promptuariis, rei neceſſitate id exigente, ſubſidia ad ciues

a) Lib. Polit. cap. 16. p. 162.
b) Geneſ. cap. 41. v. 33. 36.

ciues ſeruandos peti, iisdemque ab interitu gentes vindicari queant. Quod vero ad *ipſam cibariorum ſalubritatem* attinet, vigilanti attendendum oculo eſt, *vt ea, quae multiplex obſeruatio ſalutifera deprehendit, concedantur et parentur: quae autem nocentia animaduertit, ex Republica proſcribantur.* Aſt ſpeciatim curandum eſt, vt *farina* nullis alienis rebus, praeſertim noxiis, vt lolio temulento, calce vel ſimilibus commiſceatur; *panis ſit probe coctus;* c) *carnes* animalium morbis affectorum, vel iis defunctorum, venales non ſint; *fructus horaei nondum maturi,* aut valde inſalubres, certis potiſſimum in annis, emptoribus haud exponantur, et alia huius commatis. Neque vanum mihi videtur illorum conſilium, qui *plantas veneno diras*, in terris quibusdam largius progerminantes, ſollicite eradicandas ſuadent. Siquidem illarum improuidus et temerarius vſus, ſaepe iam triſtiſſimorum cauſſa effectuum fuit. d) Nec mirum eſt *herbam*

c) Hinc variis in locis publica auctoritate viri ſunt conſtituti, qui non ſolum de legitimo panis pondere, verum etiam reliquis bonis qualitatibus, ipſi conuenientibus, ſolliciti eſſe debent: vernacula noſtra, Brodtbeſichtiger, oder Brodtbeſchauer, audiunt.

d) Tragicas iſtiusmodi hiſtorias permultas reperies deſcriptas in IO. MATTH. FABRI Strychnomania ſeu lib. *de ſolano furioſo.* Auguſt. Vindel. 1677. 4. edit. et IO. IAC. WEPFERI Hiſtoria cicutae aquaticae Baſil. 1679. 4. publicat. et

bam cicutae interdum pro *Chaerefolio* aut *Petroſelino*, radicem vero pro *Paſtinaca* ab imperitis adhiberi; *Bellae donnae fructus* blandiente ſua elegantia ignaros, cumprimis incautos, temerarios, gulae ac palato indulgentes pueros ad illos, ſimulque mortem ingerendam inuitare; *Hyoſcyami radix* pro Cichorii allata Helmſtadii ante aliquot annos conſpicuae cuidam familiae fatalis facile fuiſſet, niſi Parens venerandus mortiferum detexiſſet errorem et homines, quibus epulae iſtae deſtinatae erant, ex orci quaſi faucibus eripuiſſet.

X. *Aeris* vim in corpus humanum magnam quoque eſſe, nullus prudens facile inſicias ibit. Serenus autem, motu exercitus, ab halitibus putridis defoecatus, ſanitati conſeruandae maxime idoneus eſt. Quicquid igitur ad has conditiones ipſi conciliandas arte praeſtari poteſt, praeſtandum; quicquid vero ad eas corrumpendas facit, ſollicite remouendum eſſe arbitror. Inprimis *aeris in vrbibus et quidem maioribus cura erit habenda:* quia ob vaporum et exhalationum varietatem et copiam in corruptionem atque putredinem maxime pronus exiſtit. Quam ob rem, ne is facile corrumpatur, vrbes ab omni immunditie liberae ſeruentur: e) plateae pauimento firmo

et recuſa ib. 1716. 4. nec non MARDORFII diſſ. de *Maniacis Giſſenſibus a ſolano furioſo*, Gieſſae habita 1691.

e) Vid. PLATTNERI Med. D. et Prof. Lipſienſis cele-

mo probe ornentur, ſedulo euerrantur, et ſordes ac ſimeta extra vrbem deferantur. Laudibus hinc a LANCISIO celebratur LVDOVICVS XIV, Galliarum Rex, cuius iuſſu hodie Lutetianae viae, a luto exſuperante, quod antiquitus vrbi nomen dediſſe videtur, longe diligentius quam olim purgantur. f) Aedes et conclauia quauis illuuie ſollerter liberentur; cauendum praeſertim, ne exſurgens ex latrinis foetor noxas creet. Aquae pluuia, niue, glacie, vel quouis modo in vrbem illatae, aliisque ſordibus per canales et ductus exitus parandus: ne quieſcendo in putredinem ruant. Artificum officinae graues, inſalubres, tetrosque ſpirantes halitus, intra moenia non tolerentur: minimum loca a reliquis longe ſeparata teneant. g) Ex horum numero ſunt coriarii, fullones, cetarii, ſalſamentarii, caſcarii, olearii, ſaponarii, figuli et lanio-

celeberrimi, praeceptoris et patroni aetatem colendi, diſſ. elegantiſſimam et doctiſſimam de morbis ex immunditiis. Lipſiae 1731. 4.

f) de noxiis paludum effluuiis L. 1. P. 1. cap. IV.

g) *Olim apud Romanos olidae merces, officinaeque ſordidiores tranſtiberinam regionem occupabant, propter peſtiferam et putentem auram infamem; quam regionem Romani ideo Iudaeis, victis hoſtibus omnibusque quibus infenſi erant, incolendam dederunt:* v. Cel. PLATTNERVS l. c. §. VII. et BARTHOL. MARLIANI vrbis Romae Topograph. L. V. c. 19. in Theſauro GRAEVII T. III. p. 186. et ALEX. DONATVS de vrbe Roma L. III. c. 21. eodem Tom. p. 779.

laniones: quorum omnium officinae et tabernae viciniam nidore infeſtant foetidiſſimo, aduerſiſſimo et infeſtiſſimo.

Publica atque magna noſocomia ſint ab vrbe aliquo modo remota; vel illas ſaltem occupent plagas, vbi minimum nocere valent: quod olim diligenter in domibus, leproſis deſtinatis, obſeruarunt in Germania, quae plerumque extra vrbes conſpiciuntur. Inprimis vero idem de illis moneo et inculco aedibus, in quibus ex peregrinis et quidem *propter luem contagioſam* ſuſpectis regionibus aduentantes moram agere quadragenariam *(la quarantaine)* ſolent. *Exuuiae denatorum* haud ita multo poſt mortem terrae mandentur, et quidem ſatis profunde, praeſertim quando morbis perierunt contagioſis, aut tempore aeſtiuo. *In templis vero nulla ſepeliantur cadauera;* imo et coemeteria extra vrbem, ſi fieri poteſt, collocentur. Id quod a gentibus veterum cultioribus ſancte iam obſeruatum fuiſſe EHRLICHIVS perdocte oſtendit, quando ait: h) Antiquiore tempore extra vrbes poſita fuerunt coemeteria, graece κοιμητηρια, quae proprie dormitoria et loca ad quietem et ſomnum comparata ſignificant, ſi ut apud Patriarchas Gen. c. 23. it. 35, v. 19. Ioſ. 24.; quod Iudaei quoque

h) conf. tractat. cui titulus: *Mors ex ſepulchris*, vbi noxas ex ſepultura in templis facta, et coemeteriis intra moenia toleratis oriundas, copioſe exponit. Halae Magd. 1729. 4. p. 11. 12.

que in more habuerunt, vti patet *ex ſepultura Lazari* et filii Naimitanae viduae, item *ex ſepulchro a Ioſepho condito*, quo Seruator conditus eſt, quod quoque extra vrbem poſitum fuit. Romani vero ab initio in domibus, quas ſinguli incolebant, ſuos ſepeliebant; poſtea vero lege XII. Tabular. fuit ſancitum: *in vrbe ne ſepelito;* ad auertendum peſſimum cadauerum foetorem et noxia inde pronata ſanitati effluuia. Quare Romae coemeterium *Priſcillae* extra vrbem erat, vti et apud alios gentiles. Laudatiſſimum PLATONIS inſtitutum fuit, *vt in agro vel alio quodam loco infoecundo et ſterili ſepulchra conſtituerentur, ne viuentibus officiant.* SERVIVS SVLPICIVS ad CICERONEM ſcribit ſequentibus verbis: *Ab Athenienſibus locum ſepulturae intra vrbem, vt darent, implorare non potui, quod religione ſe impediri dicerent; nec tamen id antea vnquam conceſſerunt.* Alexandriae quoque coemeteria extra vrbem fuiſſe hiſtoria conſtat. Apud chriſtianos quoque prioribus temporibus hoc ſtricte obſeruatum fuit, vti ſeculum V teſtatur. CHRYSOSTOMVS enim ait, *omnem ciuitatem, omne caſtellum, ante ingreſſum habere ſepulchra.* Serm. de fide. Rationem cur hoc ſtrictae obſeruationi fuit ſubiectum, gentiles ſuppeditant: *vt vrbibus mundities ſeruaretur et aer minus inficeretur ex cadauerum putreſcentium foetore.* Hactenus EHRLICHIVS.

XI. Non

XI. Non parum praeterea ad aerem ſalubriorem efficiendum confert, *ſi plateae, et viae publicae arboribus, gratos et reficientes odores ſpirantibus, condecorantur:* in quem cenſum potiſſimum veniunt Tiliae, Caſtaneae equinae, Pſeudo-Acaciae, nec non variae ex fructiferarum familia. Belgium, ſi quae alia regio, his ornamentis et ſanitatis praeſidiis ſuperbit. *Vbi vero lacus, ſtagna vel paludes* in vicinia ſita, auram putridis inquinant vaporibus, haec ſunt vel in alia loca, vbi nocere haud poſſunt, deriuanda, vel ſi fieri poteſt, prorſus exſiccanda et in agros, prata, hortos aut ſyluas mutanda. Cedro digna ſunt, quae praeſtantiſſ. LANCISIVS hac de re litteris mandauit lib. de noxiis paludum effluuiis: ſiquidem aureo hoc ſcripto non ſolum *noxas a paludibus ſanitati imminentes*, copioſe oſtendit, et commoda, quae ex harum exſiccatione in ciuium corpora redundant, docte demonſtrauit; verum etiam remedia effluviis paluſtribus corrigendis, paludibus exſiccandis et in fertiles terras mutandis accommodata, ingenioſiſſime propoſuit. Duobus exemplis ab illuſtri hoc viro commemoratis meas nunc ornare pagellas liceat, quippe quae egregie confirmabunt, auram certarum regionum aut vrbium, paludum exſiccatione atque correctione ſalubriorem reddi et emendari poſſe. „Principum ait, „beneficentiam experti Piſaurenſes puriorem ae„rem, exſiccatis paludibus, ducere coeperunt; „atque vbi olim pauciſſimi mortales annum 50

„vel

„vel attingebant, vel ſuperabant, teſtimonio *Le-*
„andri Alberti, i) hodie quam plurimos vltra il-
„lam aetatem alit: inter quos amitam S. S. D.
„N. CLEMENTIS XI, Iuliam Albanam de Oli-
„veriis, honoris gratia commemoramus, quae
„decrepita vltra annum 85 mentem ſanam,
„acrem ac ſapientiſſimam ſeruat.

Hoc in Italia geſtum eſt. Idem vero Germanis quoque noſtris experiri licuit, quod ex litteris ROSINI LENTILII, Conſiliarii quondam et Archiatri Ducis Würtenbergenſis ad LANCISIVM perſcriptis patet. Verba eius ita ſe habent:

„De noxiis paludum effluuiis, quae medi-
„taris, non poſſunt non eſſe pulchra et vtilia.
„Magnum in ea re ſitum eſſe momentum, ne-
„mo facile dubitat. Vnica iam obſeruatione
„rem declarabo; *Stutgardia* quae eſt Sereniſſi-
„mi mei Principis ſedes, circumquaque monti-
„bus cingitur, excepta ſola plaga orientali, qua
„verſus Nicrum fluuium, vnius horae intercape-
„dine illinc diſſitum, patet nonnulla planities.
„Ad moenia ciuitatis orientem et planitiem il-
„lam verſus, olim fuit, piſcina, ſeu ſtagnum
„ampliſſimum plurium iugerum. Infamis au-
„tem a multis annis fuit eadem noſtra Stutgar-
„dia febribus intermittentibus, ferme non am-
„plius epidemicis, ſed endemicis, valde rebelli-
„bus,

i) deſcript. Italiae de Piſauro p. 292.

„bus, ac diuturnis, quae proinde nomen tule„runt, quod vocarentur *Stutgardianae febres*, „Accidit autem ante hos quindecim annos, vt „ſtagnum illud certo fine exſiccatum, in pra„tum amoeniſſimum conuerteretur, et ab eo tem„pore febres intermittentes adeo rarae ſunt factae, „vt ne ſemel quidem epidemiarum nomen me„ruerint; ſed ſporadicae ſaltem nunc hunc nunc „illum inuaſerint, etiam hactenus curatu facilio„res. Apparet inde febres ab effluuiis illius ſta„gni putridis extitiſſe, quae flante euro ſublata „ciuitati inuecta fuerunt, eo quod ventus, alli„ſione ad montes facta quaſi repercuſſus efflu„via dicta longinquius prouehere non poſſet. k) Vides exinde quid et quantum ad prauas aëris conditiones emendandas atque temperiem eius ſalubriorem efficiendam, arte et ſtudio Principis in ſalutem ſubditorum praeſtari poſſit.

XII. *In ipſa aedificandi ratione* haud exiguum quoque ſalubritatis aëreae momentum poſitum eſt. Quo magis enim aër in domiciliis, praeſertim humilibus, incluſus atque compreſſus, quo minus luci et libero aeri ad aedes et conclauia ſiue cameras patet aditus, eo facilius vapores putridi atque excrementitii cumulantur, et contagioſis halitibus fomes paratur. Patet hinc ratio, *cur, lue quadam epidemica ſaeuiente, maxima*

k) LANCISIVS de noxiis paludum effluuiis, Lib. I. Part. I. cap. III.

ma vt plurimum ſtrages per infimam plebem populique faecem edatur? quippe quae caſas depreſſas, paruas, anguſtas; cubicula humilia ac humida inhabitare ſolet. Quam ob rem plateae, latae, aedes amplae, conclauia ſpatioſa, alta, feneſtrae magnae, tantum profecto ad ſanitatem, quantum ad decus et ornamentum conferunt. Adeoque etiam ad has res Imperantes ac Magiſtratus imo et architectos vigilantes aduertere oculos oportet.

XIII. *Nouas* ſi Princeps condere *vrbes, pagos, villas ſuburbanas* velit, inprimis proſpiciat, vt loca iis ſeligantur aeris ſalubritate conſpicua. Praeſtant autem plana vel elatiora profundis, remota ſint a paludibus, propinqua fluminibus. VITRVVIVS, praeſtantiſſimus veterum Architectus, refert, *veteres Romanos oppida et ſtatiua caſtra condituros inſpexiſſe iecinora pecorum, quae paſcebantur in his locis*, (vbi oppida ſua erigere vellent): *quae ſi liuida et vitioſa deprehendebant, ſolum vertebant, alio commigrantes.* Tantopere iſti de coeli temperatione, ſub quo degere volebant, ſolliciti fuerunt!

XIV. Contra aeris iniurias *veſtimentis* teguntur corpora. Quorum luxus atque ſplendor eovsque variis in locis euagatus eſt, vt Principes illum legibus coercendum neceſſe habuerint [l]).

Vellem

l) Vid. leges veſtiariae variis in locis editae, die Kleider-Ordnungen.

Vellem his legibus quaedam adderentur ſanitatem reſpicientes. Ita enim *nonnulla veſtitus genera hodie comparata deprehenduntur, vt non poſſint non valetudini eſſe infenſiſſima.* Mos vehementer comprimendi corpora per thoraces, calceos, ocreas et alia inter omnes propemodum cultiores Europae gentes hodie invaluit. Quantopere vero is anguſtando vaſa, compellendo ſiue conſtringendo viſcera, impediendo atque turbando liberum ſanguinis circuitum, incremento, robori et ſecundae valetudini noceat, in aprico mihi poſitum eſſe videtur. Inprimis tenellorum et mollioris ſexus corpora his anguntur carceribus, quibus tamen illud ipſum perniciosiſſimum eſt. In tenellos enim propter mollitiem, ſubtilitatem atque infirmitatem partium tanto maiori vi ſuas exercet vires, quanto minorem inuenit renixum. In ſexum amabilem vero duplicem edit noxam. Enimvero et mulierculas ipſas iunceas, debiles atque infirmas reddit; et matres infirmas firmam prolem generare prohibet. Deinde *in media bruma feminae collum et praecordia denudata ventis ac frigori exponunt*, multae ſine dubio hoc conſilio, vt ſpectatorum oculis pateant et his voluptatum illecebris ignes accendant illicitos. Haec autem conſuetudo, quam rerum ſacrarum interpretes toties ex religionis dogmatibus improbant, mihi ex medicis taxanda videtur principiis. Frigus enim vi pollere cogendi fluida et conſtringendi ſolida neminem fugit: quis igitur dubitet, illud ad par-

tes

tes corporis tam teneras atque ſubtiles, quales in collo et praecordiis reſident, admiſſum effectus edere peſſimos, tollere perſpirationem Sanctorianam, motum humorum ſiſtere, tumores et inflammationes producere, glandulas colli, parotides, maxillares, ſublinguales, thyroideas, mammarum indurare, tonſillas, vuulam, laryngem, pharyngem, pleuram, pulmones inflammere, raucedines, tuſſes, anginas, pleuritides, peripneumonias, tabes ſiue phthiſes et ſexcenta alia mala excitare? Sed prauos iſtiusmodi mores illuſtres in Republica perſonae melius exemplis, quam legibus emendabunt, coercebunt. Denique adhuc monendum reſtat, non ſolum nocere corpora minus tecta et quaſi denudata frigori exponere; ſed et hoc ſanitati aduerſari, *quando aeſtiuo tempore pellibus aut aliis veſtimentis nimis calefacientibus vtuntur:* ſi quidem hoc modo nimis ſudando debilitantur, et ad frigus poſtea hyemali tempore perferendum ineptiores redduntur homines. Cui plura hac de re ſcire volupe eſt, is euoluat doctiſſimas diſſertationes IO. IAC. BAIERI de veſtitu Altorffii 1704. et AVG. QVIR. RIVINI de morbis a veſtitu Lipſiae 1721. publicatas.

XV. Corporis *ſanitatem ac robur a mentis ſerenitate* mirum quantum dependere nemo ignorat, atque hanc ob cauſſam animos ciuium innocentibus exhilarare *oblectationibus* decet. Inprimis autem conuenit easdem cum *corporis exer-*

citationibus coniungere. Hunc in finem porticus, ambulacra amoena, horti publici floribus, plantis, arboribus gratos ſpirantibus odores, et viſu pulchris ornati ſtatuis, criptoporticubus, *(Grottes)* aquis artificioſe ſalientibus, *(Fontaines)* cadentibus *(caſcades)* illuſtres et ambulationibus adaptati exſtruantur. *Magiſtrorum artium ſaltandi, equitandi, digladiandi* nullus ſit defectus. Ea ludorum genera, quae corporis vires excitant, mentem exhilarant, neque virtuti repugnant, libere permittantur: vt pila minor, maior ventoque diſtenta, *(ballone)* plumis ornata, eburnea, *(billiard)* conus et alia huius generis. Interdum etiam publicis et ſolemnibus oblectamentis populo Imperantes laetos hilaresque pariant dies. Inſtituantur *venationes ſolemnes* et celebrentur *certamina taurorum, vrſorum, leonum* aliarumque ferocium beſtiarum. Huc quoque referendus mos ille in plurimis Germaniae vrbibus receptus, quo ciues quotannis *orbem vel aues ex ligno conditas globulis plumbeis* petendo de priuilegiis quibusdam et immunitatibus ab oneribus publicis decertant, idque in ciuitatibus maioribus multa cum pompa peragunt: atque hoc inſtituto non ſolum in armis exercentur, verum etiam animi eorum reficiuntur, et praeterlapſis hilaritatis diebus tanto alacriores ad priſtinos redeunt labores. Ante omnia vero inſignem mihi laudem promereri videntur *ludi ſcenici, a quibus obſcoenitas abeſt, et dramata muſica;* quippe quae oculos ſpectaculo,

aures,

aures muſica, animum fabulis mirifice demulcent. Denique quum natura hominis ita ſit comparata, vt etiam ex ſola cum aliis ſocietate voluptatem hauriat, ad hanc perfruendam aptiſſimae ſunt cauponae vinum, cereuiſiam, potum Theé et Coffeé porrigentes, in quibus ciues, peractis negotiis, conuenire et requieſcere; attamen ſimul animum gratis et de rebus nouis vtilibusque inſtitutis colloquiis reficere poſſunt, *vt acti labores iucundi fiant.*

XVI. Vti imperantibus incumbit animos ciuium innocentibus et ſanitatem promouentibus exhilarare oblectamentis; ſic quoque illorum eſt officium, *vt voluptates et ſcelera, quae corpora laedunt, debilitant, eneruant et praematuram mortem inducunt, ſerio coerceant.* m) Nullum vulgatius vitium eſt *crapula,* nullum etiam funeſtius hoc ipſo. n) Nam et corpus et mentem corrumpit teſte HORATIO Lib. 2. ſerm. 2.

 quin

m) Senex quidam optime adhuc valens, interrogatus aliquando,

Cur tibi tam facilis cur tam iucunda ſenectus?
reſpondebat:
Libera quod vitiis tota iuuenta fuit,

et hoc ipſo ingenioſe docebat, quantum ad vitam longaeuam et ſenectutem iucundam reddendam vitae genus vitiorum et ſcelerum in iuuentute expers faciat.

n) Hanc ob cauſſam varii Principes iſtud publicis reprimere mandatis tentarunt: Vid. Verordnung

. . . . . quin corpus onuſtum,
Heſternis vitiis, animum quoque praegrauat vna,
Atque affigit humo diuinae particulam aurae.

Parit humorum abundantiam atque ſic ad omnes a πλεϑοϱα oriundos, qui ſane quam plurimi ſunt, diſponit morbos; fluida omnia vehementer commouet, in tranquillo ac moderato motu turbat; ventriculum, inteſtina, cunctaque vaſa nimis, quam par eſt diſtendit, ſuo robore priuat, ad agendum in contenta inepta reddit, imo ſaepe eadem disrumpit. Inde autem beluonum ſiue potatorum appetitus proſtratus, vomitus matutinus, pallor faciei, pedes oedematoſi, leucophlegmatia, ἀνασαϱκα, ἀσκιτης, podagra, arthritis, phthiſis, febres acutae, inflammatoriae et infinitae aliae calamitates pendent, ita vt recte poëta ſcripſerit:

Enſe cadunt multi, ſed plures crapula ſternit.

Quamobrem, quum crimen iſtud tam vulgare ſit et eodem tot homines deplorandas ſibi pariant aerumnas, ſe ipſos iugulent et in ἀυτοχειϱιας ſcelus incidant, tolerari illud nullo modo debet. In aulis Principum, in Academiis, in nuptiarum, baptiſmorum et funerum ſolemnitatibus, in artificum et opificum conuentibus ac ceremoniis perpotationes enormes, hucusque multis adhuc in locis conſuetae et licitae, abrogentur. Ciues

nung gegen die Trunckenheit und das Brandwein trincken. Hannover d. 5. Dec. 1736.

Ciues quotidiana ebrietate delirantes minis et poenis in ordinem redigantur. Ebrii delinquentes ſecundum PITTACVM bis puniantur, quia bis peccarunt. o) Athenienſes in ebrios actionem inſtituebant. p) Rex MINOS lege prohibuit, ne ad ebrietatem vsque compotationibus indulgerent. q) Ruſſorum BASILIDES, qui in aliis, vt multi volunt, Tyrannum, in hoc optimum ac prudentiſſimum Principem ſe praeſtitit, quod, qui publice ebrii conſpicerentur, in carceres coniiciendos iuſſerit, non depromendos inde, niſi triduo ante Paſcha. r) Imperator MAXIMILIANVS s) crapulae indulgentes cum ignominia a ſuis excluſit officiis. De GEORGIO WILHELMO, Duce quondam Brunſuic. et Luneburg. ſapientiſſimo, atque Cellenſi vltimo, referunt, quod hoc genus hominum ipſi maxime exoſum fuerit; quia, vt dicere amabat, veneri, ludo et aliis quibusdam vitiis dediti tandem cum tempore a prauis deſiſtunt moribus: qui vero Baccho addicti eiusque mancipia facti, nunquam ſe corrigunt. Et verum omnino eſt illud:

Quo plus ſunt potae, plus ſitiuntur aquae.

o) Vid. ARISTOT. 3. ethic. c. 5. Polit. L. 2. cap. vlt. LAERT. in vita PITTACI.
p) ARNISAEVS oper. polit. cap. XV.
q) PLAT. in Min.
r) ODERBORN in vit. Baſilidis.
s) ARNISAEVS l. c.

Ipſe *Mahumedes* ſuos ſectatores omni potu inebriante ſub grauibus poenis interdixit; dubio procul hoc conſilio, vt mentem ſanam in corpore ſano conſeruaret. Cur igitur hodie inter multas Chriſtianas et ceterum bene moratas gentes crimen illud impune adhuc perpetratur?

XVII. Venus cum Baccho coniunctim in generis humani exitium furit et quibus hic pepercit, hos illa nouit perdere. Tantopere enim antiqua ſeueritas in deſuetudinem abiit, vt iam adoleſcentia virorum peccatis ſe contaminare neutiquam vereatur. *Corrumpere et corrumpi ludus* (eine galanterie) *cenſetur hodie, et a ſeculi moribus non veniam tantum, ſed ferme applauſum inuenit.* t) Permultae magnarum ciuitatum foedis ſcadent lupanaribus, et laſciuis abundant proſtibulis. Sed quid inde? *Florida iuuentus in vitium cerea, flectitur* u) facile his malorum illecebris ad perpetrandas abominandas libidines; eo ipſo autem ſuccos optimos firmo et robuſto corpori conſtituendo aptos conſumit, fit elumbis ac languida, et virili aetate appropinquante, conſuetudo facta eſt altera natura, prauos deſerere mores haud poſſunt, ſeminalem laticem inutiliter profundunt, nullam vel debilem procreant ſobolem, et ſemet ipſos miris obnoxios reddunt

t) CONRING. de habitus corpor. Germ. antiqui et noui cauſſis. §. 88.
u) HORATIVS in arte poetica.

dunt aegritudinibus. Hoc enim amoris igne humores quaſi aduruntur, corpora exſiccantur, languor, tabes, febres hecticae, et multi alii morbi inducuntur. Quid dicam de horrendo ſcortatorum flagello, *lue venera?* Ante hos trecentos annos, quemadmodum plerique ſentiunt, adhuc erat incognita; x) hodie vix alius morbus medicos frequentius exercet. Olim inter res infames adhuc ponebatur, nunc inter ornamenta et decora a nonnullis referri ſolet. Exinde autem euenit, quod tam multi ſe nobis cum horrore ſpectandos praebeant, qui curtato naſo, deperdita vuula, perforato palato, rauciſona voce, ſcelera etiam in occulto et tenebris perpetrata inuiti produnt adque propalant. Sed non ſufficit tetris libidinibus deditos tetra hac puniri lue; ſed ita malum iſtud comparatum eſt, quemadmodum medicinam facientes quotidie experiuntur, vt infamis nebulo honeſtiſſimum virum, nefandus maritus caſtiſſimam thori ſociam, laſciviens vxor optimum maritum poenarum, ſcelèribus ſuis acquiſitarum, participem reddere valeat; imo ad innocentes vsque infantes haec miſeria

x) Sunt quidam, qui *luem veneream antiquiſſimum morbum atque ipſam lepram veterum eſſe volunt*, hocque comprimis nuper adhuc euincere magna cum veriſimilitudine voluit Anglus quidam eruditus, cui nomen BECKETVS, in docta diſſ. Actis ſiue Tranſactionibus philoſ. Acad. Reg. Londinenſis inſerta N. 365. p. 47. et in Epitome eorum a MARTYNIO edita Part. III. p. 652.

ſeria per haereditatem tranſit, et ſaepe contingit, vt parentes ſuis filiis poſt funera nihil aliud relinquant, praeter morbos, qui vitam ab illis proterue transactam manifeſtant. Tanta eſt blandientis veneris ſaeuitia!

Sed non ſolum corporis robur, verum etiam animi vigor et fortitudo turpium exercitio libidinum proſternitur. Id CYRVS probe agnovit, vtpote qui ſola hac arte Lydios aliquoties ante rebellantes domare ſciuit: *iis enim*, teſte IVSTINO y), *arma et equos ademit, iuſſitque lenocinia exercere: et ſic gens induſtria quondam potens et manu ſtrenua effoeminata mollitie luxuriaque virtutem priſtinam perdidit, et quos ante* CYRVM *inuictos bella praeſtiterant, in luxuriam lapſos otium et deſidia ſuperauit.* Perſas vero eosdem, qui antea, quum durum et agreſte vitae genus gererent, Lydios et Babylonios molles et meretricios vicerant, luxuria et voluptate poſtea eneruatos Macedonum ſuperauit duritiee; illos Romani nondum vulgatis libidinibus imbeciles; hos ex Martis filiis Bacchi et Veneris mancipia factos Heruli, Gothi, Hunni aliique Barbarorum. Haec ergo quum ita ſint, facile perſpicitur, quod omni cura et opera veneris ſaeuitiae repugnandum ſit. Inprimis vero *lupanaria ex Rebuspublicis exterminanda*, ſicuti iam dudum magnus ille Medicus et Philoſophus GE. FRANCVS

y) Lib. I. cap. 7.

cvs de FRANCKENAV ſuaſit z); deinde proſtibula ex reliquorum conſortio hominum releganda. Aſt non in alia loca transmitti debent, vbi eadem crimina rurſus committerent; ſed in cuſtodias carceresque ſunt includenda: neue Imperantibus nimio ſint oneri, curandum, vt ibi nendo, fila ducendo, tibialia fabricando aliisque operibus victum ſibi acquirant; quemadmodum eiusmodi inſtituta variis in locis haud ſine laude conſpiciuntur. Demtis his malorum illecebris, et animi ciuium fortiores et corpora vegetiora remanebunt.

SECTIO II.

Quibus auxiliis ciuibus aegrotantibus ſuccurrendum et ſanitas illorum amiſſa reſtituenda ſit.

I.

Hactenus rationem conſiderauimus, qua Imperantes ſecundam ſubditorum valetudinem tueri, robur promouere, frequentiores morborum occaſiones praeſcindere deceat. Nunc vero perſcrutandum eſt, *quomodo aegrotantibus ciuibus ſuccurrendum et ſanitas eorum amiſſa reſtituenda ſit.* Ad hunc finem aſſequendum ante omnia neceſſum erit, vt in quouis Imperio, Regno, Ducatu, Principatu et Republica boni Medici, Chirurgi, Pharmacopoei, Obſte-

z) in diſſertatione medica, iam ſupra indicata, *qua lupanaria ex principiis medicis improbantur.*

Obſtetrices conſtituantur. Quia vero Politici ſoli neque de horum ſcientia aut peritia, neque de aliis rebus huc ſpectantibus ſatis iudicare poſſunt, ſtabilienda ſunt *Collegia Medica vel Sanitatis*, quibus cura earum rerum omnis committatur: qualia variis in locis, inſtituto ſummis profecto laudibus celebrando, iam condita nouimus. Inprimis talia inter Germanos Norimbergae, Auguſtae Vindelicorum et Berolini non ſine inſigni ciuium emolumento florent.

Compoſita autem haec eſſe ſolent ac debent, ex certo quodam Medicorum numero, ſcientiae, peritiae et integritatis laude inclutorum. Quorum vnus Praeſidis, Senioris, Decani, vel quocunque illum titulo inſignire placet, locum teneat. Hic reliquis praeeſt, eos conuocat, neceſſaria proponit, dirigit, et quicquid e re collegii eſt, obſeruat atque procurat. Medicis adiuncti ſint Iure conſulti et Politici, qui eorum conſilia, quoties opus eſt et rei grauitas id poſtulat, auctoritate ſua ad effectum perducere debent.

Collegii autem talis eiusque membrorum officia flagitant, vt 1) Medicos Chirurgos et Pharmacopoeos qui in aliquo regni aut Reipublicae loco artem ſuam exercere, vel caſtra ſequi, militumque curam gerere volunt, examinibus tentent et inquirant, num ea polleant peritia, ſcientia atque aliis virtutibus ac qualitatibus, vt ſalus hominum curae illorum tuto commiti queat;

2) vt

2) vt certis deſcribant libris modum optime parandi et conficiendi medicamenta; ne cuilibet Pharmacopoeo ea pro arbitrio praeparare aut immutare liceat, et vt Medici exactiſſime medicamentorum praeparationes cognitas habeant. Hi libri *diſpenſatoria* ſeu *Pharmacopoeiae* vulgo dicuntur. Quos collegium Medicum Berolinenſe atque Auguſtanum euulgauit, prae ceteris hodie in Germania excellunt, eosque plurimi etiam pharmacopoei aliis quoque in locis ſequuntur.

3) Medicamentis aequa imponant *pretia*. (*ſie müſſen apotheker taxen ſezen.*)

4) In *morbos endemios*, ſi quinam dominantur, ſollerter inquirant, eorum cauſſas et occaſiones rimentur, has quantum fieri poteſt, remouendas et praeſcindendas curent, atque ſi radicitus exterminari haud queunt, optimae morbo ſanando inueniendae methodo ſtudeant, inventam vero cum aliis medicis communicent.

5) Si in ipſius regionis ſiue Reipublicae alicuius viſceribus *lues quaedam epidemica* ſaeuit, cauſſam eius expiſcentur, et tam auertendae a bene valentibus, quam tollendae in aegrotis optima publicanda curent remedia. Sin vero in vicinia furit, Principi vel Magiſtratui conſilia ſuppeditent, quibus auxiliis a ſuis arceri poſſit finibus, aut ſi iam intrauit, qua ratione ſupprimi, vel in herba, vt aiunt, ſuffocari mox curſus queat. *Contagiorum* denique *inter pecora graſ-*

ſan-

ſantium curam quoque habeant, quia regionibus ingens ſaepe damnum inde imminet; atque doceant, quomodo his optime, perſpecta prius mali natura, indole et cauſſa, obuiam ire oporteat, quaque potiſſimum ratione renitendum ſit, ne virus, belluas proſternens ad genus quoque humanum ſerpat. [a])

6) Quum vi officii tenentur, *Reipublicae bonis Medicis, chirurgis et pharmacopoeis proſpiciendi*, ſumma quoque ope eos niti decet, vt *artis Machaoniae cultoribus* omnia in promtu ſint ſubſidia, quae ad hanc diſciplinam addiſcendam pertinent, et vt nulla re, huic ſcopo neceſſaria, deſtituantur. Maxime autem Magnates et Principes inducere allaborent, vt in academiis profeſſores Medicinae ſolida eruditione, indefeſſa induſtria, animoque iuuentuti ſtudioſae inſeruiendi paratiſſimo, praeditos conſtituant; theatra anatomica, hortos botanicos, officinas chemicas exſtruenda curent et iubeant; et vt neque cadauerum pro arte anatomica et chirurgica addiſcenda, neque aliorum ſumtuum ad hos fines obtinendos impendendorum vllum eſſe defectum patiantur.

7) *Noſodochia* pariter eorum curae ſubiecta ſint. Adeoque eo reſpicere debent, vt tot idonea erigantur, quotquot ad miſeros egeſtate et morbis

a) Vid. hac de re, ſi lubet, LANCISII libellus de peſte bouilla.

morbis preſſos ſuſtinendos et ſeruandos ſuffi-ciunt. Haec vero magno ſtudio ita ſunt ada-ptanda, vt ſimul in Medicae et Chirurgicae arti addictorum vſum cedant. Quod optime fiet, ſi talia aegrotantium hoſpitia cumprimis in acade-miis ſtabilientur.

8) *Medicaſtros*, *agyrtas*, *circumforaneos*, *hi-ſtriones* et alios huius farinae homunciones, qui artem, quam faciunt, vel ſaepe prorſus non, vel ſaltem haud rite didicerunt, adeoque flagella ſunt et peſtes Reipublicae, ciues auro, ſanitate et ſaepe vita priuantes nullo modo tolerent. Ceterum ad omnes quoque res, priori capite ex-poſitas, vigilanti attendant animo, cunctaque ſuis conſiliis atque ſtudiis ita dirigere allaborent, vt in publicam ciuium ſalutem vergant.

II. Quae breuiter attigimus momenta nume-ro praecedenti, nunc pleraque dilucidius et vbe-rius pertractaturi ſumus. *Officia*, *qualitates et virtutes Medicorum* agmen ducant. Qui igitur tanquam Medici in Republica ſuſcipi et artem ſuam exercere volunt, coram Collegio Medico appareant, teſtimoniis probent, quod in Acade-miis rite ſtudiis incubuerint, ſint doctores legiti-me promoti, atque peculiaribus adhuc examini-bus a Collegii iſtius membris tententur, num ſcilicet ſaluti vitaeque humanae ſalua conſcien-tia praefici queant. Sed non tantum doctrinae atque peritiae, verum etiam vitae habeatur ra-tio. Oportet enim eos, vt HIPPOCRATES in

iure-

iureiurando ſuo voluit, eſſe *ſobrios, caſtos, pios et conſcientioſos. Vt enim Medico ignorante nihil periculoſius, ſic Medico irreligioſo nihil funeſtius* eſt.

Iuxta eundem HIPPOCRATEM ἐν ἰητρικῇ ἀφιλαργυρίη, ἐντροπή, καταστολή, κρίσις, ἡσυχίη, ἀπάντησις, καθαριότης, γνωμολογίη, ἀδεισιδαιμονίη, ὑπεροχὴ θεία. *In Medico eſſe debet pecuniae contemtus, pudor, modeſtia in veſtitu, iudicium, lenitas, vrbanitas, mundities, recta elocutio, ſuperſtitionis auerſatio, praeſtantia ſumma* L. de decenti habitu.

Nullus alterius fortunae inuideat, quod idem diuus ſenex praecipit, οὐδέποτε ἰητροῦ λογισμὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ, ἀκιδνὸς γὰρ ἂν φανείη: *nunquam Medicus alterius bonam famam denigret vel corrumpat: ſic enim propriam animi impotentiam proderet.* Neque aegris de nimio quaeſtu conquerendi occaſionem praebeant. Vt vero hoc non fiat, attamen labor et ſtudium eorum praemio haud careat, dum inde viuere, pretioſos libros et inſtrumenta ſibi comparare, remque familiarem ſuſtentare coguntur, normae quaedam in compenſandis illorum laboribus obſeruandae praeſcribantur, quae vero tantum mediocris ordinis ac facultatum hominibus ſcriptae ſint. Aequum enim et iuſtum eſt, vt maioribus fortunae opibus beati, reſtituta ſanitate, theſauro omnium pretioſiſſimo, cumprimis poſt morbos difficiliores imo difficillimos, Medicorum operam

ram et ſtudium liberaliori ſoſtro remunerentur: quia illi toties pauperibus ſuis ſubuenire conſiliis debent, a quibus ſaepe, praeter grati animi ſignificationem et bona vota, nil ſperare licet. *Praeterea Chirurgi, Pharmacopoei et obſtetrices eorum curae ſubiiciantur.* Pharmacopolia a Poliatris ſingulis annis minimum ſemel, vel etiam, vbi opus, aliquoties viſitentur, et perueſtigentur, medicamentis neceſſariis inſtructa ſint, nec ne, et an bene omnia comparata. Denique etiam illud monendum eſt, ſi doctos, peritos et virtutibus enumeratis pollentes Medicos Imperantes exoptant, illos, praeſertim vero conſtitutos Poliatros, quos *Phyſicos* vulgo appellant, dignitatibus et honoribus ornent, iisque larga concedant ſtipendia. Honoribus enim atque proemiis ad magna et audenda et perficienda excitantur ingenia; negatis vero illis, negliguntur etiam virtutes; atque vbi non deſunt Mecaenates non deerunt quoque boni Medici. Denique etiam numero eorum limites et termini ponantur, vt neque pauciores adſint, quam ad ſanandos aegros requiruntur, neque plures, quam Reſpublica alere poſſit. Vid. conſtitutio Medicis terrarum Pruſſicarum et Brandenburgicarum praeſcripta.

III. Medicis prudentes atque exercitati iungantur Chirurgi. Hi pariter Collegio Medico ſe ſiſtant et coram illo ſuam aperiant peritiam. Neque ſat erit ſcire artem coquendi emplaſtra,

vel vnguenta, quemadmodum multis in locis exiſtimant; ſed oportet eos callere anatomen ſiue corporis humani fabricam, noſſe ſitum viſcerum, maiorum arteriarum, venarum, neruorum, tendinum, perſpectam habere oſſium figuram, numerum, nexum, ſtructuram, vt eo felicius fractis, luxatis, vulneratis aliisque laeſionibus et morbis mederi valeant. Qui praeterea curationibus et actionibus chirurgicis difficilioribus, quas *operationes* vocant, exercendis animum inducunt, vbi chirurgus non vulnera accipit, ſed facit, hi felici cum ſucceſſu illaeſaque conſcientia agere haud poterunt, niſi anatomes non ſolum vulgaris et rudioris, verum etiam ſubtilioris cognitione probe ſint imbuti. b) Sed in his aeque, vt in Medicis, *ſobrietas, temperantia et pietas* maxime deſideratur: cumprimis etiam *lenitas et humanitas* ſummopere ipſis neceſſaria eſt, quippe quae ad leniendos atrociſſimos aegrorum dolores, quos ſaepe ſuis excitare coguntur actionibus, multum conducit. A morborum internorum curatione, niſi ab eruditis praeceptoribus eas rite prius didicerint, prorſus abſtineant, et in laeſionibus externis grauioribus, quae ſine remediis internis non ſanantur, Medicum peritum in auxilium aduocent. Nec abs re erit

b) Vid. Parentis diſſert. *de ſubtilioris Anatomes neceſſitate*, Reſpondente HAHNIO itemque *de maiori anatomes neceſſitate in Chirurgia quam Medicina*. Reſpondente G. WAGNERO editae.

erit in caſibus ſaepe obuiis certis ſancire legibus, quid aegri chirurgis ſoluere teneantur, vt et horum et illorum querelae hac ratione tollantur. *Vellem chirurgos a tonſoribus ſeparatos eſſe;* vt illi, praeſertim diſcipuli, tempus non radendis barbis, ſed lectione bonorum ſcriptorum, ſectionibus cadauerum frequentibus, viſitando noſocomia alioſque aegros, vnde proficere poſſint, conſumant, ſicque ad artem, quam profiteri aliquando volunt, non illotis, vt aiunt, manibus, ſed omni, quae a bono chirurgo exſpectari poteſt, ſcientia et peritia inſtructi accedant, eamque in ſalutem atque emolumentum generis humani exercere aliquando valeant. conf. conſtitut. Chirurgis Region. Brunſuicenſ. Pruſſ. et Brandenb. praeſcript.

IV. Neque defectus eſſe debet Medicamentariorum ſiue *Pharmacopoeorum* artis ſuae peritorum. Antequam vero ipſis priuilegia conficiendi medicamenta et diſpenſandi conferuntur, examini Collegii Medici etiam ſe ſubmittant; et de ſua, huic arti exercendae requiſita, ſcientia reſpondeant. Deinde illis inculcetur, vt *ſimplicia*, tam indigena, quam exotica, intemerata ſibi comparent, ſollicite in locis conuenientibus ac vaſis idoneis aſſeruent. *Compoſita* vero ex probis atque ſelectis ſimplicibus ſumma cura conficiant, ad ductum certi alicuius diſpenſatorii, vt Brandenburgici vel Auguſtanorum vel alius, quod pro norma a Collegio Medico ipſis propo-

nitur. Inprimis autem in praeparatione emeticorum, purgantium, mercurialium, opiatorum, aliorumque vehementiorum medicaminum ingredientia, proportionem et reliqua, huc pertinentia, exactiſſime obſeruent. *Formulas remediorum*, ſic vti a Medicis praeſcriptae fuerunt, parent; nil praeter eorum voluntatem in illis commutent, omittant, vel ſubſtituant. Si vero lapſum quendam pennae, vel errorem in formula deprehendunt, vel aliquid legere aut intelligere nequeunt, Medico, qui eam ſcripſit, id modeſte indicent, atque illius ea de re ſententiam exquirant. Schedulas ab ignotis et haud probatae auctoritatis Medicis ne quidem aſſumant, multo minus medelas iuxta illarum praeſcriptum parent. Praecipue vero medicamenta efficaciora et fortiora, heroica dicta, vt emetica, purgantia, opiata, mercurialia, maxime etiam menſtrua et partum pellentia, nemini propinent, niſi a legitimo Medico ordinata fuerint. Idem de *venenis* cuiuscunque generis dictum ſit: praeterea autem haec exacte ſecluſa et a reliquis medicaminibus ſeparata eſſe debent; peculiares quoque bilances, marmora, piſtilla, mortaria, cirbra pro eorum tractatione ſeruentur, ne damnum hisce inferatur.

Curatio autem morborum, et internorum et externorum, quam in pharmacopoeis non addiſcere, atque hinc rite callere haud ſolent, ipſis prohibita ſit. Praeterea eaedem *virtutes*, quas Medi-

Medicis et Chirurgis neceſſarias indicaui, a Pharmacopoeis pariter abeſſe nullo modo poſſe arbitror. *Sobrie, pie, temperanter viuant;* cumprimis etiam munditie ſint ſtudioſi, ſummaque ope nitantur, vt famulos atque diſcipulos his qualitatibus inſtructos ſibi aſſocient. *Si pharmacopolia* a Medicis, publica auctoritate conſtit tis, *viſitentur,* eos humaniter excipiant, omnia ſimplicia et compoſita, quae deſiderantur, oſtendant, nihilque abſcondant. Si quid iners, inutile, aut corruptum cenſetur, illud aboleant, abiiciant, et praeſtantiſſima mox in eius locum ſubſtituant. Multo minus vilia, parum efficacia aut corrupta ſimplicia levi pretio coemant; ſed, his neglectis, recentia ſemper et optima in officinas ſuas inferre ſtudeant, vt quaeſitum effectum conſueta doſi praeſtent. Denique pretia remediorum a Collegio Medico ſtabilita ſancte obſeruent. Nam ita vbique fere conſtituta ſunt, vt praeſtantiſſima remedia pro iis aegrotantibus tradere ac vendere poſſint, nec opus ſit, aegros et medicos corruptis aut inertibus fallere remediis, vid. conſtitut: Pharmacopol. region. Brunſuicenſ. Pruſſ. et Brandenb.

V. *Obſtetricibus* quoque prudentibus Reipublicae haud careant. Priusquam vero cura parturientium et naſcendorum harum manibus traditur, earum non ſolum in arte obſtetricia, quae profecto difficillima eſt, c) verum etiam in re

 ana-

c) Quemadmodum hoc quum ex libris de arte obſtetricia,

anatomica ſcientia, vel a Collegio Medico, vel a Poliatris exploranda eſt. Si quid enim iis ſcitu neceſſarium, certo id eſt partium generationi in mulieribus dicatarum notitia. Praeſertim vero noſſe debent, quomodo hae in grauidis et parturientibus ſe habeant: imo ſitus praecipui foetus in vtero, potiſſimum partus tempore, ipſas haud lateant. Vt vero haec omnia rite addiſcere poſſint, Medici his in rebus probe experti ſunt conſtituendi, a quibus erudiantur: id quod pleriſque in locis neglectum hucusque fuit. Quamuis enim quilibet fere de imperitia obſtetricum, deque erroribus, quos ſaepe committunt, conqueratur; pauci tamen inter Politicos, imo pauciſſimi ſunt, qui vel cogitant quomodo hoc emendari et eiusmodi feminae ad munus ſuum idoneae reddi queant; quaſi ſcientia haec ponte ipſis in mentem ac manus inuolaret, aut inter ideas mulieribus innatas pertineret. Pariſiis, Amſtelodami, Argentorati et Lipſiae huic malo mederi ſtuduerunt, ſcholas condentes, in quibus ars obſtetricia docetur; quorum exempla, vt aliis quoque in locis ſequerentur, optandum eſt. Sed mulieres, quae huic operi exercendo ſe dare cupiunt, non ſolum artis peritae ſint, verum etiam *piae, ſobriae ac chriſtianae vitae*

tricia, MAVRICAEI, obſtetricis Brandenburgicae, DEVENTERI, HOORNII, WIDEMANNIAE, tum ex chirurgia Parentis cognoſci poteſt.

tae laudem prae ſe ferant. Enimuero tam matris quam infantis, duorum hominum ſalus atque vita in earum poteſtate ſita eſt. Innumeras calamitates atque triſtiſſimos euentus ex bonarum obſtetricum defectu neceſſario oriundos DEVENTERVS, Medicus Belga, in arte obſtetricia verſatiſſimus, Principibus et Magiſtratibus ante oculos ponere eosque ad has noxas declinandas exhortari, ſumma ſtuduit induſtria: libro qui inſcribitur *artis obſtetricandi nouum lumen* Part. II. enim, in praef. haec habet: Magi„ſtratus in breui hoc ſpecimine videre poterunt „et percipere magna incommoda et calamitates, „quibus exponuntur ſubditi, neceſſaria opis pe„nuria in illis anguſtiis, quando illorum filiae vel „vxores parturientes vel negliguntur, vel malis „adeo modis mulctantur, quibus hactenus nil „aliud fuit praeſidii, niſi in ſolis lacrimis, qui„bus neceſſarii ſubſidii penuriam deplorabant. „conf. conſtitut. obſtetric. Brunſuic. et Bran„denb.

VI. Interdum mulieres praegnantes, vel per morbum, vel in partu intereunt, vel per vim externam emoriuntur. Foetui tunc, niſi mature ipſi ſuccurritur, breui ſimul pereundum eſt, vel viuus vna cum matre, quod vel ipſi ethnici ſummum nefas et peccatum eſſe crediderunt, miſerrime ſepelitur. Quamobrem atrum iſtiusmodi et horrendum facinus abhorrens prudentiſſimus *legis Regiae* auctor ſanciuit atque praecepit,

pit, d) *ne mulier praegnans demortua vnquam ſepeliatur, antequam foetus illi* (quia alio modo ſuccurri non poteſt) *exſectus fuerit;* imo illum necis reum iudicauit, *qui contra fecerit*, quoniam *ſpem amentis, cum matre peremiſſe videtur.* Sed lex haec omni laude maior, ab ethnico lata, a chriſtianis poſtea, quod mirandum ac dolendum, obliuione propemodum deleta fuit, ita, vt plerique Theologi, Iureconſulti, Politici, et Medici de ea colenda atque obſeruanda vix cogitauerint. Qua propter fieri etiam aliter non potuit, quam vt ſaepe iſtiusmodi infantes, qui matura defunctae matris ſectione ſeruari potuiſſent, neglecta eadem, certae morti relictae miſerandum in modum interierint. Quam impium, crudele et abominandum vero illud ipſum ſit, venerandus Parens iam dudum peculiari hoc de argumento ſcripta diſſertatione, e) multis grauibus edocuit rationibus; cum quo etiam nunc *per Deum et omnia ſacra rogatos eſſe volumus Principes et Magiſtratus quoscunque, vt rem tanti momenti curae cordique habere velint, et non ſolum ex amore chriſtiano miſereantur talium infantum, quorum ipſi etiam ethnici, vt ex laudata Lege Regia conſtat, ſerio miſerti fuerunt; ſed etiam*

d) Digeſtor. L. XI. Tit. VIII.

e) Quae ſub titulo prodiit diſſert. Medico-forenſis, qua rationibus theologicis, legalibus et medicis oſtenditur, *foetum ex vtero matris mortuae mature exſcindendum eſſe*, Altorfii 17.0. 4.

etiam ob quintum S. Decalogi praeceptum, omnibus praefectis, aliisque iuſtitiae atque rerum publicarum adminiſtratoribus itemque ſacerdotibus et obſtetricibus ſerio praecipiant, ne tales infantes negligant, ſed ſummam adhibeant curam, quo eiusmodi in caſibus, vbi parturientibus vitae periculum imminere percipiunt, mox Medicos et Chirurgos expertos in auxilium aduocent, vt hi tales mulieres, ob crimen culpamue horrendi infanticidii ab vrbe vel integra regione auertendum, poenamue diuinam praecauendam, in tempore aperiant, ipſumque infantem ex certo mortis periculo eripere ſtudeant. Vid. diſſ. modo citat. §. XIII.

VII. Nihil funeſtius ciuium ſaluti *medicaſtris*, nihil autem in plerisque Rebuspublicis his ipſis frequentius. Agyrtae, circumforanei, iudaei, vetulae, carnifices, gregum paſtores, balneatores et ſexcenti alii Hygeae ſacra illotis aggredi manibus, atque in eius meſſem falces immittére non erubeſcunt; quemadmodum hoc rectiſſime tritum illud ſermone prouerbium teſtatur:

Fingit ſe Medicum quiuis idiota, ſacerdos,
Iudaeus, vates, hiſtrio, raſor, anus.

Quót vero et quantae in genus humanum noxae redundant, ſi eiusmodi homines aegris medendis manus admouent, qui nec corporis ſtructuram intelligunt, nec morbos cognoſcunt, multo minus eius ſedem aut cauſſas tenent, ſimulque remediorum vires, doſes, praeparationes et vſus

 igno-

ignorant? Profecto cum HIPPOCRATE f) prudentiſſimi Medici in hunc vsque diem agnoverunt, artem medicam artem eſſe longam ſeu difficillimam, eiusque exercitium illis etiam, qui omnem aetatem et omne ſtudium in ea colenda conſumſerunt, multum negotii faceſſere, multas noctes inſomnes, diesque ſollicitos creare, quando vere ſalutem aegrorum quaerunt, et intemerata conſcientia artem ſuam, non in detrimentum aut interitum, ſed in emolumentum et conſeruationem mortalium exercere volunt. Saepe enim caſus incidere ſolent, vbi ſagaciſſimis etiam aqua haeret, et ii vix omni ſua prudentia, ſcientia, experientia ſatis cauere poſſunt, ne aut committendo, aut omittendo peccent. Quid igitur de his exſpectandum eſſe putas, qui ne primis quidem, vt aiunt, labris medicinae praecepta deguſtarunt? Horrenda facinora, neces et ſtrages ſaena nebulonum iſtorum temeritate perpetrari oportere, res ipſa loquitur. Quantopere autem abominanda horum nequitia increpanda et damnanda, tantopere coeca illorum amentia deridenda aut dolenda potius eſt, qui ſe, ſanitatem, vitamque huius generis homuncionibus confidunt. Nullus facile horologium, annulos gemmis ornatos, aut alia pretioſa, ſi aliquid detrimenti paſſa ſunt, homini harum rerum rudi reparanda committit. Quam multi vero ſunt, qui ſanitatem pretioſiſſimum theſaurum et diuitiis

f) Aphor. I. Sect. I. vbi ait: *Ars longa, vita brevis.*

tiis maiorem regalibus, cuiuis ſine haeſitatione reparandam offerunt! ſed ipſimet plerumque temeritatis ſuae poenas luunt, et ſero, ſed damno ſaepe irreparabili, ſapiunt. Lepide et ingenioſe iſtiusmodi homines inter veteres iam perſtrinxit PHAEDRVS ſequenti fabula, inquiens: g)

Malus quum ſutor inopia deperditus,
Medicinam ignoto facere coepiſſet loco,
Et venditaret falſo antidotum nomine,
Verboſis adquiſiuit ſibi famam ſtrophis.
Hic quum iaceret, morbo confectus graui,
Rex vrbis eius, experiendi gratia,
Scyphum popoſcit, fuſa dein ſimulans aqua
Antidoto miſcere illius ſe toxicum,
Hoc bibere iuſſit ipſum poſito proemio.
Timore mortis ille tum confeſſus eſt,
Non artis vlla Medicum ſe prudentia,
Verum ſtupore vulgi factum nobilem.
Rex aduocata concione haec addidit;
Quantae putatis eſſe vos dementiae,
Qui capita veſtra non dubitatis credere,
Cui calceandos nemo commiſit pedes.

Quae quum ita ſint, non poſſum non cum HILDANO, Manu et ingenio praeſtantiſſimo, exoptare: „Vtinam Reges et Principes, quos Deus „veluti patres familias conſtituit, impoſtores il„los imperitiſſimos, qui vbique fere tam arro„ganter ludunt de corio humano, ex officio re„primant; ex officio inquam, quemadmodum „enim paterfamilias infantibus ſuis, vt ignem et „venena tractent, non permittit, ne ſibimet ipſis „et aliis damnum inferant; ſic quoque huiusmo„di

g) Fabul. Lib. I. XV.

„di impoſtores et imperiti homines, qui ſuam „ipſorum animam et ſalutem, aliorum vero cor„pora et ſanitatem tot periculis exponunt; in Re„publica bene conſtituta, minime tolerandi eſ„ſent. Neque vnicuique, quod nonnulli obiice„re ſolent, licitum eſſe deberet, corium ſuum, „cuicunque libuerit, venale offerre. Hic enim „non de corio humano, ſed vita et valetudine „hominum, de quibus magiſtratus, curam quo„que habere debet, agitur. conf. eius opera latina p. 916.

VIII. Nunc ad *Noſocomia* ſe vertit oratio noſtra. Haec ſunt hoſpitia, in quibus miſeri, egeſtate et morbis preſſi, excipiuntur, atque tamdiu alimentis ac remediis, ſumtibus tractantur publicis, donec priſtinam recuperarunt valetudinem. Quamobrem, ea in qualibet Republica ſumme neceſſaria eſſe, patet. Nulla enim eſt ciuitas, quae non propemodum, praeſertim ſi vicinia loca, pagos et villas ſimul conſideraueris, abundet hominibus, quorum paupertatem morbi duriorem, imo duriſſimam, reddunt. Sed in exſtruendis his aedificiis ante omnia ſitus habeatur ratio: in ea enim loca ſunt collocanda, quae aere puro, ſincero, libero gaudent; ne praui huius halitus efficiant, vt medentes et medicamenta in caſſum laborent; remota tamen paullulum, ſi fieri poteſt, eſſe debent ab vrbibus, aut ſaltem certis ſuis cancellis incluſa et ab aliis aedibus ſeparata. Etenim multitudo vaporum

rum noxiorum, ex tot et tam variis morborum generibus aegrotis exſurgens, facile in vicinia habitantibus nocere poſſet. Deinde nullus ſit defectus eorum, qui decumbentibus opem ferant. Doctis igitur *Medicis*, exercitatis *Chirurgis*, peritis denique *Pharmacopeis*, Noſodochia deſtituta eſſe nullo modo poſſunt. Neque *miniſtri*, qui munditiei, alimentorum, verbo omnium rerum ad ſuſtentationem pertinentium curam gerunt, deficiant. Multo minus adminicula, tam alendo, quam curando neceſſaria, abeſſe debent. *Lignum* calefaciendis cubiculis ſufficiat; lecti et calorem praebentes et quieti apti adſint; cibi atque potus ſalubres morbisque conuenientes rite praeparentur, et iuſto tempore porrigantur; vltimo *medicamenta*, quaecunque a medicis praeſcribuntur, comparentur atque adhibeantur. Et quando *chirurgicae curationes inſtituuntur*, vt trepanationes, cataractarum acu ſuppreſſiones, ſectiones fiſtularum, herniarum, calculorum, amputationes artuum, mammarum, cancrorum, ſarcomatum aliorumue tumorum, ac ſimiles, ſedulo proſpiciendum eſt, vt hae operationes rite peragantur, aegri poſtea debito tempore deligentur, cibentur, et quam diligentiſſime rurſus ſanentur. Tandem adhuc monendum duxi, in academiis, ſi vllibi, Noſocomia extrui oportere. Hac enim ratione quampluri-mis inſeruiunt, varioque modo. Nam non illud ſolum inde commodum euenit, quod pauperes aegroti ibi recipiantur et a malis ſaepe gra-

viſ-

viſſimis curentur, quibus alias prae egeſtate aut inopia, vt ſaepius fieri ſolet, moriendum eſſet; ſed hoc etiam accedit, quod ibidem ſcientiae ſalutiferae cultores optime in ipſo artis exercitio inſtitui queant, vt tanto felicius poſtea aliis in locis curationes aegrorum ſuſcipere valeant. Porro, ſi qui his in aedibus emoriuntur, non tantum morborum natura et ſedes egregie per cadauerum ſectiones explorari poteſt, quo ad ipſam artem perficiendam nihil praeſtabilius; verum etiam hac ratione diſcendi cupidis deſideratiſſima patet occaſio, ipſam corporis humani fabricam cognoſcendi. Praeterea in operationibus chirurgicis grauioribus et inſtrui et ſeipſos etiam exercere poſſunt. Quae commoda profecto tanta ſunt, vt nihil maius ad incrementum ac perfectionem Medicinae atque Chirurgiae, adeoque etiam ad commoda vniuerſae Reipublicae conferri queat.

IX. Dantur morbi certis regionibus et populis vel ſolis proprii, vel iis adeo familiares, vt nullibi frequentius obſeruentur. Hos dixerunt *endemios*. Annotarunt ſolertes artis ſalutaris profeſſores in Anglos tabem pulmonalem et rhachitidem; in Belgas, ſcorbutum ac calculum; in Tyrolenſes, Salisburgenſes et Heluetios, ſtrumas; Hiſpanos, melancholiam hypochondriacam; Polonos, plicam; Gallos cum Belgis et Anglis, cataractam maiorem, quam in reliquas nationes, exercere tyrannidem. Nec Germani a

talium

talium morborum labe immunes ſunt pronunciandi. Qui enim ſeptentrionales inhabitant plagas, ſcabie vel ſcorbuto maxime diuexantur; qui autem verſus auſtrum ſedes ſibi fixerunt, febribus acutis, haemorrhagiis et arthriticis affectibus magis tentantur. Praecipue autem Saxoniae ſuperiori periculoſiſſimum illud febrium exanthematicarum genus, quod *purpuram* ſiue *febrem miliarem* appellant, incunabula ſua debet, vbi etiam in hunc vsque diem frequentiſſime graſſatur. h) Quid vero maius, quid excellentius praeſtari poſſit, quam mala iſtiusmodi funditus extirpare et integras gentes ab illis liberare? Excitent itaque Imperantes rerum naturalium ac ſalubrium cultores, vt illorum fontes, origines, cauſſas ſedulo inquirant. Hos autem vix alibi quam in aere, victu, aqua, vino, cereuiſia, conſuetudinibus, viuendi genere, certis populis peculiaribus, quaerere conuenit. Detectis cauſſis, modos et artes illis tollendis aptos, excogitandi indefeſſo allaborent ſtudio. Ad haec autem ſtrenue tentanda, licet magni laboris et haud leuium ſaepe ſumtuum opera ſint, non ſolum ipſius rei praeſtantia; ſed feliciſſimi multis in locis ſucceſſus, variaeque gentes hac ratione a diris eiusmodi malis liberatae, vehementer exhortantur. *Stutgardia*, ſedes Ducis Wurtembergenſis, febribus peſſimi moris, Stutgardianae dictis,

h) Vid. HOFFMANNI diſſ. de morbis certis regionibus et populis propriis, Halae 1703.

dictis, olim afflicta, has ipſas, ſtagno quodam vicino in pratum conuerſo, vix amplius agnoſcit. *Piſaurum*, ante exſiccatas paludes, vix vnum vel alterum nouerat ciuem decem luſtra attingentem; hodie vero ibidem permulti octogeſimum aetatis annum ſupergreſſi viuunt, vigentque. i) Forte pulmonum tabe tot Britanni non conſumerentur, ſi alia ratione, quam lithantracum ope frigus pellerent ac alimenta pararent. k) Forte *calculus Belgas* non frequentius, quam alias excruciaret gentes, ſi ab immoderato lacticiniorum cum acetariis vſu abſtinerent. l) Forte Gallorum, Anglorum, Belgarum oculi rarius chirurgorum manus ad ctaractas ſupprimendas exercerent, *ſi loco caminorum fornacibus, vti Germani, vterentur.* Interdum vero morborum endemiorum cauſſae adeo abſconditae latent, vt nulla cognoſci opera poſſit. Interdum, ſi etiam oculis iſtae patent, ita ſunt comparatae, vt tolli nullo modo queant. Rebus ita ſe habentibus, omnem mouere lapidem decet, ad optimam methodum et praeſtantiſſima auxilia morbis eiusmodi curandis excogitanda. Sed ad haec tam inuenienda, quam ad illa eruenda remedia, quibus mala endemia radicitus exterminantur, magna ingenia

i) Vid. ſupra Sect. I. N. XI. pag. 30. ſeq.

k) Tertia fere pars hominum hoc malo Londini rapitur, aſſeuerante HOFFMANNO, l. c.

l) HOFFMANNVS l. c. et DENISIVS obſeruat, de calculo.

ingenia mirifice excitabuntur, ſi hunc in finem adhibiti labores a Principe aut Magiſtratu honoribus et proemiis compenſantur. Laudibus itaque celebrandus hic eſt Amſtelodamenſium ſenatus, qui IACOBVM BEAVLIEV (vulgo *Frere Jacques*) inuentorem nouae cuiusdam methodi calculum ex veſica exſcindendi, praeter plures alias grati animi teſſeras exhibitas, inſtrumento aureo ad artem pertinente honorauit, cui inſcriptum erat: OB CIVES SERVATOS. Vide Parentis chirurgia latina proxime proditura, Part. II. cap. 143. de ſectione laterali.

X. Tandem accedimus ad exponenda Imperantium officia *morbis graſſantibus epidemicis praeſtanda.* Inter hos *dyſenteria*, *febres malignae*, *petechialis*, *Hungarica* et ipſa denique *peſtilentia* praecipui ſunt. *Peſtis* tamen omnium ſaeuiſſima eſt: hinc potiſſimum quoque diſpiciendum erit, quomodo huic furenti optime reſiſti poſſit. *Sed alia ſunt agenda, ſi lues iſta in ipſis terrae alicuius viſceribus iam ſaevit;* alia, ſi in vicinia tantum tragicos ſuos adhuc edit effectus. Si adhuc extra fines alicuius imperii, regionis vel vrbis, tunc omnem curam adhibere Magiſtratum oportet, vt illam a ſuis arceat limitibus. Nam,

Turpius eiicitur, quam non admittitur hoſtis.

Tollendum igitur mox erit omne cum infectis locis commercium. Nullae merces, cumprimis

ex lana aut goſſypio confectae, pecunia, litterae, beſtiae, homines, ſub grauiſſima, imo ipſius mortis poena, ex illis plagis venientes admittantantur, donec necare deſierit. Hac enim ratione iam ſaepius integrae eaeque magnae regiones a peſte immunes conſeruatae ſunt; quamuis in vicinia vehementiſſime ſaevierit. Atque tunc quidem, ſi iam deſiit, per aliquod adhuc tempus certis in locis extra vrbes quadragenariam agere moram debent, (*quarantaine* appellant) quicunque ex terris iſtis aduentantes regiones, quas lues peſtifera non diuexauit, intrare cupiunt. Litterae quoque ac merces, inde recens aduectae, ibidem aeri prius libero aliquamdiu exponantur, atque fumo aceti, vel vapore baccarum aut ligni iuniperi etc. ſuffumigentur. Aſt ne per ſolum aera virus illud propagetur, repugnandum eſt, conſilio et remedio diui HIPPOCRATIS, igne. Exſtruantur rogi ex ligno abietis, pini, quercus, iuniperi, variisque aliis plantis aut ſtirpibus, praeſertim e regione locorum peſtifera lue infectorum, et aliquoties in die concrementur. Neque vana tunc eſt frequens maiorum exploſio tormentorum bellicorum. Non ſolum quia aer hoc ipſo vehementer commouetur ac contremiſcit, quo purior redditur; verum etiam quia ſpiritus ſulphuris et nitri, in puluere pyrio contenti acidi, malignos vapores egregie corrigere atque potenter deſtruere valeat. Minor quoque vis erit veneni ſuum propagandi contagium, quando illud nullum inue-

nit

nit fomitem, aerem ſcilicet putridis inquinatum halitibus. Omnes igitur cauſſae et occaſiones, quaecunque eum impurum efficere queunt, ſumma cura praeſcindendae. Vrbes, pagi, villae a quibusuis ſordibus, in putredinem facile pronis, diligentiſſime repurgentur. Demortua animalia in profundis cryptis terrae mandentur; minime autem cadauera eorum, vt alias ſaepe, ſed more peſſimo, fieri ſolet, iuxta vias publicas inſepulta eiiciantur. Tenendum praeterea eſt, quod iam illo tempore, quo nondum feralis iſte generi humano morbus, regionis alicuius terminos tranſiuit, aſt hoc fieri facile poſſe, haud vana praeſagia metuere iubent, quod, inquam iam tum Medici, Chirurgi ac Pharmacopoei aſſumendi, et omnia, quaecunque tam ad victum, quam ad medicamenta pertinent, larga ſatis copia comparanda ſint. Praecipue curandum, vt ſufficiens copia vini, aceti, pomorum citreorum, tanquam efficaciſſimorum contra peſtilentiam remediorum, praeſto ſit. Haec enim poſtea, praeſente iam peſte, obtineri amplius nequeunt: dum nemo aliquid in eiusmodi regiones inferre vult. Vnde relatum legimus, quod ex harum rerum defectu interdum plures, quam ex ipſa vi morbi, interierint.

XI. *Quando in ipſis regionis alicuius viſceribus peſtilentia furit*, ante omnia ortus ſiue cauſſae eius indagandae; ſimulac vero detectae, ſi fieri poteſt, extemplo tollendae. Deinceps ad

peſtem fugandam conſtitutis Medicis, Chirurgis, Pharmacopoeis, miniſtri ex vtroque ſexu ſelecti iungantur, qui aegrotantibus alimenta afferant, et ad opem ipſis ferendam, officiaque praeſtanda prompti ſint atque parati. Hi tamen aeque, vt medentes, peculiaribus notis a reliquis diſtinguendi hominibus, quo bene valentes, praecipue puſillanimes, eorum fugere conſortium poſſint; ſi quidem illis propter quotidianam cum aegris conſuetudinem, vel ipſismet, vel veſtimentis tantum ſemper fere aliquid veneni contagioſi adhaerere ſolet. *Nec ager aut pagi inopes relinquendi:* ſed Medicis, Chirurgis, Pharmacopoeis, omnibusque praeſidiis, pellendo morbo neceſſariis, proſpiciendum ipſis eſt. Praeterea *aedes contagio affectorum ſuis quoque ſignis notentur,* vt eaedem cognoſci ac euitari poſſint: *exuviae defunctorum citiſſime, extra moenia ſepeliantur*, atque hoc quidem noctu, ſine pompa; ne meticuloſis terror horrorve, affectus tunc temporis periculoſiſſimi, crebris funeribus incutiantur. *Aer interim quoque ſolertiſſime repurgandus eſt*, excitato fumo per acetum, ſuperfuſum lateribus aut laminis ferri candentibus, puluere pyrio, explodendo tormenta, accendendo ignes, comburendo, vbi ligni copia eſt, rogos, remouendo ſordes quascunque in putredinem pronas. Peculiaribus inſuper ſcriptis et conſtitutionibus publicis manifeſtandum erit, quomodo quilibet contra peſtis virus optime ſe munire queat, vel corpus ſuum ita diſponere,

nere, vt ſi forte eadem corripiatur, illius vis maiorem inueniat renixum, adeoque minori ſaevire vehementia valeat. Iisdem libellis iuſſu Principum ſiue ſummorum Imperantium exponendum quoque eſt, quibus curis quouis in loco, magiſtratus atroci huic morbo obuiam ire debeat. m) *Aliis quoque contagioſis et epidemicis graſſantibus morbis*, diligentiſſime eorum cauſſa erit indaganda, atque ſi reperta, et id fieri poteſt, in tempore remouenda; ceterum omnia

m) Huius generis libelli permulti typis expreſſi ſunt, ex quibus prae ceteris commendari merentur, qui de peſte Polonica, Pruſſica, Danica, Hungarica, Auſtriaca, Hamburgenſi et Ratisbonenſi in lucem prodierunt. Egregia quoque ſunt illa praecepta, quae cura et iuſſu Ducum Brunſuic. et Luneb RVDOLPHI AVGVSTI et ANTONI VLRICI 1680. ad peſtem a ſuis regionibus auertendam et fugandam publicata fuerunt, quibus, iisdem Principibus glorioſiſſimis proſpicientibus, annexa eſt appendix de dyſenteria profliganda, eodem tempore funeſta. Atque hoc etiam in loco depraedicare debemus, Sereniſſ. Ducis Brunſ. ac Luneb. nunc regnantis, CAROLI, Domini noſtri clementiſſimi, mirificam pro ſalute publica ſollicitudinem: qua effectum eſt, vt, quum anno 1736. in terris ſuae poteſtati ſubiectis, dyſenteria vehementer graſſaretur, conſilia euulgarentur, quomodo illo tempore bene valentes ſanitatem praeſentem conſeruare et ab iſta lue ſibi cauere deberent; decumbentes vero morbum iſtum optime pellere ac ſanitatem amiſſam recuperare poſſent.

nia pariter remedia adhibenda, quae a bene valentibus luem auertere, in aegrotis vero tollere cito, tuto et optime valeant.

SECTIO III.

Quaenam ſint imperantium officia ſanitatis publicae cauſſa tempore belli praeſtanda.

I.

Expoſuimus nunc Principum curas, circa valetudinem ciuium tempore pacis verſantes; reſtat adhuc, vt illorum *officia ſanitatis publicae cauſſa, tempore belli praeſtanda*, breuiter pertractemus. Hic potiſſimum ipſorum ratio eſt habenda *militum*. Vbi praecipua belli Ducis cura mihi in eo verſari videtur, *vt iuuenes ſeu viros ſeligat fortes, vegetos, robuſtos*. Ipſis enim non ſolum cum hoſte, verum etiam tempeſtatis iniuriis, cibi et potus inopia, ac prauis qualitatibus, quietis ſufficientis defectu, aliisque ſexcentis calamitatibus ſaepiſſime decertandum eſt. *Imbecilles igitur, debiles, infirmos, inter milites, ne ſuſcipi quidem multo minus ad arma gerenda cogi oportere, patet;* niſi forte ſumma neceſſitas illud iubeat. Compoſito ex manu ſelecta exercitu, et eodem contra hoſtem educto, Imperatores, ſummo ſtudio atque opera curare debent, vt nunquam *commeatus* deficiát. Vti enim Venus, ſic etiam Mars, ſine Baccho et Cerere friget. Imo rerum geſtarum annales docent, quod

ſaepe,

ſaepe, hoc neglecto, vaſtae copiae non ferro, ſed inedia et morbis inde oriundis interierint. Memorabile, aſt horrendum exemplum in HERODOTO relatum legitur: vbi commemoratur, exercitum a CAMBYSE Perſarum Rege contra Aethiopes, longaeuos dictos, miſſum, propter neglectum rei frumentariae apparatum, in tantas redactum fuiſſe anguſtias, vt conſumtis omnibus alimentis, iumentis quoque et equis, milites tandem ſortiti, ex ſe ipſis decimum quemque comederint. Lib. III. c. 5. n) Sed non tantum *de victu parando*, aſt quoque de eius ſalubritate ſint ſolliciti. Adeoque ſedulo operam nauent, vt cibus et potus, ſanitati conueniens, in caſtra

 adue-

n) Propter huius rei incuriam grauiter etiam aliquando ALEXANDRI M. copiis fame et peſtilentia luctandum fuiſſe, CVRTIVS memoriae prodidit. Conſumtis, inquit, alimentis, Macedones primo inopiam, deinde ad vltimum famem ſentire coeperunt, radices palmarum, namque ſola ea arbor gignitur, rimantes. Sed quum haec quoque alimenta defecerant, iumenta caedere aggreſſi, ne equis quidem abſtinebant. Famem deinde peſtilentia ſequuta eſt; quippe inſalubrium ciborum noui ſucci, ad hoc itineris labor, et aegritudo animi vulgauerant morbos; et nec manere ſine clade, nec progredi poterant: manentes fames; progreſſos acrior peſtilentia vrgebat. Ergo ſtrati erant campi pene pluribus ſemiuiuis, quam cadaueribus Lib. IX. cap. X. Quae ex recentiori hiſtoria huc peti poſſent exempla, ſilentio praetermittere conuenit.

aduehatur, valetudini autem aduerſans, ab iis arceatur. Praeterea quia milites variae tempeſtati expoſiti, *veſtitu* contra eius iniurias ſufficiente, corpus tamen non grauante, muniantur, vt tam Syrium vrentem, quam Iani frigora perferre valeant. In caſtris *munditiei* gnauiter ſtudendum; ne aer vaporibus putridis refertus, morbos gignat contagioſos. Illicita et impura *Venus*, quae vt plurimum Marti aſſociare ſolet, ſeverioribus coerceatur legibus; quia hac ipſa viri militantes effoeminantur, o) eneruantur et tetris ſaepe morbis inficiuntur. Hoc bellum Neapolitanum inter Hiſpanos et Gallos ſub fine ſeculi decimi quinti geſtum declarauit. Vnde Galli turpiſſimum morbum, qui lues venerea ſeu morbus gallicus vulgo ſolet vocari, reportauerunt; a quibus deinceps ad ceteras Europae gentes propagatus fuit. Concedendum pariter non eſt, vt *ebrietati* impune indulgeant. Eos enim debilitat ac elumbes reddit; et ſaepe iam, quemadmodum hiſtoriarum monumenta probant,

o) Gens Lydia induſtria quondam potens et manu ſtrenua, effoeminata mollitie luxuriaque virtutem priſtinam perdidit, et quos ante Cyrum inuictos bella praeſtiterant, in luxuriam lapſos otium et deſidia ſuperauit. IVSTINVS Lib. I. c. 7. Secundum CVRTIVM nullus locus diſciplinae militari magis nocuit Babylone. Quia nihil vrbis eius corruptius moribus nec ad irritandas irretiendasque immodicas voluptates inſtructius. Lib. V. c. I.

bant, in culpa fuit, vt hoſtis truces edere ſtrages atque inſignes adipiſci victorias potuerit. Ita enim vaſtus Scytharum exercitus, qui per viginti octo annos Aſiae imperium obtinuerat, inebriatus aliquando tenui Medorum manu ad internecionem vſque caeſus eſt, teſte HERODOTO Lib. I. cap. 106. *In itineribus faciendis* cauendum quoque ſollicite eſt, ne exercitus nimis longis ac continuis, ſine interiecta mora aut quiete, inſtitutis migrationibus fatigetur. Delaſſatus enim hoſti vix reſiſtendo, multo minus vincendo et fugando par erit.

II. Haec omnia, quanta fieri poteſt ſollicitudine, obſeruanda ſunt. Ea tamen accurate ſemper obſeruare, propter ipſam belli rationem impoſſibile eſt. Quamobrem variae et multiplices caſtra ſequentibus ineuitabiles ſunt aegritudines. Hae igitur, omnium tamen maxime vulnera, quae in praeliis committendis, in vrbibus oppugnandis, in excurſionibus faciendis, vario modo, punctim, caeſim, per ſclopeta, tormenta vel alia ratione belligerantibus infliguntur, petunt medelas et auxilia. Quae quum ita ſint, opus, quin imo neceſſe eſt, vt Principes curent, *ne milites aegrotantes, aut vulnerati inopes relinquantur.* Conſtituantur hunc in finem periti *Medici, Pharmacopoei et Chirurgi*, qui decumbentibus ſubueniant. Hi vero omnibus arti exercendae requiſitis medicaminibus ac inſtrumentis abundare potius, quam carere debent. *Erigan-*

tur quoque Noſocomia caſtrenſia, vbi cuncta, quae tam ad curandos, quam alendos aegros neceſſaria, praeſto ſint. Quibus rebus ſi probe militantibus proſpectum eſt, non dubitandum, quin tanto maiori animo caſtra ſequentur, et cum hoſte congredientur; dum omnia in promtu vident auxilia, quibus, ſi forte vulnerentur, ſanari atque ſeruari poterunt. Denique etiam hoc tacere non poſſum, quod non tantum ius et decorum belli, verum etiam propria victoris atque multorum aliorum hominum ſalus a victore ſemper flagitet, caeſas in pugnis, certaminibus, praeliis, vrbium oppugnationibus et expugnationibus vel alio modo trucidatas aut *defunctas copias cito profundeque ſepeliendi.* Etenim neglecta vel retardata horum cadauerum ſepultura, ea breui putreſiunt; et tetri ex iis exſurgentes halitus ſaepe tantopere auram inquinauerunt, vt peſtilentiam, vel ſaltem huic quam proximos morbos induxerint, longeque maiores, quam ipſe hoſtis ſtrages ediderint. Poſt cruentum ad Arbela proelium grauiſſimos morbos odor cadauerum totis iacentium campis vulgauit, teſte CVRTIO. Lib. V, c. 1. Id quod vltima Philippoburgi obſidio, recentiſſimum exemplum, egregie confirmat: vbi peſſimae indolis febres ex foetore, a tardiori occiſorum ſepultura producto, exortae, plures adhuc Gallos, quam ipſa Germanorum, arma interfecerunt.

III. Ca-

III. Calamum hic figere liceat, quum ex hactenus dictis potiores Imperantium curas pro ciuium ſanitate conſeruanda, robore promouendo, morbis auertendis, pacis et belli tempore ſuſcipiendas ſatis patere exiſtimem. Si Numen ſupremum vitam ac ſanitatem concedet, eas aliquando vberiori illuſtrare commentario meditabor.

II.

BVRCARD. DAVID. MAVCHARTI

Diſſertatio

de inſpectione et ſectione legali, harumque exemplo ſpeciali.

Tubingae, 1736.

Reſpond.

IO. MICHAEL SALZER.

PRAEFATIO.

Segnius irritant animos immiſſa per aures,
Quam quae ſunt oculis ſubiecta fidelibus, et quae
Ipſe ſibi tradit ſpectator.

Horatianum hocce dictum longe ſe diffundit lateque per totum ſtudii phyſici atque medici ambitum. Phyſicae, quam vocant, ſpecialiſſimae partes, Botanica, Chemia, Anatome ſexcenta profecto ſuppeditant in hanc rem ſpecimina. Segnius autem non modo irritant afficiuntque animos, quae vel libris ſaltem, vel viua etiam voce traduntur in hac doctrina, ſed

ſed tardius quoque arripiuntur, obſcurius concipiuntur atque difficilius retinentur: Cum e contrario phyſicum quoduis obiectum, ſub ſenſus cadens, vno obtutu ſaepe rectius intelligatur, quam exquiſitiſſima atque ampliſſima deſcriptione.

Quanti pariter interſit medici, hauſtis quidem antea debitis principiis, in rem praeſentem deſcendere, affectus p. n. les inſpicere ac rimari actu, illi maxime inter Practicos nouitios experiuntur, qui ſine praeuia manuductione, in praxin irruunt clinicam, et illotis manibus accedunt ad lectus aegrotantium. Vſus ergo etiam hic facit artificem!

Quamobrem vel ſolum hoc argumentum mihi ſufficere videtur pro reddenda thematis electi ratione. Cum enim pleniſſima nuperrime cunctis medicinae ſtudioſis facta ſit copia, occaſione quidem homicidii triſtiſſima, methodum inſtituendae inſpectionis atque ſectionis legalis oculis auribusque hauriendi, illam ipſam pro ſpecimine inaugurali proponere, atque ſic non modo clariſſ. Dom. commilitonibus ampliſſimam dubiorum materiem, ſed et Venerandis, qui pariter opponendi ſpartam beneuole ſuſcipient, Dominis Profeſſoribus exoptatiſſimam tam ſupplendi, quam emendandi, ſi opus videatur, praebere occaſionem, operae praetium duxi.

Memori certe teneo mente, quod toties nobis inculcauit Dom. Praeſes: Ακριβειαν anatomicam

micam eſſe primarium medicinae cimelium. Et quamuis communiter illa magis de Profeſſore, quam Practico requiratur Medico, vel ſolus tamen rite inſtituendi ſectionem legalem rigor et dependens inde iudicium medicum ſatis ſuperque teſtantur, quam prope ſummum anatomiae ſtudium et triuiales, vt ita loquar, tangat medicos, tantoque magis deuinciat illos qui ſolitarii in ſingulis prouinciis, ſine conſortio et adiumento verſatiorum, grauiſſimo tali inſudant obiecto, e cuius dextra, vel inepta excuſſione et adminiſtratione vel inſons capitali poena plectitur, vel maxime ſons abſoluitur.

Quam inſcite, quam imprudenter, quam proterue graſſantur eheu ſaepius inepti Medici atque Chirurgi in viſcera mortuorum! quam audacter ludunt de corio humano! Quam certam, quam deplorandam ex incertiſſima, falſa atque inſulſa obſeruatione ac hypotheſi viuis facile afferunt internecionem!

Vtinam et hoc ſibi capiant nonnulli Iure Conſulti, qui communi principio: Artifici in ſua arte credendum eſſe, ſeducti, quasuis ſubinde renunciationes medicas, dummodo ſint clarae et poſitiuae, pro norma ſuarum deciſionum ſimpliciter acceptant, neque ad lapidem lydium expertiorum atque plurium medicorum reuocant! Minima enim circumſtantia variat etiam hic totum ius.

Inprae-

Inpraeſentarium itaque breui primum perſtringam potiora de rite inſtituenda inſpectione ac ſectione legali praecepta, deinde vero ipſum qui huic diſſertationi anſam praebuit, caſum ſubnectam atque ſcholiis nonnullis illuſtrabo. Faxit DEVS feliciter!

Inſpectionis atque *ſectionis* notionem adeo communem facilemque puto, vt noctuas ferre Athenas videri poſſet, qui circa horum terminorum explicationem deſudare voluerit: Nihilo tamen tecius pauca erunt de illa praelibanda. Quamuis enim inſpectio et ſectio legales pari vt plurimum paſſu ambulent, neque ſectio poſſit debeatque ſine inſpectione adminiſtrari, male tamen confundi ſolent hi termini et pro aequi pollentibus ſiniſtre haberi. Nec confuſioni parit excuſationem limitatio inter viui et mortui inſpectionem. Siue enim corpus viuum, ſ. exanime ſubiiciatur medico tali ſcrutinio, quamdiu ſolo ſtat oculorum iudicio, nec cultro examinatur anatomico, nonniſi ſimplicis nomen inſpectionis mereri, quamprimum vero cruentae inferuntur manus, et partes corporis diuiduntur anatomicis inſtrumentis, tum demum ſectionem poſſe adpellari, nec ſolo inſpectionis titulo inſcribi debere per ipſam rei naturam abunde patet.

Praedicatum vero, quod hiſce additur, *legalium,* ſtatim innuit, non hic ſermonem eſſe de quauis

quauis et priuata inſpectione ac ſectione, quas Medicus et Chirurgus ſua ſponte, vel amicorum rogatu ſuſcipiunt in viuis mortuisue, vt ſufficientem hauriant notitiam tum morbi atque ſymptomatum, tum praecipue cauſarum morbificarum: ſed agi potius de tali, quae per leges atque magiſtratum imperatur.

Sunt vero quam plurima *medicinae* huius *forenſis obiecta:* Grauiditas, vera, legitima, partus legitimi, clandeſtini diiudicatio, partus caeſareus, abortus, monſtra, aetas foetus ac adultorum, ſexus dubius, potentia l. impotentia virilis, ſterilitas mulierum, infectio venerea, aut alia impuritas foeda, contagioſa, fluor albus, malignus, epilepſia, atretae etc. diuortii cauſae medicae: melancholiae, maniae, delirii iudicium, virginitas integra l. laeſa, ſodomia, morborum ſimulatio, veneni aſſumtio, propinatio, faſcinum, ſiniſtrae malaeque curationes, damnum permanens, homicidium variaeque corporis humani laeſiones violentae etc. etc.

Horum quidem alia ſimplicem depoſcunt ocularem inſpectionem, alia in mortuis ſcil. coniunctam ſectionem. De altera hac claſſe mihi erit ſermo potiſſimum, adeoque de *Inſpectione* et *ſectione legali rite inſtituenda iudicioque medico*, quod renunciationem vocant, debite formando. Quanto enim inſpectio vulnerum in viuis, monente Bohnio, eſt incertior et coniecturalis magis, tanto debet eſſe in mortuis euidentior atque certior.

Cum

Cum autem in eo maxime cardo rei tum vertatur, vt adhibito acri ſtudio atque iudicio cauſa mortis eruatur, per firma ſtabiliatur argumenta et claris atque poſitiuis verbis declaretur, atque ſic *mixtura* quaedam *diagnoſis* ac *pathologiae* ſit pro fundamento, in aliis vero quam plurimis caſibus, vbi de ſola viuorum inſpectione agitur, ipſa *prognoſis* ſit *pars* primaria et *eſſentialis* medicae renuntiationis, ipſeque finis, propter quem ſuſcipitur inſpectio, non video, quo iure celeberr. Bohnius, in ſuo de renunciatione vulnerum tractatu, hanc medicinae partem ſoli vindicauerit pathologiae.

Neque enim quae illuſtre medicorum decus, Frid. Hoffmannus medicinae ſuae rationalis ſyſtematicae ſtatim in praelegomenis contra ſemioticam in genere affert, eamque numero partium medicinae, ſeparatim et diſtincte tradendarum expungit, ſtringere videntur. Ratio, certe quam affert, quod ſcil. ſymptomata morborum, quae in pathologicis tradi debeant, ſigna et dignoſcendi et diiudicandi aegritudines ſimul miniſtrent, nondum euincit, quod probare debebat, quod pace quidem tanti Viri dixerim. Si enim vel maxime ſola morborum ſymptomata ſint ipſiſſimum Semioticae fundamentum, in pathologia tradendum, hinc tamen haud conſequitur, ergo Semiotica ſpecialiter et diſtincte non eſt tractanda; Imo potius, quia ſolidae et rationali curae medicae locus eſſe non poteſt,

 niſi

niſi agnitis prius morbi, ſubiecti et cauſarum ſignis, illaque ipſa morborum Symptomata, quorum indagare cauſas iubet pathologia, conſtituuntur et examinantur tanquam harum cauſarum ſigna, in medicis inſtitutionibus haec pars, quae de ſignis agit, per ſua generalia et ſpecialia praecepta diſtincte doceri meretur: Quid ſit ſignum, quotuplex, qui fontes, quae cautelae etc. Et tum demum haec recte in pathologia ad quosuis Speciales affectus morbificos applicantur propius.

Sed neque Symptomata morborum ſola conſtituere Signa dignoſcendi atque diiudicandi multis facile patet exemplis: Res, medicis ſic dictas naturales et non naturales, aetatem, temperamentum, ſexum, diſpoſitionem haereditariam, influxum aſtrorum, aerem, cibum, potum, ſomnum, vigilias, excreta, retenta, animi pathemata, motum, quietem, nec non iuuantia et nocentia, quae omnia ſcil. phaenomena fontes conſtituant ſignorum anamneſticorum, diagnoſticorum atque prognoſticorum, quis ad Symptomata morborum indiſcriminatim referre audeat? Taceo, quae nonnullis lubrica videntur, genethliaces, phyſiognomiae, chiromantiae, antropometriae principia, vnde futuros e longinquo proſpicere morbos ſatagunt et praeſentium diuinare euentum. Hinc, tenui meo iudicio, praeſtat veterum medicorum inſiſtere veſtigiis et nonnullorum e recentioribus aemulari

ſtudium,

ſtudium, qui Semiotjcam, eiusque praeſertim prognoſticam partem ex profeſſo tradiderunt.

Sed redeundum eſt e diuerticulo in viam, atque nunc progrediendum ad illas *quibus inſpectionis* et ſectionis legalis *prouincia demandari* ſolet, *perſonas*. Primariae procul dubio ſunt *medicus* atque bini *chirurgi;* in caſibus ſexum femininum praeciſe reſpicientibus, ſubinde etiam obſtetrix, eaeque, vel iuramento olim iam praeſtito ad eiusmodi munia obeunda, vel tum demum obſtrictae et legitime ad hunc actum vocatae a Magiſtratu: quibus iuxta leges et morem huius ducatus duo adiunguntur Scabini ſ. teſtes, atque Actuarius, quorum omnium officium eſt, partim ſolicite et prudenter inquirere ac diiudicare partes laeſas, partim viſo reperto fidem oculis manibusque teſtari, partim obſeruata fideliter ſtatim annotare.

Lubens hic mitto varias quaeſtiones et cautelas in foro iuridico ventilandas; Id tamen facile conceſſero, palmam, et ipſum maxime *ſectionis negotium* illi rectius deferri et iniungi, qui arte ſecandi et ſcientia anatomica magis eſt imbutus, id vnice dolens, quod ſubinde coecus coecum ducat, neque in Germania multi reperiantur Chirurgi qui de hac praerogatiua certare poſſint cum Medicis. Obſtetrices vero vt plurimum in tam ſpiſſis ignorantiae tenebris caligant, vt ſupra ſexum potiorem in eiusmodi ſcrutiniis atque iudiciis minime poſſint exſplende-

ſcere. Quaeſiuit aliquando Dn. Praeſes ex obſtetrice quadam veterana, inter reliquas genitalium muliebrium partes, quid tubae ſint fallopianae, haſce res, reſpondit ſimpliciſſima mulier, nos quidem foeminae, ſiluam nigram inhabitantes non poſſidemus. Sufficiat vnicum, loco mille aliorum, ſimplicitatis et ignorantiae ſpecimen.

Ante Sectionem, vel *ſub* illa *ipſa* caueat ſibi medicus, ne praecoci iudicio aut fluctuante haeſitantia, aut tumultuaria confuſione Rabulis nonnullis vel excipiendi, vel et cauillandi praebeat anſam, neque etiam thraſonica oſtentatione et intempeſtiua, praeſentes anatomen docendi, ſedulitate gloriolam captando tempus inutiliter terat, το εϱγον vero tractet perſunctorie.

Tempus Sectionis, ſi arbitrio medici relinquatur, varium eſt. Sectio, quae per legem, ſic dictam, regiam praecipitur, nullam admittit moram; mox enim, vel quam minimo fieri poteſt interuallo, ab obitu grauidae matris liberare ſuo ergaſtulo embryonem oportet. Tempeſtate etiam calida atque humida in genere citius cultro anatomico ſubiicere cadauera decet, illorum praecipue, qui inflammatione, gangraena, ſphacelo et ſimilibus putredinem fouentibus morbis ſunt defuncti. Vnde pro circumſtantiarum varietate, 12. vel 24. a morte horis ordinario ſolet inſtitui ſectio. Ne tamen foetidiſſima putridorum effluuiorum nebula ſuffocentur ſecto-

res

res atque adſtantes, reponi cadauer (niſi commotionem aliae prohibeantcircumſtantiae) poteſt in locum frigidum, aut glacie obtegi, ſpirituque vini irrorari, inter ſecandum vero aerë libero ventilari hypocauſtum, aut variis imbui medicatis fumis, tabaci praeſertim.

Sunt vero ſubinde caſus, qui *cadauerum commotionem* atque *translationem* non aeque admittunt, quibus ſcil. vel diſtrahi vulnus et fractura vel in vaſe infarctus interno liquor exprimi et diffundi, vel haerens alicubi ſingularis cauſa mortis dimoueri, vel tenſae partes membranaceae molliores que rumpi, vel alia mala poſſent induci.

Quanto igitur minus in *cadaueribus* iam *putreſcentibus* et diu a morte *effoſſis* iterum, diſtinctae et plenae inquiſitioni medico-legali ordinario locus ſupereſt, tanto maiori etiam iure nauſeabundum, *inutilem noxiumque* hunc *laborem deprecantur* atque reſpuunt *medici*, vel ſaltem in extrema talis officii neceſſitate largiore praemio ſunt digniores.

Ad manus ſunto *adaequata inſtrumenta*, Cultri anatomici varii, volſella, tubulus, forfex, ſpecilla, ferra, cunei, ſpongiae, acus, filum, vaſa fictilia maiora atque minora, aqua repleta. *Locus ſectionis* ipſo partim lumine ſolis, candelarum cereorumque flexilium ſufficienter ſit illuſtratus, et cadauer ſuper aſſeres, vel tabulam, aut alias, in iuſta altitudine ſupinum collocetur,

 atque

atque linteis veſtibusque ſuis exuatur, obſeruato tamen et hoc medici decoro, vt ne vltra neceſſitatem verendas partes nudo adſtantium adſpectui perpetuo proſtituat. In variis tamen caſibus, e. g. contuſionis, calcitrationis et aliarum laeſionum externarum, herniae incarceratae, veneni accepti, *partes externae virorum genitales* ſolicite non minus *inquiri debent*, ac *muliebres* in ſuſpicione laeſae virginitatis, abortus, puerperii, grauioris procidentiae vel haemorrhagiae vteri. Tum inſpicitur omnium primo totum vndique corpus et inquiritur, annon *ruboris*, *liuoris*, *ſugillationis*, *contuſionis*, *tumoris*, *ſolutae vnitatis*, *depreſſionis*, *luxationis*, *fracturae*, *neglectae* in foetibus *ligationis funiculi vmbilicalis* et ſimilium occurrant veſtigia? quam ſagacem tum diſpicere medicum oporteat et vel *leuiusculas laeſiones* externas *ſtudioſe rimari*, in fraudem et necem callidae gentis, maxime infanticidarum variae docent hiſtoriae; e. g. adactae per tenellam foetus fontanellam acus in cerebrum vsque, impulſi fili orichalcei acutioris per narium alterutram et os cibriforme, it. alius in abdomen vsque, probabiliter per anum et inteſtinum rectum, intruſi, quale horrendum affert exemplum celeberr. b. Harpprecht [a]). Vnde diſpaleſcit in caſibus variis intricatis *attendendum* eſſe porro *ad* omnia, quibus humanum corpus patet, *oſtia*; *Narium* foramina, num obturata, obſtructa, aut violentae

a) Conſil. Tubing. Vol. I. Conſ. XVI.

violentae compreſſionis indicium praebentia? *Oris*, an ſanguine, ſpuma, cibis regurgitantibus aut aliis heterogeneis infarcta? *aurium*, num ſanguine, pure etc. perfluant.

Etiamſi vero nulla *laeſionis externae veſtigia* compareant, ideo tamen non ſemper euincitur, nullam talem eſſe illatam; hinc neque ſectionis labore medico licet ſuperſedere b). Alias vero detractis faſciis, compreſſis, emplaſtris, plumaceolis, turundis, ſi quae talia e chirurgica tractatione praecedanea occurrunt, *ſpecialiſſimum* externi loci affecti *ſcrutinium* inſtituitur, atque *laeſionis regio*, *magnitudo*, *directio*, *profunditas* aliaeque qualitates examinantur, terminisque technicis deſcribuntur. In limine huius operis grauiſſime mox impingunt illi qui anatomiae minus gnari regiones corporis externas, varia denominatione diſtinctas, miſere confundunt. Quamuis enim Bohnio facile largiar, non eſſe de abſoluta neceſſitate, omnium integumentorum, per quae traiecit vulnus, ſolicitam ſemper inſtituere vel ſectionem, vel enumerationem; ſubinde tamen et haec cura non eſt ſuperflua, et *technica ſingularum partium appellatio* de ſectoris et eruditione et diligentia non vanum exhibet teſtimonium.

b) Conferatur Bohnius de renunciat. Vuln. pag. 24. 25.

In *vulnere* porro rite determinando attendendum eſt, an *inflammatum, gangraenoſum, lividum, ſiccum, ſuppurans, ichoroſum, cruentans,* ſiue ſanguinem, et qualem, an ſincerum, ſpumoſum, grumoſum aut aliud eructet liquidum? an *tumidum,* emphyſematicum? an aliis *heterogeneis,* laciniis veſtium, induſii, aut ſolidis aliis *obturatum?* quaenam fuerint *immiſſae turundae,* plus minus durae, longae, cauae? Quaenam *epithemata, vnguenta, balſama, TRae iſchaemae,* illitae?

Cadauer in eum *ſitum,* quo vulnus fuit inflictum, *reſtituatur,* quantum fieri poteſt, vel ſaltem in relatione indigitetur. Quantum enim differat ſitus internarum atque externarum partium, pro diuerſitate ſitus totius corporis erecti, inclinati, iacentis et varie conuerſi hominis, autopſia facile docet, et Celeberr. Winslouius paſſim in ſuis ſcriptis anatomicis inculcat.

Vulnus ſpecillis mollioribus-flexilibus, e minoribus cereis, vel plumbeis filis, aut aliis, ſuſpenſa manu, et ne quid nimis, *exploretur,* ſolicite cauendo, ne vel hac opera vulneris dimenſio et directio peruertantur, vel intus molliores et lacerae partes pertundantur vlterius. Vnde ſtatim patebit, an cutaneum ſaltem, et nonniſi corporis integumenta, an vero profundius muſculos aliasque partes molles durasue et in ipſam vsque cauitatem aliquam traiecerit ſ. ventrem? Vbicunque ergo vulneris vel vnius, vel plurium

mani-

manifeſtum habetur veſtigium, ibi oculos manusque figit Sector, illamque corporis partem omnium primo ſcrutatur ac ſeparatis detractisque integumentis variisque adiacentium impedimentis, ab externis ad interiora prouide pergit.

In apertione vero abdominis communem illam Chirurgorum methodum iure meritoque damnauerim, quae valida maiore acu incurua filum robuſtum traiicit per vmbilicum, vt ſuſpenſo et eleuato hoc, eo tutius adornari poſſit ſectio integumentorum abdominis, citra laeſionem inteſtinorum, quae ſcalpelli in cauum penetrantis ſe ſtatim obiiciunt apici. Incidit ſic incautus facile in ſcillam, qui vult vitare charybdin, et hac encheireſi plus ſemel effectum eſt, vt acu filoque traiectis, ipſum ſubtus iacens aliquod inteſtinum fuerit comprehenſum, et ex hoc vulnuſculo ſubſederit.

Non leue profecto negotium faceſſit et periculum laeſionis, ſumma *inflatio* et *turgeſcentia abdominis*, ex inteſtinis flatu diſtentis: Cui ergo ſic caute obuiam eundum, puto, vt, horizontali directione, vel ſaltem leuiter inclinata cultri anatomici, minime acuminati, ſucceſſiua fiat inciſio longitudinalis inter muſculos rectos abdominis ſupra vel infra vmbilicum, vsque in peritonaeum, et vulnuſculo huic poſtmodum vel ingeratur altera manu ſpecillum ſulcatum, apicis obtuſi, inque huius ſulco recondatur altera manu culter, vel forficis brachium inferius, vel ipſa

 forfex

forfex, cuius alter apex obtuſus in globulum effictus eſt, hac parte immittatur, quodcunque vero horum inſtrumentorum, peritonaeo leniter appreſſum vltro citroque commoueatur, vt inteſtinum ab eo inciſionis loco placide remoueatur, tumque ſectionis elongatio facile et tuto perficiatur.

Diductis crucitatim integumentis libere ſe praebent conſpicienda *abdominis contenta*, quae nimis feſtinante et incauta manu peruolare ſolent nonnulli, detento ſemper anatomico cultro in alterutra manu, ſatis eſſe rati, ſi auerſum, et ad carpum directo apice, eum teneant et quaſi abſcondant, quorſum vero turgidi et fluctuantes inteſtinorum gyri, aut ventriculus, facile impingunt vulnusque accipiunt, et grauiſſima alia ſequuntur incommoda. Cum enim naturaliter, hi canales ſint plus minus diſtenti, et eorundem collapſus ſ. ſubſidentia, primo ſtatim obtutu, ſolutionis continui ſ. vulneris inferant ſuſpicionem; itaque plurimi intereſt, haec caua viſcera relinquere illibata.

Antequam ergo ad ſpeciale loci affecti examen pergatur, niſi quidem ille peculiari e ratione Sectoris attentionem primus ſibi vindicet, *cavum abdominis* inquiritur, annon hic ibi, maxime in pelui, ſero, ſanguine, chylo, lympha, bile, vrina, alimentis, fecibus, vermibus, aut aliis heterogeneis p. n. ſit repletum? *an viſcera abdominis* colorem, figuram, ſitum, connexionem,

nem, ſubſtantiam, qui naturaliter ipſis competunt, ſeruent, an *ventriculus* et *inteſtina* ſint vacua et collapſa, aut praeter modum turgida et infarcta, flatibus, ingeſtis, fecibus, ſanguine etc.

Ex hoc inteſtinorum labyrintho vt ſe facilius extricare poſſit Sector, filo hoc opus eſt ariadnaeo: Vel enim a ventriculo incipiens duodenum, ieiunum, illum ordine ſic proſequitur, vt altera manu ſemper contineat partem inteſtini iam exploratam, altera vero per totum canalis inteſtinalis tractum, ſine violenta tractione pergat: vel in regione illaca dextra, vbi inteſtinum ileum inſeritur colo, tanquam in biuio adſcendat partim per omnia tenuia verſus ventriculum, partim per craſſa ad anum vsque deferatur.

Ipſa de cetero *viſcera* ſunt *incidenda*, *veſica* tam *vrinaria*, quam *fellea* aperiendae, vel tactu ſaltim explorandae, annon p. n. ſe quoddam contentum ſolidum alant? *Vaſa ſanguinea maiora* ſunt inueſtiganda, num integra, num venae debito ſanguine repletae? Nulla, vno verbo, pars nobilior et extantior ſicco eſt praetereunda pede, vt in renuntiatione liquido poſſit determinari, illas vel naturaliter in vniuerſum conſtitutas fuiſſe, vel hoc illoue vitio laboraſſe.

Neque enim tum agitur ſolum de partibus extrinſeca violentia laeſis, ſed et de omni qualicunque alia, ſ. externa, ſ. interna cauſa mortis, ſ. primaria, ſ. ſecundaria et ſocia, ſ. lethalitatem

per

per ſe ſ. per accidens fundauerit? Maxima profecto intereſt differentia, num vulnus, aut quaecunque grauior alia iniuria externa in hominem inciderit ſanum, robuſtum, conſiliis medicis obedientem, num vero in valetudinarium, debilem, refractarium, intemperantem. Nec minus importat et percuſſo et percuſſori, num cura medico-chirurgica dextre geratur?

Plurima, quae hactenus circa ſectionem abdominis monui, ad *pectoris* quoque *apertionem* redundant. *Specialia* tamen haec paucis videntur annectenda: Separatis, qui ſterno coſtis atque clauiculis adhaerent vtrinque muſculis pectoralibus, appendices coſtarum cartilagineae in extremo coſtae proximo, diſcinduntur, vna cum interpoſitis muſculis intercoſtalibus et ſubiacente pleura ex vtroque latere, ſumma ſterni pars, ſ. manubrium a clauiculis muſculisque affixis caute ſoluitur, ne vaſa ſubtus incedentia maiora lacerentur: Tum ex vtroque latere alternatim eleuatur attolliturque ſternum, medicusque introſpicit oblique, atque ſic de mediaſtini ſitu, connexione et ſtatu in genere vel naturali, vel p. n. ſi iudicat. Quo facto, ipſum hoc mediaſtinum ab interna ſterni et coſtarum, quibus affigitur, ſuperficie liberat; ſic totum ſternum verſus inferiora et diaphragma reclinat, aut, ſi impedimento ſit, reſecat. Alii ſternum ab infimis ſuis vinculis liberant, ſupra vero clauiculis affixum ſeruant et verſus collum reclinant.

Abun-

Abundet per me ſuo quisque ingenio, nemini dicam ſcribo, nec diffiteor poſſe caſus obuenire, qui ipſam hanc ſibi poſtulent methodum; Priorem tamen abs me commendatam ſua etiam habere commoda, certum habeo ac exploratum.

Aperto ſic thoracis vtroque cauo *pulmones ſe* mox oculis ſiſtunt. Ad variegatum, maculisque liuidis et nigricantibus conſpicuum eorundem in adultis *colorem*, tanquam ad ſcopulos ſtatim allidunt plurimi medici atque chirurgi, pyxide nautica in vaſto hoc anatomiae oceano non inſtructi, et mirabundi declamant contra foedum hoc coloris portentum. Quaſi vero hic adultis non ſit aeque naturaliſſimus, ac roſeus ille et grate rubellus infantibus! Seriam vero attentionem merentur aliae coloris mutationes in *rubrum*, purpureum, coccineum, *liuidum*, atrum; inflammatorium, gangraenoſum, ſphaceloſum, vel totalem, vel partialem, vel ſuperficialem vel profundiorem. Nec non *ſubſtantiae* vaſculoſo-ſpongioſae l. naturalis *mollities*, l. *durities*, calloſitas, ſcirrhoſitas: *Tuberculorum*, *vomicarum exvlcerationis*, *haemoptyſis*, *bronchiorum* et *tracheae obſtructionis* et infarctus, *vaſorum* maiorum *polypoſae interceptionis* et reliquus grauior ſtatus quicunque morbificus.

E primariis phaenomenis attentione dignis ſolet et illud recte annotari, num ſcil. *pulmones* vel *naturaliter inflati*, vel *ſupra modum* aere in veſiculis expanſo *turgidi*, an plane *collapſi* et

ſubſi-

ſubſidentes? Quale ſcil. pro lapide lydio ſolet eſſe, quo, in ſuſpicione infanticidii examinetur probeturque, viuus ne an mortuus in lucem editus ſit foetus? Quantae vero hoc criterium cautioni ſubiectum ſit, ſolidiſſime iamdudum euicit Celeberr. B. Dn. D. *Zellerus* in diſputatione de ſubſidentia pulmonum etc. Haec vero, in aliis caſibus medico-forenſibus, vulneribus ſcil. pectoris obuia pulmonum ſubſidentia meum thema alio adhuc reſpectu tangit, quatenus mox indigitat ſauciatam eſſe alicubi pulmonis ſubſtantiam, cuius vulneris ingreſſus et egreſſus, ſi ſponte non pateat, facile detegitur facta inſufflatione aëris in tracheam vel ramos bronchiorum maiores mediante tubulo maiore, vel et ipſo folle. Hinc ſua luce radiat cautela, quam in diſſecandis coſtarum appendicibus cartilagineis, diſſecandis et pulmonibus ſubinde tenaciter pleurae adhaerentibus cautiſſime, et cum diſpendio pleurae potius, quam tunicae et ſubſtantiae pulmonum, ope digitorum l. cultri liberandis, ſolicite debet obſeruare; vel leuiſſima enim membranae pulmonum illata excoriatione et vulnuſculo omnis ſtatim illo pulmonis lobo euadit aër.

Vtrumque *cauum pectoris*, praecipue verſus ſuum fundum ellipticum ſuper diaphragmate, antequam pulmonalis ſubſtantiae inciſionem et ſectionem moliatur, dehinc excutit medicus, an *vacuum*, vel *repletum ſero*, *ſanguine*, *pure*, *chylo* etc.? quorum tum quantitas, qualitas atque lo-

cus

cus annotantur. Vna eademque hac opera facile ſimul inquiritur in *vaſa ſanguinea maiora*, aortam, venam cauam, azygam, ſubclauia, carotides, art: venamque pulmonalem. An *venae maiores* ſanguine *turgidae* (arterias enim vacuas, aut pauciſſima ſaltem purpura ordinario refertas nouimus) an vero *inanes?* an *ſubſtantiam, diametrum* et *permeabilitatem* ſeruarint illibatas? an vero *aneuryſmate* dilatata, pure *eroſa*, in oſſeam duritiem *condenſati eorum parietes*, aut *polypoſis* et *grumoſis* infarcti ſint concrementis.

In memoriam incidit hac occaſione Domino Praeſidi biga obſeruationum anatomico-practicarum: *alterius* de *vulnere ductus thoracici*, quod e relatione et autopſia B. Eiusdem ſoceri D. D. Ioh. Zelleri, ſupra laudati, in proelio ad Hochſtadium famoſo acceperat olim Illuſtriſſ. Dn. Comes et Generalis de Styrum, lenta morte et inedia confectus, quoniam nutricius ille ros chyloſus e thoracico ductu iugiter exſtillans in cauum pectoris et vulnere huius expulſus foras, maximum et omne tandem corpori nutrimentum ſubtraheret. Alterius vero de iuuene quodam ſtudioſo, phthyſi vlceroſa mortuo, quemque ipſe ſecuit Altorfii Anno 1718. ſtudio medico incumbens Dominus Praeſes, celeberr. Heiſtero tum praeſente et dirigente. Cauitate ſcil. pectoris vtraque reſerata eundem vlceroſae depaſcentiae foetorem oppertus, qualem paucis antea

tea ſeptimanis in alio expertus eſt tantum, vt manus ſuas, foedo liquamine contaminatas, quadriduo vix ab illis foetidiſſimis purgare valuerit atomis, exhalantem e copioſa colluuie potius gratiſſimam ſenſit fragrantiam, inſolito hoc phaenomeno mirifice perculſus. Re penitius perſpecta deprehenſus eſt *oeſophagus*, adhaerente vlceroſo pulmone, vltimis procul dubio morbi vitaeque diebus, *exeſus* et *perforatus* huc reddidiſſe ingeſtorum, maxime potionum analepticarum ſuaueolentium copiam.

Vnde patet, in variis medii ventris vulneribus non modo reſpiciendum eſſe ad variam liquidi extrauaſati conditionem, ſed ad fontes quoque diuerſos, vnde haec emanauerit, ipſumque adeo ſectorem requiri exercitatum in ductus thoracici, aliorumque artificioſa inueſtigatione, quam quidem encheireſin hic potius ſupponere, quam tradere oportet, ne videar extra aleas nimium vagari.

Vltra iam progreſſuro in viſcerum partiumque pectoris exploratione *pericardium* cum ſuo ſe offert incluſo corde. Illius in ſaniſſimis occurrens lympha, *aqua pericardii* dicta, ignaros nonnullos in admirationem rapit intempeſtiuam. Niſi ergo vel quantitate, vel qualitate notabiliter peccet inter phaenomena p. n. minime referri meretur. Supereſt *Cor*, iuxta prius allegatas regulas examinandum et recta ſectione a ſuo apice verſus baſin vtrinque in ſuis ventriculis

lis ita aperiendum, vt ne valuulae, quae eiusdem quatuor maioribus vaſis antiſtant, diſcindantur. Perſpectis hiſce cauis digitoque per valuulas in auriculas et vaſa illa maiora immiſſo, vel de libertate naturali horum commeatuum, vel de obſtructione grumoſa, polypoſa, aut variis aliis, quae occurrere ſolent, impedimentis deciditur.

Ampliſſima hic foret occaſio, in doctrinam de polypis excurrendi, ſed ſubſiſtam in ſolo hoc monito, vt nec turpiter haec phaenomena in ſectione praeteruideat medicus, nec citra rationem et neceſſitatem nimis exaggeret et eiusmodi *cordis polypum* maiorem pro cauſa mortis primaria in vulneratis atque violenta morte peremptis facile venditet, caeterum vero in deſcriptione eiusdem meminerit, cuiusnam ſubſtantiae, dimenſionis, coloris et adhaeſionis fuerit.

Diaphragma, tanquam pars maximi momenti, ab vtraque ſuperficie, in peripheria centroque ſuo tendineo-vaſculoſo probe luſtrandum eſt: nec omittenda *pleurae*, adeo ſenſilis et vaſculoſae, *oeſophagi*, atque *thymi* denique, inquiſitio, quos quidem pariter ac pancreas in abdomine, ſicco plerumque pede ſolent praeterire.

Ad ſupremum ventrem, *Caput* iam adſcendentem in omni anatomia verſatiſſimum ſuppono ſectorem, qui varias laeſiones eius intricatas et profundas ſcite rimari et aptis deſcribere terminis nouerit. *Cutis capillatae* inciſionem non

profunde nimis in frontem extendat citra neceſſitatem, ne poſtea hominum conſpectui, quod ſolet, expoſita cadaueris facies defoedata neceſſariorum indignationem atque nauſeam commoveat. In *cranii* circulari ſectione et detractione ſibi caueat, quantum fieri poteſt, a meningum ipſiusque cerebri laceratione, nec inter phaenomena p. n. referat, quod ſaepe factum noui, tenacem vndique durae matris adhaeſionem ad internam cranii ſuperficiem. Ad laeſiones *oſſium cranii varias* probe attendat, inprimis capillaceas alterutrius, vel vtriusque tabulae fiſſuras, depreſſiones, feſtucas etc. quasnam illae membranas, vaſa, partes cerebri ac cerebelli, quosue neruos praeciſe affecerint. An nulla liquidi extrauaſati, abſceſſus, vomicae veſtigia? *Sinus* durae matris, *longitudinalis* potiſſimum binique *laterales* inquirantur, an polypoſis aut grumoſis referti ſint concrementis; reliquae *venae*, an turgidae, vacuae? *Carotidum* atque *Vertebralium* arteriarum trunci pariter ſunt inſpiciendi ſeparatim et incidendi. Caeterum quomodo cerebri ac cerebelli ſectionem adornare deceat, ad Williſium, Vieuſſenium, Winslouiumque prouoco et aliqua ſaltem momenta, renunciationem medicam ſpectantia, ſuperaddo.

In *ventriculis cerebri*, eisque anterioribus potiſſimum, nec non ad medullam oblongatam obuium ſubinde liquidum, ratione quantitatis et qualitatis recte examinandum eſt et deſcribendum;

dum; *glandulae* vero *pinealis*, quam animae cogitantis metropolin fecit Carteſius ſatis inepte, occurrentia vitia, et vel ipſam indurationem calculoſam, quemadmodum et *plexuum choroideorum* per hydatides conformationem laeſam, tanquam cardinale phaenomenon, quod percuſſo necem vel attulerit, l. feſtinauerit, minime eſt extollendum, cum per anatomen practicam conſtet, eiusmodi morbos ſine vitae periculo diu et conſtanter latitaſſe.

Cranii vero ſubſtantia et fornix, quoad craſſitiem ſolicite debent conſiderari, num in loco laeſionis extraordinariam exhibeant et quaſi foliaceam tenuitatem, quae leui etiam percuſſioni tanto maiorem conciliauerit energiam, non vi externae, ſed extraordinariae oſſis debilitati tribuendam. Obueniunt paſſim crania, quae in frontali, occipitali atque parietalibus oſſibus, licet regulariter valde craſſis, hic ibi tamen quaſi papyraceam habent tenuitatem, quam vel acu paulo validiore liceat perfodere. De *fontanella* infantum ſupra iam memorata, ſpecialius et attentiſſime examinanda, ceu loco, quo membranaceum hoc cranii interſtitium leui acicula in cerebrum vsque pertundere poſſint ſoleantque maleficae mulieres, paucis hiſce memoriam refricare neceſſe duxi.

Si *partes* εγκεφαλȣ laeſionem, ſ. extuſillatam, ſ. ab interna cauſa conceptam prae ſe ferunt, oportet illam ipſam, atque partes cohaerentes, in *ſitu ſuo naturali* relictas, primum perluſtrare

luſtrare et poſtea demum, ſi maior ſectionis commoditas vel *ακριβεια* id exigant, exemptas vlteriori ſubiicere ſcrutinio, quod de cunctis etiam reliquis partibus ac viſceribus corporis eſt tenendum.

Quamuis autem vna et ſimplex occurrat ſaltem occiſi laeſio in vna alteraue corporis parte, *tres* tamen hoſce *ventres incidere* et percurrere, ſi non de abſoluta ſemper eſt neceſſitate, tutius tamen et conſcientioſo ac diligenti medico conuenientius iudico, quum reuera multae in corpore graues delitefcere poſſint mortis cauſae, quae data per externam cauſam occaſione demum euigilent et in actum deducantur. Summi Viri, Tulpii c) aureum de legali inſpectione monitum huc mutuari licebit: ſcil. abditorum morborum cauſa, inquit Ille, haud ſatis fuerit inquiſiuiſſe in naturam vulneris, niſi ſimul perſcruteris corpus vniuerſum, ne inconſiderate adſeueres quenquam ſubiiſſe ſpeciem eius vt occiſi, quem ſors ſua peremit.

Rariores enim ſunt illi caſus, vbi vel iuxta I. I. Waldſchmidii aſſertum d) absque inſpectione, ex ſolis circumſtantiis, lethalitas vulneris pronunciari poſſit, vt hoc iudicio medico ſtare teneatur Iuris Conſultus, in caſu ſc. notorio et vbi

c) Tulp. Obs, med. L. 4. C. 7.

d) Waldſchmid in Coroll. I. diſp. chirurg. Carteſ. oppos. P. 2. p. 21.

vbi nulla morbi alius ſigna apparuerunt. Neque ſimpliciter puto adſtipulandum Zittmanno e) qui praetendit, in capitis laeſione inſpectionem nihilominus eſſe legalem, vtut medius et infimus venter non aperiantur.

Quam itaque hactenus in trium ventrium examen ſolicite collocaui, nec penitus exhauſiſſe tamen praeſumo, operam, ad reliquas etiam corporis laeſi partes, *collum* atque *artus* iam oportet extendere. Paucis vero res huc redit: vt accurate pariter et diſtincte pars laeſa diſſecetur et ſuo quaeque nomine denotetur, grauiores *muſculorum*, *membranarum* laeſiones, vulnera, contuſiones, inflammationes, gangraena, ſphacelus, tumores, vlcera deſignentur: *neruorum tendinumque* puncturae, diſſectiones omnimodae, l. dimidiae, aliquae corruptiones, nec non *vaſorum* vulnera clare definiantur, an trunci aut his vicini maiores rami in totum, l. in tantum diſciſſi fuerint. In *laeſionibus articulorum* ſtatus ligamentorum, tendinum, cartilaginum, glandularum mucilaginoſarum Haueri, ſynouiae, vaſorum, oſſiumque eſt percontandus. *Oſſium* de reliquo fiſſurae, fracturae, depreſſiones etc. indigitandae.

Hoc omni, tanquam primario, defunctus officio medicus iam porro inter obſeruanda, et partim renunciationi ſuae inſerenda refert *occiſi*

 ſexum,

e) Zittmann. med. forens. C. 4. obs. 38. p. 919.

ſexum, *aetatem*, *temperamentum*, *vitae genus*, *idioſyncraſiam*, *valetudinem*, it. *an ieiunus*, aut bene *paſtus* et fortaſſis *obrutus vino*, vel graui percitus *ira* fuerit, an praeceptis medicorum durante cura *morem geſſerit*, quaenam ſtatim ab accepta iniuria externa et per decurſum morbi expertus ſit *notabiliora ſymptomata?* In quo *ſitu* et *actione* corporis, ſub ipſa laeſione accepta, fuerit conſtitutus? an dehinc *conciderit* et graui *lapſu* ſe ipſum offenderit? Quis *modus* quaeque *vis* fuerit *percutientis?* *Ictu*, *iactu*, *caeſim*, *punctim*, *ſclopeto*, *contuſione*. Vnde comparatione et impetus et inſtrumenti et vulneris inuicem facta, de magnitudine, profunditate ac grauitate laeſionis tanto facilius iudicatur.

Denique ipſam medico-chirurgicam talem occiſi, ſi quae praeceſſit, tractationem ſubinde debet excutere, et bene geſtam confirmare, male et negligenter vero adminiſtratam libere et absque omni partium ſtudio indicare ac refellere. Commendari meretur omnibus medicis atque chirurgis pro obſeruationis et tractationis aegrorum atque vulneratorum regula, inſtar omnium, Pechlini Ephemeris vulneris thoracici et celeberr. Boerhauii deſcriptio noui morbi. Imo exoptandum eſſet, vt nonnulli medici atque chirurgi, qui ſibi ſolis ſapere videntur, tempeſtiue plures alios expertos atque doctos adſciſcerent collegas, vti quidem per leges patrias id chirurgis ſerio iniungitur. Plus enim vident oculi, quam oculus.

Super-

Supereſſent pro colophone iam quoque *laeſionis* mortiferae ab acceptis hauſtiſue medicamentis *draſticis*, *philtris*, *venenis*, *cauſis magicis*, *ictu fulminis* etc. quorum effectus in viuo mortuoque ſubiecto curioſe colligendi et e principiis non ſaltem anatomicis atque medicis, ſed etiam chymicis ſunt metiendi. Verum enim vero arduum atque prolixum hocce thema inpraeſentiarum ſepono, ac Dno. Praeſidi alia forſan occaſione abſoluendum relinquo.

Id tamen et ingenue fateor, et pro iuſta medicorum excuſatione, modo non abutantur illa, praetendo, tum in his ipſis modo allegatis mortis cauſis, tum et e cenſu reliquarum externarum, magno conatu, pertinaci ſtudio et indefeſſa diligentia Medicum nihilominus *euidentem certamque mortis cauſam* inſpectione ac ſectione *non ſemper eruere* poſſe; cuius quidem difficultatis, aut impoſſibilitatis cum plures eſſe poſſint cauſae, ſpecificam allegare et rationibus ſtabilire tenetur f). Si forte laeſionum diuerſarum neutra pro mortalitate inferenda ſufficiat, num earum binae vel trinae, collectiue ſumptae idem praeſtent, diſpice iubet modo laudatus Bohnius g).

Agmen claudit ipſum iudicium medico-chirurgicum ſ. renunciatio, per quam Iudici clare et

f) Confer. Bohn. de renunc. vuln. p. 155.
g) - - - - de offic. med. P. 2. C. 4. p. 589.

et certo conſtet de medici ſententia, de laeſionis vi, vel abſolute-vel-per ſe-vel per accidens lethali, appoſita pro more clauſula ſalutari: Salvo rectius ſentientium iudicio.

Neque tamen hic ſufficit illud *αυτοσ εφα*. Non aeque attenditur authoritatis ratio, ac rationum pondus. Ideo, ſi grauis ſit caſus, ſi iudicium demorſos vngues ſapere debeat, inſpectoribus poſtquam opera inſpectionis et ſectionis defuncti ſunt, et per Actuarium omnia phaenomena conſignari curauerunt, non eſt denegainda temporis otiique venia, vt cuncta phaenomena domi trutinare, optimos quosque autores euoluere ac conſulere atque ſic maturum magiſtratui demum tradere iudicium valeant, ſubſcriptionibus medici, chirurgorum, actuarii atque teſtium munitum.

Quibusnam vero fundamentis ſuperexſtruere debeant ſuam de lethalitate ſententiam, breui hoc ſpecimine academico nec tradendum nec cramben a dignioribus coctam hic recoquendam exiſtimo. Quare iam ad ipſum *caſum ſpecialem*, cuius in praefatione facta eſt mentio progredior, illumque prout per inſpectionem et ſectionem legalem repertus, deſcriptus atque iudicatus eſt, tanquam ſpecimen actuale eorum, quae hactenus theoretice tranſegi ipſius etiam formulae renunciationis, propono, additis vltra nonnullis ſcholiis:

Cum nobis infra ſubſcriptis abs T. Iudice commiſſa ſit ſparta, demortui heri circa ſeptimam

mam veſpertinam iuuenis Chriſtophori Matthiae inſpectionem et ſectionem ſuſcipiendi atque earundem non modo plenam adornandi pro conſcientia hiſtoriam, ſed et noſtrum de ratione vulneris occiſi, mediante cultro d. 29. modo elapſi menſis Februarii, inflicti iudicium fideliter exhibendi; Itaque hora pomeridiana prima hodie nos contulimus in defuncti hypocauſtum, atque ſequentia obſeruauimus:

1) Defuncti corpus exanime in ſuo lecto et ab obitu immotum ac intactum, hinc demum in proximum quoddam ſtratum, ſectioni commode inſeruiens transferri curatum.

2) Eiusdem abdomen valde turgidum tenſumque.

3) Detractis induſio, faſciis, quae rite applicitae erant, atque epithematibus, vino aromatico imbutis,

4) Totum non modo dorſum et vtrumque femur, ſugillatione notabili, liueſcentia, ſed etiam

5) In ſiniſtra regione hypochondriaca impoſitum emplaſtrum, cui, dum remouebatur, adhaerebat

6) Turunda, e lineo carpto, dimidii fere pollicis longitudine, efficta, ſero potius cruento: quam ipſo vel ſanguine, vel pure impraegnata.

7) Dehinc vulnus in hypochondrio ſiniſtro, ſpithamae longitudine ab axilla, et quinque pollicum ſupra marginem oſſis ilii obuium.

8) Idem hic vulnus nec tumidum, nec emphyſematicum,

9) Nec p. n. rubens, vel inflammatum, multo minus inſtar dorſi, (n. 4.) liuidum; aliqualis tamen liueſcentiae veſtigia verſus anteriora et inferiora ſesquipollicem a labiis vulneris diſtabant.

10) Sub attactu et exploratione externa neque pus, neque ſanguis vel aliud quidpiam exſtillauit:

11) Longitudine ad $\frac{2}{3}$ pollicis accedens exacte reſpondit ferali cultro illi, qui tamen omnium cum admiratione nullum fere apicis atque aciei exhibuit acumen.

12) Cutis externa vulneris hians aliquantiſper, et oualis figurae, ſic tamen vt reſpectu extremorum et anguli anterioris paulo acutius eſſet, atque ſubinnuere ſic videretur, cultri dorſum in vulneratione directum fuiſſe verſus vulnerati dorſum, aciem vero in anteriora impulſam.

13) Vulnus penetrauit inter tertiam et quartam coſtam ſuperiam, propius tamen ad marginem ſuperiorem quartae, quam ad inferiorem tertiae, non ſtatim recta in cauum abdominis, ſed nonnihil oblique ſub muſculis, obliquo nimir. externo abdominis et intercoſtali-

ſtalibus, verſus dorſum progrediens in cauum abdominis demum hiauit, directione tamen et via cum coſtis parallela, non transuerſa.

14) Arteria atque vena intercoſtalis vna cum neruo ſub margine coſtae ſuperiacentis tertiae emergentes, deprehendebantur, exquiſita ſectione ac exploratione, immediate ſupra vulnus illaeſae.

15) Per accuratum hoc vulneris examen, et ſolicite factam muſculoſae carnis, ibidem obuiae, ſeparationem clare patuit, quod ſupra (n. 9.) memorata liueſcentia ſit profecta a ſuperficiali ſugillatione muſculi abdominis obliqui externi; inſimul vero

16) Molecula quaedam pinguedinis, nuclei auellanae minoris dimenſione, nec inflammata, nec alias corrupta e vulnere proſpiciat.

17) Aperto abdomine emanauit vndique, notabili quantitate, ſanguis, ſatis fluxilis, ſed ad atrum potius colorem vergens, quam pulchre rubellus floridusue?

18) Inteſtina omnia atque ſingula cum ventriculo flatibus admodum diſtenta ac turgida.

19) Vtrumque inteſtinorum tenuium latus, quo ſe mutuo exceperunt contactu, ſtria conſpiciebatur oblonga, rubra, inflammatoria notatum.

20) In ileo autem, atque praecipue colo, vbi in latere ſiniſtro connectitur cum peritonaeo, proxi-

proximeque ſub vulnere, occurrebat grauis inflammatio, quae duas palmas ſuper inteſtini ambitum ſe diffuderat.

21) Sub hoc inteſtinorum, plane non collapſorum, et cultri ictu nullibi laeſorum, examine et varia vltro citroque facta conuerſione, ac coli in latere ſiniſtro ſeparatione

22) Porro deteximus vlteriorem extrauaſatum ſanguinem, partim fluidum, partim vero fuſcum, feculentum, vti et in regione peluis atque lumborum.

Facto ita ſucceſſiue ſpatio circa vulneris interiora noſtro ſe conſpectui obiecit clarius.

23) Illa (n. 16. indigitata) portiuncula pinguedinis, tanquam extremitas folliculi adipoſi ſingularis a vicino rene adſcendentis et cum peritonaeo vndique connexi (quales renibus frequenter, ſubinde etiam ſatis copioſe circumfunduntur) quae tamen nullam a cultro ſubiit laeſionem.

24) Lien e contrario apparuit non modo iuſto minor et contractior, pallidior et rugoſus, ſed etiam

25) Vulneratus atque ſic perfoſſus in latere ſiniſtro, vt, pollicis latitudine, ſupra marginem eius infimum funeſtus ille culter totam traiecerit ſubſtantiam, ac vniuscuiusque digito facile permiſiſſet tranſitum.

26) Vulnus hoc lienis quaſi collapſum et conniuens fuit in parte illius gibba, patens vero atque hians in ſuperficie auerſa, ſ. ſima

27) Illud ipſum tamen vulnus nulla praebuit ſigna nec inflammationis, nec intumeſcentiae, nec ſuppurationis, nec alieni a reliquo liene coloris

28) Sub ipſa lienis facta poſt exſectione et varia de manu in manum commotione ne guttula quidem ſanguinis ſeriue exſtillauit, imo, qui per illud immiſſus fuerat digitus, poſt extractionem vix tantillum rubore tinctus comparuit.

29) Ille ſolum margo ſ. limbus inferior lienis, n. 25. allegatus, ab infarctu quodam ſanguineo duriusculus turgebat, totum vero de reliquo parenchyma molle flacceſcebat.

30) Quemadmodum vero ex magnitudine et profunditate huius vulneris facilis erat coniectura progreſſae ſine dubio vltra puncturae, ſic facta quoque ulteriore, digitorum adhuc ope, absque cultro, diductione ac ſeparatione, emicuit inſuper ſub plurimo ſanguine grumoſo circumfuſo

31) Renis ſiniſtri vulnus, qui ergo a vicinis partibus ſuaque tunica adipoſa, quae, maiore ſanguinis ſuffuſi quam pinguedinis quantitate circumdata, primum renalis vulneris impetum excepit, ſeparatus, nec non adhaerente anterius copioſa ſanguinis purpura vndiquaque

que liberatus, oſtendit cultri per medium renem in anteriore huius parte ingreſſum atque verſus dorſum defuncti et muſculum pſoam egreſſum vix latum vnguem a vaſis ſanguineis maioribus, ad limen concauae renis ſuperficiei poſitis.

32) Quo ipſo vel tandem loco vti finis laeſionis et terminus ad quem extitit, ita neque ſubſtrata hic tunica adipoſa perfoſſa, ſed integra et illaeſa fuit reperta, iam ante ſeparationem renis; Hinc quoque ſpecillum, per anterius vulneris orificium immiſſum, in inferioribus ſubſtitit: et dicta illa tunica adipoſa obtectum manifeſte ſe praebuit tangendum, vltima etiam huius vulnuſculi minima fuit dimenſio, et apice cultri conformis.

33) Quamuis autem hoc renale vulnus oblique deorſum totam renis ſubſtantiam transuerſim proxime ad peluis fornicem traiecerit, ipſam tamen peluim nec attigit, nec penetrauit; vnde ne guttulam quidem cruoris haec ipſa continuit.

34) Neque hoc vulnus renis, aeque ac lienare illud vel minimum tumoris, aut inflammationis, aut gangraenae praebuit indicium.

Quae porro phaenomena exhibuit abdomen, paucis huc redeunt.

35) Ventriculus atque hepar a ſtatu naturali nihil quicquam recedebant, niſi quod ille, ſicut n. 28. iam monitum eſt, flatibus eſſet diſtentus.

36. Ve-

36) Vena caua ſanguine, et veſica vrinaria ſuo latice penitus erant inanes. Exigua pinguedinis copia tam omento, quam reni dextro adhaeſit.

37) Pancreatis dimidia ſuperficies ſiniſtra et ſuperior magna obſidebatur inflammatione, qualem n. 26. de colo atque ileo retulimus.

Ad *thoracis* iam inquiſitionem accinctis, ſternumque ideo in cartilagineo ſuo coſtarum interſtitio ſeparantibus

38) Oculis ſe noſtris mox obiecit in ſiniſtro thoracis cauo contentus, dimidiae librae copia, ſanguis liuidus, diaphragmate interim intacto penitus ac illibato relicto.

39) Vnde adhibita ſeria inquiſitione, et alterna immiſſione accenſi cerei in cauum pectoris atque abdominis, tandem deprehenſum eſt foraminulum rotundum, piſum vix admittens, quod ſupra dicto ſanguini aditum in pectoris cauitatem aeque conceſſit, ac ſpecillo immiſſo commeatum liberum a pectore in abdomen.

40) Ceterum extra ordinem parum exhibuit thorax. Pulmonum lobi erant ſani, niſi quod in dextro latere ſanguine ſpumoſo infarcti eſſent; cor autem, latice vitali tanto magis orbum, concretionem potius in vtroque ventriculo aleret polypoſam veram.

41) Poſt

41) Poſt cranii reſerationem nihil quicquam p. n. le ſed cerebrum omnibus partibus abſolutum eſt repertum.

Quemadmodum ergo e deſcripta hucusque ſpecifica veriſſimaque vulneris conditione nos Inſpectores illud pro abſolute lethali declarare ac renunciare tanto minus dubitauimus, quo magis omnia hactenus enarrata ex ordine phaenomena et omnium atque ſingulorum medicinae forenſis auctorum claſſicorum teſtimonia pro noſtra militant ſententia, imo quo euidentiora fuerunt vbique indicia, quod vulneris conſolidationem ne quidem inceperit vel meditata ſit natura, ſed, quaſi omnem eius ſpem abiiciens, ſuamque ſtationem derelinquens, triſti ſe fato ſubmiſerit:

Ita non ſaltem nos Inſpectores atque Sectores viſo huic reperto, qua potuimus euidentia et claritate exhibito, cum annexo iudicio Medico-Chirurgico; ſed nos reliqui etiam abs Tit. Iudice ad hunc actum legalem deputati Teſtes allegatorum phaenomenorum, ex ipſa attentiore autopſia pleniſſimam adſtruimus fidem: Egoque etiam Actuarius omnia ſtatim in ipſo ſectionis et inſpectionis actu fideliter calamo excepta, pro graui officiorum et conſcientiae obligatione noſtris ſubſcriptionibus atque ſigillis impoſitis aſſerimus atque confirmamus Tubingae d. 4. Mart. 1736.

(L. S.)	Inſpectores.	(L. S.)	Deputati Teſtes bini.
- -	Medicus.		
- -	Chirurgi bini.	- -	Actuarius.

Spe-

Speciminis loco hunc caſum nonnullis illuſtraturo annotationibus praemittenda videtur ſuccincta *ſymptomatum* potiorum hiſtoria: quibus laborauit vulneratus, nec non *curae Medico-Chirurgicae hiſtoria*, prout illam ipſi mihi obſeruare partim, partim vero ex authentica haurire licuit relatione.

Statim ab inflicto vulnere, quod ſtans et immotus acceperat, per plura craſſaque veſtimenta penetrans, abs ſodali, grauiſſima percito ira, *largiſſima* ſucceſſit e vulnere *haemorrhagia*, ſubſequentibus *lipothymia* et *ſumma virium* per aliquod tempus *exhauſtione* ac *vomitibus* aliquot ingeſtorum, non ſanguineis.

Feces alvinae, nec *vrina*, cruore fuerunt tinctae, illae tamen ſegnius ſuccedentes clysmate carminatiuo-emolliente feliciter ſunt promotae, et vrina, quae primo die pallidior, ſecundo autem turbida ſimul et cum ſedimento limoſo conſpiciebatur, tertio demum die, quo mortuus eſt aeger, rubello magis et ſanguineo colore, absque ſedimento coepit imbui, neque tamen ſincero ſanguine ipſo miſceri. *Vrinae* etiam *excretio* fuit libera, et aſſumptis et ſudori, quo iugiter madebat aegrotus, proportionata.

Calor atque *ſitis* ad extremum vsque, et circa veſperam maxime, vrgebant moleſtiſſime. *Dolor* in et a vulnere quaſi *nullus*, niſi a contactu duriore, l. decubitu in latus affectum. *Vi*-

res reſtauratae nonnihil, *vomitus* ceſſantes, niſi medicamentis, quae ſumme nauſeabat aeger, prouocati, tanto autem moleſtiores *ſinguItus ſi ructus*, toto triduano morbi decurſu crebro recurrentes, ad ingeſta maxime ſ. alimentoſa, ſ. medicamentoſa: *Pulſus* a potiori magnus atque celer, *reſpiratio* primo die ſatis libera, altero magis ſubinde anheloſa.

Abdomen ab initio non tumidum, ſecundo autem die nonnihil inflatum et in *hypogaſtrio* tenſum; *Vulnus* poſt detractam primam deligationem vix ſanguinis ℥ß exſtillauit et in ſubſequis plane nullum amplius reddidit, nec inflammationis, nec alia mala praebuit indicia, quin potius in ſecunda et tertia deligatione iamiam incipientis bonae ſuppurationis veſtigia commonſtrauit.

Somnus binis a vulnere noctibus paucus et interruptus, absque tendinum ſubſultibus, ſed cum perpetua corporis iactatione, quae tamen vltima ſ. tertia nocte fuit pacatior. Toto hoc triduo non *delirauit* niſi ſecunda nocte per interualla. Circa veſperam tertii diei *pulſus in celerem* et *tremulum* conuerti, *motus conuulſiui* ſuperuenire, et, poſt breues harum inducias, ſana compoſitaque mente *diem obire* ſuum aeger.

Therapiae haec fuit ſumma: Temperantia antispasmodica, cordialia, traumatica, diaeta, tenuis,

tenuis, abſtemia, regimen exquiſitum ſerio, praeſertim inculcatum externi caloris moderamen: Acidularum et cereuiſiae potum, quem ſummis precibus iugiter efflagitauit vulneratus, non admiſere medici. Vulneri primum moderata iſchaema, dehinc balſamica, digeſtiua applicita, iniectio vulneraria e blandis traumaticis, ſed e vulnere vt plurimum tota regurgitans, turunda mollis, ſemel per nycthemeron caua, immiſſa: Epithemata e ſacculis in vino decoctis ſpecierum reſoluentium et inflammationi reſiſtentium vulnus ampliſſime contexerunt calida. Abdomini tenſo vnguentum emolliens carminatiuum et largiter camphoratum: epigaſtrio litus ſtomachici deſtinati. Decubitum in latus affectum, quem pro facilitando ſanguinis extrauaſati effluxu ſuaſerant, ferre non potuit aeger. Clysma carminatiuo-emolliens ſemel iniectum.

Iam ergo ad ipſa *ſcholia*, numeris ſuis reſpondentia inſpectionis articulis, ſupra recenſitis. Ad

1) Haec obſeruatio non eſt ſuperflua, ſicuti inter praecepta inſpectionis ſupra iam indicavi, imo, quae hoc in caſu inſuper adhibita eſt cautio, vt ſcil. ſtatim ab obitu corpus exanime certis cuſtodibus fideliter et perpetuo vsque ad ſectionis legalis tempus fuerit ſtipatum, frequenter imitanda foret. Quid enim malefeіriato percuſſoris hoſti facilius eſt, quam gladium, cultrum aliudue inſtrumentum, quo

partes internas grauius laedere poſſet, denuo in vulnus defuncti clam inſinuare, ac dolo ſe? quemadmodum et ex imprudentia facile peccant ſubinde chirurgi aliique, qui vulnera in cadaueribus inſtrumentis digitisue intempeſtive et inepte geſtiunt explorare.

2) Turgida abdominis tenſio in qualicunque abdominis vulnere non eſt neglectim habenda. Quamuis enim a flatibus et fecibus accumulatis, aliisue non magni momenti cauſis oriri queat, metum tamen incutit non vanum imminentis inflammationis et gangraenae inteſtinorum, praeſertim ſi febris iuncta ſit vulneraria inflammatoria.

3) Examinari debet non modo, quae medicamenta, quisque apparatus chirurgicus incumbant vulneri, ſed et ex ordine et diſtincte debent a vulnere detrahi. Peccant hic quamplurimi tumultuaria praecipitantia et peruerſione in vulnerum deligationibus.

4) Vulgi iudicio eiusmodi ſubiecta vel ſuffocationis, vel apoplexiae, vel conuulſionum morbo periiſſe ſtatim ex hac liueſcentia arguuntur. Vera cauſa eſt ſanguis ſtagnans, fermentans, in putrefactionem ruens. Vnde livor in horas augetur, quo diutius aſſeruatur cadauer, per ſectionem vero et exenterationem magis l. praeuenitur, l. ſiſtitur.

5) Quam

5) Quam vana eheu ſpes emplaſtrorum, in quibus tamen noſtri chirurgi ſacram ponunt anchoram, in vulneribus profundis! Sunt verius in tali caſu opercula, et ſimpliciter continendis turundis, plumaceolis, applicitisque medicamentis inſeruiunt. Riſui ſane merito exponuntur, qui luxata fractaue oſſa ſimilibus quoque emplaſtrorum repagulis continere ſatagunt.

6) Turundarum inepto vſui grauiter ſe oppoſuere varii ſapientiores chirurgi praeſertim Belloſte; Ab antiquo tamen praeiudicio nondum ad ſe redierunt quamplurimi ex hodiernis. Stolidiſſimus aeque ac pernicioſiſſimus eſt ille vulnerum infarctus per lintea carpta et turundas. Sic enim conſolidatio impeditur protrahiturque, dolores vel excitantur, vel augentur et febris accenditur vulneraria etc. Neque his incommodis ex aſſe ſatisfaciunt turundarum excauationes, quae puri, ſanguini, ſero, e vulnere effluxuris viam debite pandant. Sed haec de abuſu valent. In hoc vulnere turunda et mollis et curta et caua fuit recte adhibita, poſt mortem vulnerati non amplius laudabili pure imbuta deprehenſa, cum tamen altero decubitus die incipientis iamiam ſuppurationis adparuerint veſtigia. Ratio eſt in promptu: Febre acuta, calore creſcente, ſpasmis atque conuulſionibus imminentibus canaliculi lympham ſuppurabilem plorantes

ſtringuntur, ſpecifica fermentatio ſuppuratoria ſupprimitur et appulſus humorum ad vulnus arcetur, vt etiam hoc caſu nonniſi tenuis ichor peruaſiſſe ſit obſeruatus. Sanguis vero e lienari atque renali vulnere potius et facilius in cauum abdominis exundauit, quam per vulnus abdominis, naturali ex lege grauium, quae non aſcendunt.

7) Regio vulneris in abdomine facile prodebat, quae partes ſubtus laedi potuerint. Cum tamen nec directio ſ. via infixi cultri, nec profunditas penetrationis ſemper innoteſcant, iudicium ſuſpendere praeſtat, et autopſia in interioribus reſeruare.

8) Ad emphyſema reſpiciendum hic erat ideo, quod e vulneris externi conditione ſuſpicio poterat ſubnaſci, ipſius caui pectoris vulnere reſerati: In tali enim non infrequens eſſe ſolet.

9) Status hic vulneris album adiicit calculum curae medico-chirurgicae. Obuia vero aliqualis liueſcentia in vulneris peripheria putredinoſae fermentationi ſanguinis poſt mortem magis magisque inualeſcenti debetur.

10) Quod omne, quicquid extrauaſatum erat, in cauum abdominis facilius deplueret.

11) Vulnus abdominis cum latitudine cultri commenſuratum innuere videbatur, in viuo maxime adhuc ſubiecto, cultrum non latiſſima mediaque ſui parte, adeoque non adeo profun-

profunde penetraſſe. Symptomata vero et ſectio aliud docuere. Stringunt ſe ante ſuppurationem vulnera cutanea, atque ſic minorem mentiuntur extenſionem primitiuam.

12) Coniecturale in medico requiri ingenium demonſtrat, clauem abſtruſarum morbi mortisque cauſarum.

13) Ad deſcriptionem marginum coſtarum attendenti patebit, numerum coſtarum quinque ſpuriarum iniri a ſterno ad inferiora. Sed et haec exactitudo in reſpectu propinquitatis vulneris ad margines coſtarum non eſt de lana caprina, nam

14) In vulneribus, quae coſtarum ſ. verarum, ſ. ſpuriarum interſtitia peruadunt, imo et in paracenteſi pectoris, attendi meretur inceſſus primo venae intercoſtalis immediate in ipſo ſulco, qui margini, ſ. labro inferiori coſtarum, exceptis prima vera et duabus ordinario vltimis ſpuriis, inſculptus eſt, dehinc adiacentis arteriae et ad extremum nerui, quae vero quo magis ad extremitates coſtarum anteriores accedunt, eo magis ab ipſa coſta recedunt, et in interſtitiis vltimarum ſpuriarum verſus mediam eius partem magis diriguntur. Horum vaſorum vulnera et puncturae turbas ſubinde ſatis moleſtas dare ſolent.

15) Refero ad ea, quae paulo ſupra commentatus ſum in n. 9.

 16) Por-

16) Portiunculam hanc pinguedinis, omento ſolidiorem, huic non deberi facile concludebatur; aſt ex appendiculis coli adipoſis eſſe, probabilius videbatur. Vulnus enim ipſum quoque renem perfodiſſe nondum conſtabat, ipſaque vrina, vere nunquam cruenta toto decubitus triduo, contrarium perſuadere poterat.

17) Itaque nec arterioſus nec mere venoſus, ſed ſtatim parenchymaticus declaratus adhuc ante conſpectum vel lienis vel renis vulnus.

18) Phaenomenon ſub ſtrictiore diaeta et inflammatione inteſtinorum valde ordinarium etiam in vulneribus abdominis. Affectat aer internus, in cauo inteſtinorum calore inflammatorio et fermentatione putredinoſa rarefactus, ſpatium magis magisque amplius, atque ſic inteſtina valide diſtendit.

19) et 20) Inteſtina omnium viſcerum partiumque internarum citiſſime ac facillime incurrunt inflammationem. Cur? Veroſimiliter ob vaſorum ſanguineorum, copiam, ſubſtantiae membranaceae tenuitatem, contentorum fermenteſcentiam, quibus et aër ſuum addit ſymbolum. Sed grauis agitatur quaeſtio in anatome practica et forenſi: Num talis inflammatio ante mortem praeextiterit, an vero demum ſecuta ſit? Tempeſtas, morbus defuncti, ſectionis tempus, breui, l. diu poſt mortem ſuſceptae, lucem accendunt huic controuerſiae.

22) Tantam ſanguinis quantitatem non miratur, qui lienem renemque cultro perfoſſos attendit, vtpote viſcera, ſanguine refertiſſima. Niſi ipſa tunica adipoſa, ſanguine grumoſo vndiquaque infarcta et tenſa ipſi vulneri et haemorrhagiae aliqualem poſuiſſet obicem, et maior ſine dubio ſanguinis quantitas rene effluxiſſet, et largior ſic haemorrhagia, vulnere lienari aucta, mortem attuliſſet citius.

23) Curioſa eſt eiusmodi particulae pinguedinis ſe ſponte in vulnus illiacae venae immergentis, ſicque terminum lethalitatis abſolutae breviſſimum prolongantis ad decimum vsque tertium diem, hiſtoria, quam recenſet Bohnius de Renunc. vuln. p. 43. In noſtro autem caſu miraculum hoc, vel aliud ſimile, e. g. a grumo ſanguinis obturante vulnus, tanto minus ſperare licebat, quod nec ſimplex, nec ſuperficiale, ſed profundum bini viſceris adeo vaſculoſi fuerat.

24) Quod tantum non omni ſanguine, per vulnus emanante, orbus eſſet.

26) Vnde ab initio ſuperius ſ. anticum vulnus adſpicientibus videbatur ſaltem ſuperficiale et inſtar rimae.

27) Acceſſiſſet procul dubio vel tandem inflammatio, vel gangraena in funeſto tardiori euentu, vel ſuppuratio leuis ad ſalutem et vitam aegri, niſi grauiores mortis aliae cauſae praeveniſſent.

31) Ita ſcilicet - - - lateri capulo-tenus abdidit enſem!
quis detritum per tot impedimenta, facilitate adeo perniciſſima; tam profunde adigi poſſe cultrum crediditſſet?

32) Ita ſaepe terminum ad quem et finem vulneri facit non aheneus, qui valide reſiſtat, murus, ſed alia in anterioribus impedimenta et ipſa vis motus tandem elangueſcens. Meminit Dom. Praeſes, ſe in vulnere ſclopetario, per dorſum, hepatis gibbam partem atque diaphragma traiectum globulum, diu quaeſitum, inueniſſe tandem e tenui membrana mediaſtini pendentem.

33) Vnde non ſtatim mictus cruentus nec vrinae difficultas ſubſequebantur, illius tamen prodromi tertio demum emortuali die ſe prodiderunt in vrina prius per biduum pallida, poſt vero rubella, ſanguinea. Ipſa renis irritatio et conſtrictio ſpaſmodica tenue modo ſerum pallidamque tranſmiſerunt vrinam ab initio, his nonnihil ceſſantibus portiones ſanguinis craſſiores, purpurae globuli ſucceſſiue faciliorem quoque tranſitum inueniſſent. Ex hoc renali vulnere pependerunt plurimum quoque illi vomitus atque ructus ſingultioſi, ob communicationem nempe plexus renalis, qui intercoſtalis nerui eiusdemque ganglii ſemilunaris ſoboles eſt, cum plexu ſtomachico coronario, qui vagi paris neruorum eſt progenies; quamuis in ordine ad ſingultum ſpecialiter

liter diaphragma quoque, leui quidem perforatione ſaltem laeſum attendi mereatur.

36) Venae, maxima ſanguinis copia per haemorrhagiam depletae, veſica vrinaria lotio exonerata vel voluntarie pauco ante agonem tempore, vel ſub motibus conuulſiuis praeter voluntatem. Ren dexter incolumis ſaniſſimusque demonſtrabat, cum grano ſalis eſſe accipienda, quae Foreſtus aliique de conſenſu renis ſani cum vulnerato l. inflammato altero tradunt.

38) Hinc ſuborta mox ſuſpicio vulnerati alicubi diaphragmatis, cuius poſtea quoque vulnusculum in cauum pectoris tranſiiſſe compertum eſt.

40) Sanguis ſpumoſus talis ſub vltimis anheloſae ac per conuulſiones etiam agitatae reſpirationis reciprocationibus ortus videtur. Polypum vero non adeo notabilem pulſui nullam intuliſſe intermiſſionem, quae polyporum cordis alias habetur ſignum pathognomonicum, tanto minus miratur Dominus Praeſes, quo magis recenti tenet memoria obſeruationem, Stuttgardiae olim in viro catarrhis ſuffocatiuis diu ante manifeſtatam phthiſin, ex qua mortuus eſt, frequenter ſubiecto, factam, ſtupendi aneuryſmatis trunci aortae, in quo delituit polypus, ſubſtantiae lardeae ſolidus, latusque, pendens ℥iv. In quo tamen per plures

res annos variosque morbos nullam vnquam pulſus obſeruauit intermiſſionem.

Quod denique *rationes abſolutae lethalitatis* attinet, cardo rei vertitur in eo, quod bino e viſcere, admodum ſanguineo et vaſculoſo, copioſe ac iugiter effluens ſanguis penum vitalem nimis depauperauit, inflammationem adeo late patentem, et hic ibi profundam, produxerit et conuulſiones ab exhauſtione ſ. inanitione, vt termino vtar Hippocratico, effecerit tandemque et materialem cauſam circuli ſanguinis, et vires cordi ſubtraxerit, nulla inter haec apparente, nec poſſibili, tantorum malorum medela.

III.

PHILIPP. CONRADI FABRICII

Diſſertatio

exhibens praecipuas cautiones in ſectionibus et perquiſitionibus cadauerum humanorum pro vſu fori obſeruandas.

Helmſtadii 1750.

Reſpond.

VRBAN. FRID. BENED. BRVCKMANN.

PRAEFATIO.

Habitum vulnera corporis humani pro vſu fori rite inueſtigandi, et lethalitatem eorum ſolide diiudicandi, vnam ex praecipuis illarum virtutum eſſe, quibus Medicus in quocunque dignitatis gradu conſtitutus abſolute carere nequit, ſi laude viri, ſalutis rei publicae in ſuo ſtudiorum genere promouendae idonei, ex merito ornari cupiat, apud omnes hodie in confeſſo eſt. Eundem vero etiam noſtro adhuc aeuo in tanta rei Anatomicae et Medicae luce in permultis deſiderari, tot imperfectae de ſtatu eiusmodi laeſionum relationes Medicae Dicaſteriis ſuperioribus oblatae, propter quarum obſcuritatem et inſufficientiam tota ſaepe criminalis cauſſa,

cauſſa, de qua agitur, in ſuſpenſo relinquenda eſt, vberrimam fidem faciunt. Ad cauſſam huius mali quod attinet, illa non ſemper in defectu cognitionis principiorum Medicorum quaerenda eſt, ſed vt plurimum nimia quaedam animi feſtinatio, et curatae inueſtigationis ſingularum rerum circumſtantium neglectus, ac vt minime inficiari volumus, aliqualis interdum Anatomiae practicae imperitia, hic potiores partes occupant. Dignum itaque hoc doctrinae genus nobis viſum fuit in quo vberius explicando, et conſtantibus agendi regulis vbique confirmando, praeſenti hoc Schediaſmate occuparemur. Eum in finem poſt Theoriam vulnerum abſolute et per ſe lethalium, ad quae omnia reliqua ſe referunt; ſollicite et ſuccincte exhibitam, et tum rationibus Anatomicis indubitatis, tum reſponſis et Auctoritatibus inclytorum Ordinum Medicorum ſuperſtructam, methodum, qua eiusmodi vulnera commode indaganda ſint, et facilius diiudicari queant, plurium annorum autopſia cognitam cum ingenuis artis ſalutiferae cultoribus hic communicandam duximus. Praecipue quum ea, quae celeberrimus quondam WELSCHIVS peregregio ſuo libello, *Rationale vulnerum lethalium iudicium* inſcripto, hac de re olim inſeruit, pro hodierno Anatomiae et Medicinae forenſis ſtatu haud amplius ſufficere queant. Faxit DEVS, vt ſcopum nobis in hoc labore praefixum ex toto aſſequamur!

I. An-

I.

Antequam ad tractationem Thematis noſtri ipſam nos accingamus, conducet praecipua capita Anatomes forenſis in compendio tradere, et illas corporis humani partes cum cura recenſere, quarum laeſio mortem ineuitabili modo inferre vel crebriori experientia, vel demonſtrationibus Anatomicis et Phyſiologicis omni exceptione maioribus comperta fuit, vt exinde fundamentum axiomatum noſtrorum poſtea indicandorum eo euidentius in oculos Lectorum incurrat. Id quod nobis eo magis neceſſarium videtur, quo minus accurate haec vulnera apud pleroſque Medicinae forenſis Auctores annotata occurrunt in grauiſſima hac doctrina mire diſſentientes, et enunciata ſua vtplurimum nimis vage et minus Anatomice proferentes, ſi BOHNIVM et paucos ei ſimiles excipiamus, poſt quorum praeſtantiſſimorum virorum tempora tamen hoc ſtudium ob artem Anatomicam et Chirurgicam magis excultam inſignia incrementa cepit.

II. Eſt ſcilicet Anatome Forenſis nihil aliud, quam ſcientia gradum lethalitatis laeſionum partes corporis humani affligentium ex earum ſitu, ſtructura, figura, connexione, functione et conditione vulneris eis inflicti ſufficienter explorata rite determinandi.

III. Quum vero omnia laeſionum genera mortem vel abſolute et ſimpliciter; vel per ſe

et

et ſibi relicta tamen; vel per accidens demum ex praeſtantiſſimorum Medicorum obſeruatione inferant, quoduis corporis humani vulnus quoque ad vnam alteramue harum trium claſſium nunquam non referendum erit, vbi itaque illis, quae ad duas priores pertinent, debite indicatis, tertiae claſſis vulnera vnicuique poſtea per ſe patebunt.

IV. Praeterea, quum ſingulae corporis humani partes ad ligamenta, cartilagines, oſſa, muſculos, vaſa, neruos, viſcera, quo et pleraeque glandulae et integumenta communia pertinent, numerandae ſint, omnes laeſiones, quae homini accidere queunt, quoque ſemper vnam alteramue vel plures ſimul harum partium attingent.

V. Quod iam ad ligamenta oſſium ſpectat, ſi omnia eorum prout ab accuratiſſimis Syndesmologiae Auctoribus WINSLOWIO a) et WEITBRECHTO b) recenſentur, et in corpore humano adſunt, conſideremus, facile cognoſcimus, quod nullum ex illorum numero quocunque modo vulneratum mortem abſolute vel per ſe vi ſtructurae aut functionis ſuae adferre queat, quia oſſibus muſculisque et aliis partibus in ſitu continen-

a) Expoſition Anatomique Tom. I. Traité des Os frais.

b) Syndesmologia ſiue Hiſtoria ligamentorum corporis humani Petropoli An. 1742. edita.

tinendis et colligandis tantummodo inſeruiunt, ad actiones vero vitales et naturales machinae humanae minime concurrunt, et ad pleraque eorum ſatis promtus medelae aditus conceditur.

VI. Interea dum ea aeque ac reliquae membranae et aponeuroſes, quibuscum ipſis ratione ſtructurae magna ſimilitudo intercedit, inſigni ſenſibilitatis gradu pollent, et compuncta vel dilacerata aut conquaſſata ſatis ominoſa ſymptomata excitant, ac nonnulla eorum vix ſine nobiliorum partium funeſta laeſione vulnerari queunt, in doctrina vulnerum abſolute lethalium interdum magni ſane momenti ſunt. Sic verbi gratia ligamenta c), quae proceſſum odontoideum epiſtrophaei ſeu ſecundae vertebrae colli atlanti ſeu primae vertebrae et occipiti adnectunt, disrupta abſolutam lethalitatem d) ex hac ratione inferunt, quia eorum laeſio absque graui principii medullae ſpinalis concuſſione, compreſſione et conquaſſatione eo minus contingere poteſt,

quo

c) Scilicet occipitale et transuerſale WINSLOWIO §. 326. dicta confer WEITBRECHT. Syndesmolog. Sect. III. p. 88. et Sect. IV. p. 92. Tab. IX Fig. 34. 35. 36. qui ea ex diuerſis portionibus compoſita demonſtrat. Conſulatur quoque ill. MAVCHART Diſp. de capitis articulatione cum prima et ſecunda vertebra.

d) tunc quoque facile oritur completa luxatio harum vertebrarum, de cuius abſoluta lethalitate in hac praecipue corporis regione inter Auctores artis chirurgicae conſtat.

quo tenerior ibi locorum huius medullae Structura exiſtit e) et quo minus huic laeſioni debita medela adhiberi poteſt, vt de ingenti vi externa ad haec fortiſſima ligamenta rumpenda neceſſaria iam nihil proferam.

VII. Cartilagines laeſae nullam quoque lethalitatem inferre ex ſua Natura valent, pleraeque ad ſolas articulationes oſſium perſiciendas et muſculis nonnullis inſertionem praebendam deſtinatae ſint, vitaque humana absque plerisque ex eis continuari poſſit. Solae hic cartilagines aſperam arteriem et bronchia componentes ob ſitum et functionem reſpirationis, quam adiuuant, exceptionem patiuntur, id quod in cauſſa eſt, cur abſciſſiones aſperae arteriae propius ad thoracem, vel profundae tantum eius inciſiones intra cauitatem pectoris factae et bronchiorum vulnera penetrantia abſolute lethalia ſint f).

VIII. Idem de oſſibus ſentiendum, vtpote quorum laeſiones ex ſe nullam quoque lethalitatem adferunt, quia tantum reliquis partibus continendis et firmandis et ad motum localem perficiendum pleraque eorum deſtinantur. Dum vero ad nonnulla eorum laeſa arti Chirurgicae adi-

e) ill. HEISTER Compend. Anat. de medulla ſpinali §. 274.

f) cl. TROPPANNEGER Deciſ. Medic. Forenſ. Dec. II. Caſ. II.

aditus vix conceditur, haud pauca ex eis quoque ad actionem vitalem reſpirationis exercendam concurrunt, vel absque aliarum nobiliorum partium damno vulnerari nequeunt, rationem hoc ſuppeditat, cur fiſſurae et fracturae baſeos cranii g) cum vel absque feſtucis ſed cum extrauaſatione ſanguinis aut puris coniunctae, aut grandiores contrafiſſurae h) violentae fractionis et comminutiones ſterni i) et corporum vertebrarum praecipue ſuperiorum k) coſtarumque, cumprimis ſi plures earum ſimul deſtructae ſint, aut feſtucae ab illis ſeparatae partes molliores circumiectas grauiter pungant, nulla arte eximendae l) claſſi vulnerum abſolute lethalium ab Auctoribus Medicinae Forenſis inferantur.

IX. Ad muſculos quod refert, ſunt illi inſtrumenta motus voluntarii, qui diſſecti paralyſin partis, quam trahunt, quidem inuoluunt, et

I 2 quorum

g) ZITTMANN Med. Forenſ. Cent. I. Caſ. XXIV. celeb. ALBERTI Iurisprud. Med. Tom. VI. Caſ. XVI. TROPPANNEGER Dec. I. Caſ. VIII

h) VALENTINI Nouell. Medic. legal. Caſ. XXXIX. et Caſ. XLII. ALBERTI Iurispr. Med. Tom. III. Caſ. XXXIV.

i) vtpote quibus motus coſtarum ei annexarum ſtatim ſufflaminatur.

k) TROPPANNEGER Cent. V. Caſ. XXX. VALENTINI Pand. Med. leg. P. II. S. II. C. XXXIX.

l) ZITTMAN Cent. IV. Caſ. XCIII.

quorum tendiues compuncti, inciſi vel conquaſſati plura quidem periculoſa ſymptomata excitant, mortem vero abſolute minime adferunt, niſi plurium muſculorum totius alicuius regionis corporis grauiſſima contuſio ſimul infligatur [m]. Solum Diaphragma tanquam vnum ex organis reſpirationis primariis ſub claſſem vulnerum abſolute lethalium cadit, ſi vel portio eius carnea inſigniori modo, et per contuſionem praecipue [n], vel neruea ſeu tendinea laedatur.

X. Secus ſe res habet cum vulneribus vaſorum ſanguiferorum, vtpote quorum plura abſolute vel per ſe lethalia nonſolum fiunt, ſed quorum laeſiones in vulneribus viſcerum quoque in lethalitate eorum determinanda ſemper potiſſimum reſpici debent, ſiue illa penitus diſſecta, ſiue, quod in arteriis ſaepe maiorem haemorrhagiam excitat, inciſa tantum ſint.

XI. Ad claſſem itaque vulnerum arteriarum et venarum quae ob enormem, et nullo modo ſanabilem haemorrhagiam, vel ſanguinis in caua, ad quae aditus manibus Chirurgi haud patet, effuſionem, ſimpliciter et abſolute mortifera ſunt, pertinent Vulnera trunci arteriae aortae per totum

m) ALBERTI Iurispr. Med. Tom. I. Caſ. XXVI. RICHTER Digeſt. Med. Dec. III. Caſ. V.

n) ALBERTI Tom. I. Append. Caſ. XXV. HOFFMAN Medic. Conſult. Part. I. Dec. I. Caſ. VII.

tum illius decurſum vbicunque inflicta o) arteriarum coronariarum cordis, ſubclauiarum p) carotidum primiiuarum et internarum q) mammariarum internarum r) mediaſtinarum, thymicarum et pericardinarum ceruicaliumque prope exortum reſectarum s) vertebralium t) axillarium u) bron-

o) Siquis de his dubitet, euoluat ZITTMAN Centur. III. Caſ. LXXV. Cent. IV. Caſ. VI. Cent VI. Caſ. I. ALBERTI I. M. T. III. Caſ. XL.

p) ALBERTI I. M. T. I. Caſ. XXIX.

q) ZITTMAN. Cent. I. Caſ. XLIX. VALENTINI P. M. L. Part. II. S. VI. Caſ. II. et III.

r) TROPPANNEGER Dec. II. Caſ. II.

s) his enim propius ad arterias ſubclauias inciſis, non ſolum ligatura pro ſanguinis fluxu ſiſtendo neceſſaria eis iniici nequit, ſed etiam ob fortiſſimum aortae impulſum totidem ſucceſſu temporis ſanguinis effluit, ac ſi ipſa ſubclauia ſimili laeſione aperta fuerit. Idem de intercoſtalibus, diaphragmaticis inferioribus aliisque infra nominatis in thoracis vel abdominis cauo immediate ex aorta vel aliis arteriis principibus orientibus valet, quarum laeſiones proxime ad exortum inflictae ob adynamiam artis iure pro abſolute lethalibus habentur, praecipue, ſi omni cognita medela adhibita exitus funeſtus illud confirmet. De laeſionibus vero venarum ſociarum et eiusdem nominis, quo minus idem ſuſtineri queat, prohibent valuulae ad inſertionem earum in truncos maiores plerumque praeſentes, et motus ſanguinis in eis contrarius illi, quo ſanguis per arterias fertur. Interea ex omnibus hiſce patet, quod in lethalitate

bronchialium, intercoſtalium prope principia laeſarum, principiorum diaphragmaticarum inferiorum, coeliacae, coronariae ſtomachicae, hepaticae, pyloricae, gaſtricae dextrae, duodenalis, proxime ad exortum ſauciatae, epiploiarum et cyſticarum ad exortum abſciſſarum, ſplenicae, pancreaticae, gaſtricae ſiniſtrae, arteriarum brevium x), meſentericae ſuperioris et ramorum eius inſigniorum per meſenterium diſtributorum, renalium, atrabilariarum proxime ad ortum abſciſſarum, ſpermaticarum, meſentericae inferioris et ramorum eius inſigniorum, lumbarium proxime ad aortam reſectarum, ſacrarum, iliacarum internarum et ramorum maiorum ab eis per peluim diſtributorum, iliacarum externarum y), epigaſtricarum propius ad ortum abſciſſarum, cruralium propius ad inguina vulneratarum z). Vulnera arteriae pulmonalis et ramorum eius inſigniorum. Vulnera venae pulmonalis et ramorum eius inſigniorum a).

XII.

tate vaſorum laeſorum determinanda non ſemper ad ſolam eorum capacitatem reſpiciendum ſit.

t) conferatur Caſus in Sciagraphia Hiſtoriae Phyſico-Medicae Butisbaci eiusque viciniae deſcriptus.

u) VALENTINI Pand. Med. leg. p. II. S. VI. Caſ. I.

x) ZITTMAN. Cent. II. Caſ. XC.

y) ZITTMAN. Caſ. XCVI. Cent. II.

z) ALBERTI I M. T. III. Caſ. XXXIII. ZITTMAN. Cent. III. Caſ. XI.

a) ALBERTI I. M. T. III. Caſ. XXX.

XII. Porro ad hanc laeſionum abſolute lethalium Claſſem referenda ſunt: vulnera trunci venae cauae tam ſuperioris quam inferioris b) venarum coronariarum, ſubclauiarum c) mammariae internae, azygae, iugularis internae d) vertebralis et axillaris vtriusque, hepaticarum maiorum e) renalium, ſpermaticarum, iliacarum internarum et ramorum maiorum intra peluim diſtributorum, iliacarum externarum, cruralium propius ad inguina laeſarum f). Vulnera ſinus venae portae g) ramorum eius maiorum tam hepaticorum quam ventralium, meſaraicae maioris, ſplenicae et haemorrhoidalis internae aeque ac ramificationum maiorum ad viſcera abdominis tendentium. Omnia enim haec vaſa laeſa funeſtam breui temporis ſpatio ſanguinis iacturam inducunt. Idem de vaſis vmblicalibus in foetu non deligatis dicendum occurrit.

XIII. Ex neruorum vulneribus diſciſſiones octaui paris et intercoſtalium nec non plexus cardiaci et pulmonalis ob reſpirationem et circuitum ſanguinis ab eis potiori parte dependentes vulneribus abſolute lethalibus optima ratione ac-

 cen-

b) VALENTINI P. M. L. P. II. S. IV. Caſ. XIX
c) ALBERTI I. M. T. III. Caſ XXVI.
d) VALENTINI P. M. L. P. II. S. VI Caſ. IV.
e) HOFFMAN Med. Conſult. Part. III. Caſ. VII.
f) ALBERTI I. M. T. II. Caſ. XXXIII.
g) ZITTMANN Centur. III, Caſ. XCIV.

cenſentur. Idem de plexibus intercoſtalium maioribus circa initia arteriarum in meſenterio formatis eo certius verum eſt, quo minus eorum vulneratio absque arteriarum vicinarum laeſione coniuncta accidere ſolet, id quod de plexibus vtrumque neruum iſchiadicum intra peluim formantibus grauiter vulneratis pariter ſtatuendum erit. Trunci quoque neruorum phrenicorum vtrinque abſciſſi mortem abſolute inferunt et actum reſpirationis vitalem in continenti ſufflaminant h).

XIV. Quod iam ad viſcerum vulnera abſolute lethalia attinet, pertinent huc laeſiones et aperturae ſinuum durae matris tum maiorem tum minorem, vtpote quorum priores haemorrhagiam funeſtam i) ſtatim excitant, poſteriores vero circa baſin cranii locati plurimum ſanguinis quoque fundunt, nulla arte educendi. Contra rupturae durae et piae matris. Grauis commotio

h) miror de his neruis eorumque laeſionibus apud praeſtantiſſimos Medicinae Forenſis Scriptores v. gr. TEICHMEYERVM ALBERTVM aliosque nihil ſpeciatim proſtare, quum tamen, vt ex Phyſiologicis notum eſt, vel ſolae ligaturae eorum in canibus aliisue animalibus inſtitutae motum diaphragmatis ſtatim tollant, qui eis diſciſſis eo certius perire et finem vitae imponere debet, confer. ORTLOB. Praefat. ad TAVRY Anat. ration.

i) ALBERTI I. M. T. III. Caſ. XLI. ZITTMANN Med. For. Cent I. Caſ. LVI. VALENTINI P. M. L. P. II. S. II. Caſ. XIII.

motio k) et conquaſſatio cerebri. Laeſiones partis medullaris cerebri profundiores l) praeſertim ſi ad ventriculos vsque penetrent, vulnera plexuum choroideorum, baſeos cerebri et ramorum carotidum internarum et arteriarum vertebralium per eam diſtributorum paulo inſigniorum m) medullae oblongatae, initiorum nervorum intercoſtalium n) et paris vagi. Vulnera

k) RICHTER Dig. Med. Caſ. V. Dec. I. de hac tamen veriſſimum eſt, quod BOHNIVS de Offic. Med. duplic. Clinic. et forenſ. Part. II. Cap. VI. p. 661. ſcribit, quod illa rariſſime indiuidualiter ſeu in hypotheſi per autopſiam demonſtrari queat, id quod etiam in cauſſa eſt, cur tot mortes ſubitaneae, alliſiones capitis ſine eius laeſionibus conſpicuis accidentes inſecutae, ob defectum indiciorum et ex lege humanitatis inſultui apoplectico ſubito ingruenti in Medicinae Forenſis vſu adſcribendae ſint, de quibus alias iuſta ſaepe ſuſpicio foret, quod illae in hominibus antea nullo morbo afflictis vehementi eiusmodi cerebri et delicatiſſimi omnium neruorum principii commotioni praegreſſae originem ſuam debeant.

l) VALENTINI P. M. L. P. II. S. II. Caſ. XIII. etc.

m) ZITTMANN Cent. V. Caſ. XCVI.

n) ſi vero ex PETITI et WINSLOWII Expoſ. Anatom. Tom. III. Traité des nerfs. §. 359. 360. et celeberr. a BERGEN Diſſ. de neru. intercoſtali §. XXX. XXXI. XXXII. ſententia nerui intercoſtales non tam ex cerebro orientur, quam potius illuc reuerterentur, primo intuitu contrarium ſtatuendum eſſet. Sed illorum ſenten-

ra cerebelli pleraque praecipue paulo maiora, ruptura vaſorum in ſuperficie eius ſub tentorio a dura matre formato diſtributorum o) principii medullae ſpinalis, laeſiones reliquae medullae ſpinalis paulo profundiores, praeſertim ſi transverſim infligantur. Abſciſſiones oeſophagi, et aliae eius laeſionas graues in cauitate thoracis factae. Vulnera pericardii inſigniora, Vulnera cordis et auricularum grauiora et in caua eorum penetrantia p), mediaſtini, pleurae in vtroque thoracis

tentiam euerſam legimus in ill. HALLERI Comm. ad Praelection. Boerhauianas Vol. IV. §. DXVI. not. p. confer. quoque Ill. WALTHER Programmat. prim. de pari intercoſtali et vago. Vtcunque tamen hic res ſeſe habeat, de abſoluta lethalitate huius nerui intercoſtalis intra cauitatem cranii laeſi eo minus dubitare licet, quo certius eiusmodi vulnus ob ſitum huius nervi absque cerebri et carotidis internae baſeosue cranii mortifera ſauciatione accidere nequit. Interea vel ex ſolo capite praeſtantia Anatomes ſubtilioris non in partibus Medicinae theoreticis tantum, ſed in ipſo Forenſi eius vſu cognoſcitur, quam latius oſtendit illuſtris HEISTERVS Diſp. de Anatomes ſubtilioris vtilitate.

o) RICHTER Digeſta Med. Caſ. IV. Dec. I.

p) RICHTER Digeſt. Med. Dec. II. Caſ. III. Dec. VII. Caſ VIII. Dec. VIII. Caſ. II. ALBERTI I. M. T. I. App. Caſ. XXIV. T. III. Caſ. XLIII. AMMAN. Prax. vuln. lethal. p. 180. WELSCH Rational. vulner. lethal. iudic. Cap. 4. p. 41. G. W. WEDEL. Diſſert. de vulner. lethalitate p. 13. Vulnus cordis ſeptimo demum die ob particu-

racis latere ſimul laeſione latiore apertae q). Vulnera pulmonum profundiora inſignes vel copioſos ramos vaſorum ſanguiferorum laedentia r) ductus thoracici s). Vulnera ventriculi inſigniora vtrumque latus perforantia aut orificia vel fundum vaſaque ſanguifera maiora et neruos eius offendentia t), vt et graues arroſiones, ſpha-

ticulam ſubſtantiae eius reſciſſam aperturam factam obſtruentem lethale exhibet ZITTMANN Med. For. Centur. III. Caſ. LX. Aliud vero die XVI. demum mortiferum cordis vulnus vide in Petri PETITI Commentar. in 3. priores Aretaei Cappadocis libros. pag. 52. Conferatur quoque Ill. VAN SWITEN Commentar. in Aphorism. Boerhaau. Tom. I. p. 256.

q) VAN SWITEN Comment. in Boerhauii Aphorism. Tom. I. p. 269. 70. 72.

r) ALBERTI I. M. T. III. Caſ. XLV. TROPPANNEGER Deciſ. Med. Forenſ. Dec. I. Caſ. III. ZITTMANN Med. For. Cent. I. Caſ. XX. Cent. III. Caſ. LXXXII.

s) TEICHMEYER Inſtit. Med. For Cap. XXIII. VAN SWITEN p. 218. Comment. Boerh. Aphor. Vol. I. p. 276.

t) VALENTINI P. M. L. P. II. S. IV. Caſ. X. ALBERTI I. M. T. V. Caſ. XIX. Tom. III. Caſ XXXI. Caſ. XLIV. Lethalitatem vulnerum ventriculi ab Ordine Medico Gieſſenſi et Francofurtenſi erudite diſcuſſam vid. in VALENTINI Chirurg. p. 278. et ſeqq. RICHTER Digeſt. Med. Dec. IV. Caſ. VIII. Dec. VI. Caſ. I. Dec. VI. Caſ. VI. Rariſſimum vero oeſophagi prope diaphragma poſt maximos vomendi conatus inclyto Architalaſſo Belgico de Waſſenaer abru-

ſphacelationes et perforationes ipſius aeque ac oeſophagi a veneno cauſtico arſenicali u) alioue inductae. Vulnera inteſtinorum tenuium, inprimis ſi maiora ſint, et transuerſim vel ingenti contuſione aut dilaceratione inflicta x) inteſtinorum craſſorum maiora, graui contuſione et dilaceratione facta y). Meſenterii maiora ramos inſignes vel copioſos vaſorum ſanguiferorum et lacteorum aperientia, Ciſternae ſeu receptaculi chyli, pancreatis et hepatis profundiora, magna vel multa ſimul vaſa ſanguifera laedentia z), veſiculae felleae a) et abſciſſiones ductuum hepatici,

abrupti caſum refert illuſt. VAN SWITEN comment. in Aphor. Boerh. T. I. p. 274.

u) ALBERTI I. M. T. I. Append. Caſ. V. Caſ. VII. Caſ. XXVIII. Tom. II. Caſ. XXXIX. Tom. III. Caſ. X.

x) ALBERTI I. M. T. II. Caſ. XXXII. et XXXIII. ZITTMANN Caſ. XLV. Cent. II. item Caſ. XCVIII. VALENTINI P. M. L. P. II. S. IV. Caſ. XIV. XV. XVI. XVII.

y) RICHTER Dec. VIII. Caſ. IV.

z) ZITTMAN. Cent. II. Caſ. LXXXI. RICHTER Digeſt. Med. Dec. III Caſ. II. Dec. VI. Caſ. VII. Inciſiones autem hepatis minus profundas et absque maiorum vaſorum laeſione factas haud lethales eſſe probat notatu digniſſima operatio Chirurgica ab illuſtri HEISTERO aliquando hic loci in Medicinae Candidato WEISSIO, qui abſceſſu hepatis laborabat, inſtituta.

a) AMMAN Prax. vulner. lethal. Dec III. Hiſtor. X. pag. 252. RICHTER Digeſt. Med. Dec. IV. Caſ. VI.

ci, cyſtici et choledochi, lienis profundiora vulnera cum graui vaſorum ſanguiferorum laeſione coniuncta b). Vulnera renum vtrinque et ad cauum peritonaei vsque penetrantia, ſundi veſicae c), et denique vulnera vteri grauiora, vaſa ſanguifera per ſuperficiem eius diſtributa inſignia ſimul afficientia. Omnia vero haec vulnera hucusque recenſita eo citius et ineuitabilius mortem adferunt, quo plura eorum in vno eodemque indiuiduo complicata occurrunt, pariter ac e pluribus laeſionibus illethalibus coniunctis lethalitas abſoluta ſubinde reſultat, aut vulnera quaedam vaſorum colli et artuum illethalia, ſi ab omni auxilio Chirurgico excludantur, per ſe lethalia fiunt d).

XV. His praemiſſis ad tractationem thematis noſtri propius accedere licebit. Scopus ſcilicet inciſionis cadauerum auctoritate iudicis in delicta inquirentis inſtitutae eſt cognitio totius illius ſtatus praeter Naturam, qui mortem in quolibet indiuiduo induxit, quo aptum exinde iudicium Medicum formari poſſit. Vt igitur ad illum

b) VALENTINI Nouell. Med. Leg. Caſ. XLIV. ALBERTI I. M. T. I. App. Caſ. XXXIII. Tom. II. Caſ. XVI. ZITTMANN Cent. III. Caſ. IV. et LIX.

c) ZITTMANN Cent. III. Caſ. XLIII.

d) illuſtr. HEISTER Inſtit. Chirurg. de lethalitate vulnerum. HOFFMANN Praefation. ad TROPPANNEGER Deciſ. Med. Forenſ.

illum perueniatur, hic aeque imo magis fere, quam in Sectionibus pro demonſtranda conſtitutione naturali partium ſuſceptis opus eſt cadavera quam citiſſime poſt obitum rimari, ne putrefactio circuitum ſanguinis ſublatum immediate inſequens, et eo celeriori gradu incrementum capiens, quo magis viuente adhuc homine humores ad putredinem diſpoſiti fuerunt, vel in eam iamdum abierunt, hanc inueſtigationem diſficiliorem aut plane irritam reddat, et ob foetorem adauctum abominandam e) periculoſamque.

XVI. Sunt vero corpora, quae cultro Anatomico ſubiicienda Medico a Iudice offeruntur vel adultorum hominum, vel recens natorum, eorumque vel morte naturali vtut ſuſpecta defunctorum, vel violento modo peremtorum, quorum poſteriorum alii ob vim et noxam externam diem ſuum obierunt, alii autem a veneno propinato necati fuerunt.

XVII.

e) accidit hoc potiſſimum in puerperis defunctis nec non in iis, qui febribus epidemicis malignis, cholera morbo aut veneno propinato mortui, vel tempore aeſtiuo aquis ſubmerſi diu fuerunt, in quibus hinc diſtinctio effectuum mortis ab eius cauſſa huisque adcurata determinatio ſaepe impoſſibilis fere eſt. Exempla eiusmodi compluta ſectionum nimis ſero inſtitutarum adeoque irritarum vide ſis apud cel. ALBERTVM ZITTMANNVM VALENTINVM etc.

XVII. Mors autem naturalis aeque ac violenta ſemper fere f) quaedam ſui in cadauere veſtigia relinquit notabilia, quorum adcurata exploratio et a ſe inuicem diſtinctio vtramque in hoc negotio paginam abſoluit. Comparent ea vel in externa cadaueris ſuperficie, vel ad ipſa conſpicienda apertura cadaueris neceſſaria eſt. Suntque vtplurimum moles et amplitudo aucta vel imminuta, tumor particularis, inflammatio, color totius ſuperficiei vel regionis alicuius corporis mutatus, macula, liuor, ſugillatio, contuſio cum vel ſine compreſſione, quae ab inſtrumento laedente ſuper partem laeſam remanente vel a fragmento partis cuiusdam vicinae durioris ſimul laeſione affectae e. gr. a feſtuca cranii duram meningem premente efficitur, combuſtio, contorſio, luxatio, eroſio, punctura, ſciſſura, dila-

f) in iis vero, in quibus cauſſa morbi et mortis in ſolo fluido neruorum et ſanguine haeſit, vel qui narcotico propinato obierunt, talia ſigna non ſemper manifeſta occurrunt, licet aliquando ab opio largius propinato ventriculus vt in veneficio arſenicali arroſus et ſphacelatus obſeruatus fuerit Vid. FRITSCHIVS Seltſam. Theolog. Juriſt. Medic. Geſchichte Tom. IV. Caſ. III. p. 679 et ſeqq. in quo tamen caſu vtique adhuc aliquid dubii remanet, an ſimplex opium et ſolum propinatum fuerit? licet inquiſitus illud ſub fide iuris iurandi adfirmauerit. Prout in infantibus variolis et morbillis defunctis quoque pulmones et reliqua viſcera ſaepe ſaniſſima deprehenduntur, nec ſemper inflammatione correpta,

dilaceratio, ruptura, vlcus, putredo, foetor, veſica, fractura, fiſſura, fragmentum, vulnus oſſium, atque caries, quod ad partes firmas ſpectat. In humoribus vero occurrunt peccans abundantia vel defectus, vt et locus ac ſitus, nec non color conſiſtentia ſeu qualitas vitiata.

XVIII. Contingunt haec ſpeciatim in cute et reliquis integumentis, muſculis, vaſis, neruis, glandulis, oſſibus, cartilaginibus, ligamentis, chylo, ſanguine, ſero, bile, muco, liquore ſaliuali, pancreatico, gaſtrico, vrina, excrementisque inteſtinorum. Singularum harum alterationum indicari debet color, ſitus, directio, longitudo, latitudo, profunditas, craſſities, figura, numerus, copia et pondus, qualitas, conſiſtentia, gradus foetoris.

XIX. Inſtrumenta neceſſaria ſunt: Serra maior in Demonſtrationibus Anatomicis pro aperiendo cranio adhiberi ſolita, vel in eius defectu ea, quam Chirurgi ad membra amputanda adhibent, culter inciſorius maior manubrio ferreo praeditus, cultri inciſorii minores, culter 2. vel 3. digitos latus pro cerebro diſſecando, hamulus, volſella, forſex in alterius cruris extremo globulo munita, ſetae, tubuli, ſtili variae magnitudinis. ſcalprum, malleus, ſpatulae, aciculae maiores, filum, lintea, ſuccinctorium et brachialia, vaſa ſtannea aut fictilia capaciora g) vel lignea,

g) Haec et ſufficiens aquae copia eis indita praeſertim requiruntur in experimento illo nouiſſimo quo,

lignea, aqua frigida et calida, ſpongia, acus, tabula vel aſſeres aliquot 2 ſcamnis altioribus ſuffulti, aliquot trunci lignei et faſciculi ſtraminis. Locus vero, in quo fit Sectio, ſit ſatis lucidus et ſpatioſus, adeoque hypocauſtum amplum, vel potius atrium aut horreum, imo ipſa aula vel hortus. Perſonae neceſſariae ſunt Judex cum 2. Scabinis et actuario, Medicusque et vnus vel plures chirurgi, et qui horum a manibus ſunt.

XX. Monita autem in vniuerſum in hoc negotio ſequentia obſeruanda ſunt. Tota operatio alacri quidem manu inſtituatur, rem tamen minime obiter tractando, ſed ſingula curate inueſtigando, quum hic de corio humano nunquam non ludatur. Tres ventres, vt vocant, in quolibet caſu h) et cadauere aperiantur ac perueſti-

quo in cauſſa infanticidii ad explorandum, num reſpiratio inchoata fuerit, primum integri pulmones cum corde et aſpera arteria adhaerente, deinde vero vnus pulmonum lobus poſt alterum, denique iidem in partes ſciſſi aquae iniiciuntur. Cel. ALBERTI Praefation. ad Tom. VI. Jurispr. Med.

h) Probe nouimus, dari Scriptores Medicinae Forenſis ex optimis, qui lethalitate vulneris alicuius abſoluta aperte cognita et explorata, reliquarum corporis cauitatum perueſtigationem ſuperuacaneam eſſe ſtatuunt. Interea quum res circumſtantes in talibus caſibus mire ſaepe varient et intricatae ſint, melius et ſibi et totius cauſſae cognitioni Medicus ſemper conſulit, ſi reliquorum quoque viſcerum indagationem ſimul ſuſcipiat.

ueſtigentur, id quod eo magis neceſſe eſt, ſi in vno vel altero eorum cauſſa mortis adaequata reperiri nequeat. Munditiei ſedulo ſtudendum, hinc partes exemtae mundis et capacibus ſatis vaſis reponantur, totaque operatione abſoluta, in priſtinum locum reſtituantur: manus cruentatae quoque diligenter detergeantur, et ſordes a Chirurgo tolli iubeantur, praecipue, dum vaſa ſanguifera laeſa inueſtiganda ſunt. Non enim quidem hic omnia adeo adcurate praeparare licet, ſicut in Sectionibus pro demonſtratione Anatomica Academica, quum pro vſu fori partes vulneratae vtplurimum inueſtigentur in vna ſerie, et prout ſibi ſubiacent vel adiacent, interea totum hoc negotium, quoad eius fieri poterit, peragatur nitide, ne adſtantibus praeter neceſſitatem nauſea creetur.

XXI. Operatio et ſectio manu ſuſpenſa praecipue in partibus vulneratis potioris momenti a Medico ipſo inſtituatur. Iudicii et adſtantibus ſingularum partium conditio, praecipue vero earum, in quibus cardo rei et punctum lethalitatis, vt vocant, verſatur, ordinate et ad oculum monſtretur et enumeretur. Alterationes a manu Chirurgi vulnerato, dum viuebat, opitulantis et ab auxiliis Chirurgicis, exempli gratia trepanatione vel

piat. Poteſt v. gr. in vno eodemque indiuiduo complicari vulnus abſolute lethale cum ſuffocatione, veneficio, aliaue cauſſa mortem poſt vulnus acceptum demum inferente.

vel medicaminibus acrioribus et corroſiuis inductae, ſollicite ab eis diſtinguantur, quae a violentia externa, morbo vel veneno prouenerunt.

XXII. Multo magis cauendum, ne errores Sectoris minus periti et vulnera noua ab eo durante Sectione demum facta cum laeſionibus a percuſſore inflictis confundantur. Ab earum regionum et partium ſectione ſemper opus inchoandum in quibus ſigna externa violentiae perpeſſae et ſtatus praeter Naturam adſunt, vel vim admotam fuiſſe conſtat, nullis vero talibus indiciis proſtantibus, ſectio capitis aperturae thoracis et abdominis ad euitandam nimis diuturnam foetoris moleſtiam commode praemittitur.

XXIII. Ordo etiam, quo partes interiores ſecantur, ſaepe maximi momenti eſt, eoque neglecto, periculi pleni et pudendi errores committi poſſunt. Sic ſi verbi gratia in infante in vtero materno defuncto a puerpera vero, nemine adſtante in lucem edito, cuius funiculus vmbilicalis abruptus et haud deligatus conſpicitur, quique obinde haemorrhagia lethifera poſt partum demum defunctus praeſumitur, cordis, pulmonum, hepatis, aliorumque viſcerum maiorum ſectionem prius inſtituas, quam vaſa maiora et primitiua examinata fuerint, ingens copia cruoris durante ſectione et agitatione corpuſculi effluat neceſſe eſt, vaſaque capitalia dein maximam partem vacua reperies, quae antea tamen repleta erant, forſanque puerperam innocen-

tem poſtea infanticidii ream in tua relatione reddes.

XXIV. Ob ſimilem reſpectum conuenit cruorem extrauaſatum, qui in quadam corporis cauitate occurrit, prius menſura expendere, et ſpongia abſorptum remouere, quam viſcerum vicinarum ſectio inſtituatur, ne ſanguis ex vaſis eorum reſectis demum profluens, cum priore, vtpote qui non ſemper adeo coagulatus eſt, vt ab illo, qui recens e vaſis effluxit, diſcerni queat, commiſceatur, ſicque deinde huius quantitas iuſto maior in viſo reperto adnotetur. Immiſſiones ſtili in vulnera cadaueris nondum aperti ſedulo quoque ad nouam partium perforationem euitandam prohibeantur.

XXV. Dimenſiones alterationum et laeſionum vero in partibus firmis obuiarum deſumuntur commode a magnitudine capitis infantilis, pugni, nucis etc. et a latitudine vnius vel plurium palmarum, pollicum, digitorum, culmi ſtraminis, calami ſcriptorii, fili, pilique; fluida vero aeſtimantur ad pondera ciuilia conſueta et ad plures vel vnam menſurarum, eamque integram, dimidiam, vel quartam eius partem huiusque dimidium, ad cochlearia, digitale vel guttas, idque ſi commode fieri poteſt, non ſola mentis aeſtimatione, ſed curata ſemper ponderatione et menſuratione.

XXVI. Laeſiones autem et alterationes omnium primae in oculos incurrunt, quae in cute adſunt,

adſunt, quarum conditiones ſupra recenſitas quilibet per ſe facile determinare poterit, praeter ſitum, de cuius in ea vt et in reliquis corporis partibus indicandi ratione quaedam dicenda occurrunt.

XXVII. In ſuperficie ſcilicet externa corporis ſitus et locus alterationis vel laeſionis deſcribendae determinatur pro diſtantia eius a partibus vicinis et regionibus Anatomicorum conſenſu nominibus donatis; in muſculis vero pro diſtantia illius a principio vel inſertione et marginibus eorum, vel a vicinis muſculis aliisque partibus; in neruis pro diſtantia ab exortu e medulla oblongata vel ſpinali aut truncis primitiuis et a partibus, quibus inſeruntur, aliisque vicinis.

XXVIII. In vaſis laeſionis locus determinatur pro diſtantia ab exortu e corde vel truncis primitiuis, et a partibus, quibus ſanguinem aduehunt, vel detrahunt, aliisque proxime adiectis; in viſceribus pro diſtantia a vicinis partibus, et a regionibus Anatomicorum conſenſu in ipſis ſtabilitis, e. gr. in aſpera arteria et oeſophago pro diſtantia a larynge et pharynge vel a pulmonibus et ventriculo; in ventriculo ipſo pro diſtantia ab alterutro eius orificiorum, fundo, lateribus etc. Simili modo res in oſſibus conficitur.

XXIX. Quod iam ad vulnera ſpeciatim ſpectat, notandum eſt, quod quodlibet vulnus in

vniuerſum, et quaelibet pars laeſa ſpeciatim exterius adcurate et vndiquaque examinari debeat, antequam culter adhibeatur, et ipſa pars laeſa leuetur. Tunc in ſubſequentibus ſimili modo procedendum, id quod tanto magis neceſſe eſt, ſi ex ſitu vulneris vel ſanguine extrauaſato praeſente aut haemorrhagia aliisue ſymptomatibus praegreſſis, inſignia vaſa ſanguifera et nerui laeſi praeſumuntur, vtpote qui non adeo promte in oculos incurrunt, ſed adcuratiore indagine opus habent, et improuida manu ſectoris facile alterantur, quam ob rem quoque vulnera cruentata praecedentibus paragraphis ſpongia diligenter abſtergenda diximus, vt ſcilicet partes laeſae eo curatius perſcrutari et facilius inueniri queant.

XXX. Ob eandem rationem in partium interiorum perſcrutatione cuiuslibet viſceris laeſi conditio prius in ſitu adcuratiſſime examinanda, quam illud eximatur, ſi plura viſcera ſimul laeſa ſint, eadem loco ſuo relinquendo, vsque dum ſingulorum examen abſolutum fuerit, ſi quidem illud commode fieri poterit, non nunquam enim neceſſario eximenda ſunt, ad vulnera eorum exacte perſpicienda.

XXXI. Extranea quoque exempli gratia globulos plumbeos, fragmenta gladii etc. in vulneribus reperta, cum cura ratione figurae, ſitus, magnitudinisque notare oportet, itemque inquirere, an eximi commode potuerint a Chirurgo vulnerati curam gerente. Interdum pars vulnerata

rata inſtrumento, quo laeſio inflicta fuit, cum magnitudine et figura ipſius collato diſtinctius cognoſcitur. Idem emolumentum haud raro capitur, ſi amictus e. gr. pileus, induſium et tunica ſimul laeſa cum illa comparetur.

XXXII. Dum vero ſectio inſtituitur, notandum, quod inciſio cutis aliarumque membranarum ita dirigenda ſit, ne in ipſum vulnus cadat, ſicque huius figura deſtruatur, et poſtea minus commode cum interiorum partium laeſione comparari queat. Muſculi vulnerati omnimode denudentur, vt adcurate determinari et ab adſtantibus perſpici laeſio eorum queat, praecipue autem hic inquirendum, an ipſa carnem vel tendinem eorum attigerit, anque hic praeſertim compunctus, ſecundum longitudinem vel transuerſim inciſus, aut plane abſciſſus et diſſectus vel dilaceratus fuerit?

XXXIII. Imo vt omnis error euitetur, ſi plures muſculi iuxta et infra ſe inuicem ſiti vulnera acceperint, facile confundenda, e. gr. in artubus, collo, aut dorſo, vsque ad exortum et inſertionem liberi a circumiacentibus partibus reddantur, et ſi lubet, illudque ad ſubiectos muſculos conſpiciendos opus ſit, in alterutra vel vtraque extremitate abſcindantur ab oſſibus, quibus adhaerent. Idem fieri debet, ſi aliae ſubiectae partes e. gr. vaſa ſanguifera, nerui, viſcera et oſſa ſimul laeſae ſint, ad quas nonniſi exterioribus, et quae incumbunt, remotis, aditus pateat.

XXXIV. Quodſi vero muſculi vulnerati iam ex ſitu indubitate noti ſint, ſicut abdominales et intercoſtales, tunc non requiritur, vt omnimode denudentur, indicari tamen cum ſingulis reliquis partibus vulneratis ordine, quo vis externa eos attigit, in relatione ſemper debent, vtut nihil ad lethalitatem conferant, quo Judex et collegia Medica de ſtatu vulneris non minus, quam de ſufficiente ſcientia et diligentia Medici ſecantis et inquirentis adhibita inſtruantur atque conuincantur.

XXXV. In contuſionibus vero partium exteriorum minus grauibus et minus vniuerſalibus aliisque alterationibus cum nullo vulnere aperto complicatis, ex quarum ſitu quoque iamdum conſtat, quod nihil ad lethalitatem contribuant, ſufficit primo cutem tantum ſuper eas incidere et ſubiectas partes perſpicere, ſi vero tunc anguis in herba latere comperiatur, tota regio methodo ſuo loco indicata denudetur, et examinetur. Idem de vulneribus leuioribus earundem partium in tantum valet, vt ſolum oculis et ſtilo tubuloue examinentur et ab omni ſectione abſtineatur, ſi hac ratione illa ſatis cognoſci queant.

XXXVI. Nerui notabiles laeſi eousque denudandi ſunt, partes eos obtegentes ſeparando et remouendo, vt eorum exortus e medulla oblongata ſpinaliue vel e truncis primitiuis et inſignioribus, nec non decurſus usque ad inſertionem in partes vicinas in oculos incurrat, adeoque de Natura et effectu laeſionis, numero ſcilicet et magnitu-

gnitudine ramorum laeſorum vt et de profunditate vulnerum, vtrum illi compuncti, conquaſſati et inciſi ſolum, an vero penitus diſciſſi fuerint, curate indicare liceat.

XXXVII. Vaſa ſanguifera vulnerata itidem eousque a partibus vicinis liberari debent, vt eorum exortus e corde vel truncis aut ramis maioribus nec non decurſus et inſertio in proximas partes pateat, accurateque cognoſcatur, qui et quot trunci vel rami minores laeſi fuerint, qua amplitudine iidem in loco laeſionis gaudeant, vtrum ſolum contuſi, cum vel ſine penetratione in cauum eorum inciſi, aut transuerſim diſciſſi fuerint? Qui modi laeſionis in aliis quoque corporis humani ductibus e. gr. ductu choledocho, hepatico, cyſtico, pancreatico, nec non in inteſtinis, oeſophago, aſpera arteria etc. contingentes debite adnotandi veniunt.

XXXVIII. Quod vero ad vaſa ſanguifera attinet, porro tenendum eſt, quod in caſu vulnerationis in cauum eorum penetrantis ſeta vel ſtilus vulneri immiſſus verſus exortum vel finem vaſis laeſi dirigendus ſicque adſtantibus ad oculos monſtrandum ſit, illud reuera eam eſſe venam vel arteriam, pro qua illud venditatur. Vel ſi hoc commode fieri nequeat, vas vulneratum, quod ex ſitu et principiis Anatomicis Sectori iamdum notum eſſe debet, prope exortum vel finem incidatur vel abſcindatur, ſtilusque ei immiſſus tali modo verſus vulnus dirigatur, vt ex iſto iterum egrediens rem

manifeſtet. Vel etiam mediante tubulo in vas vulneratum inflando eius communicatio cum reliquis oſtendatur. Denique notandum, quod in quolibet vulnere, ſi eius fieri poteſt, vaſa laeſa omnium prima inueſtiganda ſint. Experietur tamen quilibet effatum celeb. et in hoc negotio verſatiſſimi BOHNII de offic. Med. P. II. Cap. IV. p. 600. hic veriſſimum, et longe aliam rem eſſe vaſa cera colorata diſtenta in Theatro Anatomico pro facienda demonſtratione Anatomica denudare, aliam vero eadem exinanita et collapſa inueſtigare et vulnera eorum reperire.

XXXIX. In omnibus vero cadaueribus haemorrhagia defunctis, ſiue illa hominum adultorum, ſiue infantum ſint, ſemper cordis ventriculi et trunci vaſorum maiorum vtut illaeſi ſecundum longitudinem aperiri, et quantitas ſanguinis in eis reſidui ſollicite determinari debent.

XL. Oſſa laeſa a partibus quoque mollibus ſufficienter liberentur, ſique fragmenta adſint, in his ratione magnitudinis, figurae, ſitus et numeri curate expenſis inſuper obſeruetur, vtrum quaedam e partibus vicinis ab eis laeſae fuerint, anque vndique libera ſint et a Chirurgo vulneratum tractante eximi commode potuerint vel ſecus? Fracturae et fiſſurae vero in toto decurſu per ſingula oſſa curate notentur.

XLI. Denique in cauſſa veneficii nunquam negligatur contentorum in ventriculo reperto-

rum

rum debita examinatio, partem eorum animalibus comedendam praebendo, vel ſi arſenicum adhuc ibi reperitur, illud in prunas iniiciendo, vt ex inſequente morte talium beſtiarum vel odore alliaceo et flammula coeruleſcente prodeunte de vero corpore delicti iudex eo magis conuincatur i).

XLII. His rite obſeruatis, et omnibus reliquis rebus circumſtantibus ſimul cum iudicio annotatis, in arduo hoc negotio inoffenſo pede progredi licebit, et veritas in apricum poni demum poterit.

i) BOHNIVS de Offic. Med. Part. II. p. 601. 602. 603.

IV. IOANN.

IV.

IOANN. TRAVGOTT ADOLPHI
Diſſertatio
de infanticidii notis ſectione legali detegendis.

Helmſt. 1764.

Reſpond. et Auct.

HENRIC. CHRISTOPH. DREYER.

I.

In tanta iurisprudentiae dignitate et magiſtratuum auctoritate, gloriantur medicorum nonnulli: ſecum ſaepius conſilia ante conferenda, quam iuſtitiae vindices ſtatuant de rebus, attingentibus hominem, qua vitam viuit animalem. Aequitatis id ipſum laudabile documentum, dum ſubmittitur Hippocrati, quod Hippocratis eſt. Atque omni ope enitendum viciſſim, quo confirmemus et expleamus fiduciam ita quidem rogantium ſententiam medicam, vt credant, quia cuiuis in arte ſua credendum. Neque dolendum habent Aeſculapii filii, quod praeuideant, rarius de ſententia ſua tum interrogatum iri, quando quaeſtiones forenſes ea euiden-

tia

tia perſoluerint, quae caſuum adeo ſimilium illico recluderet diiudicationem. Crebriorum vtique quaeſtiuncularum denſantur ſpinae, prout plurium rerum nexus etiamnum implicatos iudicium recte extricare neſcit. Ni igitur imperfectionis, difficilioris certe intellectus atque applicationis ſcientia a medendo grata toties argui videtur, quoties iudices, ſuper praegreſſam corporis delicti inſpectionem, neceſſe habent, petere adhuc de tripode apollineo dicta. Namque in clariſſima rationis ac experientiae luce ſi poſita plane proſtarent ſalutaris ſcientiae ſcita, illa ſane ad forum pertinentia: arrepturi eſſent eadem legum interpretes et ad caſus ſimpliciores facilioresue translaturi, remiſſis modo ad medicos difficilioribus, iisdemque paucis. Tantum ergo abeſt, vt eo impenſius Hippocrates honoretur, quo crebriora dat Numae reſponſa, vt potius, in rebus vehementer ambiguis, vbi conſultantium exſpectationi ſatisfacere vix licet, vituperium incurrat, penes eos praecipue, qui cognitionem humanam modulo ac pede metiuntur, cuius ſcioli illi ipſi magis auidi, quam capaces. Fatorum ſane ſuorum magnam habet excuſationem iatrice, quandoquidem primi eius, quorum monumenta ad nos peruenerunt, ſatores ſemina ſparſere tam bona, tam frugifera, tamque copioſa, vt haud minorem admirationem, quam gratiam, ab omni poſteritate inierint. Erant tamen mala mixta bonis. Haec igitur omni cultura fouere, illorum inutiles herbas

bas ſarritione quantocius eiicere decuiſſet. Sed torpida multorum ſubſequentium ſaeculorum barbaries Hippocrati ac Galeno magis mancipabat medicos, quam naturae ac veritati. Diu igitur nimisque diu erroribus et opinionibus veterum deluſi medici iurisprudentiam ſimul labe paenitenda contaminarunt, donec, litterarum bonarum ſtudiis reliquis reuiuiſcentibus atque in libertatem cogitandi tandem vindicatis, medicina quoque forenſis ſuperſtitionum ac erratorum priſtinorum bona parte ſenſim ſe exſolueret. Et quid non egregium ſpondet vlterius feruor tot tantorumue ingeniorum vel noſtra aetate artem ſalutarem excolentium? Quid porro non promittit temporum ipſa illa conuerſio, qua, non feminae, ſed viri, anatomes et luculentiſſimarum obſeruationum lumine acuatis oculis, introſpiciunt arcana mulierum, quae hinc incurioſus thori legitimi vſus, illinc clandeſtini amoris fallax vafrities, perpetuis alioquin tenebris inuoluere videbatur, vt, in vexatis, e. c. grauiditatis caſibus, non poſſet non vacillare certitudo medica, anicularum fere integritati, peritiae ac narrationibus, heu quam ficulneis fundamentis! ſuperſtruenda. Laetatur merito optimus quisque his ſcientiae incrementis ac emendationibus iam iam impetratis, impetrandorumue hoc acriorem ſentit incitationem, quo minus obſtructa proſpicitur via vlterius procedendi, quam poterant maiores noſtri. Propius propiusque accedetur ita quidem ad perfectionem ſcientiae, nunquam

quam tamen perfectiſſimam obtinere licebit, vel propterea, quod homo ab homine multis affectionibus mirifice differt, vt alter ad alterum, quoad illas, coniectura admodum incerta, exigatur; quod praeterea violentiarum et facultatum aliarum nociuarum vires inimicas in numerato quaſi habere, cumque cuiusuis robore naturae certa ratione conferre, humani ingenii longe transgreditur anguſtiam.

II. Quemadmodum vero perferendae ſunt tricae atque lacunae quaedam ſtudii apollinei, ceteroqui admirabiliter exculti, quas vere habet, ſiue, ob rerum naturam nimis occultam, ſiue ob experiendi rariſſimam opportunitatem, ſiue ob intelligentiae humanae imbecillitatem, vsque dum lucem maiorem pluribus adhuc obſcuris adferet forſan ventura dies: ſic amoliendum, et quantum poteſt exſtirpandum dedecus illud medicinae forenſis, illudue auerſiſſimum iuſtitiae impedimentum, quod aliunde prorſusue praeter neceſſitatem irrepens actis criminalibus ſuffuratur liquidi corporis delicti euidentiam legitimam. Increpamus ſcilicet relationes medicorum atque chirurgorum negligenter, imperite ac inconcinne factas, vt parum eorum ſignorum complectantur, quae tamen videre et ſenſibus reperire in ſubiecto corpore quaeſtionis licebat, quae, ſiue ſigillatim, ſiue in concurſu cum aliis, declaratura, aut ſaltim illuſtratura forent veritatem, falſitatem criminis imputati. Etenim ex

talibus

talibus ieiunis ac mancis inſpicientium medicorum aut ſecantium chirurgorum teſtimoniis, ſaepius ne viri quidem artis ſalutaris peritiſſimi inque rebus eiusmodi diiudicandis exercitatiſſimi quidpiam certi elicere valent. Cauſſidici autem eum, quem ſuſceperunt tuendum, ſi vnquam, tum profecto ad contumacius pernegandum obiecta inſtruunt, criminisue minus liquidi de [illegible]nſione obtectum iuſtae ac debitae poenae ſubtrahunt. Quid quod inſontes nonnunquam exagitantur inſimulatis ſceleribus, quae alias probum et accuratum, quod communiter dicitur, viſum repertum ex facili fuiſſet propulſaturum. Inſcitiam eorum, quibus negotia iſta medico-forenſia committuntur, tot malorum ſcaturiginem eſſe primariam, neque ignorant legum interpretes, neque medici ipſi infitiari poſſunt. Idcirco Summi quidem Principes benigniſſimis perinde ac ſapientiſſimis mandatis identidem cautum voluerunt, vt, ad curam rerum medicarum publicam in vrbibus ac prouinciis, viri vere Phyſici, probatae doctrinae, ac omnium minime in anatomicis rudes admouerentur.

Sed plures laurigeros, paucos eſt cernere Phoebos.

Inſcitiam procul dubio arguit, quando circa caſus vulgares, ſaepius obuios, neque extrema atrocitate ſua humanum ſenſum opprimentes, medicus neſcit, quid ſibi agendum, et quomodo expediat cognitioni cauſſae ſatisfacere. Mitiori vero reprehenſione dimittendum eum, qui, in cauſſis

cauſſis fori maxime ſubitis, raris, ſcelere adſpectu horrificis, non omne attigerit punctum, nobiscum facile ſentient, quotquot negotiorum forenſium ambitum, caſuum infinitam varietatem contuentur. Vtique cogitandum, haud prorſus ignorari, quae in ſubita perturbatione ad mentem non ſtatim occurrunt. Poſtremo maleferiatorum iuxta atque ſceleratiſſimorum hominum, qui hinc malignitate ius inflectere ſtudent, qui illinc ſocordia res grauiſſimas leui transmittunt brachio, horum refugit omnino animus mentionem, vtpote monſtrorum inter medicos rariorum, quae etiam omnem reſpuere videntur humanam emendationem, praeterquam vindictae forſan metum.

III. Leuiſſimorum hominum negligentiam excitent, ac vafros veritatum medicarum et naturalium venditores, ne ius fasque ab illis inclinetur, quo pondus lucri trahit, conterreant Praepotentes rerum publicarum Principes, quorum dextera terroris ac vltionis iuſta iaciuntur fulmina. Nos vero leuiſſimi exſiſtemus monitores commendatoresue *attendendorum, quae demonſtrare teſtibus iudicialibus, quae colligere et viſo ſuo reperto inſerere oportet adminiſtratorem aut directorem ſectionis legalis, quoties infanticidii ſuſpicio eſt.* Particulam hanc Anatomiae forenſis exponendam nobis ideo ſumſimus, quia exercitium eius, proh dolor! exigit ſaepiſſime nullis ſaeculis miteſcens matrum praecipue in propriam

prolem immanitas, quia argumentum praeterea amplitudine ſua facile ſufficit ſpecimini modico, quale procudere inſtituti praeſentis fert ratio, ſi vel potiora, certioraque deligamus. Primam tamen iniecit eiusmodi tractationis incitationem, quod relationes plurimas medicorum indicialiter teſtimonia ſua deponentium, ſuper iis, quae viderint, quae repererint in corpuſculo infantis anatomice perueſtigando, etiam noſtra litteris ac omnibus ſtudiis adeo illuſtri aetate, deprehendebamus plenas rerum inutilium, deliramentorum vetuſtorum, et fere vacuas iudiciorum, quibus vel maturitas et vita nuper nati diiudicetur, nedum mortis genus. Quo vero implicatior ſaepius res eſt, indiciis quamlibet omnibus rite obſeruatis, declarare mortis genus, ipſamque adeo vitam poſt natiuitatem debiliter breuique actam, hoc magis elaborandum, ne quid eorum deſit, quae cadauer infantuli obiicit inſpicienti ſectori, vitae impie ſibi ereptae tot quaſi vindictam efflagitantia vocabula. Huic itaque negotio plenius expediendo, ab auctoribus optimis optima, quae ſparſim occurrere, maturitatis, roboris, vitae, mortis ſigna colligere ſuſcepimus, neglectis falſis, aliisque ambiguae aut fidei, aut dictionis, aut anatomiae ſubtiliſſimae abſolutiſſimaeque, quam legalis ſectio aegrius admittit. Ne vero gratis adgrauare videamur ſectoris iuſtitiae ſubſeruientis ſpartam in ſe grauem, vbiuis rationem adiungemus in pauciſſima verba contractam, vna monentes, quo vſque valeat quoduis ſignum. Cautione

tione hic quam maxima opus eſſe, probe perſpeximus. Et quemadmodum vel in caſu ſingulari, cuius ſingulas conditiones cum ſingulis conferre datur, non facillimum eſt, cuiusuis ſecundarii quaſi et debilioris ſigni vim confirmantem gradibus ſuis definire certis: ita generatim de quouis conſtituere, difficillimum omnino eſt, vt lapſus penes aequos arbitros aliqualem nobis promittere poſſimus excuſationem, ſi caſum forte praeteruiderimus admodum ſingularem et de regula excipiendum. Operam ſane adhibuimus in re ſanguinis, quam potuimus, diligentiſſimam, ne parum, ne nimium ſignificationis tribueremus indiciis ab anatomico conquirendis. Si quid in vulgus minus notum putauimus, aut controuerſiis obnoxium propoſuimus, teſtimonia addere idonea non intermiſimus quae confirmant ſententiam noſtram. Praecipiendorum ordinem haut alium ſectio fert legalis, quam anatomicum, eum nimirum, quo in praecedente ſcrutinio illibata ac integerrima conſeruantur, quae inueſtigatione adhuc proxima conſiderari debent.

IV. Probe callemus, extra corpuſculum quoque infantis, plurima ſollicite indaganda ſupereſſe, quae a magiſtratu rite cognita lucem adfundunt certitudini nonnunquam obſcuriori infanticidii commiſſi. Quae ſi ſectori, ſectionem adgredienti, antea quidem innotuerint, aut innoteſcere poſſent, vehementer admonerent eundem, immo compellerent, vt haec vel illa ſe-

ctionis momenta attentione acuata perluſtraret, in minimis etiam circumſpectior. Huc pertinent: matris aetas, ſanitatis conſtitutio praecedens partum eundemque ſubſequens, grauiditas incommodis grauioribus vacua, aut moleſtior; animus ſimplex, aut aſtutus. Primipara, an puerperii iam prudens, quod olim experta? mammarum habitus, qualis partum praeceſſerit, qui reſtiterit? ſanguinis fluxus an doloribus partus fuerit iunctus placentaeque praematura ſolutio? an partus primo quidem ſanguine fuerit ſiccus, placentaque, donec proles prodierit, vtero cohaerens manſerit? quo tempore ſecundinae tandem protruſae? quanta tum laticis rubri profuſio ingruens veſtimenta compleuerit locumque parturae cruentauerit? quem modum fluxus lochialis poſtmodum tenuerit, quando ſanguineus in lacteum ac ſeroſum tranſierit? ſubitis ad partum doloribus paritura an fuerit correpta, qui quidem eandem continuo increſcente vigore detinuerint ad expulſionem vsque prolis? quantum temporis ſpatium his efficacibus ad pariendum laboribus inſumtum? Stans, ſedens, an decumbens excludendum excluſerit? an vocem, an motum ediderit ergaſtulo ſuo materno liberatus puſio? an funiculus fuerit deligatus nato, et cuius opera, matris, an alius? quo modo? duplici vinctura, altera ad foetum, altera ad placentam pertinente, an modo ſimplici? integer adhuc placentae et infantulo cohaerens fuerit ligatus, an poſteaquam disruptus, aut diſſectus iam erat?

quam

quam cito hac vinctura infantulo proſpectum? an aër ori ſufflatus? de qua altitudine eiectus praecipiti forſan partu ceciderit? Quod quoties perhibetur, toties inſpectione ventrali perinaeum luſtrandum, cuius dilaceratio in primipara, a foetu maturo, inſignis non poteſt non induci. De praecipitationis loco tum etiam diſpiciendum, duritia, anguloſis, vel acutis prominentiis infeſtus fuerit, an mollitie appulſum leniuerit? Quamdiu frigori nuper natus fuerit expoſitus, et calore fouente cum reliqua cura decenti caruerit? num ſub integumentis ſtragulisue detento infanti, aut alia ratione, aëris commercium interciderit? quae caeli ac manſionis ſuae tum temperies exſtiterit? quorſum abiectus, et abs quo tempore tandem delituerit? repertus an ſanguine vehementer ad corpuſculum conſpurcatus apparuerit? num illum ſuum locum, quo inueniebatur, latice vitali irrigauerit, fune non ligato? cernuo poſitu num inuentus, an corpuſculo prorſum curuato, aut potius directo? Magnum enim momentum haemorrhagiae per funem in hoc diuerſo corporis ſtatu eſſe poſitum [a]), proxima opportunitate demonſtrabitur. Cuinam aëri ac

 tempe-

a) ***Petri*** IDEMA obſeruatt. pag. 21. „Cum puer „nuper excluſus reſpirare non poſſet, extenſus „potuit. III. A V. HALLER Elem. Phyſiol. „Tom. II. p. 187. „Ita Vmbilicales, grandiſ-„ſimae arteriae, ob inſignem, quem cum extenſo puero intercipiunt anfractum, continuo ſan-„guinem deſinunt ſuppeditare Quae interim te-„ſtimonia adduxiſſe, ſatis habemus“.

temperiei patuerit corpuſculum, donec examen anatomicum experiebatur? quem aſſeruationis locum repertus habuerit? an ibidem, ex malignitate forte cuiusdam in matrem, violentiam poſt ſua fata nouam accipere potuerit? Quanquam id ipſum, ex ſugillatione iniuriae perpeſſae non iuncta, in cadauere nondum putredine valde emollito ac liuido, facile eſt diſſectori diiudicare. Quam breui ſe ſodalium communioni ſubtractam reddiderit, quam facie ac veſtimentis compoſitam ſe exhibuerit nouiſſima puerpera? qualem in conſuetis, grauioribus praeſertim laboribus, ſe geſſerit? Et quae reliqua. Ex actis quidem criminalibus momentorum adductorum pleraque pateſieri, ipſisque articulis inquiſitionalibus comprehendi ſolent, vt tamen nonnulla interdum deſiderentur, quorum tum defectu, diiudicatio cauſſae redditur adhuc difficilior, quam forte eſſet, omnibus eiusmodi indiciis rite collectis. Monere itaque de his iisdem oportebat, quanquam ſuis firmare ſingula rationibus, et concludendi finibus circumſcribere, non ſiuit propoſiti inſtituti reliqua moles, quam aggredi rectius ordimur.

V. Haud absque indiciis obſeruandis ipſae ſunt *ſecundinae.* Quapropter *easdem, quoties haberi poſſunt, luſtrare diligenter conuenit. Subſtantia minus aequabilis quoad mollitiem* b), *ſi hinc inde*

b) Quarum ita morboſarum placentarum exempla vidit Dom. PRAESES Berolini, inter praepa- rata

inde in ſcirrhum indurata, aut concrementis ſabuloſis aſpera, aut hydatidibus veſicularis apparet, non ſolum partum praematurum, ſed etiam obitum embryonis in matrice, inde euenire potuiſſe, declarat, aliis praeſertim concurrentibus adhuc eius rei veſtigiis. *Suus ceterum placentae naturalis eſt mollitiei modus*, experto notus, verbis tamen minus definiendus. *Vltra hunc vero molleſcit*, quando embryo mortuus diutius in matrice reſtitit, donec excludebatur. Tuncque *ex colore viuido in liuidum ſubuirideſcentem ſimul tranſit.* Sed ſimilem quoque, in mollitie ac colore naturali mutandis, exſerit effectum cum putredine aër extra vterum. Signo igitur plerumque ambiguo, haud refert, pluribus immorari, cum alias et euidentiores habeamus notas embryonis pridem mortui, anteaquam partu edebatur. Orbis placentae in ſua ſuperficie vterina et conuexa vel leuiter examinatus dignoſcitur ſtatim ex pluribus veluti placentulis in vnum corpus compactus. Fit vero, vt nonnunquam placentula talis ad marginem placentae ſeparatior haereat. Fit porro, vt ſub initium, vel per moram partus, indicante id vtplurimum hae-

 morrha-

rata numeroſiſſima, artificioſiſſima, ac rara Ill. MECKELII, quem praeceptoris pietate veneramur. Collegit etiam obſeruationes eiusmodi plurimas HALLERVS in comm ad praell. BOERHAVII Tom. V, parte altera p. 286-289.

morrhagia, ſoluatur placenta de vtero, aut ex toto, aut ea ſaltim parte, vbi placentula margini placentae exili nexu cohaerebat. Quo facto, vaſa Vmbilicalia de placenta ad placentulam emiſſa non poſſunt non rumpi, *quoties placentula vtero adnata remanſerit.* Per ruptas has vaſorum Vmbilicalium radices ſanguinem ſuum foetus perdere poterit. Quodſi igitur partum haemorrhagia fuerit comitata, inſolentiusque perrexerit poſtea, inuento corpuſculo foetus exſangui, *ad hanc cauſſam ſedulo eſt reſpiciendum.* Namque infanticidii, ſanguine prolem fune non ligato priuantis certitudo cadit, dicta haemorrhagiae perpeſſae cauſſa deprehenſa. Non quidem huius loci eſt prolixe laudare cautionem illam medicorum prudentum, dum, haemorrhagia vteri poſt partum effuſius ſaeuiente, ſimulque affligente dolore alicubi intra Hypogaſtrium fixo ac nonnunquam inflammatorio, de relicta eiusmodi placentae appendicula cogitant, et, ſi per orificii vterini occluſionem licet, manu perite immiſſa, extrahendam ſuadent. Huc tamen pertinet Illuſtris MECKELII, quem Dominus PRAESES in arte obſtetrica praeceptorem, manu etiam ductorem ſibi ſortitum eſſe, gratulatur, conſilium eximium, occaſione huius caſus, oretenus datum, quo certi prius reddimur, de tali placentae reliquia, praeterquam, quod puerpera orificii vterini diductione, manusue ingrata contrectatione, fruſtra defatigatur. *Nimirum placentae marginem circumquaque examinare oportet,*

tet, an qua parte trunculus quidam vaſorum Vmbilicalium conſpicuae amplitudinis ſubito deſinere obſeruetur. Sic enim deſinere minus ſolent, ſed, vt ex diuiſione in ramos ſenſim minores tandem circa marginem diſpareant. Loco tali detecto, vel etiam non deprehenſo, *temperate infletur ex funiculo vena, dein vtraque arteria Vmbilicalis, dum interim placenta aquae immerſa detinetur.* Prorumpens bulla circa marginem rupta vaſa, placentulamque ſeparatam, demonſtrat. Haemorrhagia vero partui iuncta, cum exinanitione vaſorum infantuli, placentulam illam, durante partu, fuiſſe abruptam, indeque ſanguinis iacturam concitatam foetui, ſtatuere licebit, niſi funiculus praeterea non ligatus, aut vulnus grandioris vaſis, aliunde efficiat dubium iudicium quidem vltimum. Animaduerti denique meretur *de vaſis Vmbilicalibus placentae, an flaccida, atque inania, quamuis funiculo, qui huic cohaeret, ante eius diſſectionem, ligato? an ſanguinis coagulo plus minus referta deprehendantur, fune licet non ligato?* Quare, iſthanc commendemus animaduerſionem, commodius, absque repetitione ſaltim de funiculo praecipientes ſtatim expediemus.

VI. Proximum eſt, *chordam Vmbilicalem conſiderare,* qua mediante venoſum placentae ſanguinem accipit, per vnicam communiter venam, foetus, remittitque illuc ſuum, per duas arterias Vmbilicales. Haec tria vaſa includuntur laxe vagina membranacea. Vaginae huius laxioris

intercapedinem, praeter dicta vaſa, complet opus ſpongioſum celluloſae naturae, ſpongioſi vero operis cellulas farcit humor magis minusue gelatinoſus, maiori vel minori quantitate. Quando hoc obtinet, non ſolum *gracilis funiculus* eſt ſed etiam *venae praeſertim ſuae rutilum colorem translucere ſinit, tuncque ſanguineus dicitur.* Quando vero copioſior humor intercipit venae ruborem et craſſitiem adauget funis, tunc pinguis vulgo audit. Notetur igitur: *an pinguis*, qualis ſub partu, quamuis praecipiti, difficilius, in ſua nempe longitudine media, rumpitur? *an ſanguineus?* a quo plus metuitur, ne diſtrahatur. *Longitudinis dein ratio eſt habenda, quam notiore menſura, veluti Rhenolandica eſt, aeſtimare decet.* Vtque recte aeſtimetur, *pars funis de infantulo pendens addetur illi placentae continuae.* Longitudo chordae maior fauet illaqueando foetui, ac circumuolutionibus circa eius membra. Duplici hinc premitur periculo. In matrice primo ſi adſtringantur laquei quaſi canalium Vmbilicalium circumuoluti: elidentur canales arctati ſuo ſanguine, aut ſub axillis v. c. compreſſa, nihil transmittent amplius, circulusue placentam inter ac foetum ita quidem ſufflaminabitur; deinde collum circumductus funis iugulat naſciturum ſub partu, prout laxum antea laqueum protruſus ſibi magis magisque trahendo conſtringit. *Longior ceterum funis, quam eſt altitudo de naturalibus parturientis ſtantis ad pauimentum*, facile demittit, praeterquam quod diſcerpatur, foe-

tum

tum praecipiti lapſu effuſum. *Breuior* non item, qui aut diuellitur lapſu, aut placentae ſecum abreptae, (III.) phaenomenis comitatur, rariusue puerperium matri indulget facile et incommodis grauioribus vacuum. Diſpiciat ſector: an *chorda ſit vel diſſecta, vel praerupta,* et *quo loco?* Praerupti, licet non ligati funiculi minus periculum, haud absque rationibus, cenſetur, quam ſi acie ferri fuerit praeſectus. Hocque minus adhuc erit funiculi rupti diſcrimen, *quo longius et remotius ab vmbilico rupturam paſſus.* Si itaque foetus ſuum, quo inueniebatur, locum non cruentauerit, ſi funiculi ſpongioſum opus ſanguinis extrauaſati vix quidquam oſtenderit, ſi vaſa maiora ſanguine haud orbata deprehendantur: ruptura funiculi, quamuis non ligati, atque haemorrhagia inde timenda, gratis ſuſpicaretur mortis cauſſa. Attentione denique dignum, foetus maturi neque dudum emortui funiculum pinguem, ſi abrumpitur, id amare ad ſua extrema, cum vbi placentae implantatur, tum proxime vbi vmbilico ſe immittit. Medio loco eſſe diuulſum, vix vlla conſtat certa obſeruatione. Marcidus ſiue flaccidus, ſimiliterque abortiuus ad dilacerationem multo magis, quam ſanguineus, in toto ſuo tractu habilis iudicatur. *Pro marcido vero habemus talem, qui non ſolum gracilis, ſed etiam nullo ſanguine pellucente hic illic rutilat, et colore potius lurido liueſcente quodammodo virideſcit, vaſaque continet Vmbilicalia exſanguia ſanguine nempe fluido.* Cum marcore funi-

ſuniculi, placentae quoque maior mollities, ingratus color, ſuorumue vaſorum inanitas nunquam non colludit. Et niſi aëris, praeſertim calidi, diuturna admiſſio placentam cum funiculo ſic mutauerit, certo cognoſcemus inde: alumnum vterinum bono tempore ante natales ſuos defunctum fuiſſe. Quod ad ligaturam chordae attinet, notetur: *an omnino deligata fuerit, an decenter? quanta funiculi non conſtricti ab vmbilico longitudo? Alteram item eiusdem portionem, quae placentae cohaeret, haud prorſus inutile putamus examinare, an ligatura ſit munita, an eius tum vaſa ſanguinem contineant, an euacuata deprehendantur.* Per funem haud obligatum, poſſe quidem foetum cum ſanguine vitam effundere, neque tamen ſemper et neceſſario effundere, praeſertim aëri frigidiori ſubiectum, et corpuſculo in directum expanſo, iſtud, cum optimis medicinae legalis ſcriptoribus, hic adſciſcere ſuffecerit. Quo poſito, per funem contigiſſe letalem cruoris profuſionem, ex depletis demum venis maioribus foetus, certo intelligetur, cuius praeterea vitae in vtero dudum amiſſae nulla apparent ſigna, nullum vulnus ſanguini exhauriendo idoneum. Sic quoque ligatura funiculi, etiamſi inueniatur decenter iniecta, ſub conditionibus tamen modo adductis, profluuii per chordam non abolet certitudinem, quoties corpuſculum exſangue de haemorrhagia perpeſſa teſtatur, quandoquidem enecti iam corpuſculi chordae aſtute vinculum concinnari poſtmodum potuit.

potuit. *Ipſum praeſecti ac ligati funiculi extremum, niſi admodum fuerit curtum, proficuas habet obſeruationes.* Primo itaque praeſecti funis extremum, *quoad opus ſuum celluloſum, eſt inſpiciendum, quod cruore ſi animaduertatur inundatum,* declarat, aut prius diſſectam fuiſſe chordam, ac deinceps vinculo conſtrictam, vt vinculum minus decenter eſſe circumiectum, inundatio enim talis cruenta alioquin euenire nulla potuiſſet. Abſit, vt propoſitionem inuertas. *Tum chordae vaſa, quae vltra ligaturam adhuc in extremo fine ſuperſunt, attentionem merentur. Si coagulo ſanguinis plena haec vaſa,* inde concludimus, foetum vita exceſſiſſe, aut dum vtero geſtabatur adhuc tranquillo, aut ſub partu protracto. Namque foetus recenter nati ac viui vaſa Vmbilicalia cum fune, praeter notabilem cunctationem, diſciſſa ſanguinem illico fluxilem expellunt, ſeque exinaniunt, grumis vix vllis relictis. Tantumque tribuit huic ſigno Dom. PRAESES, vt, cum in nupera foetus oblati diſſectione conſpiceret, ligaturam vltra, grumis ſanguineis farta ac plena vaſa Vmbilicalia, nullus dubitaret, reliquis etiam obſeruandis nondum luſtratis, pronunciare, foetum praeſentem poſt ſua fata demum eſſe natum. Similis concluſio de iisdem etiam vaſis, quae ex portione funiculi placentali ſecundinas percurrunt, valebit, quando coaguli grumos conſpicuos ad aliquam ſui plenitudinem oſtendunt, nullo tamen vinculo conſtricta. Abſit etiam hic propoſitionis inuerſio,

quia

quia ſanguis alius atque alius ad coagulum diuerſimode pronus. Neque *nodoſus* tandem *funis* ſilentio plane praetereundus erit. Nodoſi nomine talis inſignitur, qui minus ſibimet ſimili et ſpirali ſuorum vaſorum tractu, alicubi in tuber inaequabile abit. Rariſſimum ac non niſi in chorda enormiter longa occurrens vitium autumamus, vt *verus ipſi innectatur nodus*, qualem quidem Smellie delineatum c) dedit. Eiusmodi forte nodo veriore praeſente, intellectu haud difficile, iſtum ita firmiter conſtringi poſſe per tractionem funis, quando naſciturus propius propiusque ad limen vitae aëreae appellitur, vt, per partum protractum, ex circuli ſanguinei ſic conſtricto itinere, in magnum vitae diſcrimen adducatur. Plerumque autem nodoſi funiculi aberratio nihil aliud eſt, quam, quod *vaſa Vmbilicalia ordinatius tortilem ſuum tractum relinquant ac in capreolos quaſi extrauagantes luxurientur.* Quae nodi ſpecies arteriam complicatam in capreolum multo longiorem reddit, quam portio alias permitteret funiculi ad vmbilicum relicta. In longiori vero arteria, ſanguis, per aëris frigidioris contactum coagulatus, anguſtatione item arteriae impeditus, citius haemorrhagiae, per non obligatam chordam metuendae, obicem ponet. Inquirat itaque ſector, *cuius naturae ſit nodus forte praeſens.*

VII. Ac-

c) Tabula XXIX. ſuarum Tabularum anatomicarum de vtero grauido.

VII. Accedimus iam ad corpuſculum infantis ipſum. Tanta vero obſeruabilium turba obrui noſmet ſentimus, quae aptam partitionem penſi amplioris fieri debere, monet, cuius beneficio, expeditius per ſingula eundo, totum denique, quoad vires et ſcriptionis limites ſinunt, emetiamur. Praecerpere igitur maturitatis ſigna, viſum, cuius defectu, veluti omiſſione potius curae decenter fouentis, tenerum nimis vitae incertae ſtamen latenter abrumpitur, quam violentia commiſſa, nouae in lucem aduenae certioris vitae ſtabilita ſuo robore vſura eripitur. Vitae dein poſt natiuitatem ſuperſtitis certitudinem, cum mortis genere, proſequemur. Memores tamen in iisdem tradendis ſemper erimus, nos non promiſiſſe medicinae forenſis ad illa diiudicanda ſyſtema, ſed regulas per anatomen eruendorum ac ſubminiſtrandorum indiciorum, ex quibus quaeſtio, de vita et mortis genere, ſecundum medicinae forenſis principia, decidatur. Haec vero indicia exhibent vel corpuſculi conditio vniuerſa, vel violentiarum hic ibi reperta veſtigia, vel conformationis vitia externa, vel peculiares interiorum viſcerum ac ſingularium corporis regionum affectiones. Collum itaque, iubente ſic ordine anatomico, ſigillatim perſcrutabimur, dein pectus, tunc abdomen, denique caput.

VIII. Foetum intra vterum facilius calore matris ſuae, intra 96 fere gradus Thermometri Fahrenheitiani aequabiliter conſiſtente, foueri,

quam

quam aëris atmoſphaerici viciſſitudines, absque noxio refrigerio, perferre, eundem porro ſanguine, quem, cordis ac arteriarum ſuarum viribus ſibi inquilinis, ex placentae ſuccis, ipſe ſibi parat, facilius nutriri, quam crudiore matris lacte, eundem denique facilius a reſpirationis labore feriari, quam 30000 reſpirationibus intra 24 horarum tempus defungi, iſtud, vel ex leuiſſima virium ad ſuos effectus aeſtimatione, iuxta perſpectiſſima ſtatim perſpicitur. Exinde etiam aeque prona conſecutione efficitur, foetum vitae facilioris tamdiu praeſidiis indigere, donec, cum augmento corporis, tantum virium ac roboris indeptus, vt calorem ſibimet conſeruare, lucem, ac aëris ſonos perferre, reſpirationibus tot ciendis ſufficere, lac ſugere, deglutire, concoquere, in ſanguinem mutare, faecesque reſiduas rite expellere valeat. Qui ad haec vitae ducendae ac ſuſtentandae munia validus euaſit foetus, eum maturum dicere ſueuimus. Quaeritur: quot grauiditatis menſibus maturitatem illam conſequatur, quibus ſignis cognoſcatur. Silet iam ratio, quemadmodum in praeuidendis naturae ſingulariter definitis effectibus, niſi ab experientia prima coniecturae ac vlterioris ratiocinii fundamenta prius accepit, quantumuis ſibi confiſa, perpetuum tenere ſilentium, neceſſe habet, aut nugari periclitatur. Adorandus vitae noſtrae amator, Deus, poſt noni menſis ſolaris finem, longe plurimos mortales in lucem prodire iubet. Eumue partus terminum maturitatis neceſſariae

prae-

praeſidium ſimul nobis afferre, promittit illico ſapientia benignitasque Summi naturae legum Machinatoris. Videmus etiam, qui hac geſtationis aetatula pronaſcuntur, eorum maximam partem non ſolum edurare difficilius nouae vitae ſtadium, ſed etiam, ſine artis blandimentis, ac curae fouentis exquiſitiſſimo moderamine, ſuperſtites eſſe. Hebdomade itaque 39 vel 40 maturus ſit homuncio, minusue vitae ducendae blandimenta, ab arte concinnanda, ſibi depoſcit. Vt propius huic maturitatis culmini adpropuinquauit, intraque noni minimum menſis ſolaris tempus d) fretum natiuitatis viuus traiecit, reſpirationemue inchoauit, hoc plus ſpei ſuppetentium eousque virium oſtendit, quibus, accedente, primis ſaltim diebus, ſollicita caloris et alimenti applicatione, debilitatem primam ſuperet, ac tandem confirmatior vitam protrahat. Quo vero a nono menſe plus recedit, hoc minus rariusue blandiens fouensque quam maxime cura vitae tenerae ſtamini conſeruando ſufficit, vt Roederus, harum rerum arbiter grauiſſimus: „*vitem eſſe*, pronunciet e), *octimeſtrem*, *immo* „*ſeptimeſtrem*, id eſt, viuum quidem pronaſci, „*aliquamdiu etiam ſupereſſe*, *non manere tamen* „*ſuperſtitem*, ſed breui deponere animam. Quando

d) ROEDERERI *Elementa artis obſtetriciae.* §. 219. „Ante nonum menſem foetus maturus cenſendus non eſt.

e) l. c. §. 716 et 717.

do igitur pauperculae matres, improuiſo praeſertim partu correptae, cum ipſae neſciunt exquiſita artis fomenta blandimentaque, nec a ſodalibus, aeque imperitis, facile edocentur, tum, ſi callerent artificia fouentia, indigentiam tamen ſubitaeque opis adeo feſtinandae imparabile ſubſidium facile excuſant: ſua debilitate, nullo admiſſo crimine, interiiſſe nono menſe inferiores partus, fere cenſentur, niſi aperta violentiae ſigna aliter ſentire iubeant, veluti vulnus periculoſum, ſugillationes, oſſa fracta, praecipuae cranii, ſuffocationis indicia, corpuſculum exſangue, ſimulque mortis, intra vterum ex defectu alimenti conflatae, notis deſtitutum. Praecipuum itaque nobis, qui notas infanticidii, per ſectionem, plenius cognoſcendi, tradendas habemus, tractationis noſtrae obiectum manet partus maturus, ni initio decimi, currente tamen nono menſe ſolari, excluſus. Iſte quidem a matre ſana ac vegeta, partu etiam naturali ac facili redditus luci, maxime quando reſpirauit, parricidio interemtus, non ſine maiori veri ſimilitudine, ſuſpicatur. Hinc eſt, quod Nemeſis CAROLINA partum praeſertim toroſum, qui articulis ad motum muſcularem rite obfirmatis, *ein Gliedmäſſig Kind,* vindicandum iubeat.

IX. Neruoſae adeo ſignificationis lectiſſimo toroſi foetus vocabulo ſapienter vtitur Conſtitutio illa Aurea, vt non ſolum, quid fieri debeat, inde intelligatur, ſed maturitatis ſimul nota inſigniatur depoſcens vindictam homulus. Et poterunt

terunt omnino, *ex toroſo corporis habitu*, vtplurimum maturitatem vel primo agnoſcere adſpectu, quiqui puerperis inſeruire, recenterque natos magnitudine ac plenitudine varios oculis vſurpare ſueuerunt. Quid vero, ſi ſectori Phyſico ea experientiae pars forte deſuerit? Temere tunc ipſi creditur. Operae proin pretium facit ſector, qui alia immaturitatis ſigna adfuiſſe, vel abfuiſſe, ſigillatim teſtatur. Qui multis aetatulae paraſangis inter ſe diſtant foetus, nouimeſtrem e. g. a ſemeſtri internoſcere, cuiuis in procliui. Octimeſtrem autem, ſola magnitudine et plenitudine, a nouimeſtri diſtinguere, haud ſemper facillimum erit. *Rubor itaque cutis*, quando praeſens, immaturitatis ſignum annotari meretur. Embryones primorum menſium pallent, corpore lympha magis, quam ſanguine adimpleto. Aucto dein cordis ac arteriarum robore, plus laticis purpurei ſenſim elaboratur, vt vltimis menſibus muſculi ſuum honorem rubrum induant, ipſaque cutis rutilet, laetius etiam, quam artificioſus fucus, quem floridi coloris affectatrices feminae genis affricant. Cum perfecta iterum maturitate, alia corporis pars, poſt aliam, phoeniceum illum habitum ſenſim exuit. *Vltima roſeum retinent colorem, cum facie, manuum volae, pedum plantae, ſcrotum, mammarum papillae.* Loco ruboris *nonnunquam liuent.* Liuere credimus immaturos eos, qui dudum ante natales, morte minus lenta, nec ob deficiens nutrimentum ſubrepente, viuere deſierant,

 aut

aut quos ſanguine plenos donec examini legali ſubiiciebantur, alluens aër putredine iamiam vitiauit. Obſeruationibus tamen ſententiam hanc noſtram nondum vidimus confirmatam, ipſi ergo nos fidem pleniſſimam coniecturae veriſimili interim denegamus. Hoc vero magis ambiguum manet ſignum, quia foetus maturi, qui in partu denati difficili, liuere etiam ſolent. *Ex mento, ac circa naſum praecipue, tubercula ſecacea, velut colliculi albicantes,* immaturo foetui *affatim protuberant.* Decantatum alias immaturitatis ſignum, a defectu vnguium, capillorumue, ſumtum, exulare encomia medica, mallemus, quum egregii harum rerum teſtes in ſemeſtri iam foetu, vngues cum capillis, quamuis argenteolis et ſingulariter ſplendentibus, deprehenderint. Cutis potius notamus *laxam mobilitatem ſuper ſuas carnes et oſſa. Quam ponderoſum infantis ſit corpuſculum lance explorandum, et ad pondus vbiuis magis commune, quale medicum, ratio iuuenta redigenda.* Vtiliſſimo ſane inſtituto Vir maioribus artis ſalutaris, quae ab ipſo exſpectare licebat, commodis praematura morte ſurreptus, Roedererus, 113 partus catalogo comprehendit f), diligenter notatis, primo conceptionis, inde partus temporibus, certis vt fieri potuit proximis, notatis porro cuiusuis pondere, ac in vltimis

f) *In Diſſertatione de temporum in grauiditate et partu aeſtimatione.* Reſpondente S. F. G. DIETZ. 1757.

timis obſeruationibus, longitudine corporis porrecti. Ex tot naturae exemplis igitur diſcimus, rariſſimas fore exceptiones contra inductiones inde formatas ſequentes g). „*Infans, qui ae-„quat pondere, vel ſuperat ſex libras, maturus „cenſendus* h) *Immaturi foetus proprium eſt „pondus, quintam libram non excedens*". Inter quintam vero ac ſextam libram medii, immaturitatis diiudicationem inde ambiguam, ex aliis ſignis demum certiorem ſortiuntur i). „*Quae „infantis in directum protenſi longitudo pedem „cum nouem pollicibus excedit*, ad maturi partus „periodum pertinere videtur, quod iſtum lon-„gitudinis exceſſum in immaturis nunquam ob-„ſeruauimus. „*Longitudo autem, quae pede „cum dimidio minor eſt*, indicare immaturum in-„fantem videtur". Quoniam minor in menſura longitudinis, quam pondere maturorum et immaturorum, differentia inuenitur, *hoc exactius infantuli longitudinem inire, et ad menſuram vulgo notam, qualis Rhenolandica eſt, exprimere decet.* Nuperus infantulus, roſeo faciei ac ſcroti colore aliquantum immaturitatis adhuc habens, intraque 35 et 36 hebdomadem aeſtimatus, pondere ℔r. Helmſtad. VI. ℥xi, ſiue ℔r. VIII. medicas ℥xi, longitudine pedem cum $7\frac{1}{2}$ pollicibus menſurae Rhenolandicae Domino PRAESIDI exhibuit. Haud neſcimus, Oſteoge-

 niam

g) l. c. §. XIV. N. 1.
h) ibid. N. 3. i) ibid. N. 4.

niam foetus multum ſignificationis habere ad aetatulam diiudicandam, ſed repetitis experimentis, iisque eo reſpectu certis, quod conceptionis tempus neque matrem fefellerit, neque mater ſectorem fallere voluerit, adhuc opus, donec Oſteogeniae plus poſſit confidi, quam ſignis maturitatis adductis. De reliquo ſcientiam in anatomicis adeo exactam deſiderat, qualem a plerisque ſic dictis Phyſicis, ſectionem legalem obeuntibus, fruſtra exſpectes.

X. Ad affectiones corpuſculi vniuerſales, aut in ſuperficie eiusdem comparentes, quod attinet, cum medicinae legalis ſcriptoribus, *rigoris emortualis* animaduerſionem primo tradendam putauimus. Obriget exanimus homo. Qui ſanguinis profuſione, aut cum conuulſionibus interierat, intenſioris rigoris contumaciam obiicit. Rigent denique fortius, qui a morte ſubito refrigeſcunt frigore. Minus e contrario rigidos deprehenderis, quos tepor aeſtatis, aut ſtraguli aliquamdiu defuncto conceſſus calor lentius ac ſenſim frigeſieri ſinit. Indidem intelligitur, quare infantulus, qui magis riget, aut perbreui ante natales, aut viuus adeo natus obiiſſe, aliqua cum veri ſpecie, credatur, quare infantulus flexilior ante natiuitatem viuere deſiiſſe putetur. Sed parum fidimus rigori, ex tot cauſſis variabili. Sit ſignum iuuans confirmans. Soli hoc minus tribuitur, quo peritior talium rerum teſtis requiritur, quae Semioticen, vocula magis et

minus,

minus, obſcuram, neque ſatis certam menſuram habent. *Colorem, cum totius corporis, tum ſingularum partium ſingularem,* ſilentio male transmitteremus. Pallent abortus minores, et ſi qui foetus ex nutritionis defectu languida morte interierunt. De rubro ac liuido colore, tanquam immaturitatis ſigno, ſuperius diximus. *Liuere* vero ceteroqui *poteſt foetus, ex alia quacunque cauſſa ſanguinem alicubi accumulante,* ſiue caput foetus in anguſta pelui diu incuneatum, ſiue oſſibus appulſum, ſiue oris vterini corona durius diutiusque comprehenſum, affligatur; ſiue cernuo poſitu defuncti quanquam infantis caput diu verſus infimum dependerit locum, quemadmodum adultorum etiam cadauerum ſanguine plenorum terga liuore foedantur, humoribus imum locum proprio pondere affectantibus; ſiue rudius violentiusque compingantur, quaſſentur, contundantur, premantur, allidantur, conſtringantur eius quaecunque membra, *ſicuti funiculus collum arctius illaqueans liuidam imprimit zonam.* Nobile omnino magnum ac firmum *ſugillationum hic ibi ſingularium* eſt ſignum, quo de vita poſt natiuitatem acta certi reddimur, etiamſi reſpirationis confirmatione careamus. In partu enim facillimo clam parientium nihil plerumque, vide §. XX. eiusmodi violentiae ſugillantis ad infantem peruenire poteſt, *excepto tumore aliquali proxime et pone fontanellam,* oris vterini comprehendente corona excitato. Effugium tunc ſupereſt vnicum infanticidis, vt, prae-

 cipiti

cipiti effuſione infantem ſugillatum, perhibeant. Niſi itaque ab immaturitate, a pondere fluidorum, ſtatim liuoris inſons cauſſa agnoſcatur, liuorque magis aequabilis late cutem ſolam occupet, absque ſanguinis ſuffuſione ſubter cutem, quod partubus, ſanguine plenis, intra vel extra vterum extinctis, haud infrequenter accidere, iam diximus: *non ſolum retegenda cutis, ſed muſculorum quoque eius loci ſtrata poſt ſtrata dimouenda, vt conſtet, quousque, et quaenam partes nobiliores, ac quo gradu, durius habitae, ac effuſo ſanguine ſugillatae. Idem, quod ſugillatio, exigit tumor praeternaturalis cuiuscuius indolis apparens.* Contra opinionem vulgarem obiter monere refert, non ſemper liuere facie foetus, quibus, aut os vteri, aut ſuniculus circumductus collum conſtrinxit k), etiam ad enecationem. *Sugillationum etiamſi leuior initio ex colore rubido aut atro caeruleſcat*, ſicque faciliorem diagnoſin habeat, ab *maculis putridis, quae ſubuiride quoddam ſibi admixtum oſtendunt*, progreſſu tamen putredinis nullo certo diſcrimine inter ſe diſtinguuntur, *niſi forte locus decolor molliter tumeat, collectiue tabi colluuiem manifeſtet inueſtigatori.* Surripit igitur vel propterea putredo inſignior ſectionis legalis emolumentum detegendae vitae partus poſt natiuitatem, cognoſcendiue mortis generis. Oſſium ſaltim fractorum et vulneris acie inflicti veſtigia putredine non delentur. Sed poteſt

k) ROEDERERI *ſutura de ſuffocatis* §. 4.

poteſt etiam mortuo ac putrido infanti vulnus infligi, quod ſectorem omnia circumſpicere monet, vt tale cognoſcatur. Infans vero, qui manifeſtas putredinis notas, in lucem haud difficulter leniterque progreſſus, ſecum iam affert, ante natales vita exceſſiſſe, certo ſcitur, quanquam nulla e contrario valeat concluſio ad vitam ex putredinis abſentia. *Notetur itaque, an cuticula ex facili de cute ſeceſſerit, abdomen an ſolum liuore foedum, an totum corpuſculum intenſiori putredine maceratum ad mollitiem cultro inhabilem. An Meconio corpus apparuerit conſpurcatum,* mentionem facere in teſtimonio denique ſuo, ne medicus intermittat, diligentiae ſuae et accurationis documentum additurus, licet vitae ac mortis dubium vehementer ſignum.

XI. Quodſi *vulnus* alicubi affuerit; *eius ſimplicitas, vel compoſita indoles, longitudo item, ac directio tam longitudinis, quam profunditatis ſollerter indagentur.* Vtque certius de laeſionis periculo conſtitui queat, nolit grauari ſector, cute retecta, *muſculum poſt muſculum, vt artis eſt, ſeparando, ad neruos et vaſa maiora oculos intendere, ſuo nomine proprio, dummodo ſcirit, quoduis inſignire, et ad maiorem rei confirmationem, ortum vaſis et nerui laeſi, cum decurſu, ſi non toto, ex parte tamen ad probandum ſufficiente, deſcribere. E longinquo vulneris praeparationem deducat ad vulnus.* Sic enim facilitati ſimul praeparationis, atque certitudini deſignatorum optime conſulitur. Neque cauſſidicus aciem cultri

anatomici accuſare poterit, quaſi laedendo amplius, quae laeſa non erant, vulneris periculum temere aggrauauerit. *Stigmata, acus compunctioni ſimilia, eandem ſibi depoſcunt ab anatomico ſollicitudinem, vt ſciatur, quam alte, ad quas partes, acus adacta.* Fontanellam, et coärticulationem capitis cum vertebris colli vtplurimum verſuta improbitas ſibi deligit. *Ad quae proin loca attentione praecipua oculos figere decet. Monſtrum* ſi forte partus fuerit: *in quantum a decente hominis forma recedat, omni data opera deſcribendum, maxima tamen debetur tum attentio encephalo cum organis ſenſoriis, de quibus in encomium ſectionis referat, qualia haec ſenſoria deprehenderit. Diſpiciat: an natus imperforatus ad os, nares, anum, vaginam, vrethram, anque aliud quidpiam morbidi aut vitioſi extus compareat.*

XII. Corpuſculo in vniuerſum a calce ad verticem conſiderato: ſingularum tandem eiusdem regionum animaduerſiones peculiares adhuc reſtant. Non videmus, quid impediat, quo minus ab collo exordiamur. Si nihil ſic delinquitur, opportunius capitis conſiderationem fini reſeruamus, quandoquidem cerebri diffluа illuuie manus adminiſtratoris ac corpuſculum aequo citius inquinarentur, cum aliquo reliquae ſectionis taedio gratis accumulato. Circumſpiciat igitur in collo Phyſicus ſectioni praefectus de *zona liuida*, ceu funiculi circumducti veſtigio. *Nucham praeſertim examinet*, quam appetunt acu infanticidae.

ticidae. *Capitis dein circumuolutionem tentet, an mentum multum vltra humeros reuolui patiatur.* Infantes, quemadmodum reliquorum artuum, ſic capitis laxiores quidem motus terminos habent, neque tamen eo vsque indulgentes, vt faciem poſſis ſine vi ad dorſi auerſiſſima obuertere. Succedente tamen eiusmodi extrauagante circumuolutione, gula, quod dicitur, obtorta, miſellus interemtus eſſe, merito ſuſpicatur. *Operae tum pretium eſt, detegere cute muſculos, et earum carnes ad vertebras vsque luſtrare, quae aut disruptae, aut ſugillatae, altero certe in latere, deprehendentur.* Vertebrarum, ſecundae praeſertim, tertiae, ac quartae, etiam quintae *inter ſe commiſſurae veniunt examinandae, ſi forte fractae, luxatae, ſuis ligamentis hac illac diſſolutae compareant.* Dumque ſuo tempore ad capitis perueſtigationem deuenitur, *ne praetermittatur, accuratae medullam Spinalem contueri, an ſanguine effuſo inundata, an nerui inde egredientes Ceruicales cum Acceſſoriis abrupti. De reliquo vaſa colli maiora, vena maxime Iugularis Interna, quoad plenitudinem ſuam, quantum ſanguinis habeant, aduerti merentur, quod, diſſecto Sternomaſtoideo, et dein vel ſcalpelli manubrio repreſſis carnibus vicinis, ſtatim ſub oculos cadit.* Vltima in collo et vtiliſſima contemplatio eſt *Aſperae arteriae.* *Haec igitur denudetur, ſubque larynge per longitudinem aperiatur, vt in conſpectum prodeat, ſi quid ſingulare in ſe concludat. Si aqua efflueret pura, ſi coeno referta,* in aqua, in coeno-

no ſuffocatum infantulum, certo ſic noſceretur, quoniam mortuus infans aquae aut coeno quamuis diutiſſime ac alte immerſus [l]) nihil eius in pectus recipit. Si vero nihil effluit, ſuffocationis ideo ſuſpicio non ſtatim aboletur, quando ſuffocatos nonnullos aquam, aut coenum non attraxiſſe [m]), aeque certis conſtitit obſeruationibus. *Si porro thrombus mucido viſcidus ex Aſpera protraheretur*, qualem in nupero infantulo Dominus PRAESES deprehendebat, non eſt, vt aliam mortis cauſſam circumſpiciamus, *ſimiliter vbi Bronchus liquoris multum continet. Si ſanguis, aut alius viſcidulus, ſimulque ſpumoſus prorumperet humor*, vixiſſe teſtaretur infantem, et oppreſſa reſpiratione mortuum, niſi putredinis ſigna mitigent illud iudicium. Ergone matres parricidae ſemper opprimunt animam ex ſe nati? Viſum fere ita medicorum ipſis antiſtibus. Etenim vix, aiebant, veriſimilitudinem habere, vt, ex ſana matre, partu facili, prognatus, poſtquam reſpirationi primae ciendae ſe parem oſtendit, infirmitate ſua pereat, veri ſimilius eidem violentia opprimente reſpirationem interceptam deſiiſſe. Quodſi, ob illam, ex ſpuma comparente, veriſimilitudinem, iudici exſiſterent modo ſuaſores, vt ſuſpectam matrem quaeſtionis ſeuerioris oſtentatione terreret: argumenti illius digni-

l) ROEDERERI obſeruat. medicar. ſatura de ſuffocatis. §. 15. N. 1.

m) ROEDERERI *obſeruat. de ſubmerſis aqua* §. I. II. et III.

dignitati abunde ſatisfactum, cederemus, quod omnino parum eſt, vt, pro cauſſa reſpirationem opprimente, mater ſimpliciter habeatur. Meminiſſe par eſt, quam procliues ad Epilepſiam ſint tenelli partus. Eamdem vero generare ſpumam, ſcimus, quae ipſa illa Bronchi ſpuma aëris inſpirationem vlteriorem denique intercipere, quemadmodum Epilepſia per ſe, aliis pluribus modis, natum interimere, poteſt, citra omnem matris culpam. Non audire denique nefas adeo eſſet audiendum imprimis Roederum, facti n) luculentiſſimum teſtem: quod nati reſpirare demum coeperint partus, eiecta, ex Aſpera arteria, humore, pulmones inundante. Eiusmodi etiam puerulum, per horae quadrantem, abdomen atque thoracem primo motitantem, notabili muci copia dein eliminata, ſpiritum quidem debilem roncho ſubſonorum magis ceptare, quam ducere, poſt duodecim a partu horas denique extinctum, extincti vero Tracheam cum pulmonibus ſpuma viſcidula refertam, obſeruauit. Humor itaque abundans in pulmonibus plenam impedire poteſt reſpirationem, ſpumam generare, generata tandem viam aëris intercludere, natum ſuffocare. Et quidquid tandem ſpumam apparentem in Broncho ſignificare conceſſimus hactenus, nihil tamen ſignificationis retinet, in foetu putredine intenſiore vitiato, quoniam

n) in obſeruatt. medicarum de ſuffocatis ſatura §. VII. XI et XIII. N. 3 et 6.

niam pulmonis, neque per reſpirationem, neque per aëris ſufflationem, mutati Bronchus, ex ſola putredine, Domino PRAESIDI ſpumulam exhibuit.

XIII. Circa pectus quae ſectorem exſequi oporteat, iam praecipere, ordo noſter iubet. Vehementer vero veremur, ne gratis id facere illis videamur, qui Hebenſtreitii o) plenam elegantemque eius officii inſtitutionem norunt. *Cutem igitur, carnesue pectoris deſuper a clauiculae commiſſura cum Sterno vtrinque ſic incidimus, vt locum ſequamur, vbi cartilagines cum ſuis quaeque coſtis oſſeis confluunt. Caute tunc cartilago vna atque altera incidenda, ne acies cultri temere excurrens contentum thoracicum laedat. Impetrato foramini digitus inſeratur, crates coſtarum eleuetur, ac ſuperimmiſſa forſice, coſtae omnes, quam late cauum thoracis ſepiunt, atque Diaphragma ſibi adnatum habent, diſcindantur. Clauiculas cum coſta prima, cultro iterum in manum ſumto, de Sterno liberare, expeditum magis putamus.* Effluet forſan humidum thoracicum; *quod quale, quantumue fuerit, notamus. Pulmones, ſi adhaeſerint Pleurae, digito admoto deglubcremus, mentione eius quoque rei facta in encomio medico. Pulmonum ſitus nunc, praeter mutationis inductae metum, optime animaduertitur, an cauum pectoris bene repleant, et Pericardii poſteriora contigui amplectantur, an potius pone cor ad tergum reuoluti*

o) *Anthropologia forenſi* p. 411.

luti iaceant ac ſpatium ſuum minus conferciant, quandoquidem hoc pulmonibus propria affectio, qui aëre nondum, aut inſufficienter diſtenti. *Vt dein Sternum remoueatur, Mediaſtinum Anterius, preſſim ipſum Sternum cultro ſequentes, diſſecamus, quo modo optime cauemus Thymi aut venae Cauae Superioris intempeſtiua vulnera. Sternum ſic de Mediaſtino liberatum, in confinio adhaerentis Diaphragmatis perſciſſis forſice coſtarum cartilaginibus, omnino tollimus. Thymum poſtea nullo vulnere perſringendum Mediaſtino eximere, illaeſae Caua, illaeſis Subclauiis, colorem eius annotare et aquae immittere, ſuademus,* quae experimento pulmonali parata habetur. *An natet,* tanquam putredinis ſignum, *an mergatur*, tanquam confirmans vtiliter momentum, notamus, certae vitae poſt partum, quoties pulmones in alto ſoli perſiſtunt. *De Pericardio referimus in noſtrum encomium intenſiorem ruborem forſan praeſentem*, velut effectum ſolemnem lentae ſuffocationis, aut ſanguinis, ex quacunque alia cauſſa, in pectus abundantius congeſti. Eandem animadverſionem habet *liquor Pericardii*, *quando in maturo foetu, loturae carnis ſpecie rubet. Plenitudinem poſtea vaſorum cordis maiorum ipſiusque cordis contuemur. Reſcindimus in collo Cauae Superioris ramos, arterias Carotides, Subclauias vtriusque lateris, Cauam ſimiliter Inferiorem. Spongia ampliori, ſiue pluribus, ex aqua mollitis, diligenter expreſſis, lance antea explorandis, vtimur, pro abſtergendo inbibendoque ſanguine, non*

ſolum

ſalum thoracico, ſed eo omni, quem profundimus, tres ventres corporis ſic dictos perſcrutando. Conſilii rationem fini diſſertationis reſeruamus. *Dein Trachea cum Cauo Superiore, et Aortae Adſcendentibus ramis, leuatis, Mediaſtino Poſteriori perſciſſo, amputata Aorta Deſcendente, diſſecto ſuper Diaphragma Oeſophago, pulmones cum corde eximimus cauo thoracico. Ablutis, qui forte cruentati, iisdem et corde, pulmonum diſpicimus colorem. Albus, parum rutilus* deficientis ſanguinis teſtis. *Laete roſeum* inducit aër veſiculas pulmonales expandens. *Nullo autem aëre rarefactorum pulmonum adſpectus obſcure rubens, qualis cinnabaris ſublimati fruſti, non ſpongioſus, lineis tamen diſtinctus e fuſco nigris, quibus circumſcribuntur acini ſubſtantiae pulmonis. Diligentius vero tota pulmonum ſuperficies, quoad colorem, luſtranda, notatis primo, ſi quae ſe hic ibi offerant, obſcurius rubidis ſedibus,* vtpote ecchymomatibus ſanguineis, quae aqua ſubmerſis p) non ſolum familiares, ſed in vniuerſum ſignificant ad expanſos aëre pulmones effuſe congeſtum ſanguinem. *Notata ſimiliter laete miniacea particula, quae forte in pullo, ac rubido reliquo pulmone diſtinguitur,* imperfectae reſpirationis veſtigio, cuius vi aër nondum totum pulmonem peruadere, ſed lobulum ſaltim inflare valuit. *Notato denique loco duriore, ſcirrhoſo, crudi tuber-*

p) ROEDERERI *obſeruatt. de ſubmerſis aqua* §. IV. N. V.

tuberculi ſpecie, ſi tacta contrectante talem in foetu deprehendere cuiquam contigerit. Quo ſeparatim exſecto, pulmo reliquus merſionis, aut natatus nobis phaenomena exhibebit, et ſuſpicaci dubitationi Summi Viri b. m. HEISTERI ſic erit ſatisfactum. *Pulmones dein inuerſos, vt Bronchus liber dependeat, digitis per aliquot minuta ſuſpendere ſuadémus, maxime, quando ex Aſpera quidpiam effluere vidimus*, ad cognoſcendum, quantum eius ipſa forte pulmonum ſubſtantia contineat, quoniam pulmonibus ita fluido quocunque plenis q) inſpiratio aut prorſus cohibita, aut imperfecta, cum ſpuma necante, non potuit non fieri, in foetu, quamuis viuente nato ſed ope deſtituto. *Ad cruoris poſtremo conſiſtentiam attendendum, qui pertuſo Atrio Siniſtro de venis Pulmonalibus exiit. Niger ac coägulatus cum eiusmodi ſtigmatibus*, an confirmans indicium fumi ſulphuris, quo ſuffocante mors puſioni concitata? Problema eſto, donec certas quis afferat obſeruationes.

XIV. *Celebre pulmonum experimentum* iam nunc tradere niſi nobis imponeret inſtituti quaedam neceſſitas: abſolutiſſimis circa eam rem vel Praeſtantiſſimi r) Hebenſtreitii praeceptis, non ſolum

q) Vrgente id IOH. ZELLERO in Diſſert. *Infanticidas non abſoluit, nec reſpirationem foetus in vtero tollit pulmonum infantis in aqua ſubſidentia.* Tubing. 1691.

r) *Anthropologiae forenſis* p. 411. 412.

ſolum quiuis Phyſicus ſectioni praefectus viam tutam exploratamque ingredi poſſet, ſed etiam nos lectorem huc transmittere mallemus. Breuiſſimis tamen hanc etiam telae partem pertexere tenemur. Aqua, in qua pulmonum reſpiratione generatam raritatem exploramus, ſuas ſibi requirit cautiones. *Aqua praefertur fluuialis puteali*, ex circumſpectione magis Phyſicorum quorundam ſcrupuloſiori, quam cum vero experimenti diſcrimine, effectum explorandum fruſtrante. Sunt item, qui non in vnda ſolum frigida, *ſed etiam tepida, omnium minime autem calidiore*, vtpote carnes quasuis teneras criſpante, pulmones experiri iubent. Eatenus vtile conſilium, quatenus acinus vel lobulus pulmonalis, imperfecta inſpiratione miniaceus factus, reliquo pulmone non mutato, *quatenus idem ille lobulus, quocunque diuerſo poſitu aquae impoſitus, etiamſi pulmo lentius mergatur, ſupremum initio locum quaſi enando tenet, dein ſimiliter ſuperiora reſpicit mergendo*, quatenus, puta, talis lobulus, vt aëre paullum rarefactus, aqua tepida melius dignoſci poteſt. Ad aquae neceſſariam quantitatem quod attinet, caueat medicus de ſecto cadauere renuncians, ne reproba iſta vtatur formula, *ſufficientem aquae quantitatem ſe experimento impendiſſe.* Cauſſidici alias maligno pectine miſere carpitur, corporisue delicti liquida certitudo nonnunquam ad incertitudinem ferme detruditur. *Capacitatem potius vaſis, quoad diametrum, quoad profunditatem diſertis menſurae numeris exponat, et quousque deſcri-*

deſcriptum vas aqua fuerit repletum. Quo profundius deſcendere pulmones videmus, hoc melius ſtat experimenti fides. *Huic ita quidem procuratae aquae, cum corde, maximam partem ſuo ſanguine orbato, integer pulmo non iniiciatur. ſed moderata manu imponatur. Notetur: an totus pulmo ſupernatans perſiſtat? an mergatur lente, particula aliqua forte eius tum affectante ſupera? an ſubito ad fundum deſcenderit?* Quando totus pulmo cum corde ſupernatat, minus quidem neceſſe eſſet, neque tamen in re tam ardua ſuperuacaneum omnino cenſuerunt ſummi medicinae legalis dictatores, *vt, ſeparato corde, immiſſio pulmonis in aquam iterum, et adhibita modo commendata attentione fieret. Multo vero magis experimento iterato, absque corde, opus, ſi lentior ad fundum deſcenſus fuerit, maxime, ſi quae particula ſuperiora affectarit, vt adeo tunc tepidam aquam adhiberi ſuaderemus*, pro facilius cognoſcenda imperfectiori reſpiratione. *Iuuerit praeterea, alio atque alio poſitu, alia atque alia parte, modo dextra, modo ſiniſtra, modo ſuprema, modo infima, pulmones aquae committere, atque obſeruare: an quadam conſtantia ſingularis pars mergendo ſuperiora reſpiciat?* Ad quam tandem detectam maior ſollicitudo adiicienda, vt colore miniaceo, leuitate praecipua, inſpirationis vim expertus lobulus cognoſcatur plenius natatu. Quo tandem omnis dubitatio eripiatur ad contradicendum obſtinatis, male, aut dubiae cauſſae patronis, *fruſtatim forfice concidantur pulmones,*

ea diligentia, qua, ſcirrhoſa a reliquo molliore, laetius miniacea a pullo, ſuperiora affectans inter mergendum particula ſeparatim a citius ſubmergente pulmone reſecetur. Omnia dein fruſtula aquae imponantur. Ceterum pulmo aëre inſpirato rarefactus, aut putredine tactus inter ſecandum ſtridet crepitatu obſcuro. *Omnium fruſtulorum mergentium* notatu digniſſima animaduerſio, quia inde partum non reſpiraſſe concluditur, cuius nonnunquam cauſſa humor pulmones complens. *Quorundam ſaltim mergentium*, ſi vitium intra foetum latet, ſcirrhus, aut farciens humor, aut ſanguis effuſus, aut inſpiratio incompleta cauſſa habetur. *Quorundam ſupernantium, quonquam reliqua fruſta deſcenderint*, indicium imperfecta reſpiratio. *Omnium ſuperficiem aquae tenentium* ſignificatio, quod natus aut poſt pleniſſimam reſpirationem defunctus, aut putredine rarefactus.

XV. Contra has vltimas concluſiones, vtpote in re ardua, Egregiorum Virorum laudabile omnino ſtudium varia excogitauit, quibus certitudinem pulmonum experimenti, aut deſtructum, aut ſaltim circumſcriptum irent. Reclamauerunt itaque:

1) ipſo in vtero clauſo, ex aëre, intra fluidum Amnii, expedito, ſuppetere embryoni s), vnde reſpiraret. Adiecerunt inſuper pipitum pullo-

s) IO. ZELLERI diſp. cit. *quae exſtat. in diſpp. anat. ab* V. HALLER *ſelectar. Vol. V. p.* 8 12.

pullorum, in oui cortice, nondum fracta, comparationem inſtituentes nutritionis ſimillime pulli in ouo, atque hominis intra matricem [t]). Quod ſi vero intra vterum iam reſpirat homo, quale vitae poſt natiuitatem actae indicium eſſe poteſt pulmo aëre diſtentus?

2) Sin minus in vtero reſpirat, ante liquoris Amnii effuſionem, antequam apertura vteri diducta: poterit tamen reſpirare foetus, velamentis ſuis ruptis, ore ad aperturam vteri forte poſito [u]). Reſpirantis ergo foetus reſpiratio, antequam ſinu matris excutitur, nullum eſt indicium vitae poſt natiuitatem protractae.

3) Sin minus toti foetui intra vterum adhuc moranti reſpirandi poteſtas: ſpiritum tamen adducturum eſſe, dum capite propulſus aura libera circumfunditur [x]), in vagina, multo magis, dum capite iam extra ſinum propendet.

4) Potuiſſe infanti nato aërem a quopiam eſſe in pulmones ſufflatum. Quod vero ſufflati aëris effectum, non vitam, teſtaretur.

5) Fallax eſſe experimentum, quia pulmo, in qua computruit, aquae ſublime teneret. Vt

 primum

t) *l. c. p. 10.*

u) *Inſignis* IVLIAE CAROLINAE *quondam Doctoris*, L. HEISTERI *Diſſ. de fallaci pulmonum infantis experimento. Helmſt. 1732.*

x) *Eph. N. C. cent. I. obſ. L. p. 121.*

primum eundem pulmonem in aquam recentem iniece[r]is y), mergi dicebatur.

6) Poſſe pulmonem mortui infantis intra matricem, aut poſt natiuitatem, putredine rareſieri.

XVI. Iſtis vero §. praecedentis obiectionibus dudum ab aliis Oculatis Viris paratam habemus refutationem.

Ad. 1. ergo reſpondemus: a pullo in ouo, ſi vera fide, intra corticem nondum fractam, vnquam pipiuit, non valere concluſionem ad foetum humanum, qui vndique aquis immerſus, matricis praeterea arctatione vrgetur, quominus thoracem aëri vel verius occurrent expedire poſſit.

Ad. 2. Quando ob faciem osque infantis aperturae vteri propinquum, laceris velamentis, effuſis aquis, aëre liberius admiſſo, poteſtas reſpirandi in vtero creditur: totus caſus huc parum pertinet, quia infanticidae longe plerumque ſolent clam parere, et quia os ad vteri aperturam oblatum facilem breuemque partum vix admittit, ſed ſemper fere ope indiget obſtetricis. Atque ſi propius ad facilem §. XX. clam parientium partum pertineret obiectio illa de facie ac ore naſcendi ad vteri aperturam conuerſo: cogitandum praeterea eſſet, ſub

y) I. E. HEBENSTREITII *Anthropol. forenſ.* p. 407.

ſub tali foetus capitis iniquo poſitu, eius neceſſario collum vsque eo diſtendi aut obtorqueri, vt, vel propter hanc magnam colli diſtenſionem, reſpirare non poſſet. Cogitandum porro, letalis puerperii praeſagium artis obſtetriciae peritos compertum tenere, quando in feminis, quae praeſertim partubus nondum plurimis valde relaxata nactae ſunt genitalia, vterum, manu ſua inſerta, deprehendunt, laxius naſcendum comprehendere, idque vel tempore intercalari, quieſcentibus tunc doloribus. Compreſſio itaque, quam foetus ab vtero nunquam non experitur, inſpirationi ita officit, vt pectoris dilatationi, ventris expanſioni atque eius prouolutioni praeualenter reſiſtit. Vix igitur ac ne vix quidem exſtiterit caſus, qui ex hac cauſſa pulmonum docimaſiam poſſet certitudine ſua priuare.

3) Capite iam intra vaginam morante, vel etiam extra ſinum propendente, aëris quidem acceſſus adeſt, deficit vero thoracis perinde dilatatio, ac abdominis per Diaphragma prouolutio, ob conſtrictionem longe z) fortiorem orificii vterini vterique ipſius, ſine quibus autem infantis viribus nulla adeo inſpiratio.

4) vt Ill. Roedererus „*neque etiam a ſpiritu* „*ori inflato*, *aiat* a), *pulmones inflari dilatarique*, „*niſi*

z) ROEDERERI *obſeruatt. medicar. ſatura de ſuffocatis* §. 10. 6. *Conſect. V.*

a) *l. c.* §. 6. *Conſect. IV.*

„*niſi aliunde foetus reſpirauerit. Neque adeo iſtum „inflatum iudicium de pulmonum deſcenſu dubium „reddere*“. Quantumuis autem ſolertiae ac ex- perimentis forſan inflando factis Viri huius fide dignißimi tribuamus, ſententiam tamen illam nondum noſtram facimus, re potius ad vlteriores obſeruationes reiecta, eoque magis, quoniam iſta concluſio parum ſtat talo recto: mortui infantis pulmones, ore compreſſo, aëre per nares ſufflato, expandere ac dilatare nequimus, ergo tentamen illud in viuo quoque infante erit fruſtraneum. Sunt tamen plurima, quae Roedereri ſententiae fauent.

5) Quando in ſectione infantuli legali fieri vix poteſt, certe non debet, vt pulmonum docimaſiam in aqua inſtituamus, in qua computruit prius ille pulmo, dubium iſtud nullius plane eſt momenti ad certitudinem experimenti infringendam. Neque vero tota ab Hebenſtreitio enarrata b) experientia, teſtium licet magni nominis producat ſymbola, per Viri „ doctrinae meritorumue plurimis luminibus Illuſtris, Medicorum apud nos Senioris Venerandi, P. C. FABRICII c) obſeruationem, ſolida, ſed potius falſa cognoſcitur. Quemadmodum Dom. PRAESES ipſe eius rei experiendae captum periculum non Heben-

b) *Anthrop. forenſ. p.* 406.

c) *Zweite Sammlung einiger mediciniſchen Reſponſorum und Sectionsberichten.* Helmſt. 1760. *Vorbericht. Erſte, zweite und dritte Wahrnehmung.*

Hebenſtreitii ſententiae, ſed laudati Domini Conſiliarii experimento reſpondere comperit. Nempe pulmo foetus, qui ante partum fatis conceſſit, aquae commiſſus primo quidem fundum petit, interiectis dein pluribus, paucioribus, pro caeli temperie, diebus, in ſublime effertur, pergitque, vltra aliquot etiam hebdomades, eidem aquae innare; expedito tandem per putredinem aëre, grauior iterum fit mergiturque. Quod Dominus PRAESES fieri vidit, dum pulmo adhuc ſatis bene in ſua ſubſtantia cohaereret, neque in diffluam putrilaginem reſolutus eſſet. Quam diu ſuae aquae innatat pulmo, in qua computruit, tamdiu idem phaenomenon exhibet recenti aquae illatus. Et quamprimum in ſua, ad fundum deſcendit, deſcendit quoque in alia aqua, in qua non computruit.

6) Putredine poſſe pulmonem, qui nullo aëre attracto erat rarefactus, leuiorem fieri, vt ſimiliter aquae innatet, ac alius; quem reſpiratio mutauit, iamiam in proxime antecedentibus conceſſimus. Experimenta quidem adducta ad foetum extra vterum, ad pulmonem thorace exemtum ſpectant. Idem tamen per putredinem euenire foetui intra matricem putreſcenti, idemque, clauſo quamuis thorace, ab acceſſu ſic aëris pulmoni defenſo contingere poſſe, rationi adeo eſt conſentaneum, vt miremur Praeſtantiſſimi Hebenſtreitii argumentum d) pro contraria ſententia,

d) *l. c.* p. 408.

tentia, inde debile, aut potius nullum, quoniam, nec cerebrum, nec cor, ſuis caueis ab aëre externo ſecluſa viſcera putreſcere, aërisque putredine liberati efficacia reddi deberent leuiora. Sed redduntur nihilo ſecius ab aëris externi acceſſu licet tecta ac defenſa. *Infans itaque putredine iam vitiatus, ob natatum pulmonum* non ſtatim reſpiraſſe perhibendus eſt, ſed tum demum reſpirauit veriſimillime, *ſi ſolus pulmo natat, reliqua vero viſcera, maxime Capſulae Suprarenales, Thymus, lien, hepar merguntur.* Vix enim ratio inuenitur, quare pulmo citius putredine rareſieri deberet, quam reliquae partes. Adducta itaque viſcera reliqua, ob cauernales, quibus aër liberatus facilius contineri atque colligi poteſt, pulmoni inde ſimilia, quoties fundum adhuc petunt, pulmonem ex reſpiratione potius, quam ex putredine, nare credimus atque ſtatuimus. Inſigni cum voluptate, apud Incomparabilem eiusmodi rerum perueſtigatorem, Roedererum, coniecturae noſtrae, quam conceperamus, quam proxima quaque occaſione experimento explorare conſtitueramus, confirmationem e) reperiebamus.

e) *Obſeruatt. medicar. ſatura de ſuffocatis* §. 4. circa finem, obſeruatio ſine epicriſi, et §. 6. plenior obſeruatio cum conſectario IV. lectu digniſſimo exſtat. „Neque ſignum iſte deſcenſus ea „propter dubium euadit, quod pulmones, qui „ſpiritum nondum continuerunt, putridi aquae „innatant. Facilius enim diſtinctio eſt. Quando „pulmones natant, et aliud viſcus, cor v. g. vel hepar

bamus. Quod ſcimus, Roederero primo, inter Germanos ſane, iſta gloria debetur pulmonum docimaſiae vsque eo perfectioris, vt eius nunc valor, ne putredine quidem impediatur, niſi intenſior viſcera quoque notata nare, coëgerit. *Cuiuscunque itaque foetus pulmones natant, reliquis illis mergentibus,* is vixit reſpirauitque. Neutiquam tamen contrario modo ratiocinari licet: qui reſpiraſſe non cognoſcitur, ille ergo non vixit, ſiquidem Zellerus non ſolum cum Bohnio, ſed prudentiſſimus quisque noſtra aetate medicinae forenſis ſcriptor profitetur: viuere aliquamdiu recenter natos, absque reſpiratione, ac, antequam reſpirant, internecioni dari, vel ſua infirmitate perire poſſe.

XVII. Pulmo itaque foetus, qui ſpiritum nondum duxit, denſus et ruber, in aqua praeceps datur, niſi putredine ita fuerit mutatus, vt, cum aliis viſceribus, iam ſublime teneat, niſi porro aëre ſufflato forſan leuitatem conſequi poſſit. Pulmo autem, qui inſpiratione, quamuis vnica, quamuis

„hepar praeceps datur, foetus ſpiritum duxit: „pulmones vero cum natant, natat etiam cor, „hepar natat, reliqua viſcera natant, vaſa co„ronaria aëre plena ſunt, reliquaque putredinis „ſigna obſeruantur, de praegreſſa infantis reſpi„ratione dubii ſumus. Dictam hancce differen„tiam non ſolum ad ſuperiorem obſeruationem, „ſed ex pluribus aliis experimentis didici“.

quamuis imperfecta, aërem concepit natat in aqua, ni totus, tamen in partibus quibusdam ſuis, natatque ſolus, dum reliqua §. praecedente adducta viſcera merguntur. Sola putredo intenſior pulmones ſimul cum aliis viſceribus nando aptat, reſpirationisque obſcurat diagnoſin. Aëris ſufflatio quid poſſit, in dubio reliquimus. Os vero infantis aperturae vteri propinquum non ſufficit pro aëre hauriendo, ſiquidem vterus arcte comprimens thoracem, atque abdomen dilatationem eorundem non permittit.

XVIII. *In abdomine ſugillatio, vel vulnus forte praeſens* anatomici attentionem excitet officiique admoneat, *viſcerum internorum ſtatus hoc ſollertius examinandi. Ventrem autem in hunc modum aperire ſuademus, vt, a Spina Ilium Anteriore Superiore, inciſionis lineae, in angulum ſupra vmbilicum concurrentes producantur,* pro arteriis Vmbilicalibus integris ſeruandis, *vt porro ab vmbilico ventris integumenta conſcindantur, vtrinque renum ſuperiora petendo, neque eo vsque excurrendo. Notetur: an arteriae Vmbilicales ſanguine bene plenae ad tranſitum per vmbilicum?* Plenitudini harum arteriarum nondum ligatarum, in placenta §. V. earundemque fini libero vltra ligaturam funiculi §. VI. cum infante cohaerentis plurimum tribuimus. Parum vero et cum fiducia certa ſignificatus nihil omnino concedimus earundem arteriarum plenitudini, quoad Peritoneo inſtrata nondum vmbilicum traiecerunt, ſiquidem euacuatae quamuis, a morte, dum infantulus

lus tractatur varie flectendo ac premendo eius corpus, poſtea plenitudinem ſuam recipere poſſunt, plica et angulo ſic imminutis, quibus in extenſo infante tranſitus ſanguinis ex Hypogaſtrica in Vmbilicalem alias impeditur. Quodſi autem coagulo ad rotunditatem quandam plenae fuerint, inter pariendum, aut ante partum, obiiſſe natus, quodammodo videtur. Omnium vero minime Vmbilicalis venae plenitudini quidquam fidimus, quaſi de morte, aut vita nati ſignificationem haberet, vtpote quae diutiſſime aperta, ſanguini etiam peruia f) inuenitur. *In encomium ſectionis refertur de aqua, abdominalia forſan viſcera inundante. Notetur eius color, ſi loturae carnis inſtar flaueſcat.* Quod quidem in foetu aliquantum imperfectiore perinde nihil indicat, ac rubellus color liquidi thoracici g) et Pericardii h). In maturo etiam, partus, cum compreſſo capite, protractus Ill. Roedererо i) rubellae aquae illuuiem obtulit. Vaſorum enim ſumme diſtentorum quoddam ſiue vera Diaereſi ruptum, ſiue eorum extrema Anaſtomaſi eo vsque

f) Diſſertatio erudita *de neceſſaria funiculi vmbil. deligat. in nuper natis.* Praeſide Viro Ill. BOEHMERO Reſp *I. Burchart.* 1745. Collect. Hallerianae Vol. V. p. 646 et 647.

g) Ill. A. v. HALLER Elementa Phyſiologiae C. H. Tom. III. pag. 120.

h) Tom. I. p. 281. et ROEDERERI *obſeruatt. medic. ſatura de ſuffocatis.*

i) IBID.

que dilatata, vt, loco ſeri, ſanguinem tenuiorem exſudarint. Poſſe ſanguinolentam talem lympham, *cum inteſtinorum viſcerumue abdominalium vaſis vehementer ſanguine turgidis*, accedentibus ſignis aliis, confirmare: infantem maturum, qui, minus preſſo capite, partu facili ac breui foras dabatur, vixiſſe poſt natiuitatem, et lente cohibita quidem reſpiratione interiiſſe, probe perſpicimus. Quando vero mater haud neceſſaria atque vnica oppreſſi ſpiritus eſt cauſſa §. XIII: neque ſerum proin rubellum matris crimen certo declarat. Maiori vtique terret ſuſpicione *verus ſanguis in abdomen effuſus*. Maxima, *quando ventris integumenta ſugillatione ſimul inſignita deprehenduntur*. Nondum tamen illa maior ſuſpicio certitudinis omnes abſoluit numeros. Quodſi enim capite intra peluim compreſſo [k]), ſerum ſanguinolentum, ſiue Diaereſi, ſiue Anaſtomoſi vaſorum ſanguine pleniſſimorum generari potuit, ſi oppreſſa ſimiliter reſpiratio viuentis infantis abdominalia vaſa obruit atque diſtentit: quidni, ſine violentia matris, indicato modo verus ſanguis perinde in ventris cauum effundi poterit? Ac nihil tandem ſignificatus relinquimus ſanguini in abdomen effuſo, quoties ſector *non ſolum vaſa ſanguine pleniſſima, ſed etiam aëris bullis interdiſtincta, animaduertit.* Quemadmodum enim putredine generatus aër vaſa pulmonalia plena ſaepius perrumpit, vt mortuorum

k) ROEDERER. *l. c.*

tuorum demum ex ore ac naribus ſanguis affatim profundatur, adaeque aër vaſa ſanguine farta abdominis perrumpere et ſanguinis profuſioni portam aperire poterit. *Contenta tum abdominis viſcera peruestigantis anatomici oculos in ſe vocant*, examine digna, ſi forte inſidiarum vitae aëreae actae, conſtitutionis praeternaturalis quae, ſua morte, natum periiſſe teſtaretur, notas ſibi impreſſas oſtenderent. *Color cuiusuis viſceris contempletur, notato, prout liuoribus*, ecchymomatibus, vel ſtigmatibus quaſi petechialibus hic ibi variegata deprehenduntur. Plus inde concluditur ad vim externam, ventrem comprimentem contundentemque, ſi integumentorum ſugillatio concurrit. Parum vero certitudinis truculenta hinc deducta in matrem valet concluſio, quoties, abſque ſugillatione externa, ſanguine admodum turgida Menſenterii vaſa [1]) apparent, accedente inprimis putredine aërem liberante, qui, dein vaſis ſuis diſploſis, ecchymomata produxit. *Inaequalem itaque viſcerum ruborem praecipue notamus*, cum intenſiorem infantulorum viſceribus familiarem norint periti ſectores, neque mirentur, quid ſit, quod ex humorum ad abdomen colluuie nonnunquam minimorum vaſorum retia vltra, quam ſiphonis anatomici valet poteſtas, aequabiliusue inteſtina rubore tingant. *Hepatis color* an ſingulare quid poſſit ſignificare,

1) ROEDERERI *de infantibus in partu ſuffocationis obſeruatt.* §. IV. N. 3.

ficare, dubitamus, quoniam varie varius in variis inuenitur infantibus, ipſiusue aëris afflatu breui mutatur. *Quam plena fuerint non ſolum Meſeraica, ſed reliqua etiam abdominis vaſa,* id vtile ac omnino neceſſarium encomii ſectionis conſtituit momentum. *Ventriculi dein contenta curate examinare operae pretium eſt.* Foetus quodammodo immaturi *ex rutilo fuſcum ac viſcidum ſtomacho concludunt magma,* idque obſcurius, quam illud, quod cyſtidem felleam replet. Maturis ſcatet magis *ſucco albide cinereo et craſſo.* Quodſi ventriculus *alio limpidiori, tenaci tamen et fila trahente, praeterea fere inſipido, aut ſubſalſo humore ebrius eſt*, inter pariendum maxime, „quum, anteaquam m) naſcatur puer, nihil „Amnii humoris effluit, ſed rapidus eius torrens „eundem inſequitur" liquorem hunc Amnii, conſtrictione vteri, depulſum atque impreſſum, teſtaretur n) in ſtomachum. Et quanquam non ſemper ad pulmones ſimul o) adigatur hoc modo liquor, contigit tamen, et quoties pulmones ſimiliter inundati deprehenduntur, vere contigiſſe, hoc ſumus certiores. Quo caſu mortem a crimine matris male ſuſpicaremur, cuius cauſſam liquor Amnii conſtituit, pulmones pro reſpiratione inutiles reddens. *Aquam limpidam puramque, aut coenum qui habet ventriculus*, in

aqua,

m) EIVSDEM *obſeruatt. medicar. ſatura de ſuffocatis* §. II. obſ. IV.

n) IBID. §. 12. Confect. IV. o) IBID.

aqua, aut coeno ſuffocatum infantulum eſſe, declarat. Abſit tamen concluſionis inuerſio: vbi in ventriculo nihil aquae aut coeni, is quidem infantulus ſuffocatus ſic non eſt. Eundem eiusdem rei doctorem atque teſtem iam citauimus §. XVI. de pulmonibus indicia ſuffocationis tradentes. Nos non fugiunt harum veritatum auctores idonei alii. Sed ſufficit facile Ill. Roederus. Longum foret, recenſere multas *de Meconio ipſo, de eiusdem in Recto inteſtino quantitate*, data opera collectas obſeruationes, atque inter ſe, quoad omnes circumſtantias, caute collatas. Omnibus tamen perpenſis, Meconii plus vel minus Rectum inteſtinum farcientis ſignificationem nullam eſſe, quod foetus ante nâtiuitatem fatis ceſſerit, aut luci expoſitus viuere demum deſierit, cenſemus cum aliis Egregiis Viris. Notetur interim, *quantum, Recti inteſtini et flexus Sigmoidei tractum, Meconium in ſecando infante occuparit*, ſi forte alii nobis iudicio ac experientia praeualentes Viri pluris id ſignum facere poſſint velintque. *Veſicae autem vrinariae vacuitatem* maioris momenti rem eſſe, his perſuademur argumentis. Quotquot hactenus ipſi ſecandos nacti ſumus infantulos ante natiuitatem mortuos, quotquot etiam obſeruatores earum rerum, aut ſectionum encomia ſollerter facta legimus, *veſicam eorum communiter ſemiplenam, rarius plenam, experientia comperimus. Si itaque euacuata inueniretur, pauculis guttulis vrinae tantum madens*, vixiſſe iam natum infantem, veriſimil-

limum cuiuis videbitur cogitanti, vrinam difficilius de veſica exprimi, facilius vero Meconium de Recto, quando abdomen infantuli, inter pariendum, vteri eiusue orificii compreſſione arctatur. Longum Recti ac Flexus Sigmoidei farcimen Meconii ℥j. et vltra plenum eandem vim arctantem efficacius experitur, ob maſſam ſuam maiorem arctanti vi reagentem, quam veſica vrinae ℥j. ſemiplena, oſſibus praeterea pubis ab altero latere defenſa, vt eandem vi arctante non vndique poſſit arctari, quemadmodum arctatur vndique Rectum. Quid diuerſa veſicae vrinariae plenitudo valeat, pro faciliore aut difficiliore mictu, diſcimus experimento luculento in illa Iſchuriae ſpecie, quae Atoniam veſicae pro ſua cauſſa agnoſcit. Fit tunc, vt, muſculorum abdominalium, et Diaphragmatis compreſſu, veſica admodum plena tandem ea potentia compingatur, vt iam lotium emittere incipiat quidem, ſed ſubſiſtente mox riuo, quamprimum eaedem dictae vires comprimentes fractam facultatem veſicae iam ſemiplenae impendunt. Et cathetere immiſſo vehementer opus eſt exhaurire, quod reſiduum manebat. Accedit, quod Meconio amplus ani hiatus inde faueat, illinc vrinae exprimendae obſit anguſtum a ceruice cyſtidis vrethrae initium, vrethrae porro longus cum anguſtia tractus, quem totum vrinae exitum vterus premendo efficacius occludere, quam vrgere veſicam, nobis videtur. Haec partus conditio diuerſa cyſtidis ac Recti plenitudo, diuerſus

vtrius-

vtriusque exitus ſuggeſſit. Dabis, Lector Beneuole! rogamus, medico loquenti veniam, qui naturae ſpeculator eandem vel illuc inſequitur, vbi per ſecretum res agere noſtras aucimus. Quoties corporis leuandi ergo ſeceſſimus, ſimulque aluum excrementis onuſtam, ſimulque veſicam adferimus lotio admodum diſtentam, vera neceſſitate primo veſicam mictu, aut in totum euacuamus, aut aliquantum depleamus, ſuccedente tum demum fimo. Alio tempore, ſolius ventris impetu auocamur, ſilente lotii parem collecti ſtimulo: anus nunc reddit primo ſua, lotii deinceps vltimum exſoluimus tributum. Diſcitur inde, veſicae plenitudinem impedire excretionem alui, et viciſſim Rectum fartum, ac quamdiu ſuo defungitur officio, lotium retinere. Sufficit nobis ſcire, quid fiat, quare ex ſtructura partium ſic non poſſit non fieri, cum longum, demonſtrare, tum minus neceſſarium reputamus. Quoad ergo ſuppetit Recto Meconii ſatis, ſuppetere autem credimus totum per partum, facilem neque longum, quia multum Meconii infantes habent, quia non pars Recti, ſed totus inteſtinorum tractus ab vtero vrgetur: tam diu, vel ex hoc nouo argumento, veſicae ſua conſeruatur vrina, quam denique natus viuensque effundat. In puellis vltimi quidem argumenti vim, per diuerſam corporis ſtructuram quodammodo imminutam intelligimus, experientiae etiam deſtituimur calculo, absque quo nihil omnino firmum ac indubium habere, dudum

 legem

legem nobis fecimus. In pueris vero vitae poſt natiuitatem actae veriſimillimum pronunciamus ſignum, veſicae vacuitatem. Quo minus certiſſimum laudemus, impedit conuulſiuae mortis intra matricem obſeruatio, ſub qua, quemadmodum Meconio ſe polluit naſcendus, ita vehementi forte ſpaſmo correpta etiam veſica vrinam expellere poterit. Deprecamur ceterum propoſitionis hactenus ventilatae inuerſionem, quoniam viui pronaſcuntur infantes, mortemque citius experiuntur, quam lotium dimittunt. *Eximatur ex ventre hepar, lien, ſimiliter Capſulae Suprarenales ipſique renes, quibus cum corde ac Thymo aquae impoſitis, notamus eorum natatum, aut merſionem. Si vel vnicum eorum natet, pulmonum natatus haud vitam amplius et reſpirationem indubie commonſtrat. Si omnia haec viſcera merguntur, natantium pulmonum ſtat atque perſtat* ſignificatio § XVI de vita poſt natiuitatem, quanquam putredine infantulus ceteroquin deprehendatur tactus ac decolor. *Quicquid inter ea ſanguinis profunditur in abdomine, id ſimiliter* vt in thorace §. XIII. ac capite, *ſpongia non ſolum abſtergimus, ſed etiam conſeruamus, donec omnem poſſimus ſic collectum cruorem lance trutinari.*

XIX. In capite tandem deſinat conſiderata anatomici induſtria. *Sanguine quoties foedum conſpicitur, eius fontem inquirat, ſi forte praeſto fuerit in infantulo ipſo: an ex vulnere eiusdem prodierit, an ex pulmonibus*, quod in aqua ſubmerſis

ſis p) obſeruatum fuit; quod poſſe perinde contingere, ſi alia ratione infantibus reſpiratio eripitur, veriſimillimum eſt; quod denique *ex violenta thoracis percuſſione adeſſe ſuſpicatur*, *quum thorax extus ſimul ſugillatus deprehenditur.* Quando vero putredinis iam ſigna foetus oſtendit, natantibus maxime viſceribus reliquis, quidni pulmones naresque ſanguinem fundunt per vaſa aëre rupta? Confer. §. XVIII. *Liquamine quocunque alio, non rubro, facies ſi perfuſa apparuerit, notari meretur. Cuius quidem fontibus proximis detectis, nempe naribus ac faucibus*, de ſignificatu iterum hic praecipere velle, idem eſſet, quam repetere dicta iam in §. §. XII ac XIII. Indidem ſcitur, intereſſe, arbitros cauſſae edocere: *an cum ſpuma, an absque illa, ſanguis aut aliud liquamen ore effluxerit? Os hians, vel labia clauſa* ab aliquibus non ſine ſignificatione eſſe, creduntur. Toties quidem contuemur plurimos ante natiuitatem mortuos partus compreſſa labia oſtendere, ſed Roederus Induſtrius q) refert: infanti cuidam inter naſcendum mortuo „laxam pependiſſe maxillam inferiorem, ſuaque viciſſim ſponte, cum eleuaretur, decidiſſe". Ob experientias proin contrariis ſibi frontibus occurrentes, nihil ori hianti, aut aperto tribuimus. Pluris faci-

p) ROEDERERI *programma habens de ſubmerſis aqua obſeruationes* § I. N. 5. et §. IV. N. 5. §. V. N. 5.

q) *obſeruatt. medic. ſatura de ſuffocatis.* §. 13.

facimus *linguam ex ore proſertam.* „*Lingua pa-*
„*lato appreſſa* in omnibus, quos ſecuit, embryo-
„nibus, Roederero r) inuenta fuit, rariſſimoque
„caſu proſerta aduertitur“. Atque proferre eandem foetum vix ſine magno incommodo poſſe, vtpote, qui, ſub partu facili, mentum Sterno appreſſum detinet, id cum anatome declarat, tum quiuis homo adultus in ſemet difficile experitur. Vixiſſe itaque poſtquam aluo materna iam excuſſus, ille partus veriſimillime videtur, qui linguam ore exſertam monſtrat. Certum quo minus proponamus hoc ſignum, facit cogitatio motuum conuulſiuorum, cum quibus embryones nonnunquam emoriuntur intra matricem, qui conuulſionum ſingulares nonnunquam in partibus ſingularibus praeualidi aſſultus linguae praecipue protruſorem muſculum forte appetere poterunt. Sed caſus erunt oppido rari. Tum ſuaſores ſumus: *vt, diuiſa ad ſuam ſymphyſin maxilla inferiore, marginem eius concauam ſcalpello ſequendo, cum eius ramo dein adſcendente adſcendens, quicquid ſic carnium tangitur, diſcindat anatomicus. Ex commiſſura porro labiorum cultrum dirigat, Buccinatorem, Temporalem, Pterygoideos perſciſſurus, quo poſſit mandibulum ita ſuis reuincientibus carnibus liberatam reclinare, apertumue faucium introſpicere cauum. In quo quicquid reperiatur, ſiue viſcidius magma, ſiue fluidius liquamen, ſiue coenum, ſiue arena, ſiue ſtupa,*

r) *l. c.* §. 14. VII. *confect.*

ſtupa, illinc inſontem, hinc nefariam iudici aperiet mortis cauſſam. *Glottidis profunda loca* eximiam ſibi poſtulant attentionem, quae toties viſcido muco obſeſſa, ciuium tot nouis ſupplementis ſocietatem humanam emungunt, nullo matrum imperitarum crimine admiſſo. *Fontanellam profunde depreſſam ac ſubſidentem* haud immerito notam habemus mortis dudum intra vterum perpeſſae. *De reliquo omne circa caput diligenter circumſpicimus violentiae veſtigium, ſiue vulnus, ſiue compunctio, ſiue excoriatio, ſuae formae deprauatio fuerit, impreſſione, confractione oſſium, ſugillatione conſpicua.* Sugillationum magna dignitas, difficilisque diiudicatio. Hinc absque animaduerſionibus neceſſariis has leuiter transmittere non poſſumus. *Loco, magnitudine ac profunditate* diuerſimode terrent. Quemadmodum ſugillatio absque vita ac circulatione nulla eſſe poteſt: ita de vita inter naſcendum ſuperſtite eius partus| egregie teſtatur, qui haud difficulter naſcebatur, *quo caſu, circa fontanellam, frequentiſſime autem pone illam, ni ſugillatio, tumor tamen aliqualis apparet* s). „Raro foetus „naſcitur, in quo omnis a capite tumor abſit, niſi „is, qui ante partum iam obiit. Multo autem „veroſimilius a violenta matris poſt partum „manu adeſt, ſi vnicam anguſtam regionem tu„mor foedat". Addere liceat, ſi a vertice re-

s) *l. c.* §. 6. *Conſect. VIII.*

motior eſt, quandoquidem verticem partus t) facilis vteri orificio offert, eiusue corona verticem comprehendente tumor ſugillatus excitatur. *Longius ergo remotae a vertice ſugillationes, anguſtioribus terminis circumſcriptae, profundiusque ad oſſa vsque pertingentes*, plus omnino violentiae metu terrent, ſiquidem aut vterum, quod dicitur, obliquum, aut caput iniquius poſitum, aut violentam manum, aut lapſum praecipitem ſignificant. Quando vero neque minor vteri obliquitas u) neque capitis iniquus x) ſitus partum ſemper inducit difficillimum, arte abſoluendum, ſed naturae viribus interdum obedientem; quando porro duratae agreſtesue puellae dolorum ſpuriorum, quos vterus minori gradu obliquus, capitisque poſitus iniquus concitat, ſenſum, vt alia delicatulis intolerabilia, facilius tolerant, vixque, poſtquam tranſierunt, conqueruntur: ex ſugillatione verticem non proxime reſpiciente, non vsquequaque certum matri parari nobis videtur crimen, quamdiu acta criminalia minus diſerte negant, protractiorem fuiſſe partum atque doloribus ſpuriis difficilem. Quicquid igitur alii aliter ſentiant, propter ſugillationem tamen a vertice aliquantum remotiorem, ad quaeſtionem quidem

t) W. SMELLIE *inſtitutio artis obſtetriciae.* Ex verſione Germanica, quae Altenburgi prodiit 1755. Libro III. Cap II. Sect. II. p. 223. et ſeq.

u) ROEDERERI *Elementa artis obſtetriciae*, §. 457.

x) *l. c.* §. 511.

quidem ſeueriorem, minime tamen ad vltimum ſupplicium iudici committi poterunt ſuſpectae matres. Idem ſentimus, *quamuis anguſtiores plures vna ſugillationes, cutaneae tamen omnes, aut non valde profundae, circa fontanellam quando offenduntur, quas etiam vnus comprehendit tumor.* Quum enim caput, inter naſcendum, oſſibus cranii varie dimotis inter ſe, diuerſimode compingatur: mirum non eſt, orificii vterini coronam cranii oſſa hic illic poſſe inaequaliter affligere, pluresue diſcretas imprimere ſugillationes. *Anguſtiores ambitu ſugillationes, quae ſolitariae, plus ſuſpicionis mouent,* quam latae. *Amplarum enim circa fontanellam cauſſa* adeſt orificii vterini corona late ſtrangulans prominule impacti capitis naſcendi portionem. Anguſtarum e contrario concipitur generatio ex rotundula capitis forma, quam alliſus ad externa corpora violentus haud ita late, ſane rarius maculabit. Loco, amplitudine ac numero ſugillationum conſiderato, *de profunditate, contentoue circumſpicimus. Quae profundae, aut ſanguine puro ac grumoſo ſcatent, matrem admodum crimine grauat, ſi facilem habuit ac breuem partum.* Vix quidquam culpae alit *tumor oedematoſus, intra cutem et Galeam aponeuroticam conſiſtens,* parum *ſero ſanguinolento ſcatens,* plus *ſanguine,* plurimum *grumo eius plenus.* Profundior omnino *ſugillatio, quae, praeter cutem, celluloſamque intercutem, Galeam adeo Aponeuroticam vitiat, et de cranio ſoluit,* ſuſpicionem violentiae

 auget

auget y), extra partum difficilem ac protractum: neque tamen conuictam matrem ſtatim detinet, ſi acta criminalia breuem ac facillimum partum non diſerte produnt. Magis adhuc violenta manus inſignitur, ſi in partu non difficillimo, nec diuturno, *Diploetica cranii ſubſtantia intenſe ſuffunditur cruore.* Cuius rei deſcriptio habetur apud Roedererum z), quod tetigit Hebenſtreitius a), quod vidit Dom. PRAESES, absque quod Vitrea ſimul Tabula *rubore fuerit maculata.* Quod quidem vltimum a partu quodam modo difficili euenire poſſe, vix nobis perſuademus. Diploes autem ſugillatae ſignificationem violentiam ſimpliciter denotare, nondum credimus, niſi in partu facillimo ac breuiſſimo. Quis enim ſanguinis, in quouis foetu, abundantiam vniuerſalem, quis particularem circa caput, quis, vaſorum adſlictorum robur definire, quis adflictionis vim menſurare poterit, qua vel breuis ad peluis oſſa capitis appulſio Diploen adfligit? Si Vitreae Tabulae ſugillatio criminis nota, quanto magis, *Dura praeter ea Mater de Vitrea Tabula ſanguine ſuffuſo ſeparata? Ad haec omnia inueſtiganda inciſione cruciata ampliter diuidatur cutis, eius colore prius notato. Tumoris aut ſugillationis contentum ad quantitatem, colorem, conſiſtentiam deſcribatur. Galeae aponeuroticae ſolutio,* *vel*

y) *Progr. ſaepius citato quo obſeruatt. medic. de ſuffoc. ſaturam addit.* §. 13. z) *l. c.*
a) *Anthropologia forenſi* p. 422.

vel firma adhaeſio cum eius colore animaduertatur, diligentius habita ratione Diploes, diligentiſſime Tabulae Vitrae. In retegendo Encephale, auferendisque oſſibus cranii, praeſertim Bregmatis, attendat ſector: ne ad huius maxime angulum anteriorem inferiorem, arteriam Spinoſam, ad angulum inferiorem vero, ſimulque poſteriorem, Sinum lateralem cultro vel dilaceratione laedat. Male omnino ſuffuſio Meningem Duram inter ac cerebrum diceretur, quod adminiſtrationis anatomicae eſt infortunium aut peccatum. *In ſatura itaque media Coronali initium ordiatur inciſionis, manubrio dein ſcalpelli ſenſim ac prouide reliquam reſolutionem ſincipitis a Meninge Dura perſiciendo. Vno Bregmatis oſſe remoto, facilius ſuccedet alterius ſolutio, atque oſſis frontis, et occipitis per medium eorum diſſectio ac ablatio. Notetur: an loco externae ſugillationis reſpondeat Durae quoque Matris ibidem rubor inflammatorius. Quod durum ſceleris argumentum foret.* Quominus duriſſimam perhibeamus, facit obſeruatio b) Roedereri in his rebus nunquam ſatis conſulendi, qua, reliqua Dura Matre naturali, in partu ob anguſtam peluim XVIII. horarum, Falx tamen cerebri cum Tentorio Cerebelli, non ſolum vaſa ſature rubra exhibuit, vltra ſiphonis anatomici facultatem, ſed etiam reliquam membranam ſanguineam, praeter omnem retium vaſculoſiſſimorum rupturam. Locus ſane, quem ipſiſſi-

b) l. c.

ipſiſſimis legere verbis, neminem paenitebit, niſi, qui ſanguinem humanum ſusque deque habet. *Sanguine, vel lympha ſanguinolenta, ſubter Duram Matrem exiſtente, vel integra ea, diſſecta tamen multo luculentius apparebit.* Lympha rubella in fructibus immaturis vix quidquam ſignificat. Quicquid de ſero ſanguinolento, vel ſanguine ipſo extrauaſato §. XVIII. iamiam in abdomine adduximus, pro mollienda Egregiorum Virorum truculentiore ſententia, ad ea, repetitionis vitandae ergo, remittimus B. L. Hocque iuſtius valent illa, quo cerebri vaſa, vt teneriora, cum Diaereſi, tum Anaſtomoſi ſunt magis habilia; quo pluries Ventriculos cerebri ſanguinolenta lympha plenos anatomicorum aduerſaria annotarunt, praeter omnem violentiae praegreſſae ſuſpicionem. *Cortex vero cerebri, tum rubedine inflammatoria intenſe vt ſimul rubeat, vt ſugillatio exterius compareat ſontica nulla, neceſſe eſt, absque quibus ſignis excuſantibus* matrem iudici deferimus ipſimet nos, ni vltimo ſupplicio ſeuerioris tamen quaeſtionis territione afficiendam. *Quoties vero bullae aëreae apparent, viſceraque natant,* nullius prorſus certi ſignificatus *ſanguinem ſub Meninge, in Ventriculis item repertum declaramus*, ex rationibus §. XVIII. ſuppeditatis. Idem ſentimus, *de ſanguine ſincero extrauaſato,* quando viſum repertum vndique miſerum arguit ſectorem, cuius culter, inter ſecandum, vaſa imprudenter perrumpere potuit, et qui ſanguini effuſo quidem videndo ſuffecit,

neque

neque tamen perinde agnoſcendo, ſemet hunc ſanguinem demum prolexiſſe. *Corticis color obſeruetur, et quid Ventriculi cerebri concluſerint, exponatur. Dum fruſta cerebri pedetentim auferimus, dum Ventriculis deaperiendis vacamus, minutis ſpongiolis, quicquid ſanguinis effunditur, excipimus*, ne de ſanguinis in Ventriculis ac baſi cranii praeſentia ambigere liceat: ſectoris culpa, an praecedanea inundatione adſit. *Exempto cerebro, diſſecto Tentorio cerebelli, via ad Ventriculum quartum patet. Quo examinato, fruſtatim cerebellum vtrinque egeritur, non ſine ſpongiolarum volſella ſubmiſſarum ope protinus detergente.* Sic comparebit, *an confinia Medullae Oblongatae atque Spinalis*, ex obtorto collo, ſanguine circumfluantur, *an nerui Ceruicales cum Acceſſoriis diuulſi. Sinuum cerebri maiorum ſanguis copioſior ſpongia excipitur*, vt ille thoracis ac abdominis. *Quantopere Sinus fuerint repleti? ſanguine, an fluido, an grumoſo?* viſum ingreditur repertum. Si oſſa fracta deprehendantur, *locus, et magnitudo fracturae cum fragmentorum multitudine, depreſſione, fiſſurarum etiam excurſu diligenter deſcribantur.*

XX. *Spongiis lance ante exploratis, omnem, qui tres ventres corporis perſcrutando, profunditur, qui obtineri preſſione arium etiam poteſt, ſanguinem imbibere, diligenter colligere, denuoque ad ſanguinis collecti pondus capiendum, trutinari ſuaſimus.* Sanguinis merum pondus quia ſic

ſic cognoſcere, animus eſt, *easdem ſpongias abſterſione aliarum ſordium profanare*, *vetitum illico proſpicitur.* Conſilii haec eſt ratio. Ambigitur nonnunquam: foetus, qui non ligatum vmbilicum, aut vulnus cum ſanguinis profuſi ſignis offert, cuius vaſorum plenitudinem inſufficienter viſum repertum tradit, an talis foetus ex crimine matris, haemorrhagia vere interierit? Iuuat itaque experientiam conſulere: quantum ſanguinis *ex corpuſculo maturi partus* fere impetretur, *dum colligimus, quicquid eius inter ſecandum effluit ac artuum elidente preſſione prolicitur?* Aegerrime Dom. PRAESES pluries factis experimentis obtinuit plenas ℥ii. cruoris. Defuit ſaepius ℥j. etiam altera. Quando porro drachma infanti non ſolum innocue, ſed etiam vtiliter per funem de induſtria diſciſſum, ea intentione, ſubtrahitur, vt, qui aliis excitantibus remediis non auſcultabat, hoc modo excitetur: nulli veremur, adfirmare: haemorrhagiae letalis crimen euaneſcere, *ſi ſanguinis* ℥j. *cum* ℥jjj. *adhuc in defuncto corpuſculo colligere liceat.* Plus ſane certitudinis commendatum ſtudium collecti ſanguinis habet, quam Phyſici teſtimonium, vaſa maiora vbique ſanguine aut ſatis, aut iniquius plena comparuiſſe, quandoquidem non omnes experti, quam plena naturaliter eſſe ſoleant, debeantque.

V. LAV.

V.

LAVRENTII HEISTERI Diſſertatio

de ſumme neceſſaria inſpectione cordis vaſorumque maiorum ſub legali infantum ſectione.

Helmſt. 1752.

Reſpond. et Auct.

IOAN. DANIEL FARENHOLTZ.

PROOEMIVM.

Actiones humanas ad normam ſtatutorum praeceptorumque diuinorum et ciuilium ſemper dirigendas ac comparandas eſſe, quis eſt mortalium, qui neſciat? Ne haec itaque negligantur, legibus tam diuinis, quam humanis ſancitum eſt, vt quilibet praecepta violantes, et a iure iuſtoque recedentes, poena adficiantur delicto proportionata. Haec vero vt reuera ſit proportionata, iudici quantitas delicti eiusque qualitas perſpecta eſſe debet, hinc Conſtitutio Crim. Carolina ait: *Poena irrogari non debet, antequam certo conſtet de corpore delicti.* Quum itaque

itaque multorum hominum indoles ita deprauata et corrupta eſt, vt in aliorum hominum ſanitatem et vitam, imo in proprium ſanguinem ſaeuire haud erubeſcant, id quod potiſſimum et ſaepiſſime *de infanticidis* valet, quae tam ex furtiuo, quam interdum quoque ex licito veneris exercitio impraegnatae, partim ob ignominiam euitandam, partim alias ob cauſſas, v. gr. ob paupertatem vel ſolam mentem malitioſam grauiditatem occultant, et clanculum parientes infanti vix edito lucem iterum adimunt. Hinc interdum iudicis obiectum eſt cadauer humanum infantile, de quo quaeſtio oritur: *an extra vterum viuus infans a cauſſa violenta mortuus ſit?* Quum itaque ad hanc quaeſtionem reſoluendam ac decidendam neceſſario requiritur exquiſita partium corporis humani earumque actionum integritatis et laeſionis notitia, ideoque Medicinae cognitio; factum inde eſt, vt cadauera quaeſtionis infantilia Medicis tradantur, cum hac requiſitione, vt Medici illorum conſtitutionem tam internam quam externam probe inſpiciant, deque inuentis Judici exhibeant relationem Medicam, viſi reperti nomine venientem, quae partes nobiliores corporis tam integras quam laeſas, itemque rationes vitae, vitalitatis et mortis indicare debet. Judex enim exinde perſpicere debet, vtrum infans viuus ſit excluſus et an vel ex culpa, vel ex dolo accuſatorum interemtus ſit. Medicus itaque ſectionem adminiſtrans Judici euidentia, indubitata et certa indicia ſuppeditare debet, vt ita

dictum

dictum corpus delicti ſit apertum, clarum et indubitatum. Corpus delicti vero ſaltem adeſt, vbi conſtat de infantis viui et perfecti nati occiſione. Hinc STRYKIVS de Jure ſenſuum Diſſ. I. C. 1. n. 24. 26. ait: *In infanticidio qualitates corporis delicti oculis accurate ſubiici debent.*

Sed, quot inueniuntur relationes Medicae iudiciales imperfectae et mancae, ex quibus nec Judex nec Collegia Medica certi quid eliccere poſſunt? Quales non ſolum in ſcriptis Medico forenſibus frequentiſſime mihi occurrerunt, ſed et Ill. et Celeberr. Facultatis Medicae hic ſtrenuis diiudicationi ſub Actis in puncto infanticidii imputati commiſſae ſunt; quarum nonnullas Ill. Dom. PRAESES, Praeceptor ac Patronus meus omni aeuo pie deuenerandus, pro ſumma qua me amplectitur, beneuolentia, perlegendas mihi tradidit. In hiice, inquam, viſis repertis ne minima obueniebat litera de repletione vel euacuatione cordis vaſorumque ſanguiferorum, quorum conditio tamen hic ſcitu ſumme erat neceſſaria. Hinc factum eſt, vt Ill. Facultas Medica de infantis morte nihil certi concludere et demonſtrare poſſet, quapropter infanticidium relinquebatur anceps et dubium, ergo nullum aderat corpus delicti, hinc neceſſario ex culpa et negligentia Medici deponentis poena a Deo et iure criminali ſtatuta, minimum ordinaria ceſſabat; ſicuti certa datur regula: In caſu dubio ſemper eligenda eſt ſententia mitior. Querebatur tunc temporis Venerand. D. PRAESES negligentiam

Medicorum ſectiones eiusmodi iudiciales ſuſcipientium, quod praeſertim *in plurimis ſectionibus inſpectionem cordis et vaſorum maiorum ſanguiferorum prorſus omittant*, nihilque de ea in relatione denuncient. Propterea Ill. D. PRAESES mihi de themate inaugurali ex Medicina legali deſumendo cogitanti, auctor erat electionis huius rei ſumme neceſſariae pro obiecto Diſſertationis meae inauguralis, ea intentione, vt in poſterum forſan Medici, et praeſertim iuniores, in perluſtratione eiusmodi infantum magis ad hanc rem reſpiciant. Idcirco in hac Diſſertatione inaugurali Medica oſtendere mihi propoſui; ſumme neceſſariam eſſe inſpectionem cordis et vaſorum ſanguiferorum ſub legali vel iudiciali infantum ſectione. Faxit ſummus rerum arbiter, vt hic labor feliciter cedat in nominis ſui gloriam hominumque ſalutem.

I.

Varii profecto ac quamplurimi dantur nefandi et ſceleſtiſſimi hominum plane inhumanorum conatus, quibus tenello infanti vix ex vtero propulſo lucemque huius vniuerſi adſpicienti, lucis vſura mox abripitur. Omnes hos infantem dirimendi modos Medicus probe cognitos habeat atque perſpectos, vt Judicem certiorem reddere valeat, non ſolum, an infans a cauſſis violentis mortuus ſit, ſed etiam qualis haec fuerit cauſſa violenta et interficiendi methodus. Nam in caſu

Infanti-

Infanticidii ſolis praeſumtionibus nulla prorſus habetur fides; contingere enim poteſt, vt feminae inſontes vitae ſuae quandoque pertaeſae, hoc vel illud Infanticidium ſe commiſiſſe dicant aut fateantur. Ne tales itaque miſerae immerito plectantur ſupplicio, requiruntur probationes luce meridiana clariores; vti BOHNIVS in appendice Exam. Vuln. lethal. Diſſ. I. de Infanticidio p. 185. ait: *Infanticidii ſuſpicio* aliqualis tantum ad huius poenam ordinariam decernendam minus adaequata creditur, *niſi de modo infantem occidendi ratione euidente plenius conſtet.*

II. Omnes autem nequitias ac laedendi rationes recens natis exitioſas hic recenſere ſuperfluum et a ſcopo meo alienum eſſe exiſtimo; dum plurimae commemorata leguntur in ſcriptis Medico-forenſibus v. gr. TEICHMEYERI Inſtitut. Med. Leg. p. m. 236. ſqq. Clar. ALBERTI Syſtem. Jurisprud. Med. Tom. I. p. 163. ſq. *Einsd.* Commentat. in Conſt. Crim Car. p. 267 ſq. Inter omnes vero recenſitas ſcopo meo conueniens eſt et maximam meretur attentionem *abruptio vel diſciſſio funiculi vmbilicalis absque ligatura iniecta*, item non facta foetus ab vteri placenta ſolutio; quae omnium malitioſarum technarum foetum enecantium primum occupat locum, et omnium frequentiſſime hodie in praxi forenſi et Autoribus Medico-Legalibus occurrit, ita vt raro inueniantur caſus de infanticidio, vbi hic funiculus decenter filo conſtrictus fuit.

III. Ex phyſiologicis adducere huc cogor, quod infans in vtero cum matre cohaereat *interueniente quodam funiculo carnoſo*, aliquomodo contorto, a medio circiter infantis ventre ad placentam vteri exporrecto, in *quo latent vaſa ſanguifera tria*, ſcil. vnica vena in ſinum venae portae infantis inſinuata, quae ex placenta vterina ſanginem foetus nutritioni et incremento inſeruientem aduehit; *et binae arteriae*, vtplurimum ex vtraque arteria foetus iliaca interna prodeuntes, quorum officium id eſt, vt ſanguinem in foetu abundantem ad matris placentam vterinam remittant. Vid. Celeberr. D. PRAESIDIS Comp. Anatom. p. 109. Quamprimum nunc foetus ex vtero materno egreſſus eſt, ceſſat neceſſitas funiculi vmbilicalis; ergo vel diſcinditur vel auellitur.

IV. Quum itaque hoc facto binae arteriae et vena vna (§. III.) funiculi vmbilicalis diſſectae apertum nanſciſcantur hiatum, ſanguinem ex corpore foetus fundentem; ita vt vberrima infantum ex haemorrhagia vaſorum vmbilicalium demortuorum proſtent exempla, conſueta ab antiquis et forſan a primis iam temporibus fuit ligatura huius funiculi vmbilicalis filo ſatis forti circumducto, vel ſaltem eius compreſſio aliaque obturatio, ea intentione, ne infans per haemorrhagiam ex vaſis vmbilicalibus certe non exilibus, vti egregie depicta et aeri inciſa videmus in Diſſ. *de neceſſaria funiculi vmbilicalis vi vaſorum ſtructurae*

ſturae in nuper natis deligatione; ſub praeſidio Cl. BOEHMERI Halae 1745 ventilata, tenellula vita priuctur. Vniuerſale enim erat effatum et communis, ob frequentes huius rei obſeruationes, concludendi modus, *quod ex intermiſſa funiculi vmbilicalis deligatione foetus neceſſario et abſolute lethalem experiri debeat haemorrhagiam.*

V. Hanc aſſertionem ad noſtra fere vsque tempora pro veriſſima ac indubitata ob dictam modo rationem venditabantur, vt nemo de eius cogitaret limitatione. Hinc, quando de infante mortuo, cui funiculus vmbilicalis haud conſtrictus erat, quaeſtio ventilabatur, an a cauſſa violenta interemtus fuerit, mox non ſolum a Medicis in relationibus iudicialibus, ſed etiam a variis Collegiis Medicis ſententia eo decernebatur; foetum *ex haemorrhagia per funiculm vmbilicalem,* vel ex propoſito, vel ignorantia vel negligentia non deligatum, viuere deſiiſſe. Vid. AMMANNI *Medicina Critica. Caſ. LXIX.* et VALENTINI *Pandect. Med. Legal. P. II. de Infanticidio Caſ. XXI. p. 630.* Ibi ſermo eſt de infante viuo nato, in pauimentum ab alto delapſo, et deinde adhuc viuente ſub lectum, vbi quoque mortuus eſt, poſito, cui funiculus vmbilicalis non conſtrictus erat. *In ſectione* obſeruabant depreſſionem oſſis occipitis et ſanguinem ibi ſub cranio extra vaſa effuſum; attamen Facultas Medica Lipſ. in reſponſo ita loquitur: „Vtique praeſentiſſimam „mortem et lethalitatem abſolutam *cauſſatur non*

„*facta vaſorum vmbilicalium deligatio*, dum hac „ratione infans ſanguine et ſpiritibus vitalibus „priuatur, prout experientia ſuffragiis ſuis hoc „comprobat; ideo etiam Medici ſine exceptione, „*non factam vmbilicalium vaſorum deligationem* „*pro abſolute et ſimpliciter lethali reputant*". Ipſe VALENTINVS l. c. in *Introductione ad Cap. de Infantic. p. 551.* huic adſtipulatur ſententiae. Item ex recentioribus BAIERVS in *Introduct. in Med. forenſ. p. 19.* adhuc *aſſerit* „*Vmbilicalis funiculi* „*apparens abruptio violenta aut reſectio, neglecta* „*deligatione, euidens infanticidii perpetrati prae-* „*bet indicium*". ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 121.* dicens: „*Certum eſt viuum infantem eum-* „*que ſanum e funiculo non deligato funeſtam expe-* „*riri haemorrhagiam*". Multos alios hanc ſententiam tam grauiter aſſerentium hic allegare ſuperſedeo.

VI. Noſtro tandem aeuo SCHVLTZIVS Hallenſ. Prof. primus, ni fallor, fuit, qui in Diſſ. Halae 1733. habita, problema *an vmbilici deligatio in nuper natis abſolute neceſſaria ſit?* in partem negatiuam reſoluit, et ibi oſtendere conatus eſt, quod infantes in ſtatu naturali et ſano in lucem editi per vaſa vmbilicalia tantam non patiantur ſanguinis profuſionem, ex qua vita defungi poſſint, adeoque *non facta funiculi vmbilicalis* deligatio pro abſoluta cauſſa mortis cenſeri nequeat. Fundamenta et neruum probandi *deſumſit Autor partim ex analogia ſtructurae vaſorum vmbilicalium hominum et brutorum*, quibus vltimis funiculus

culus vmbilicalis nulla munitur ligatura: partim ex peculiari, quam in hac et alia Diſſ. de vaſis vmbilicalibus natorum et adultorum defendebat, conſtitutione et ſtructura vaſorum vmbilicalium, quod ſcil. haec vaſa vel reſecta vel diſrupta *ſeſe prorſus ad locum originis retrahant, et hinc viam ſanguini praecludant:* partim denique *ex obſeruationibus*, quarum primam adducit ex Actis phyſ. med. Acad. Nat. Cur. Vol. II. Obſ. L. Vbi recenſetur de honeſta femina pariente gemellos, quorum vnus iam diu natus, et cui funiculus vmbilicalis proxime ab ipſo ventre abruptus erat, tam diu ſine ligatura decubuit, vsque dum obſtetrix accerſita aduenit, et gemellorum alterum cum ſecundina extraxit. *Tunc videt obſtetrix primo excluſum in tam longo tempore plane nihil ſanguinis amiſiſſe, foetu tamen ſuperſtite.* Secunda obſeruatio deſumta eſt ex epiſtola ab Excell. TREWIO ad SCHVLTZIVM data, quae hiſtoriam refert *de foetu, cui funiculus vmbilicalis non deligatus, nec ſanguis multus inde effuſus*, attamen ſequenti nocte, forſan ex nimia refrigeratione, praegreſſa nocte perpeſſa, mortuo, in cuius ſectione *nullus ſanguinis defectus obſeruatus eſt.*

VII. Huic ſententiae quoque fauet Clar. Jenenſ. Med. Prof. KALTSCHMIEDIVS, Praeceptor quondam meus pie colendus, in Programmate *de intermiſſa funiculi vmbilicalis poſt partum deligatione non abſolute lethali, Diſſertationi de ſcorbuto frigido* ſub Praeſidio Cel. HAMBERGE-

RI, Praeceptoris quoque mei omni honoris cultu proſequendi, Jenae 1751 publici iuris factae, praemiſſo. Ibi primo *a contractione arteriarum diſciſſarum ſpontanea*, haemorrhagias in operationibus chirurgicis ſaepius occurrentes, ſiſtente; deinde quoque *ex comparatione vaſorum vmbilicalium* brutorum maiorum cum hominibus facta concludit, quod et in infante *lethalis haemorrhagia ex vaſis vmbilicalibus oriri non debeat;* hinc et ipſe periculum fecit in duobus infantibus ſecundum ipſius verba: „Impune id fieri credebam, „cum intermiſſa deligatio, ſi haemorrhagiam „produceret, eadem ſtatim ſuſcipi poſſe crede„rem, vel per compreſſionem inhiberi. Feci „itaque bis periculum et in altero caſu vix decem, „in altero vix viginti guttas ſanguinis amiſit in„fans". *Aliud exemplum* proſtat in ALBERTI *Syſt Iurisprud. Med. T. III. Caſ. XIII. p.* 138. Sermo ibi eſt de foetu, *cui funiculus vmbilicalis proxime ab vmbilico abruptus erat*, ex quo nulla facta ſanguinis profuſio, licet per os ſanguis emanauerit. Infans adhuc per ſex horas inter viuos exſtitit. In ſectione ſugillationes in capite repertae, ſanguis inter cutem et cranium effuſus, item inter meninges: nihilominus tamen *Medicus referens mortem ex abrupto funiculo vmbilicali renunciauit*, non obſtante, teſtimonio in Actis reperiundo, *quod nulla ex vmbilico facta ſit haemorrhagia.* Sed Celeb. Facultas Med. Halienſis infantis mortem ex aliis cauſſis inductam eſſe in reſponſo aſſeuerabat. Plures eiusmodi caſus annotatos

notatos eſſe adſerit ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 122.* hisce verbis: „Non deſunt obſeruationes *funiculi vmbilicalis non deligati, vnde vitae* „*infantis nullum contigit damnum*".

VIII. Ex praemiſſis itaque liquet, alios infantes per vaſa vmbilicalia non deligata plane nullam expertos eſſe haemorrhagiam, *alios vero haemorrhagia quidem correptos eſſe, aſt minime lethali.* Propterea Autores §. VI. et VII. nominati *abſolutam lethalitatem ex intermiſſa funiculi vmbilicalis deligatione inferendam eſſe negant.* Sed longe plura poſteritati tradita extant *exempla infantum ex haemorrhagia vaſorum vmbilicalium defunctorum*, quibus funiculus vmbilicalis vel prorſus non vel inſufficienter deligatus fuit. v. gr. *Select. Francofurt. p. 327. Commerc. Norimb. 1734. Obſ. 34. 1735. hebd. 32. 1737. p. 196. Eph. N. C. Dec. II. an. VII. Obſ. 193. Vol I. Obſ. 169. Vol. II. Obſ. 50.* MAVRICEAV *derniers obſeruations ſur la groſſeſſe. Obſ. 44. et 143.* RICHTERI *Deciſ. Med. forenſ. p. 353.* ACTA BEROLINENSIA *variis locis*, multisque aliis ſcriptoribus tam artis Obſtetriciae quam Caſuum Med. forenſium. Imo ipſe Venerand. D. PRAESES, vti mihi narrauit, Helmſtadii duo notauit exempla, vbi in honeſtarum mulierum infantibus ligatura funiculi vmbilicalis quidem facta erat, attamen minus cauta et ſufficiens, vnde ſanguis, dum in lecto vel cunis decumbebant et dormientes habebantur, ad mortem vsque effluxerat, et infantes mor-

tui reperti ſunt in lecto, in ſanguine quaſi natantes. Quum itaque in Medicina forenſi *generaliter concluditur ab eo, quod vtplurimum fit*, hinc prorſus abſonum non eſt, ſi intermiſſa ligatura funiculi vmbilicalis, tanquam abſoluta cauſſa mortis, generatim tamen loquendo, renunciatur; ſicuti a plerisque probatiſſimis noſtri aeui ſcriptoribus factum eſt. Vid. Ill. D. FABRICII, Prof. Med. Praeceptoris mei ad venam colendi Diſſertatio, exhibens *praecipuas cautiones in ſectionibus et perquiſitionibus cadauerum humanorum pro vſu fori obſeruandas* § XII. p. 9. ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 121.* et paſſim in *Syſtem. Iurispr. Med.* SCHVRIGIVS in *Embryologia p. 854.* aliique.

IX. Quum igitur ſcriptores Medico-forenſes de lethalitate intermiſſae ligaturae funiculi vmbilicalis inter ſe diſcrepant, quilibet facili perſpiciet negotio, quod *Iureconſulti inculpatas Infanticidas defendentes, hunc Medicorum diſſenſum, tanquam exoptatam et optimam occaſionem, corpus delicti pro dubio vel prorſus nullo declarandum,* ambabus arripiant, in tali ſcil. caſu, vbi praeter neglectum funiculi vmbilicalis deligationem *nullae violentae ac mortiferae laeſiones inueniuntur;* dicentes: Ipſi Medici non mediocris famae ac eruditionis teſtantur, quod ex omiſſa funiculi vmbilicalis ligatura haemorrhagia abſolute lethalis non oriatur. Inde concludunt, nullam adeſſe laeſionem exitioſam, hinc *non certo conſtare*

de

de infantis occiſione, ergo non adeſſe corpus delicti, et conſequenter inquiſitae accuſatae non poſſe irrogari poenam mortis.

X. Quando nunc Medicus iudicialem adminiſtrans ſectionem, et iudicium ſuper lethalitatem deponens, praeconceptae opinioni et praeſumtioni fortiter inſiſtit, vt vaſa vmbilicalia non obturata abſolute ad mortem infantis vsque ſanguinem plorare debeant; quomodo Defenſorum exceptioni §. IX. obuiam iturus eſt? quomodo illam excutiet? *Meliori ratione hoc fieri nequit, niſi lethalitatem probando*, i. e. *cauſſam mortis ex ipſo foetu mortuo diſſecto* ad oculos demonſtrando. Quemadmodum enim „mors naturalis aeque ac „violenta ſemper fere quaedam ſui in *cadauere* „*veſtigia relinquit notabilia*, quorum accurata „exploratio et a ſe inuicem diſtinctio vtramque „in hoc negotio paginam abſoluit“, vti diſſerit Ill. D. FABRICIVS l. c. p. 15. It. LANCISIVS *in Lib. de ſubitaneis mortibus p. m.* 287. hiſce verbis: „Nihil eſt, quod *nos doceat apertius, quam* „*ipſa cadauerum ſectio*, quae occultas necis cauſ„ſas ad ſolis lucem euidenter exponit“. Ita cumprimis in *eo caſu, vbi de lethalitate omiſſae funiculi vmbilicalis ligaturae ſermo eſt, cauſſa mortis ad oculos demonſtrari poteſt*, vt probatio iſta ſit luce meridiana clarior.

XI. *Cauſſam mortis ex non deligato funiculo vmbilicali dependere ab haemorrhagia vaſorum vmbilicalium* lethali omnes vnanimi ore aſſerunt Autores.

tores. Haemorrhagia autem haec fit lethalis, *quando tanta ſanguinis copia per vaſa vmbilicalia effluit, vt reliquus* ſanguis in corpore remanens *non ſufficiat* cor et vaſa ſanguifera ita replendi, vt illa in ſanguinem adhuc contentum preſſione ſua agere nequeant; (de relaxatione cordis vaſorumque ex ſublato fluidi neruei influxu ob ſanguinis defectum hic nihil dicam, ne nimis prolixus euadam) *ſublata itaque preſſione ſolidorum in ſanguinem, tollitur quoque ſanguinis propulſus*, i. e. ceſſat circulatio laticis rubicundi ſanguinei ad vitam neceſſaria, ideo mors preſſo pede ſublatam inſequitur circulationem. Quando itaque ob quascunque cauſſas ſanguini per vaſa vmbilicalia effluxum tentanti agger opponitur, vt ſupra laudata ſanguinis quantitas per vaſa vmbilicalia promanare nequeat, ſanguinis circulus ergo et vita continuari poteſt, *hinc in hoc caſu nulla mortifera oritur haemorrhagia.*

XII. *Ex anatomia practica obſeruationes* quasdam huc trahere cogor: quod ſcil. in ſectione hominum non ex haemorrhagia mortuorum arteriae quidem ſanguine plerumque orbatae; venae autem, *dexter ventriculus* cordis et *dextra cordis auricula ſanguine repletae reperiantur.* In illis itaque, quos haemorrhagia ſuſtulit, *neceſſe eſt, vt eorum venae, cor et eius auriculae* vel omnino aut prorſus vel quoad maximam partem ſanguine exhauſtae ſint. Id quod confirmant ſectiones hominum haemorrhagia exſtinctorum.

Qualia

Qualia exempla vberrima legi poſſunt in Scriptoribus Medico-legalibus. Imo Celeberr. et Venerand. D. PRAESES, cuius dexteritati hac in re certo credere licet, *in Compend. Anat. T. II. p. 86.* obſeruationem quandam huc praecipue ſpectantem adnotauit, *de foemina gemellos gerenti, quae, poſtquam vnum gemellorum excluſit, lethalem experta eſt haemorrhagiam;* in eius ſectione tam matris quam alterius gemellorum in vtero adhuc latitantis, *corda ac vaſa maiora ſanguine vacua deprehendit.*

XIII. Quae cum ita ſint, optime ita concludendum eſſe exiſtimo; *Vbi in foetus ſectione cor cum auriculis et venae maiores, praecipue caua ſuperior et inferior, item vena portae ſanguine adhuc repletae inueniuntur, ille foetus non obiit ex haemorrhagia vaſorum vmbilicalium:* ergo omiſſa funiculi vmbilicalis deligatio hic tanquam necis cauſſa non accuſanda venit. E contrario, *quando in corde eiusque auriculis et venis allegatis vel plane nullus vel ſaltem admodum parcus ſanguis deprehenditur, certiſſime infantis interitus ex nimia ſanguinis per vaſa vmbilicalia non deligata profuſione ortum traxit;* poſito nempe, quod nullum adſit vulnus externum, nec alia laeſio, vnde ſanguinis effuſio per vaſa ſanguifera alia, vel in thorace vel in abdomine diſrupta, adſit vel reperta ſit.

XIV. Medicus itaque ad inſpectionem cadaueris infantuli, de quo quaeſtio ventilatur, an violenta

violenta cauſſa interemtus ſit, legitime requiſitus, vt non ſolum regiones corporis externas perluſtrare, ſed et interna trium cauitatum contenta indagare, et quid inuenerit indicare, vel vt ICti dicere ſolent, *deponere* debeat, plerique Autores Medico-forenſes valde et quidem merito vrgent atque intendunt. Sectionem itaque ſuſcipiens, poſtquam caput, cerebrum et collum peruestigauit, remoueat ſternum, et, antequam pulmones pro conſueto experimento cum illis in aquam proiiciendis inſtituendo, e thoracis cauo eripiantur, *ſimul abdomen aperiatur*; tunc cor cum venis annexis toto ſuo decurſu in conſpectum veniunt, vt inde, vtrum ſanguine plena an vacua ſint, viſu et tactu melius explorari poſſit, quam ſi, abdomine non aperto, pulmones, vti alias nonnullis moris eſt, cum corde e thorace eximuntur; quia hac ratione ex venis, in thorace diſciſſis, ſanguis ex corde et vena caua, tam ſuperiori quam inferiori, in cauum thoracis effluit, niſi filo circumiecto venae deligentur, vt tunc quantitas ſanguinis contenti rite determinari nequeat.

XV. Quando nunc Medicus in ſectione corpuſculi infantilis *cor cum auriculis et venis maioribus adhuc ſanguine repletum reperit*, illico hanc rem, Iudici, Scabinis aliisque praeſentibus patefaciat, eamque non pro inutili cenſeat, ſed in viſo reperto claris verbis commemoret. Docet enim tam Iudicem quam Collegia Medica, quibus Acta inquiſitionalia committuntur, foetum

ex

ex haemorrhagia per vaſa vmbilicalia minus deligata non eſſe exſtinctum. *Quodſi vero cor eiusque auriculae cum venis maioribus vel plane vel maximam partem ſanguine exhauſta et collapſa deprehendit*, eandem Medicus obſeruet cautelam, oſtendendo ſcil. adſtantibus vaſa ſanguine vacua, *vtpote praeſentaneum tunc et certiſſimum ſignum, foetus mortem ex funiculo vmbilicali haud deligato inductam indicans*, eamque denique rem accuratiſſimo ſtudio in relatione ſua Iudici tradat atque renunciet. *Hoc ſignum longe certius eſt illo*, quod a nonnullis commendatur Autoribus: inſpicienda nempe eſſe lintcamina, quibus foetus circumuolutus fuit, v. gr. BOHNIVS *de renunciatione vulnerum p. 185.* inquit: „Quam quidem circumſtan„tiam (ſcil. haemorrhagiam lethalem per vaſa „vmbilicalia) dignoſcimus, *ſi vel linteamina*, qui„bus natus inuolutus, vel locus in quo occultatus „repertusue, multum cruoris profuſi oſtendant". It. ALBERTI *Syſt. Iurispr. Med. T. I. Caſ. XII et XIII in relatione Medica.* Sed, quis non videt, *infantem ex amiſſo ſanguine re vera mortuum, poſt mortem a malitioſis mulieribus lauari atque linteis puris et mundis rurſus obuelari poſſe?* Et, vnde ſcimus, vtrum ſanguis repertus a matre, an a nato prouenerit?

XVI. Veritatem huius noſtrae ſententiae probant relationes Medicae iudiciales, quae paſſim in ALBERTI *Syſt. Iurispr. Med.* legi poſſunt; vbi primo in relationibus Medicis notatum legi-

tur

tur, *quod totum vaſorum ſyſtema in infantibus ſanguine orbatum*, viſcera alias rubicunda, nunc pallida, et tota cadaueris diſſectio prorſus incruenta fuerit; deinde ex Actis inquiſitionalibus adfirmatur vel ab infanticidii inculpata vel ab aliis partui ſuperuenientibus, quod multum ſanguinis ex vaſis vmbilicalibus foetus effluxerit. Confirmant porro hancce ſententiam TEICHMEYER. *Inſtit. Med. Leg. p. m. 235* hiſce verbis: „*Quando* „*infans ex haemorrhagia funiculi vmbilicalis mori*„*tur, nulla vel exigua ſanguinis quantitas in cor*„*puſculo et viſceribus deprehenditur. Corculum* „cum ſuis auriculis flaccidum eſt, nec ſanguine „repletum. *Vaſa omnia*, imprimis maiora *ſunt* „*euacuata*. Hepar, lien et reliqua viſcera pal„lent". Idem teſtatur BOHNIVS *l. c. p. 185* ALBERTI *Comment. in C. C. C. p. 121* et *Syſt. Iurispr. Med. T. I. p. 188.* Simili etiam modo *Collegium Medicum* hic Helmſtadii in pluribus eiusmodi caſibus, qui ipſi, vt ſententiam diceret, transmiſſi fuerunt, ſemper reſpondiſſe Ill. Dom. PRAESES mihi narrauit, et caſus atque Reſponſa mihi legenda dedit, quae vero, dum breuitati ſtudeo, hic referre non poſſum.

XVII. *Haec accurata inſpectio cordis vaſorumque maiorum in illis cadaueribus, quibus funiculus vmbilicalis non fuit deligatus*, Iudices et Collegia Medica certiores reddit, *vtrum foetus inde mortuus ſit, an ſecus.* Interdum enim per faſcias et linteamina, deligationis vices comprimendo

ſuſti-

ſuſtinentia, vel per frigus externum vel ſoetus debilitatem, vel peculiarem vaſorum vmbilicalium conſtitutionem, haemorrhagia vaſorum vmbilicalium auertitur, vt ligatura non opus ſit; morbus autem internus infantem denique enecat, tunc apparet funiculus vmbilicalis non deligatus, et ſigna adſunt partum viuum innuentia. Porro fieri poteſt, vt ſub ipſius partus actu caput foetus iam extra vteri orificium propendeat, ita vt reſpirare iam poſſit, reliqua vero pars corporis intus in vtero adhuc haeret, vt tam cito expelli nequeat, quo facto foetus debilitatus nimis mox poſt partum absque matris culpa et dolo ſubinde moritur, antequam ligatura funiculo vmbilicali iniiciatur, ergo nulla haemorrhagia lethalis adfuit; tunc ſub ſectione quidem ſigna partus viui, ſed ſimul ſanguis adhuc in corde et vaſis maioribus ſufficienter haerens reperiuntur; ergo ibi ex certis ſignis concludendum, mortem per vmbilicum minus deligatum non factam eſſe: quapropter tunc mater, quae antea ob grauiditatem occultatam, partum clandeſtinum, et infanticidii ſuſpicionem ad torturam grauata erat, ſi hoc facto ſigna certa non facti infanticidii (poſita ſcil. quod ſemper ſuppono, nulla alia laeſione lethifera) adducuntur, adeoque ſuſpicio infanticidii tollitur, et torturae tunc a ICtis non ſubiicitur. Medicus itaque, cui haec cautela curae cordique non fuit, conſcientiam ſuam valde premere et commaculare poteſt, dum ex Medici culpa eo facto matres innocentes non ſolum

torturae, ſed et vltimo ſubinde ſupplicio obnoxiae fieri poſſunt. Noxiae autem et *verae infanticidae, neglecta hac inſpectione, poenam et mortem promeritam effugere poſſunt*, ſi nempe propter hanc curam ſiue inſpectionem non adhibitam Collegium Medicum occiſionem foetus dubiam eſſe declarat. Quapropter rebus ſic ſtantibus Medicus ſecans cauſſa eſt, quin poena legibus diuinis aeque ac humanis homicidis infanticidis ſancita exequi nequeat. Colligitur inde ſumma huius in his caſibus inſpectionis neceſſitas.

XVIII. Sed *neceſſaria quoque eſt ea inſpectio cordis vaſorumque, vbi cadauer cum funiculo vmbilicali ligato offertur.* Fieri enim poteſt, vt ſceleſtiſſimae matres vel impiae earum adiutrices infanti nato funiculum vmbilicalem diſruptum vel diſciſſum ex propoſito nulla ratione comprimant, et foetu ex haemorrhagia per vaſa vmbilicalia iam denato, *deinde funiculo vmbilicali ligaturam admoueant.* Niſi in hoc caſu inſtituatur inſpectio et depoſitio repletionis aeque ac exinanitionis cordis eiusque auricularum et vaſorum; certo concluſio Judicii eo verget, quod funiculus vmbilicalis rite deligatus fuerit, ergo nulla fieri potuit haemorrhagia lethalis, hinc infanticida ab vltimo ſupplicio et forſan etiam a tortura liberatur.

XIX. Verum enim vero, quum foetui, qui Medico ſecandus committitur, funiculus vmbilicalis vel eſt deligatus vel non deligatus; in §. XVII.

XVII et XVIII. autem oſtendimus, *inſpectionem cordis et venarum maiorum et depoſitionem ſuper illarum repletionem et euacuationem in vtroque hoc caſu neceſſariam eſſe*; ſponte ſua, dum tertius ſiue intermedius caſus impoſſibilis eſt (per princip. contradictionis) exinde fluit, *inſpectionem cordis vaſorumque maiorum ſub quacunque legali foetuum ſectione ſumme neceſſariam eſſe.*

XX. Huius inſpectionis cordis vaſorumque neceſſitatem vlterius confirmat BOHN. *l. c. p. 185.* quando inquit: „Deinde diſquirere conueniet „per cadauereli ſectionem, *num vaſa huius ma„iora ſanguine adhuc ſcateant,* vnde non propter „laceratum minusque obturatum funiculum na„tum periiſſe probabile ſit: *ſecus ſi haec euidenter „exinanita* deprehendantur". Cl. BOEHMER *Diſſ. ſupra citata p. 68.* dicit: „haemorrhagiam „ex vaſis vmbilicalis funiculi factam diiudican„dam eſſe ex *inanitione vaſorum et ventriculorum „cordis.* ALBERTI *Comment in C. C. C. p 121.* hiſce verbis: „Ideo ſub curatiori inſpectione non „modo extrinſecus, vbi foeminae pepererunt, „et quorſum viuum infantem depoſuerunt, ma„gna copia ſanguinis inuenitur, ſed *etiam vaſa „vmbilicalia ſanguine penitus exhauſta conſpiciun„tur*, tanto magis autem ob eandem lethalem „ſanguinis profuſionem interna maiora vaſa ſan„guifera, *quin ipſum plane cor plurimum ſangui„ne deſtituta et depleta* inueniuntur, quam cir„cumſtantiam Medici et Chirurgi ſectionem ad-

„miniſtrantes accuratiſſimo ſtudio annotare et „denunciare debent, quoniam huius obſeruatio- „nis et relationis defectus caſus praeſentes valde „confundere, et quoad cathegoricam deciſionem „impedire poteſt. Admonendi itaque ſunt Me- „dici, vt data occaſione hanc circumſtantiam „probe obſeruent, referantque praecipue, quan- „tum ſanguinis in corde, vaſis pulmonalibus, „vena caua, hepate et capacioribus venis inuene- „rint". Eiusd. Syſt. Iurispr. Med. T. I. Append. Caſ. IV. Ibi *relatio Medica plane nullum violentiae externae ſignum in cadauere adfuiſſe perhibet, praeter neglectam ligaturam funiculi vmbilicalis,* inde Medicus deponens ad abſolutam cauſſam mortis concludit, quum nec externe ſanguinem viderit, nec de interna vaſorum depletione vnicum verbum protulerit; propterea quoque Celeb. Facultatis Medic. Hallenſ. cenſuram incurrit in Reſponſo p. 14 et 15. Praeſertim dum ipſa mater confeſſa eſt, ſe hunc infantem viuum adhuc linteaminibus inuoluiſſe, qua propter alii Medici infantem ſuffocatum eſſe renunciarunt. Ibid. Tom. II. Caſ. X. Medicus deponens adfirmauit, multum ſanguinis in ſiniſtro cordis ventriculo adhuc adfuiſſe, foetum tamen ex funiculi vmbilicalis deligatione omiſſa mortuum eſſe; ſed in Reſponſo Ill. Facultatis Med. Hall. idcirco Medicus ſecans valde reprehenditur et haecce mortis cauſſa negatur. It. Tom. III. Caſ. XI. Relatio Medici nullam facit vaſorum depletionis mentionem, mortem tamen ex funiculo non deligato

ortam

ortam eſſe renunciat: hinc Defenſor illam relationem mancam declarat et inſufficientem, quoniam non indicauerat, an cor adhuc ſanguine repletum fuiſſet. Eaedem res circumſtantes in Reſponſo Facultatis Med. Hall. deſiderantur, ideoque infanticidium ab ea in dubio relinquitur. Idem factum eſt in Caſu XVI. Deinde quoque Tom. V. Caſ. V. in Reſponſo Facultatis Med. Hallenſ. iudicatur, infantem ex non deligato funiculo vmbilicali mortuum non eſſe, quia ſanguis adhuc in vaſis cerebri et ventriculis cordis repertus ſit. Ibid. Caſ. VI. In relatione Medica legitur: *funiculus vmbilicalis non fuit ligatus, et in corde ne minimum ſanguinis reperiundum. Sed nulla ſit mentio vaſorum ſanguiferorum;* propterea haec deſideratur in Reſponſo Fac. Med. Hall. dum ſimul ſigna quaedam ſuffocationis adſuerunt. Vtriusque caſus acta et *exempla et huic Helmſtadienſi Academiae* decidenda oblata ſunt, quae vero eadem ratione deciſa ſunt. Et ſic plura ad nauſeam vsque legi poſſunt exempla neceſſitatem inſpectionis cordis et vaſorum maiorum probantia. Hinc maxime mirandum, quod adhuc hodie illa cautio tam frequenter negligatur, quum certe ad principalia ſectionis infantum iudicialis momenta pertineat.

XXI. Antecedentes autem aſſertiones ſaltem propoſitae ſunt abſque reſpectu, ad alias res circumſtantes, tam ante, quam in et poſt foetus excluſionem. *Adfirmaui nempe, quod cor cum*

auriculis ſuis et venae maiores ſanguine vel prorſus vel maximam partem vacua reperta, certiſſima ſint ſigna foetum ex haemorrhagia per vaſa vmbilicalia defunctum indicantia. Sed tantum abeſt, vt mox inde ad infanticidium peractum concludere poſſet Medicus, vt potius ſemper ſecundum regulas Medicinae forenſis accuratiſſimo ſtudio et in omnes res obuias alias inquirere, ac quaelibet obuenientia ſigna coniunctim ſumere debeat, ſi iudicium certum, et omnibus numeris abſolutum exhibere cupit.

XXII. *Quod non ſemper a corde vaſisque maioribus ſanguine exhauſtis, absque aliis ſignis coniunctim ſumtis, ad infanticidium perpetratum concludere liceat*, ſequentia docebunt:

I) *Foetus in vtero materno adhuc degens vel ex plenaria vel ex aliquali placentae vterinae ab vtero ſolutione, vel prorſus lethalem experiri poteſt haemorrhagiam;* ſicuti ex Venerand. D. PRAESIDIS ſupra §. XII. prolata obſeruatione probatum eſt: vel ex forti haemorrhagia adeo viribus priuari, vt ſub ipſo partus actu, vel mox poſt partum, animam exhalet. Tunc itidem cor et vaſa maiora ſanguine non repleta inueniuntur, quamuis mater haemorrhagiam hancce nullo modo ſiſtere potuerit; adeoque nullum adſit infanticidium, nec ex propoſito, nec ex ignorantia vel negligentia commiſſum. Idem fieri poteſt, quando funiculus vmbilicalis circa embryonis artus circumductus diſrumpitur ex conuulſionibus

nibus embryonis. (vt quidam perhibent, quod vero mihi improbabile videtur.) Sed tunc vix euitari poteſt, quin mater quoque enormem largamque patiatur haemorrhagiam, tam ante, quam in partu; quae, ſi probari poteſt, hic ſignis probantibus quoque adnumerari cenſetur.

II) *Obſeruationes* BOHNII *l. c. p. 181. 186.* It. *Obſtetricis Brandenburgicae Cap. VI. p. 128.* teſtantur, *interdum ſpaſmum adeo fortem vteri, foeminis ſtantibus vel obambulantibus, tam ſubito citra ſpem ſuperuenire, vt foetus vno quaſi ictu ex vtero protrudatur*, et niſi extraordinaria longitudo vmbilicalis funiculi id prohibeat, ille vel a placenta vterina vel cum ſecundinis ab vtero auellatur foetusque in terram decidat; mater vero vel ex hoc ſpaſmo fortiori vel ex terrore percuſſa itidem lipothymia proſternatur, vt interea ex auulſi funiculi vmbilicalis haemorrhagia foetus viuere deſinat. Mors eiusmodi inſecuta eſt absque praemeditato conſilio matris, et absque eius negligentia, aut culpa: ergo mater et hic non eſt cauſſa mortis.

III) Mater *conſortii expers ſub conuulſionibus pariens, pedibus ſuis foetum calcitrando* vel corpus hinc inde iactitando funiculum vmbilicalem inuita diſrumpere et haemorrhagiam infanti lethalem inducere poteſt; quam rem tamen minime in tali ſtatu euitare potuit, dum mentis non fuit compos.

XXIII. Paucis nunc adhuc inquirendum eſt, *an ex inſpectione cordis et vaſorum maiorum ſigna foetus viui vel mortui nati peti poſſint.* Nonnulli ſcil. Autores ex ea ratione, quod ad ſanguinis profuſionem neceſſario requiritur actio cordis et ſanguinis circulus: *hinc mortuus ſanguinem non fundat*, contendunt, *quod foetus viuus natus ſit, ſi haemorrhagia funiculi vmbilicalis praeceſſerit;* contra vero mortuus excluſus ſit, *ſi ex funiculo vmbilicali non deligato nullus promanauerit ſanguis* v. gr. BOHNIVS *l. c. p. 170. quando inquit:* „Porro attendi meretur, *num fu„niculus non deligatus multum cruoris fuderit?* „de quo ſi conſtet, viuum exſtitiſſe partum, ve„roſimile ſit? *ſecus, ſi parum eius comparuerit,* „appulſu nempe ſanguinis penes foetum, in vtero qui exſpirauit, iamdum deficiente. Ibid. p. 185 his verbis vtitur: „*Cum parcior ſanguinis „profuſio tenellum ante partum exſpiraſſe innuat*". Excell. HEBENSTREIT *in Diſſert. de funiculi vmbilicalis humani pathologia p. 39. dicit:* „Lucu„lentius vitae in aere actae ac *indubitatum omni„no ſignum eſt, ſi ſanguinem ex fune foetus dimi„ſerit*". Sed, quando ad ſuperius dicta aliquantulum ſaltem reſpicimus, mox inde elucet, theſes horum aliorumque magnae famae Virorum non eſſe infallibiles. *Quod enim haemorrhagia funiculi vmbilicalis praegreſſa non ſemper innuat infantem viuum natum*, patet ex §. XXII. Altera quoque propoſitio; ſcil. quod foetus in vtero iam exſtinctus ſit, ſi ex funiculo vmbilicali

non

non deligato nihil cruoris effundatur: limitatione valde indiget; dum non in omnibus infantibus ſanguis per vaſa vmbilicalia non deligata effluit, vti §. VI. VII. oſtendi.

XXIV. Propterea in quolibet eiusmodi caſu occurrente *ſigna quoque a pulmonibus, inteſtinis, veſica vrinaria, externo foetus habitu, item ex ipſis Actis coniunctim ſumi debent*, ſi aliquid certi concludere et veritatem recte eruere volumus. Sed dantur caſus tam ambigui tamque dubii, in quibus quaedam phaenomena vitam foetus eiusque mortem violentam adfirmant; alia vero contrarium credere iubent, vt fere impoſſibile ſit iudicium de iis exhibere indubitatum, praeſertim, quia inquiſitae earumque affines aut adſtantes non ſemper veritatem recte enunciant et confitentur. In eo ſtatu in relatione Medica, prouti ſemper omnes res circumſtantes adducendas eſſe, ſcriptores Medico-forenſes vrgent, Medicus omnes conditiones probe annotet et rite perpendat, atque deinde ex valentioribus et ponderoſioribus argumentis, niſi ad certitudinem, ad probabilitatem ſaltem, concludat. Si enim vita foetus et mors ex dolo vel culpa probabilis facta eſt, tunc infanticidii inculpata ad torturam grauata eſt, quo facto, niſi ſponte confiteatur, confeſſio deinde a ICtis eis extorquetur. Sin vero magis probabilis ſit mors foetui in vtero iam inducta, tunc inculpata torturae non ſubiicitur. Ex hiſce collectis videre eſt,

 tam

tam ad torturam quam vltimum ſupplicium infanticidii accuſatis dictitandum et decernendum multum conferre relationem Medicam accuratam et perfectam. Medicus itaque conſcientiam ſuam, quantum fieri poteſt, liberare debet, ne ſanguine innocenti eam maculet, quando nempe ſanguinem ſanguine accumulat, efficiendo, vt innocentes non ſolum torturae ſubiiciantur, ſed etiam capite plectantur; aliae vero noxiae mortem meritam non experiantur.

VI.

IOAN. CHRISTOPH. ANDR. MAYERI

Diſſertatio

ſiſtens praecipua experimenta de effectibus putredinis in pulmones infantum ante et poſt partum mortuorum, ſubiunctis nouis quibusdam experimentis circa pulmones infantum ante partum mortuorum inſtitutis.

Traiecti ad Viadrum 1782.

Reſp.

IOAN. GODOFR. REIMANN.

I.

Docimaſia pulmonum.

Notiſſimum eſt illud experimentum quod Docimaſiam pulmonum (*Lungenprobe*) vocant. Inſtitui ſolet in inquiſitionibus medico legalibus a Medicis forenſibus circa pulmones infantis neonati, vt nempe detegant an vita extra vterum maternum gauiſus ſit infans, an vero iam ante partum ſit defunctus. Vtrum-

que enim pulmonem non modo integrum cum et ſine corde annexo, ſed etiam in fruſtula diſciſſum immittunt aquae fontanae puriori, in vaſe ſatis amplo vt iniectus pulmo latera vaſis non contingat. In omnibus igitur hiſce periculis vel fundum illico petit pulmo, vel aquae ſupernatat, vel in dubio res haeret, ita vt, qui primo natauerant pulmones mox dein lento deſcenſu fundum petant, aut ſupernatent fruſtula quaedam diſciſſi pulmonis, qui antea integer cum et ſine corde ſeſe ſubmerſerat.

II.

Pulmones in aqua ſe ſubmergentes.

Cum in aqua quouis in experimento deſcendunt pulmones, concludere inde licet eos aqua fuiſſe grauiores. Ex eo autem, quod pulmo ſanus qui ab aere inflato ſeu inſpirato fuit diſtentus, in nullo horum experimentorum fundum petit, coniicere ſolent, pulmones in omni caſu ſubſidentes indicare, nihil vnquam aeris in eos intraſſe, infantem itaque nec reſpiraſſe nec vnquam extra vterum vitam habuiſſe.

III.

Pulmones natantes.

Vbi vero ſuperficiei aquae in omni experimento innatat pulmo, contrarium contendunt; huncque euentum pro indicio habent pulmonem fuiſſe ab aere diſtentum, atque inde ob maius volumen aqua leuiorem redditum. Quodſi itaque

que nulla adeſt ſuſpicio aerem inflatione artificiali per os infantis in pulmonem impulſum, aut a putredine in ipſa pulmonis ſubſtantia euolutum fuiſſe, aut vomicam magnam quae pulmonem aqua leuiorem reddiderat, illamue pituitoſam reſolutionem adfuiſſe, quam cum Huebero nonnulli defendunt, ſolet tum quidem ex pulmonibus natantibus affirmari, aerem ope reſpirationis in pulmones intraſſe, ideoque infantem veram habuiſſe vitam extra vterum maternum.

IV.

Pulmones ex parte natantes et ex parte ſeſe ſubmergentes.

Cum vero euenerit, vt fruſtula pulmonis, qui integer fundum petierat, non omnia ſubſideant, ſed aquae pro parte ſupernatent, certior inde fit medicus forenſis, aliquas tantum partes pulmonis aqua fuiſſe ſpecifice leuiores. Cuius rei cauſſam praecipuam ponunt vel in vlceribus exiguis pulmonum, vel in imperfecta quadam, vt aiunt, reſpiratione in ipſo partu peracta vel in inflatione artificiali aliquarum veſicularum, vel denique in incipiente putredine. Iisdem ex cauſſis accidit vt aliquando pulmones, qui antea per breue tempus natauerant poſtea paulatim ſubſideant.

V.

Docimaſia pulmonum vlteriori examine indiget.

Quamuis ſingula momenta experimenti huius, in inquiſitionibus medico legalibus adeo vſitati,

tati, ab auctoribus medico legalibus et inprimis nouiſſimis temporibus ſeorſim ſint pertractata. Plurimum enim hac in doctrina debemus viris Illuſt. HALLERO, BVETTNERO, FABRICIO, IAEGERO, PLOVQVETO, attamen multa ſuperſunt, quae conſenſu omnium adhuc dubia videantur; non inutile itaque negotium ſed officii potius, nam de vita agitur, religionisque foret, omnia quae ad Docimaſiam pulmonum pertinent ſeueriori denuo ſubiicere examini, id quod in votis habet Illuſtr. Praeſes.

VI.

Argumenti noſtri ratio.

Equidem in hoc libello ſubſiſtam in enarrandis experimentis, quae iam ante plures annos Berolini inſtituit Praeſes, vt de effectibus putredinis in pulmones infantis ante partum mortui ſeſe redderet certiſſimum. Maxima enim haec res huc vsque premitur ambiguitate, et varii a variis illuſtribus viris, qui idcirco pericula fecerunt, effectus ſunt relati. Non alienum itaque erit primorum inter eos ſententias antea recenſere.

VII.

Pulmones a putredine non fieri grauiores confirmatum per experimenta antiqua Facult. Med. Lipſienſis.

Pulmones qui ſemel aerem reſpirarunt a putredine correptos nec grauiores reddi nec in aqua vnquam

vnquam ſubſidere iam ſaeculo praeterlapſo per experimenta Facultatis Medicae Lipſienſis in pulmonibus vitulorum iam extra vterum viuentium, compertum eſt. Relata ſunt illa experimenta in Diſſert. Ill. SCHOEPFERI *de pulmone infantis natante vel ſubmergente.* Halae 1747. p. 13. et in Ill. BVETTNERI *Tractat vom Kindermord* p. 45. ſq.

VIII.

Sententia Ludowici et Bohnii.

Eminet inter primos, qui putredinis tanquam cauſſae natantis pulmonis mentionem fecerunt Ill. LVDOWICI; Monet enim in Comment. ad C. C. Art. 35. vt Docimaſia pulmonum caute adhibeatur, et inprimis attendatur vtrum infans iam a putredine ſit corruptus an non. In priori caſu pulmones ab aere, in fermentatione putrida orto, natare affirmat, licet aeris externi nihil in eos ope reſpirationis intrauerit. Cui aſſerto ſubſcribit Cel. BOHNIVS in *Diſſertatione de partu enecato*, quae annexa eſt libro *eius de renum vulneribus* Lipſ. 1755. vbi haec p. 349. „Porro „nec adeo fidum atque tutum erit, hoc fluctua„tionis atque ſubſidentiae pulmonum experimen„tum, ſi putredine iam dum in cadauere inchoa„ta illud tentetur, dum per hanc eius, qui non„dum reſpirauit ac mortuus natus eſt, pulmones „forſan ad fluctuationem immutari valent".

IX.

Sententia et Experimenta Ill. Teichmeyeri.

Vir olim in Academia Jenenſi Celeberrimus Ill. TEICHMEYER, experimentis quae circa pulmones vitulorum iam ante partum mortuorum inſtituit, animaduerſioni Ludowicianae plane aduerſatur. Legas in *Inſtitutionibus medico legalibus* eius Cap. XXIV. Vidit enim pulmones hos, poſtquam per tres ad octo vsque dies noctesque putredini expoſiti fuerant, ſemper fundum petere cum in vas aqua repletum iniicerentur. Animaduertit tamen lentius deſcendere putridos, quam qui in ſtatu eſſent recenti. Poſuit itaque tamquam dogma medico legale, putredinem non in eodem gradu leuiores reddere pulmones, ac aerem per reſpirationem inhalatum, nec vnquam innatare aquae pulmones putridos.

X.

Sententia et Experimenta Hebenſtreitii.

TEICHMEYERI opinionem confirmat Ill. HEBENSTREIT, Vir in Academia Lipſienſi quondam meritiſſimus *Confer. Anthropologiae Forenſis Sect. II. Membr. II. Cap. II. §. 28. Edit. Lipſ. 1750.* Narrat Vir Ill. ſe ipſum experimenta inſtituiſſe circa pulmones infantum ante partum mortuorum nec vnquam ex putredine pulmones vidiſſe natantes. Fallacia quoque pronunciat pericula eorum qui pulmones putridos natare viderant,

viderant, propterea, quod iidem pulmones, qui in aqua illa ſpurca natant in qua putredinem conceperunt, nunquam non ſubſideant in aquam puriorem iniecti; aquam enim illam ſpurcam ac foetidam maiorem a putredine et abraſis pulmonum putreſcentium fibris nanciſci denſitatem et grauitatem ſpecificam affirmat.

XI.

Hueberi ſententia de reſolutione mucoſa pulmonum.

HVEBER in *Diſſertatione de pulmonibus natantibus*, quam ſub praeſidio Illuſtr. SCHMIEDEL Erlangae 1767. defendit, duas narrat obſeruationes, vbi pulmonum infantum, in vtero materno mortuorum in aqua mox ſubſidentium, alter poſt ſeptimum diem alter vero poſt decimum ſextum praeterlapſum, aquae ſupernatabat. Cuius tamen euentus cauſam, non tam putredinem quam reſolutionem mucoſam quandam fibrarum pulmonalium fuiſſe, credit.

XII.

Experimentum Halleri.

Ill. HALLERVS, cuius fama tanta eſt inter medicos, in operibus minoribus T. I. pag. 321. Exper. 32. ſequentia refert. Infantis ante partum mortui pulmones habuit ex atro rubentes, qui integri et in partes diſſecti fundum in aqua ſtatim petebant. Horum pulmonum portionem reliquit putrefactioni in aqua non renouata, quae

portio cito putredinem cepit, colore in rubicundum mutato, bullulis quoque aereis tecta eſt, putredine dein aucta lento adſcenſu ſuperficiei aquae ſeſe appropinquauit, natauit penitus die ſeptimo fundum non amplius petens.

XIII.

Cel. Büttneri ſectiones huc pertinentes.

Bvettnervs, celebris ille anatomes Profeſſor Regiomontanus, qui merito inter medicos forenſes primi ordinis refertur, in Cadaueribus infantum qui iam putredine correpta fuerunt duo vidit exempla vbi natabant pulmones, quatuor vbi fundum petebant. Singula haec exempla quoad certas quasdam circumſtantias exponam, quae ſingularem merentur animi attentionem.

1) *Büttner* l. c. p. 160. N. 59. A partu d. 5. Aug. peracto ad diem obductionis d. 14. Aug. nouem elapſi ſunt dies. Mox poſt partum a Matre ipſa fuit ſepultus. Pulmones natabant.

2) *Büttner* l. c. p. 162. N. 60. partum edidit mater d. 24. May, obductio facta eſt d. 30. May. Partum non clandeſtine peregit ſtuprata ſed in praeſentia parentum, atque inde, cum praterea mentionem nullam in viſo reperto fecit auctor ſepulturae tam antea factae, veriſimile eſt, infantem ad diem obductionis vsque nondum fuiſſe ſepultum. Pulmones natabant.

3) *Bütt-*

3) *Büttner* l. c. p. 164. N. 61. Infans dilaceratus a ſuibus et canibus; putredo incipiens, nondum enim ſecedebat cuticula, pulmones fundum petebant.

4) *Büttner* l. c. p. 164. N. 62. Partum edidit mater d. 17. April, obductio facta eſt d. 22. April. Putredo in pulmonibus incipiens; pulmones collapſi; pulmones deſcenderunt.

5) *Büttner* l. c. p. 168. N. 61. obductio facta eſt d. 17. Aug. quatuor hebdomadibus poſt partum praeterlapſis. Putredo in toto corpore conſummata. Pulmones ſubmerſi.

6) *Büttner* l. c. p. 188. N. 169. Partum peregit mater d. 29. Jan. obductio facta eſt d. 11. Mart. putredinis gradus inſignis in plerisque corporis partibus in pulmonibus exiguus. Pulmones deſcendebant in aqua.

XIV.

Experimenta Fabricii.

Celeberrimus PHIL. CONRAD. FABRICIVS, qui vt medicus forenſis ſummus mea non indiget laude, in *Reſponſionibus Medicis (Sectionsberichten)* de putredine pulmonum infantum ante partum mortuorum plura monet.

Vidit pulmonem foetus octimeſtris, qui iniectus in aquam ſtatim ſubmergebatur, dein vero, poſtquam tempore verno per quatuordecim dies in aqua computruerat, plane aquae ſupernatauit. Aquae immiſſus renouatae itidem natauit ac deinceps continuo.

 Idem

Idem experimentum in pulmone foetus quinquemeſtris fecit, qui etiam putredine ſufficiente correptus poſt hebdomades aliquas aquae innatauit, neque illi ſolum in qua putredinem ceperat, ſed et tum cum in aquam fontanam puriorem vel pluuialem immiſſus eſſet. Monet tamen vir celeberrimus pulmonem ob putredinem natantem in ſummo eius gradu iterum ad fundum deſcendere, particulis aereis et volatilioribus per putredinem euolutis et quoad maximam partem in aere diſperſis.

XV.

Experimentum Cl. Eſchenbachii.

Inſtituit quoque circa pulmones vituli ante partum mortui experimentum Cl. ESCHENBACH cuius mentionem fecit in *Obſeruationibus rarioribus* Vir ille in Medicina forenſi verſatiſſimus. Pulmonem a putredine quoque vidit natantem.

XVI.

Opinio Ill. Wrisbergii.

WRISBERGIVS acutiſſimus inciſor in Academia Georgia Auguſta in *Nouis Commentariis Soc. Reg. Scient. Goetting. T. VI.* obſeruationes et Experimenta ad confirmandam Docimaſiam pulmonum narrat, cuius verba ſunt haec p. 51. „licet non omnes corporis animalis partes tam „facili negotio ad natandum diſponi poſſint vti „id quidem de pulmonibus, inteſtinis, veſica „vrinaria,

„vrinaria, thymo et pene oſtenſum eſt, putre-
„dine tamen omnium partium animalium (oſſi-
„bus exceptis) vel volumen ita augetur, vel aer a
„vinculis liberatur vt ſenſim verſus aquae ſuper-
„ficiem emergant, et ſi ſummo in gradu eaedem
„contaminatae fuerunt, perfecte natent, nec
„vlla ratione ad ſubmergendum reduci poſſunt
„niſi ſoluto animalis vinculo terreae particulae
„fundum denuo petant". Conſentire itaque vi-
detur Vir Illuſtris cum iis qui pulmones a putre-
dine natare affirmant.

XVII.

Ill. Iaegeri pericula.

Ill. IAEGER in Academia Tubingenſi Medi-
cinae Profeſſor in *Obſeruationibus ſuis de Foetibus
recens natis iam in vtero mortuis et putridis, cum
ſubiuncta epicriſi, Reſpond. Stoer. Tubingae* 1767.
ſua refert experimenta, quorum ſumma haec eſt.
Pulmones infantis in vtero materno mortui, dum
recentes ſunt, in aqua nunquam non fundum pe-
tunt, a putredine correpti denuo natant, poſt
compreſſionem autem quamuis leuiſſimam mox
iterum ſubmerguntur et exinde in fundo vaſis
ſemper manent.

XVIII.

Torrezii opinio.

Medicus quidam hiſpanicus nomine TOR-
REZ in *Tractatu de ſubſidentia pulmonum in aqua*
cuius recenſionem videre eſt in VOGELII *neue*

 medicini-

medicini/che Bibliothek 1ſter Band 4tes Stück p.173. inter alia argumenta quibus contra certitudinem Docimaſiae pulmonum inſurgit, experimenta quoque refert, vbi pulmones infantis iam ante partum mortui vidit ob putredinem natantes.

XIX.

Experimenta Lieberkuhniana.

Tandem et Ill. LIEBERKVHNII experimenta adducere fas eſt quorum mentionem fecit in *Diſſertatione de Experimento pulmonum natantium et ſubmergentium, Halae 1772.* Confirmant Imo pulmones canum ex vtero exſectorum aquae putrefactae, in qua putredinem conceperunt, innatare, aquae autem purae immiſſos fundum conſtanter petere. Ad quam ſententiam magis ſtabiliendam §. VIII. affert praeter alia a nobis commemorata, Vateri et Hornii experimenta.

IIdo Pulmones tam animales quam infantiles qui ſemel reſpirarunt ſemper natare, licet in ſummo putredinis gradu ſint conſtituti.

XX.

Experimenta Ill. Praeſidis.

Nunc vero accedam ad Experimenta Ill. Praeſidis, quae vigeſies et vltra inſtituit. Quorum omnium ſumma haec fuit.

Omnia experimenta facta ſunt cum pulmonibus infantum neonatorum, qui ne minimum quidem reſpirationis et vitae ſignum nec in partu ipſo neque poſt ediderunt.

Pulmo-

Pulmones non ſolum integri cum et ſine corde, ſed etiam in fruſtula diſciſſi putredine exponebantur, et quidem tum in aere tum in aqua, nec ſolum in vmbra ſed etiam in locis in quae radii ſolis libere intrabant.

Facta ſunt experimenta a 1mo die menſis Julii ad finem menſis Auguſti vsque.

Pulmones aquae immiſſi ſunt puriori fontanae in vaſis ſatis amplis vt latera eorum tangere non poſſent.

Quibus periculis comperta habuit haec:

Pulmones integri cum et ſine corde fundum petebant cum in aquam iniecti erant; idem euenit pulmonibus in fruſtula diſſectis. Duobus vel tribus poſtea praeterlapſis diebus aqua reddebatur turbida, pulmones ex fuſco rubentes paululum ſeſe dilatabant, vna alteraue veſicula aerea inde ad ſuperficiem aquae adſcendit et putridus exhalari coepit odor. Symptomata haec omnia indies augebantur, ſexto, ſeptimo aut vbi tardiſſime octauo die aqua in qua putredinem conceperant omnes innatabant pulmones tam integri quam in fruſtula diſſecti. Pulmones cum corde numquam fere ante initium octaui diei natabant. Quilibet horum pulmonum natantium, ex aqua illa ſpurca in aquam puriſſimam fontanam ſumma cum diligentia translatus, nihilominus natauit, at leuiſſima accedente compreſſione omnes ſubmerſi ſunt.

 Pulmo-

Pulmones aquae immiſſi et radiis ſolis expoſiti ſexto iam die natarunt.

Pulmones in aere libero putreſcentes raro ante decimum aut vndecimum diem aquae innatarunt.

Qui ſemel natabant pulmones in eo ſtatu permanebant grauiorem indies ſpirantes odorem et maius volumen accipientes vsque ad diem XXI, et vbi tardiſſime XXXV; tumque iterum ne vllo quidem fruſtulo excepto ſenſim ſenſimque ſubmergebantur nec fundum vaſis deſeruerunt, licet per ſeptem hebdomades et amplius retenti fuerint.

Habuit in animo Celeb. Praeſes haec, circa putredinem pulmonum infantum ante partum mortuorum inſtituta pericula, denuo repetendi cum pulmonibus ſub terra per certum temporis interuallum inhumandis, ſed defuit ei huc vsque opportunitas.

XXI.

Epicriſis.

Experimenta haec cum opinione Ill. FABRICII et IAEGERI nec non cum periculis BVETTNERI conſentire videntur, et pleraque dubia, ab aliis Ill. Viris contra hanc ſententiam prolata, inde conciliari poſſe exiſtimo.

Maxime enim probabile eſt, illa experimenta, vbi pulmones aquae ſupernatabant ſpurcae et impurae in qua putredinem conceperant, in aqua

aqua puriori iterum ſubſidentes, non rite fuiſſe inſtituta, niſi vel a leuiſſima preſſione caueas, idem ibi continget.

Quod vero non omnes, quos diximus obſeruatores, putridos et natantes pulmones iterum ſubſidentes in aqua viderint id non niſi taedio forſan experimenti per ſatis longum temporis ſpatium non protracti tribuendum credo; non enim vnquam hoc videbis niſi ſumma adſit putredo.

Reſolutio illa mucoſa, de qua §. XI. monuimus effectus putredinis eſt, ideoque ab eadem oriuntur euentus illi quorum cauſſam in reſolutione illa mucoſa ponit Ill. HVEBER, qui et ipſe monet non a primo foetore ſed aucto demum nataſſe.

Iure itaque meo hoc, tanquam dogma forenſis medicinae ſtabiliri poſſe, cenſeo, quod nunquam contra theſin, de vita infantis extra vterum peracta, ex pulmonibus in Docimaſia natantibus valeat argumentum a putredine deſumtum, niſi ſex ad minimum dies a partu ad obductionem, tempore aeſtiuo, elapſi fuerint; verno et autumnali tempore vnum aliumue diem addere licebit, hyemali autem vel plures hebdomades non ſufficere vt pulmones a putredine natent VItum Exemplum a BVETTNERO allatum comprobare videtur. Verno, aeſtiuo vel autumnali tempore praeterlapſis ſeptem aut octo diebus

diebus ex putredine omnino natare poſſunt pulmones infantis ante partum mortui; illud tamen conſtat, ſolam putredinem nunquam praebere pulmonibus colorem tam dilute rubicundum quam inflationem et reſpirationem aeris; nec in pulmonibus ob putredinem natantibus vnquam deeſſe putridam exhalationem. Submerguntur tandem experimento longius protracto pulmones infantum ante partum mortuorum qui putridi antea natauerant, id quod a pulmonibus qui ſemel inſpirationem plenam habuerunt, fieri adhuc dubito. Ceterum noſtris quoque experimentis compertum habemus, id quod iam BVETTNERVS vidit, in infante nempe neonato, qui nunquam reſpirauit, pulmones longe tardius putredine corumpi ac reliquam corpuſculi ſuperficiem.

VII. HEN-

VII.

HENRIC. FRIDER. DELII
Diſſertatio
de ſugillatione quatenus infanticidii indicium.

Erlangae 1751.

Reſp.

M. IGNAT. BERGER.

I.

Arduam ſane medicinae legalis ſcientiam, arduumque medici requiſiti deponentis et diiudicantis officium eſſe, vel ex eo conſtat, quoniam huius rationibus reſponſis et argumentis, Iureconſultorum et Iudicum nitunatur deciſiones, dictataeque poenae. Cum itaque hic de vita hominis ſaepiſſime agatur, oportet ſine dubio perquam ſollicite et ſerio inquirere, ne ex mutila mancaque inſpectione prodeant argumenta, ſecundum quae vel innocens in vitae diſcrimen perueniat, vel reus iuſtam effugiat poenam. Non eſt vt per admodum ſpatioſum caſuum medico legalium campum excurramus; doctrina de *infanticidio*, facto horrendo, tot tantasque circumſtantias ſubminiſtrat, quas etiam

etiam minimas obſeruare et curare debet medicus forenſis, ita, vt, ſi integram tractationem exhaurire vellemus, multis opus eſſet verbis. Subſiſtamus in praeſenti circa peculiare quoddam infanticidii indicium, et *reuocemus ad rationes ſugillationis, in tenellorum cadaueribus frequenter obuiae, hiſtoriam. A medicorum enim felici vel infelici teſtimonio hic praecipue ſalus infanticidae dependet: vtrum ſcilicet infantem naturali fato defunctum, an morte violenta ſuppreſſum fuiſſe atteſtentur:* vti KRESSIVS in *Comment. ad Conſtit. Crim. Carol.* p. 423. grauiter vereque loquitur.

II. Sapienter non minus quam iuſte a diuo Imperatore in *Conſtit. Crimin.* articulis diuerſis, praecipue CXXXI. lege ſancitum eſt, vt excuſationibus inquiſitorum, infanticidarum praecipue, concedatur locus, vt videlicet inde veritas in aprico conſtituatur, an cum vel ſine dolo et culpa editus in lucem partus viuus et vitalis viuere deſierit, vel etiam, an mortuus repertus inſ..s mortuus quoque excluſus a matre ſit. Et teſtantur etiam acta criminalia et Caſus medico forenſes ſaepiſſime, quantum fidant excuſationibus inquiſitae earumque defenſores, cum iam mortuum vel etiam praematurum, non vitalem, admodum infirmum, *cet.* natum eſſe infantem, iam partu laborioſo difficilique editum, iam ex ignorantia oppreſſum, laeſum, et ex accidenti enecatum perhibeant. Ergo a medicis, qui res recto iudicio ponderare conſueuerunt, conſtituta

ſunt

ſunt in ratione et experientia fundata ſigna, quae tam modos, quibus vita priuantur miſelli infantes, produnt, quam quaeſtionem determinant, an repertus infans viuus et vitalis excluſus fuerit, nec ne?

III. Verum haec omnia ſigna in praeſenti enarrare inſtituti vetat ratio, cum ea a Iurisprudentiae medicae ſcriptoribus AMMANNO, ALBERTI, BOHNIO, VALENTINI, ZACCHIA, BONETO, ZACVTO, TEICHMEYERO, ZITTMANNO, HILDANO, aliisque luculenter adducta fuerint. Immorabimur tantum *ſugillationis* ſigno, quatenus indicium enecati infantis viui ſubminiſtrare poteſt.

IV. *Sugillationis* Theoriam et curationem ſibi vendicare videtur chirurgia medica, et ſi opus fuerit, inſtrumentalis. Sed advertamus ea animo, quae ad ſcopum noſtrum faciunt. Vocamus autem *ſugillationem*, quando in aliqua corporis, cutanea praecipue parte, maculam caeruleam, liueſcentem, nigricantem, brunneam etiam, cum exiguo tantum tumore obſeruamus. Qua ratione autem ab inflammatione, a gangraena, ab exanthematibus cutaneis acutis et chronicis, a naeuis maternis, ab aliis, differat, e cauſſis fiendique modo, facile patebit. A *ſugendo* praecipue vocem, a PLINIO, praeter reliquos, iam vſitatam deriuant critici et medici. Neque vana eſt haec vel e longinquo petita deriuatio. Quando enim vel ore, reſpirationis ope, vel aliis etiam

etiam inſtrumentis, cucurbitarum variis generibus, Syringa, nec non pneumatica antlia, in parte quadam cutanea viuentis animalis minuitur vel etiam auſertur preſſio atmoſphaerae, motusque vergit ſecundum directionem vis fortioris, p. *Princip. Phyſ.* tum ſanguis in motu conſtitutus ruit verſus hunc locum minus preſſum, et ingreditur minora ſpatia vaſaque; collectus hinc partim in loca, rubicundiori ſanguini legitime non patentia, cruor, ſublata ſimul ipſarum partium ſolidarum reſiſtentia, ſtagnabit, et impactus effuſusque haerens, neſciensque retrogradi, relinquet per cuticulam transparentem *maculam rubram, liuidam, caeruleam, nigricantem, atram.* Hinc vocatur etiam ſugillatio: *ein blauer Fleck, blaues Mahl, unterlaufenes Blut.* Lactantes alias matres, nutricesue non raro ſugillationes ex *ſuctione* infantis ſentiunt, quando eſuriens tenellus, papillam in ipſa mamma nimis latentem, paruam, minus perforatam, lactiferis ductibus minus patentibus, fortiter admouet ore, ſugitque.

V. Perficitur ergo haec ſanguinis ſtagnatio ſublata actione debita fibrarum. Ergo ſi per alias quascunque cauſſas infringitur, minuitur, debilitatur, auſertur tenſio fibrarum determinata in parte quadam, et maior conceditur ſanguinis adfluxus, oritur inde ſuffuſio, ſtagnatio, ſtaſis. Iam accedat parti corporis viui iniuria externa, preſſio, ictus, percuſſio, auſertur tum debita

reactio

reactio tonica, relaxantur fibrae, et conceditur tunc preſſio ſanguinis et irruptio in minora vaſa, in cutem, quam percurrunt *arteriae*, et rete ſubcutaneum *venoſum*, HALLER *phyſiol.* §. 424. BOERHAAV. *praelect.* Tom. III. p. 520. *ſequ.* conf. LVDWIG. de *humore cutem inungente* §. 4. 5. in celluloſam porro telam, ad quam manifeſto accedunt vaſa, HALLER phyſiol. §. 12. 17. in feroſa denique et lymphatica vaſa. A maiori preſſione, praeter hunc ſanguinis in minus vſitatioribus vaſis infarctum, oritur etiam ipſorum vaſorum diſruptio, et cruoris in fibras poroſas, ſpatiolaque celluloſa effuſio, cute tamen et cuticula integra ſaepius manente. Hoc phaenomenon *ecchymoſis* nuncupari ſolet. Haec etiam *ecchymoſis* cum *ſugillatione* ſaepiuſcule, ob paria phaenomena, pro eodem affectu habetur, cum praeter ea ſeſe ſaepius mutuo comitentur, licet ecchymoſis etiam valeat de aliis humoribus extrauaſatis vel infarctis. Conf. *Illuſtr. Bar.* VAN SWIETEN *moment. in aphoriſm.* BOERHAAV. *de cogn.* et *cur. morb.* Tom. I. p. m. 539. et ipſum BOERHAAV. *Praelect. acad.* Tom. VI. p. 82. ſq.

VI. Ex vtroque caſu ſatis manifeſtum eſſe reor, ad ſugillationem pertinere *ſanguinem e motu progreſſiuo* ſubito *ad ſtagnationem* vel ſtaſin *reductum.* Immo facilis erit differentia ſugillationis et inflammationis. In hac enim color purpureus admodum ruber, roſeus igneus, viuidusque apparet. Neque hoc mirandum, cum e theoria

theoria inflammationis pateat, pendere ruborem ab aucta congeſtione per arteriolas indeque creſcente maiori numero et pendente *motu* particularum ſanguinis rubicundarum *inteſtino* aucto; cum contra e maiore reſtagnatione minorique regreſſu ſanguinis per venas, maioreque accumulatione molecularum ſanguinearum, in peripheria color euadat magis caeruleus, liueſcens, nigricans. Color in *gangraena* intenſe ruber, igneus, varius, HEISTER *chirurg.* p. 319. PLATNER Chirurg. §. 184. IVNKER *Conſp. chirurg.* Tab. IX. et in *ſphacelo* nigricans, ater, horumque Phaenomenorum cauſſae, dicta apprime illuſtrant, ex quibus porro elucet, quantum *caloris* etiam vel aucti vel imminuti vel plane deficientis, indeque pendentis molecularum ſanguinearum maioris minorisue cohaeſionis; maſſularum diſſolutionis; mixtionis reſolutionis, *cet.* in determinandis *coloribus* ſanguinis et partium, valeat energia. V. HAMBERGER de *calore* C. H.

VII. Variat vtique *macularum rubentium caerulearum, atrarum* indoles, peripheria et tumor, pro ratione prementis, alterantis concutientis et irritantis obiecti. Suctio enim v. g. *hirudinum, acupuncturae*, ſtigmata tantum forte relinquunt. Contuſiones vero factas e ſugillationibus maioribus hariolamur. Hinc etiam in *viſo* ſic dicto *reperto* et relatione obducentis medici forenſis, neceſſaria eſt exacta *magnitudinis* determinatio, vtrum ſcilicet fuerit ſugillatio magnitudine cru-

cigeri,

cigeri, groſſi, floreni, linearum, pollicis, palmae, an ad *contuſiones* magis referenda ſit macula, *cet.* Intus porro contenta et obſeruata, grumoſus ſanguis, fracta, depreſſa, fiſſa et colliſa oſſa, contuſi muſculi, laceratae fibrae, membranae, diſrupta vaſa *cet.* ſedulo notari merentur. Huc pertinet obſeruatio *foueae* vel *tumoris* cum ſugillatione coniuncti, ſecundum quem facilius diiudicatur vtrum ſugillatio ſit preſſione digiti, pugno, ictu ſcuticae, quae praecipue *vibices* producit, baculo, aliisue inſtrumentis peracta.

VIII. Id autem articulus 149. *Conſt. Crimin. Carolin.* innuere videtur, vbi medicis et chirurgis legaliter Inſpicientibus praeceptum eſt, luſtrare defuncti corpus, et notare vulnera, ictus, tumores, *und alle ſeine empfangene Wunden, Schläg, AVFFWERFF mit Fleis merken und verzeichnen laſſen.* Hinc STRYKIVS *de iure ſenſuum Diſſert. I.* p. 36. neceſſariam iubet inſpectionem, *vt conſtet,* circa infanticidium *de indiciis violentiae. Nam ſe mortuum edidiſſe partum conſtanter aſſerere ſolent.*

IX. Cum a ſanguinis praecipue circa cutis vaſa, ſpatiaque celluloſa ſtagnatione, effuſione, coagulatione ſugillationes deriuauerimus, §. 4. 5. 6. ſequitur, omne, quod ſanguinem in his locis accumulare, congrumare, ſiſtere, effundere vaſaque diſcerpere poterit, in corpore viuo poſſe ſugillationes producere. Iam in *veneno* interemtis communiſſime praeter maculas viſce-

rum partiumue internarum, maculas liuidas, caeruleas, ſugillationes etiam in partibus externis, pectore, dorſo, collo, genitalibus, tibiis *cet.* animaduertimus. Conf. ALBERTI *Iuriſpr. med. T. I. p. 275. ſequ.* CAMERAR. *de venen. indole.* BOERHAAV. *inſtit. med.* §. 1136. STAHL *Op. phyſ. med. p. 471.* HILCHEN *de veneni dati ſignis. p. 21. ſequ.* Ergo datum in hoc caſu venenum ſanguinem vehementius commouit, coëgit, coagulauit, et ad corruptionem diſpoſuit. Sed cum recens nati infantes plerumque quantocyus interfici a matribus, in propria viſcera ſaeuientibus, vel aliis nefariis adminiſtris ſoleant, et ambages per veneficium, ſi abortiua exceperis, §. 17. non facile quaerantur, miſſam facimus in praeſenti hanc venenorum conſiderationem.

X. Ex praemiſſis autem, declaratoque §. §. anteced. ſugillationum fiendi modo, facile elucet, quare, ex maculis his liuidis, caeruleis, in inſpectione infantis mortui, praeter alia indicia e. g. e pulmonum ſubſidentia vel ſupernatatione, e funiculi vmbilicalis conſtitutione *cet.* petita, concludere liceat, *infantem viuum excluſum eſſe, conſequenter hoc vel illo violento modo interiiſſe.* Scilicet cum ſanguinis extrauaſationem, ſtagnationem, praecedere debeat ipſius ſanguinis progreſſiuus et circulatorius motus, p. *princip. pathologic.* praeſentibus autem cauſſis §. 4. 5. interruptus et magnopere mutatus, motus autem ſanguinis

guinis circulatorius ſit *vitalis*, et non niſi in viuo animali corpore obſeruandus, p. *princip. phyſiol.* ſequitur, *ſugillationem et* ſanguinis in ſugillatis locis extrauaſationem, ſtagnationem, *in corpore viuo eſſe peractam.* Conſentit BOHNIVS *append. ad exam. vuln. lethal. Diſſ. I. p. 186. Violentiae illatae veſtigia in cadauerulis crebrius obſeruamus, ideo ſuſpecta, quod nullae ſanguinis ex vaſis capillaribus profuſiones et ſugillationes integumentorum NISI IN VIVO NATO, concipi, et in cadaueribus nec rudiori contrectatione et contuſione euenire queant.* Conf. ALBERTI *Iurisprud. med.* Tom. I. p. 119. Et medicae facultatis MARBVRGENSIS idem fuit iudicium. v. VALENTINI *pandect. med. legal.* p. m. 507. et HALENSIS v. ALBERTI l. c. p. 115. n. 6. et ERLANGENSIS, aliorumque.

XI. At enim vero, concedunt factas in corpore humano viuo ſugillationes, concedi autem debere obiiciunt, oriri etiam poſt mortem ſtigmata, ſugillationes. Admodum hinc reddi videtur dubium aſſertum, quo e harum macularum praeſentia infans iam mortuus, pro antea viuo reputatur. Neque negandum eſt, in ipſis ſphacelatis, hinc emortuis, partibus colorem gangraenoſum varium §. 6. mutari in caeruleum, atrum. In venenis exſtinctis maculae obueniunt §. 9. In febribus exanthematicis peſtilentialibus, petechialibus, purpura, variolis, immo apoplexia, epilepſia *cet.* exſtinctis, poſt aliquot horas,

 imo

imo poſt vnum alterumue a morte diem, maculae liuidae, nigricantes apparent, quamobrem nihil certi ex his concludi poſſe iam FORTVNATVS aſſeruit. Sed ſalua res eſt. In caſibus enim adductis ſole meridiano clarius eſt, productas licet et auctas poſt mortem ſugillationes, factis in *corpore adhuc viuo* mutationibus *origines* quocunque modo, per ſtagnationes ſanguinis antea in motu conſtituti, debere. Deinde in morbis praecipue malignis auctas maculas a putredinoſo iam motu ſanguinis et humorum facillime deriuari poſſe quis non videt? Tum autem ſimul alia putredinis ſigna apparent, veluti, cutis facile dehiſcens, cruor ex aliis corporis partibus putidus putridusque emanans, cadaueroſus odor teter, et quae ſunt reliqua. Diſcimus autem ex hiſce phaenomenis, quam *mature* praecipue infantis mortui reperti inſpectio ſectioue legalis inſtitui debeat, ne ex confuſione ſignorum oriatur deciſio manca mutilaque, et inquiſitae vel innocentes torturae gladioue ſubiiciantur, vel reae liberentur; licet praeter ea admodum neceſſarium ſit, ad reliqua quoque ſigna ſerio attendere, quae partum viuum a mortuo diſcernunt. Neque decet repertum infantulum in locis tepidis, tempeſtate calida, inuolucris ſqualidis aſſeruare, aliasue externas cauſas concedere, quae putredinem magis augeant, viſaque et reperta dubia reddant. Huc pertinet neceſſaria circumſpectio, quando frigidiſſima tempeſtate inuenta cadauerula rigida caminorum vel hypo-

cauſto-

cauſtorum ope pro faciliori luſtratione et ſectione regelanda ſunt. Ceterum ZACCHIAS *Quaeſt. med. legal. Lib. V. Tit. II. Qu. X.* multa ventilatione ſententiam confirmat, ex eo, quod in ſugillationibus a cauſa externa factis, facile, ſi cutem incidamus, reperiamus extrauaſatum ſeu concretum cruorem, quod quidem, vbi ex maligna febre aut alia ſimili interna cauſſa apparuerint, non habeat locum, neque in his appareat vaſorum dilaceratio, quae quidem adeſt in maculis a violentia externa ortis. Et eleganter PARAEVS *in renunciationibus*, ex inductione vulnerum conſtitutionis, in partes noſtras abit, dum, vulnera hominis qui viuus vulneratus fuit, inquit, ſint rubra et cruenta, mortuus vero ſi fuerit vulneratus, neque rubra neque cruenta ſint. Deinde vulneris labra, ſi viuo inflicta ſint, tumida et liuida refert, mortuo autem inflicta albida et flaccida cernantur. Addit: id fieri ob concurſum humorum ſanguinisque in viuente homine, qui concurſus nequaquam accidit in mortuo! Quod quidem effatum, noſtro quidem iudicio, apprime conuenit cum §. 10. noſtro. Immo liceat cuicunque periculum facere, an ex fuſtigatione, contuſione, plaga, in cadauere, absque aliis adminiculis excitare poſſit ſugillationem: non res ex voto ſuccedet; cum e contrario quando in mactatis animalibus, detracta pelle, ſugillationes perſpicimus, facile ex ictu, iactu, ſcutica, fuſte lanionis, res clarior euadat. Volatilia, anſeres, gallinae, columbae, quodſi

ante mactationem alis pedibusque, femore, nimis vinculo conſtrictae ſunt, vel ab ancillis mactantibus vario modo contrectatae ſunt, poſtea, etiam coctae aſſataeque, acceptas inde ſugillationes monſtrant. A ſanguinis congeſtione, ſtagnatione, reſtrictione in vaſis, frequenter oriuntur in cute etiam maculae. V. PRAESIDIS *Diſſert. de vena caua, plena malorum*. Maculas tales ſaepe fictitiis ſpiritibus, ſagis, incubis *cet.* imprudentes adſcribunt. Licet praeter ea notae ſint *ſugillationes absque vlla violentia externa*, quales inter alios RIEDLINVS *Lin. med.* an. 1690. p. 646. et an. 1692. p. 830. ſedulo annotauit; tamen hae non niſi in *viuo corpore* productae ſunt. Id eſt quod volumus.

XII. Indicium ergo ſugillatio, in infante mortuo reperta, eſto, motum ſanguinis progreſſiuum adfuiſſe, et vita gauiſum eſſe infantem §. 10. Ergo, *concurrentibus aliis ſuſpicionibus*, inde ad infanticidium concludi poteſt, praeſertim ſi ſuſpecta infantem in vtero iam mortuum eſſe conſtanter aſſerat. Ne autem ſeueri nimis, duri, crudeles, immiſericordesque videamur, ſed prouidi et conſcientioſi procedamus, limitandam eo merito iudicamus ſententiam, vt etiam adfirmemus, poſſe ex ſugillationibus ad partum laborioſum difficilemque concludi, ita vt ſaepiuscule absque dolo vel culpa matris aliorumue infans ſugillatus repertus vita priuari potuerit. Teſtantur hac de re complures caſus in praxi obſtetricia obuenien-

uenientes, vbi vel ex morbo et imbecillitate matris, ex mala conformatione, maloque vel peruerſo infantis in vtero ſitu, extrahitur infans, plus minusue ſugillatus. Sic D. D. PRAESIDI, inter alios, notus eſt caſus vxoris, quae infantem ſanum viuumque, licet non ſine difficultate, ediderat, ex relatione autem obſtetricis, adhuc alium reſtitare in vtero infantem, in graues timores et anguſtias adducebatur, praeſertim cum de peruerſo huius infantis ſitu certior facta eſſet. Scilicet ſuprema ſiniſtri humeri pars cum collo ante internum vteri orificium conſtituta erat. Multa contrectatione, vt ſolent, multo niſu ſitum variare obſtetrix intendebat, vsque dum effluxis viginti quatuor adhuc horis extraheretur mortuus infans, nullam quidem putredinis ſpeciem prae ſe ferens, ſed multis ſugillationibus in collo, capite, humero, ſiniſtro thoracis latere perfuſus, vitam anteactam, quam et obſtetrix, tactu certior reddita, antea aſſeuerabat. Largimur praeterea, indoctam iuuenculam meretricem ſub iuſto etiam infantis ſitu, prodeunte capite, dum hoc arripit, reliquum corpus protractura, poſſe ſugillationibus letiferis anſam praebere; immo poſſe ex inopinato acceleratoue partu, et hinc forte prodeunte prolapſu infantis in terram, letalem contuſionem oriri, quam ſugillatio poſtea inuenta indigitat. Sed in hisce caſibus oportet iudicem vario modo inquirere, quatenus adſint infanticidii ſuſpiciones, quales paſſim in CONSTIT. CRIMINALI *Brandenburgenſi*,

genſi, Bambergenſi, Carolina, artic. 35, 131. 151. adducuntur et referuantur, veluti: quando ſuſpecta clam vel ſola partum ediderit, grauiditatem vel partum occultauerit, animus occidendi, et effugiendi opprobrii indicium adfuerit, et quae ſunt reliqua. V. BRVNNEMAN. *Proceſſ. inquiſit. c. 8. membr. 5. n. 58. 60.* Sufficit, ex ſugillatione indicium formari poſſe, vixiſſe infantem, ex quo porro inquirendum eſt, an et quomodo enecatus fuerit infans. Conf. CARPZOV. *diſp. de infantibus expoſitis.* §. 13. ſequ. Ex quibus demum ſollicitis inquiſitionibus porro determinandum eſt, an et quomodo in mitiorem ſententiam abire poſſit debeatue iudex.

XIII. Ex praeſentibus autem ſugillationibus medicus inſpiciens porro inquirat neceſſe eſt, quid lateat ſub hiſce maculis. Maculae enim indicia eſſe poſſunt, quo infanticidium vel culpoſum vel inuoluntarium modo peractum ſit. Subſtratae ergo ſugillationi partes inſpiciendae ſecandaeque ſunt; vt ex earum laeſione diiudicetur, quantum e tali modo facta functionum animalium, vitalium, naturalium, laeſione ad inferendam mortem ſufficiens fuerit. Quodſi enim ſectio et inſpectio inſufficiens et minime legalis euadit, non mirandum, quod COLLEGIA IVRECONSVLTORVM merito acta redarguant, et de poenis ſaepe extraordinariis decernant. In variis autem locis ſugillationes obſeruantur, in fronte, in fontanella, vertice, circa oſſa parietalia,

tempo-

temporum, occipitis, in facie: in nucha, collo, pectore, cordis ſic dicto ſcrobiculo, *cet.* Ex qua vlteriori inſpectione tum facile patet, mox pericranium laceratum ſuffuſumque, oſſa cranii fracta, fontanellam depreſſam, vel etiam longiori acu pertuſam, cerebri meninges ſugillatas, ſanguinem in cranii cauitate, vel in cerebri ventriculis, cerebello, extrauaſatum, vel in durae matris ſinubus praeter modum collectum eſſe: mox collum filo faſciaue conſtrictum, ex quo ſtrangulatio et ſuffocatio infantis, nec non arteriarum carotidum venarumque iugularium letalis compreſſio, pro re nata determinari poteſt, niſi hoc ex circumuoluto funiculo vmbilicali, vel ex ſpaſmo et conſtrictione oris vteri factum eſſe indubie demonſtretur: Mox compreſſio manu digitoue colli, preſſaque ad ſuffocationem aſpera arteria iudicatur: veluti exemplum praebet *das Todes-Vrtheil über die Inquiſiten* Maria Zollin et An. Barb. Hoepflin *a Iudic. criminali Baruthino publicatum* et exſecutum 1748. Mox compreſſio et dislocatio vertebrarum colli, medullae ſpinalis cum inuolucro laeſio, apparet. Vulgo loquuntur: *das Genick gebrochen, abgedruckt.* Ex *ſtigmate* ſaepius intra foramen occipitale, et vertebram primam colli, pernicioſam acupuncturam inuenimus. Mox ſugillatio in pectore circa cordis ſcrobiculum prodit ſterni compreſſionem, reſpirationis impeditionem, ipſiusque cordis, in motu conſtituti, ſubitam et violentam et letalem quietem. Mox e ſugillatione oris, labiorum,

biorum, nariumque indicatur irruentis vel exſpirandi aëris facta prohibitio. E facie, quoad partem plurimam ſugillata, conſentientibus reliquis circumſtantiis, ſuffocatio in aqua, inquiri poteſt. Tacemus alios infantes interficiendi modos, quos ALBERTI *Iurisprud. med. T. I Cap. IX. § 11. ſequ.* BOHN. *append. ad exam. vuln. letal.* Diſſ. 1. p. 184. *ſequ.* aliique referunt. Sufficit ſugillationem indicium eſſe non leve, *redliche Anzeigung, Warzeichen, Argwohn, Verdacht und Vermuthung* vti loquitur CONST. CRIM. CAROL. artic. 19. ſeq. 25. ſeq. ex quo, concurrentibus praeſertim aliis, ad infanticidium quoquo modo perpetratum concluſio formari poteſt.

XIV. Illuſtrabimus dicta exemplo: Notus D. D. PRAESIDI eſt caſus, reperti ad fluminis cuiusdam ripam infantis mortui. Nulla autem aderant ſigna factae in aquam proiectionis vel ſuffocationis, cum praeſertim haud adeo prope littus repertus fuerit. Partus erat perfectus et maturus. Funiculus quidem vmbilicalis non ligatus, attamen prope vterinam placentam ſolutus. Aperto abdomine et thorace nihil, quod quidem mortem inferre potuerit, reperiebatur: vaſa ſanguine non vacua. Aſt capite accuratius inſpecto, *in fronte, circa os bregmatis* dextrum et *in occipite* reperiebantur *ſugillationes*. Inciſis integumentis, in partibus fibroſis et tela celluloſa, in pericranio, extrauaſatus omnino ſanguis inueniebatur. Reclinatis diſſectis cruciatim his integumen-

gumentis, non tantum in oſſe frontis ſed et occipitis, nec non parietali *fracturae fiſſuraeque* variae conſpiciebantur. Neque in his ſolum, ſed in ventriculis cerebri, in cranii cauitate extrauaſatus ſanguis cernebatur, mortis cauſſa. Conf. ERLANG. GEL. ANZEIGEN 1750. N. XXV. Ex laeſionibus autem et ſugillationibus hiſce modus enecandi facile perſpiciebatur. Scilicet admodum erat probabile, diram matrem vel aliam ſceleris adminiſtram manu comprehendiſſe tenellum caput, ita vt pollex oſſi frontis, index et medius digitus oſſi bregmatis, annularis digitus et minimus oſſi occipitis violentiam intuleriut. Si iam vlterius circa alias ſugillationum ſpecies ſubſiſtere animus eſſet, plura omnino adducenda forent, quibus demonſtrari poſſet, ſugillationes in adultorum cadaueribus repertas ſaepiſſime indicia veſtigiaue ſubminiſtrare, vnde porro letalitas determinari queat. Prodeat exemplum aliud: Oritur ante aliquot annos in vrbe quadam inſanae plebis tumultus. Nonnulli verberibus vulneribusque adficiuntur. Inter hos vir quidam repente mortuus cadit. Inſpicitur cadauer legali modo. Obſeruat medicus infra ſiniſtram mammillam, inter coſtam forte quintam et ſextam ſugillationem, cruciferi magnitudinem vix excedentem. Curioſius inſpicitur macula. Latentem autem anguem in herba apertus thorax commonſtrauit. Scilicet ad cor ipſum penetrabat ſugillatio, hinc ad factam vehementem et validam contuſionem concludebatur, et, facta vlterio-

vlteriori iudiciali inquiſitione, eruta tali modo cauſſa erat, quendam baculi apice tantum, huc illucue directo, fortiter tetigiſſe miſerum interfectum, et in hoc fatali loco cor vicinum grauiter contundiſſe, ipſiusque motum hac ratione velociſſime ſuſtuliſſe.

XV. Iam cum, poſitum extra dubitationem eſſe, iudicandum ſit, ſugillationes eſſe indicium vitae anteactae infantis, quoniam non niſi praeſente ſanguinis circulo ſugillatio actuatur, §. 4. 5. 6 10. 11. circulus autem ſanguinis praeſens vitae praeſentiam inuoluit; quaeſtio tamen poteſt oriri, *an non infans ſugillatus, et tamen mortuus excludi ex vtero poſſit.* Et poſſibilitatem iam §. 12. demonſtrauimus. Scilicet, vt iam taceamus laborioſi partus circumſtantias, ſub quibus viuus in vtero infans enecari poteſt, nefanda nota ſunt artificia, quibus e. g. fontanella, antequam caput integrum excluſum fuerit, deprimitur, et ſenſatio aufertur, letalis ſanguinis extrauaſatio producitur. Immo ſub partu faciliore nefandae meretrices femorum contractione caput tenelli miſeri letali euentu comprimere poſſunt, et interficere infantem *antequam reſpiret.* Seu acu longiori fontanellam ſub eodem ſitu perforant, vt habeatur deinde pro foetu mortuo. Inde porro elucet, ſolum experimentum cum pulmone infantis, neglectis aliis inueſtigationibus, infidum eſſe poſſe, cum pulmo aquae iniectus fundum petere poſſit, cum nihilo minus infans viuus

partui

partui proximus fuerit. Niſi ergo extra vterum vixit infans, et excluſus totus viuus eſt, vixit tamen. Patet inde denuo dignitas inquirendarum ſugillationum. Conf. BOEHMER *de caede infantum in vtero.*

XVI. Sed inſpectio ſollicita ſugillationum in apricum etiam proferet verarum ſugillationum a *naeuis maternis*, tam varii generis, e. g. ſub ſpecie ambuſtionis, *eines Feuermahles*, differentiam. Et de liuoribus maculisue in infantibus iam in vtero mortuis, conceptis iam putredinis indiciis, partu demum editis, actum eſt §. 11.

XVII. Plurima quidem violenti *abortus* et *abactus* ſigna ex ipſius matris varia conſtitutione, praegreſſisque cauſſis et indiciis determinanda veniunt. v. ALBERTI *Iurispr. med T. I.* p. 135. 386. Quando autem expulſus variis modis, *abortiuis* potentialibus et actualibus, *venenis* §. 9. *cet. l. c. p. 136. ſequ.* immaturus foetus ſugillatus apparet, an eſt, quod de anteacta vita foetus dubitemus? non videtur, propter cauſſas ſugillationis ſupra adductas.

XVIII. Quamuis autem ſugillationes pro vitae anteactae indiciis, hinc et in certis caſibus pro perpetrati infanticidii veſtigiis habeamus merito; tamen in arduis his difficilibusque ſaepius indiciis nudae coniecturae et ſolae *praeſumtiones* in cauſſis, vbi agitur de ſanguine et vita humana, omnino exſulent. Peritus contra et

conſcien-

conſcientioſus medicus curatiori indagatione et ſedula inueſtigatione ſignorum ſociorum omniumque circumſtantiarum apparentes praeſumtiones in veras aſſertiones conuertere, quantum ipſi poſſibile fuerit, omni ſtudio, omni dexteritate et ſolertia adlaborabit; niſi quidem in caſibus ancipitibus maximeque dubiis indicium plane ſuſpendere, et rem omnem Deo omniſcio ſupremo factorum cogitationumque ſcrutatori ſatius ducat commendandam.